

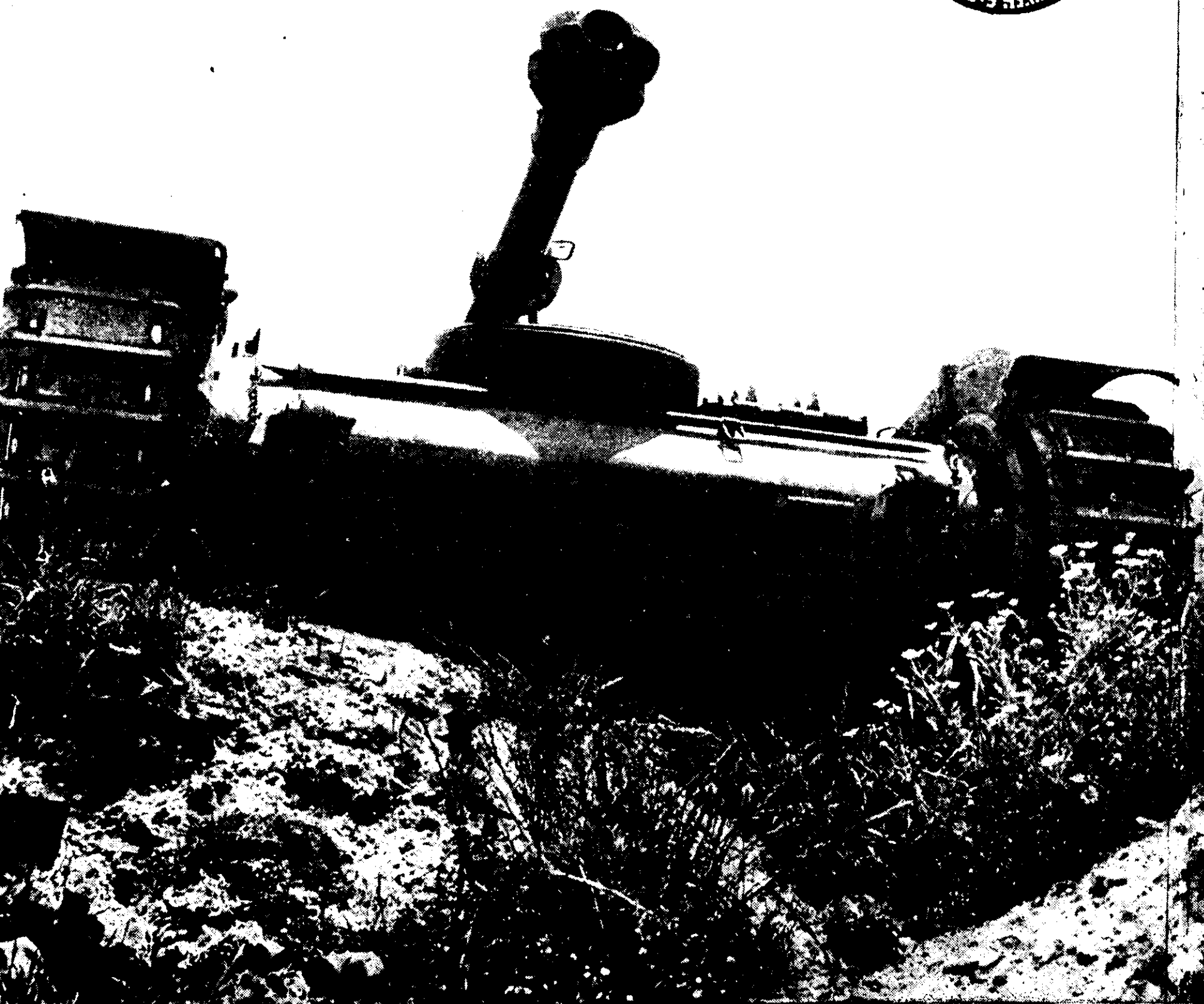
בחוברת זו: כיבוש רפיה

(פרשת-קרב מסע-סיני)

חמח - תשי"ז

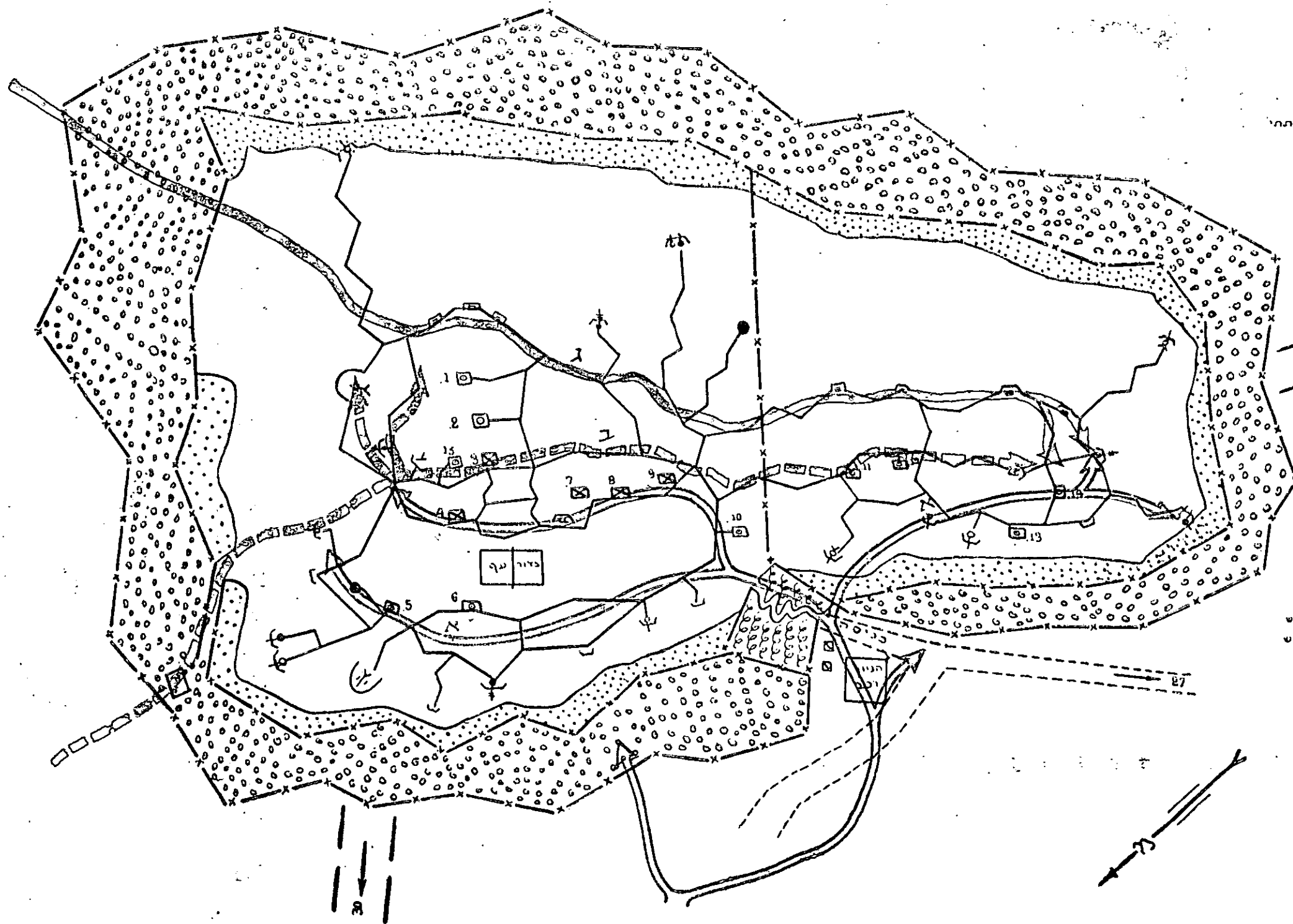
יולי - 1957

קז"קח

מערכות

1. קשר לבצע
2. מועדון
3. משרד
4. משרד הספקד
5. מחסן בגדים
6. בונקר בגדים (קנייני)
7. אסמנות
8. מחסן תחמושת
9. מחסן מזון
10. מחסן כלים
11. מרפאה
12. בגורים
13. מחסן תחמושת כתר
14. בגורים
15. מחסן תחמושת

- 27
- שדה מוקשים
בזזי וזעזועות
בזזי הלחל
בזזי עכבוי
פולט קל
רובי
מקב
נ.ט.
בזוקה
פוגעה 60 מ"מ
פוגעה 32 מ"מ
פוגעה 16 מ"מ
פוגעה 8 מ"מ
פוגעה 4 מ"מ
פוגעה 2 מ"מ
פוגעה 1 מ"מ
פוגעה 0.5 מ"מ
פוגעה 0.2 מ"מ
פוגעה 0.1 מ"מ
פוגעה 0.05 מ"מ
פוגעה 0.02 מ"מ
פוגעה 0.01 מ"מ

תוכן הענינים

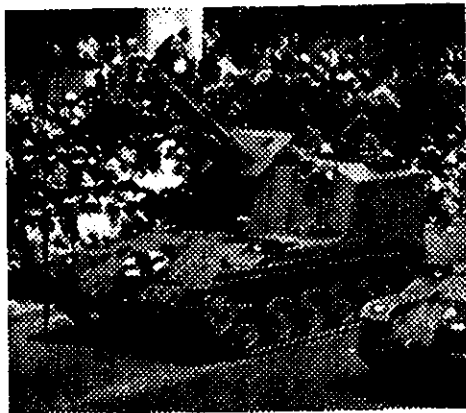
8	ציורים לשבח
9	כיבוש רפיח: א. "כוח-אלישע"
33	תחרות רשימות מס. 15, לזכר סג"מ לבנון בן-ציון ז"ל מני צבאות — לאן? (לקט הדים והרהורים)
34	יוג'ין רבינוביץ "סחיטה גרעינית"
35	קפ' סיריל פולס הנגלה והסתום שבמערכת-הגנה "גרעינית"
38	מ. בורג'ס מזנורי צבא צרפת עולה על דרכים חדשות
40	ריצ'רד קרוסמן פצצת-הזמן של מר מק-מילאן
43	קמיל רוג'רון עליותיה ומורדותיה של האויריה הטקטית
53	מיור ג'ורג' פילדינג אליוט לקח פואן
	מכתבים טקטיים
58	על המהירות / לבעית המודיעין ממצפה מה"ד
61	אימונים — ונתוני מודיעין
63	קול' דאוילא מבצעי הליקופטרים באלג'יריה
72	הליקופטרים — כלים למגע אויר-קרקע מהודק
74	קרן ההליקופטרים עולה בכל מקום
	מכתב לקצין מילואים
75	שי על ההגנה
	במת מערכות
77	"אלף" על תמרון
	עלי ספר
79	קרבת-עיה-וטעויות בגבעות
83	רב-סרן הלל ר. תמורות אויריות כמזרח התיכון
	צבא צבא ונשקו
88	כלי הנשק האבטומטיים — מקלעים קלים
94	מיור תומס מ. הלגסטון בעתונות הצבאית
	עצמת הפלוגה / סוד המנהיגות / על טיב בתי-הספר הצבאיים / מחירי נשק
	ממדף הספרים
99	אדס ולוחם (מתוך ספר-הזיכרון לרב-סרן יצחק בן-מנחם ז"ל)
103	נשק האויב

תמונת השער — הוביצר-משורין מתנייע, בן 105 מ"מ

"מ ע ר כ ו ת"
 בית ההוצאה של צבא הגנה לישראל
 המערכת והמנהלה: הקריה-ת"א, רח' ג' מס' 1

דפוס י. שלומי, תל-אביב

בין אותן "קופסאות" פרוזאיות, ואפילו לא ביותר אסתטיות, שצינורותיה

תקוע באמצעותן, אשר עברו בפני מאות אלפי הצופים במצעד חג העצמאות השנה — לכין הדמות של "כמעט-טנק-מסתער" שבשער חוברת זו — הדמיון ודאי איננו רב ביותר, אך בשני המקרים הרי זה אותו דבר עצמו: ההוביצר הצרפתי החדש בן 105 המ"מ בגירסתו המשורנית ובעלת ההיסע העצמי (כלי מכלי ה"ארטילריה המתגניעת") — אשר היה את אחד התידושים-התוספות הלא-רבים שבמערכת החימוש הכבד של צה"ל בשנת תשי"ז, נוסף על הישגיה של השנה הקודמת. נאמר (בדרך כלל על השריון): "עצמת אש+מהירות+ מחפה-שריון מסויים"; בהבדל-מה של היחס שבין שלושה אלה, הרי אמירה זו הולמת לחלוטין גם את כלי הארטילריה בעל השלדה

הזהלילית משלו, והמוגן בשריון-קל. מכאן חשיבותו הטקטית של כלי-הזין, אשר לא רק טרטר ברחובות תל-אביב ביום החג אלא השאיר סימני זחליליו גם בחולות צפון-סיני.

במצבים שבהם הכלת-רגיל מרוכה ביותר — יש זה "רגיל" הוא שהופך בהם ל"בלתי-רגיל" דוקא. צבא, אשר כבר ידוע ומקובל עליו כי תמיד הולך הוא בורכים בלתי-מקובלות ויוצאות-דופן לעומת השגרה המקובלת של מעשי-מלחמה — פעולת "מלחמה" המתבצעת על ידו עלולה דוקא להפגיע, משום תורה-רגילות" הטבוע בה.

אין לומר אמנם כי ההתקפה הסדירה — "לפי כל הכללים והדפוסים של התקפות-שריון-ורגלים, במחציתה השנייה של מלחמת העולם השנייה" — שבוצעה עלידי כוחות צה"ל בגזרת רפיח ביום של "ערב הצהרת-בלפור" (1 בנובמבר) היה בה הפתעה לגבי חיל-המצב המצרי של רפיח. אך ודאי שבעיניהם של קצינים מצריים לא מעטים (ויתכן — אף של מסתכלים-מבחוץ מאנשי מעצמות העולם) היה בה מן המפליא. לא היתה זו, הפעם, הבקעת-חזית בדרך של הסתננות-טקטית נועזת (כבשעת פריצת "מיצרי הצומת" המצריים באמצע אוקטובר 1948, למשל); לא ננקטו כאן שום אורחי פעולה מיוחדים מפתיעים: צבא-הגנה-לישראל פעל בגזרת רפיח "ככל הגויים". אכן, נראה כי להשגת מלוא-השכנוע אצל מסתכלים צבאיים מבחוץ לגבי יכולתו הרב-צדדית של צה"ל, שאינה עומדת רק על מקרי הפתעה ומצבים יוצאי-דופן, אלא תצלח אף להתנגשות "סדירה" במלוא-מובן-המלה — היה צורך גם בקרב, שלא יהיה יוצא דופן אך עם זאת יהיה קרב רב-תנופה וקרב מנצח. וכזה אמנם היה קרב-רפיח אשר החלק הראשון של תיאורו המקיף מוגש עתה (עמ' 9).

פרשה זו על "כוח-אלישע" היא חוליה בסדרת פרשות-הקרב ממלחמת סיני, הנכתבת והולכת עלידי שרגא גפני, מאנשי "מערכות", עליסוד תעודות המבצע וחקר אנשי היחידות.

אין שדה-רפיח משדות-הקרב ה"טירונים" בהסטוריה הצבאית של א"י. נראה כי

אשורים ומצרים קדמונים התנגשו בו כבר בימי הבית הראשון בישראל; וצבאות הלניסטיים אדירים — של סלוקים מלכי אסיה מזה, ותלמיים, מלכי מצרים, מזה — התנגחו בו פלוגה בפלוגה וגושי פרשים בגושי פרשים, חיידור ומעלה לפני מרד החשמונאים; ודור אחד לפני תקופתנו — הבריטים והאוסטרלים מזה, והתורכים מזה. אלא שנראה כי בדרך כלל היו החזיתות ערוכות תמיד צפון-

מול-דרום (או, ביתר דיוק מצפני, צפון-מזרח — מול דרום-מערב); ואילו בקרב רפיח 1956 היו כיווני החזיתות בלתי רגילים ומפתיעים: — "מזרח-מול-מערב" (וביתר דיוק — דרום-מזרח מול צפון-מערב).

מי ומה בחוברת

מצויים שמות גיאוגרפיים אשר דבקים בהם מושגים נלווים, שמקורם בזכרונות

הסטוריים. בהסטוריה של א"י הקדומה רשומים גם קורות רפיח ומערכותיה; אך בתודעה היהודית-העממית אין רישומה של רפיח העתיקה ניכר כלל וכלל. אלא שזכרונות הסטוריים מתוספים לנו גם בהווה (ומה גם בהווה כה עשיר-

1948

מאורעות ויוצרי-הסטוריה כהווה שלנו, מזה שורת שנים). והנה, בתודעתו ומושגיו של הישוב היהודי הקיים בארץ בדור זה נתלו לשם "רפיח" שלושה מושגים-לואי ילודי זמננו: א. "האנגלים הובילו אותם לרפיח" (ימי יולי 1946), לאחר ה"שבת-השחורה", עת אלפי פעילי ההגנה וישובי-הפועלים רוכזו במחנה-הבידוד הג' דול אשר הבריטים ארגנוהו שם; ב. "קרבות קשים ליד רפיח. נלחמים בעמדות שבבית הקברות" (הדי קרבותיה הקשים

1956

של חטיבת "גולני", בראשית ינואר 1949, כאשר צה"ל נאלץ לותר על חדירתו-עקיפתו המוצלחת לתוך פינת צפון-המזרח של סיני — ולעבור להתקפת-מצח על מוצבי רפיח (הבצורים); ג. "לאחר שנכבשו המוצבים העיקריים על-ידי הרגלים והשריון, וגם הצומת היה כבר בידנו, יצא השריון למסע-מרדף אחרי המצרים בכיוון לאל-עריש" (קרבת-הבקעה ליד רפיח ב-1 בנובמבר 1956). יש בשלושה מושגים אלה הנלווים אל השם רפיח — ובתמורה המציינת אותם — משום ביטוי סמלי לדרך אותה עבר ישוב זה בתריסר השנים האחרונות.

לתשומת לב הקורא !

בשל הכנת סקירה מקפת על מסע-סיני היה הכרח לשנות את מועדי הופעתן של חוברות "מערכות" הקרובות.

החוברת הנוכחית מופיעה כחוברת כפולה — בהתאם למימדיה ולגיוון-תכנה. חוברת זו מכילה את השעור-הראשון ל"פרשות-קרב מסיני" — את הסקירה על "כוח אלישע" בכיבושה של רפיח.

הסקירה המקפת הנ"ל על מסע-המלחמה בסיני, היא "מבצע קדש" — אשר בהכנתה השתתף באופן פעיל ענף ההסטוריה של צה"ל — נראה כי תראה-אור בחוברת ק"ט (אשר לפי התכנית תופיע אחר רוח זמן קצר מן הרגיל), או בחוברת ק"י. חוברת ק"ט תכיל גם פרשת-קרב נוספת מכיבוש רפיח.

להופעת חוב' ק"י (ובה, כמקווה, המשך סדרת פרשות-הקרב האמורה) יקדם ריוח-זמן ממושך מן הרגיל — כמקובל בכמה כתבי-עת צבאיים בעולם בעונת שלהי קיץ.

יש אומרים: עתיד המלחמה כולו ב"מלחמת לחיצת כפתורים" קליעית-אטומית.

יש המחשיבים עדיין את תפקידם של כוחות לוחמים אף במסגרתה של מלחמה שהגורם האטומי או שמופעל בה בפועל, או שמשמש בה איום מתמיד אשר הייבים להביאו בחשבון בכל-זמן — שכן בלעדי אלה לא תוכל שום מהלומה אטומית להביא לידי נצחון-של-ממש. יש הטוענים: הזעירה שבמלחמות — היא המענה לעצמה-אטומית אשר מפחדים להשתמש בה דוקא משום היותה עצמה כה כבירה, — ועל כן כוחות-גריליה וכוחות נגד-גריליה ימלאו מעתה תפקיד גדול מאשר אי-פעם בעבר. יתכן ובכל אלה פוזרים גרעינים נכונים; אך, מכל-מקום, ראשית-הצורך הוא להבין את

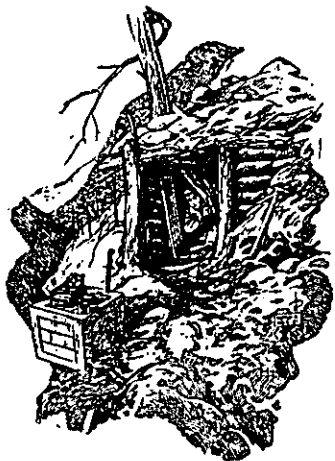
הגישות וההנמקות שמאחורי הנוסחאות השונות הללו. תשובת-הפרקים "פני צבאות — לאן?", (עמ' 34) תאפשר לקוראי "מערכות" לעמוד על ההערכות ועל נימוקיהן.

גנרל טיילור, ראש המטה הכללי של צבא ארה"ב הזהיר ב-30 ביוני ש.ז. כי "פחתה אולי סכנת מלחמת-האטום העולמית הגדולה — אך סכנת תוקפנות, מקומית, גוברת-והולכת דוקא. ואם לא יהיה מצוי מכשיר לטיפול מהיר בהתפרצויות אלו — סופן שתבאנה גם לידי מלחמת העולם האטומית"...

יש ומימרה קצרה אחת מבטאת את מקורות-הדאגה הגורמים להופעת ספרות פובליציסטית שלמה על נושא מדאיג וכאוב. יתכן כי פסוקו הקצר של ג' טיילור עשוי לשמש "מוטו" קולע ל"לקט ההדים וההרהורים" כולו, המופיע בחוברת זו ("פני צבאות — לאן?" עמ' 34) והכולל דברי מחשבתם ועיונם של מספר יודעי-דבר מובהקים בתחומי בעיות-צבאיות, מדע-אטומי, וחיים-מדיניים.

מה מאחד שני נושאים אלה, הנראים כה מרוחקים זה מזה: — אוויריה טקטית

והתחפרות רגלים? בעצם, דבר אחד בלבד: העובדה כי גם זו וגם זו תהיינה ללא ספק חלק בלתי-נפרד של מציאות המלחמה, הן היום והן מחר.

וכשם שה"דור-קרב", הנודע בין תותח מכאן ושריון מכאן היות את תוכנה העיקרי של התפתחות "מלחמת-הציים" במשך מאה השנים שאחרינו — כך, אין ספק, מסמנת "הנדנדה" של עליות וירידות הדדיות בין הכוח המוחץ והפוגע של האוויריה (ועד כה — גם הארטילריה) מצד אחד, לבין כושר-הסתגלותו וגמישות-חיפוי-העצמי של הלוחם-הרגלי (המתחפר, המשתרין, המתנועע-במהירות, המסתווה), את התזוזות התקופתיות ב"מרכז-הכובד" של יכולת-טקטית שבמערכי מלחמת-יבשה בזמננו.

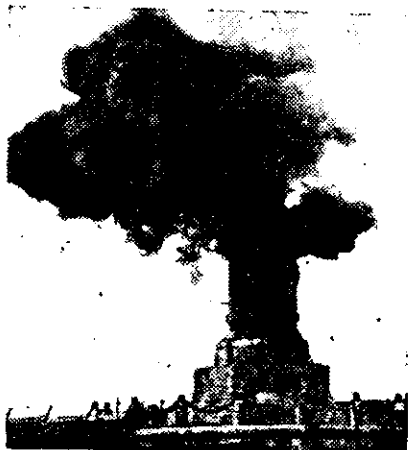
על כן, לא יפלא הדבר כי מאמרו של היתקן-המובהק בסוגיות המלחמה

באוויר וביבשה (יגם בים), המהנדס הקצין והסופר הצבאי הצרפתי המחונן, קמיל רוג'רון (עמ' 43), עם כל היותו נתון לנושא האוויריה-הטקטית — תומך את יתדותיו גם בסוגיה "נמוכה" אך היוגית-מאוד זו של ערך התחפרות-רגלית ותמורותיה במלחמות השנים האחרונות ולקראת מלחמות צפויות.

לקוראי "מערכות" מוכרים כבר שמו של ק. רוג'רון וגם כתביו, מהם ראוי לציין כאן במיוחד את "מערכות סדאן ווארדאן אל מבצעי קוריאה" (מערכות חוב' ע"ד) ואת "לפרשת הודו-סין" (חוב' ע"ט היות ויש בסקירות אלו כדי לבסס אחדות מהנחותיו המובאות במאמר המוגש בזה.

מ' ומה בחוברת

שמו של העורך הצבאי של "הרולד טריביון" הנז' יורקי — המיור ג'ורג'

פילדינג אליוט — הולך לפניו, הן ככתבי-צבאי והן כבעל ספרים אקטואליים על נושאי צבא ומלחמה. "אנזאק" זה מימי מלחמת העולם הראשונה, אשר "ראה קרב" בחזיתות בעלות הברית נגד גרמניה — הפך אחר כך לתושב אמריקה ולאחד הנודעים שב-אנשי הפובליציסטיקה הצבאית של ארה"ב. ערך כפול לסקירת-הערכתו על "מבצע סואץ" הבריטי-צרפתי: מבחינת ניתוח המבצע עצמו והגורמים ואירחי-המעש אשר הביאו לידי

מהלכו ותוצאותיו אלה; ומבחינת המסקנות מלקחי מבצע זה, אשר הכותב מיישם אל תחום מדיניות הצבאית-לעיתיד של מעצמות המערב (ושל ארה"ב — בראש-וראשונה).

ניתן לאמר כי בתחום אחרון זה מונח מרכז-הכובד של מסקנות מיור אליוט בתביעתו לקיים בתמידות כוחות המסוגלים לטיפול מהיר ב"מלחמות מקומיות" הרות סכנה. אלא שאין לדעת האם תוגשם בשלמות תביעה זו...

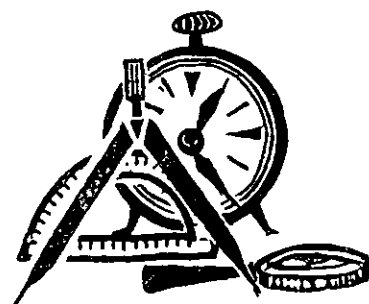
לקורא הישראלי יהיה ודאי ענין אף באיתן הערות קצרות לגבי חלקה של ישראל בתשלובת סיני-סאץ, באוקטובר-נובמבר 1956, המצויות בסקירתו של מיור אליוט (ראה בעמ' 53).

מהירות — שתי פנים לה: כשהדברים אמורים בביצוע — הרי המהירות היא מהירות

כפשוטה, דהיינו עשית הדברים הנחוצים בקצב מהיר ובפרק זמן קצר ככל האפשר. ואולם, כשהמדובר הוא בהכנות, וביחוד באימון לקראת-מהירות — הרי אז ההיפך הוא הנכון. רק הכנה ממושכת, ותרגול גוזל-זמן — רק בהם הצרובה להשגת המהירות-בפועל בעת הביצוע במלחמה. "מחשבות על מהירות" שב"מכתבים טקטיים והדרכתיים" שבחוב' זו (עמ' 58) מכילות מחשבות על שיטת-תרגול מטופחת שנועדה לאמן לקראת מהירות צבאי-קל-רגלים, וחץ-שלוח, אלה סמלי-המהירות — ולידתם ב"טחינה" האיטית אך הנחרצת של מכונת-האימון הפרוזאית והמפרכת.

ניחוש כונות האויב — לא-דוקא; אולם הערכה מבוססת (על יסוד מלאכה שקודה,

מדוקדקת ועניינית) למידת-כוחו האפשרית של היריב במקום ובשעה הנראים במסגרת התכנית כמכריעים — זו היא "נשמתה" של הבעיה אשר רשימתו של "לוחם" (ב"מכתבים הטקטיים", עמוד 60) מגדירה אותה כ"בעית המודיעין" בהא הידיעה.

אכן, גם לאחר שנקבל הגדרה זו — תעמוד עדיין בתוקפה השאלה: כיצד משיגים וקובעים, על-בוריים ולאשורם, גופי-ידיעה אלה? אך למתן תשובה על כך יהיה ודאי צורך ברשימה נוספת — ויתכן אף בסדרת-מאמרים לא-קצרה.

יאמר בכל הפשטות: כל-תכנו של החלק הראשון שבדברים הנאמרים, מצפה מה"ד'

(עמ' 61) הפעם אינו מכון אלא לאמת פשוטה מאד אחת: כי הרבה יותר טוב לו לאדם (ומה גם למפקד בשדה הקרב) להיות בעל עין רואה! והכונה פשוטה היא: מפקד שלרשותו נתון-מודיעין ברורים לגבי האויב, עמדותיו ונשקו — כמוהו כרואה; ואילו זה החסר את אלה — כמוהו כסומא.

שמה תאמרו: "פשוט מדי, ידוע-מכבר?" לאו דוקא. הידוע אמנם ידוע —

אך לא תמיד ברור כיצד מגיעים אל כושר-הראיה הדרוש למפקד, דהיינו אל

"כושר-המודיעין" שלו. לכך, לתורת הנחלת כושר זה לראיה בשדה-הקרב למפקד, מוקדשת מחציתה השניה של רשימה מאלפת זו.

"הכרחית הקצאה מידית של פלגות הליקופטרים להשתתפות במערך הנגד-מטוסי,

המבוסס על קליעי "ניקא", שברחבי ארה"ב" — זו היא ידיעה שנתפרסמה זה

לא כבר בשבועון צבאי-מקצועי אמריקאי. ענין תמוה, שכן מה יכולת יש

להליקופטרים דוקא להלחם במפציצי אויב ובקליעיו? אכן, ענין זה אינו תמוה

כלל. מסתבר כי מערכת ההגנה הנגד-מטוסית המרוכזת סביב קליעי "ניקא"

המפליאים-לעשות, הינה מורכבת ורגישה; חלקיה, הפזורים בשטח, תלויים זה

בזה. בתנאי שיבוש התחבורה על פני הקרקע, הצפויים עם מהלומת אויר אויבת,

אין לסמוך כלל על-כך, כי התחבורה ברכב גלגלי אמנם תמציא למועד את חלקי-החילוף והאביזרים

הדרושים, או אף תעתיק כוח-אדם הנדרש לתגבורת ולתחלופת; ואין לכך גואל, אלא יחידות הליקופטרים.

לאחר דוגמה כזו של שימוש בהליקופטרים לא יתפלאו קוראינו כלל לערך ולהיקף המיוחסים עתה לתפעול

ההליקופטרים בפעולות נגד-גריליה המתנהלות ברחבי אלג'יריה — ואשר להן מוקדשת הסקירה המפורטת, על

"התוספות" שבה (עמ' 63) בגליון זה של "מערכות".

מושג יסודי הוא במחשבה הצבאית הטכנית של זמננו: משפחות של כלי נשק או

מערכי ציוד-לחימה. והנה אף ההליקופטר — זה הנזיר כמעט שבעוריו המרובים

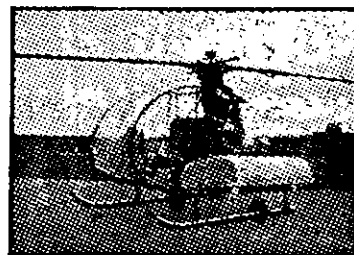
של צבא אמצע-המאה ה-20 — צמח והגיע כבר למדרגת "משפחת כלי-טיס" בפני-

עצמה. ששת הדגמים של הליקופטרים צבאיים לסוגיהם — לפי החלוקה-לתפקידים

אשר כבר הספיקו להתגבש, ולפי המפעלים והארצות בהם יוצרו — הניתנים

בדפי זיהוי-הליקופטרים שבחוברת זו (עמ' 72) מציגים לפנינו את מערך הכוח-

ההליקופטרי של צבא צרפת.

במאמרו המקיף ורב-הרושם של גנרל ס.ל.א. מרשל על צבא ישראל במלחמת סיני

אשר נתפרסם לפני חדשים מספר בירחון האמריקאי הנודע "ארמי"

(ובינתים החל להיות מועתק בבעיות צבאיות אחרות ברחבי העולם)

חולק המחבר שבהים הרבה לצה"ל, ואחד מהם — אולי להפתעת

מישהו — אומר: "יכולתם של מפקדים, בשעת הצורך, להחליט שלא

להמשיך במסע, או לא לתקוף מיד, כי אם לתת תחילה לאנשיהם

לנוח ולנפוש!" אכן, יודע המפקד הנבון מתי להאיץ-ללא-רחם —

ומתי לתת לחייל לצבור תחילה כוח. אך האם תמיד כך נוהגים?

ה"מכתב אל קצין המלואים" (עמ' 75) מעלה — בין נקודות מאלפות אחרות — גם נקודה זו — כיצד לארגן,

באופן היעיל ביותר את זמנו של החייל, כיצד להפעילו ולהעסיקו תכליתית, וכיצד אף לתת לו, במידת

הצורך, להחליף כוח. ושכחי זרים — מחייבים!

תנועותיה המגששות של יחידת רגלים המתקדמת בשטח הררי שאינו מוכר לה;

עמדות אויב נסתרות, הפזרות מי יודע היכן בדיוק; מטרת-התקפה שלא הוגדרה בבהירות; ציח-עליון להוסיף-ולתקדם, למען חלץ חיילים-חברים ה"תקועים" כנראה עדיין באותו שטח. בין קינ-אויב מאיימים. האם אין בכל אלה מה-שהוא מנסיונו של כל צבא אשר חזה-מבשרו מלחמה בשטחי הרים וטרשים?! מכל מקום, אלה הם בדיוק אשר היו את בעיות-משימתה של פלוגת רגלים אמריקאית, בסדרת הקרבות הממושכת על הגבעה "קדל-חזיר" שבחזית האמריקאית-הסינית המאובנת-למחצה שבקר-ריאה-התיכונית ב-1953, אשר תוארה באומל-מנתחים ובעין-חודרת על ידי גנ' ס.ל.א. מרשל בספרו החדש (שאף שמו הוא — "קדל-חזיר" הגו). אין ספק שהסקירה התמציתית על ספר רב-רושם זה (שנכתבה היא-עצמה בידי יודע-דבר מובהק — המיור גיוגלר, מכנסו ומחברו של הספר רב הענין "קרבות בקוריאה", שהופיע בעברית בהוצ' "מערכות"), תעורר אצל קוראיה אסוסיאציות והשוואות לא-מעטות, בין שהללו תהיינה יונקות מנסיונם הישיר, ובין מן הידוע להם על נסיון חבריהם לנשק, ולקחיו.

מעטים הם האזורים בעולם הנחשבים בצדק על עריסות החברה האנושית המיושבת

וה"מתורבתת" — ועם זאת הינם כה מדבריים כפי שהנו המזרח התיכון. ואין ספק כי זו היא אחת הסיבות העיקריות לכך באיזו מידה הקדים הנשק האווירי ליהפך באזור זה לסוג הנשק המכריע. מכאן חשיבותו של הנושא לו מוקדשת סקירתו של רב-סרן הלל ר. ("תמורות אוויריות במזרח התיכון" עמ' 83). אמנם, חיל האוויר אינו בגדר נשק-הכרעה יחיד; ולקח המלחמה במדבר המערבי" 43—1941 מכיל מספר דוגמאות ליכולתם של גייסות מוכשרים לבצע אף מבצעי התקפה בתנאי יתרון אווירי מסוים לצד שכנגד (מן-החובה לציין כי בעיקר נתקלים אנו שם בדוגמאות כאלה בצד הגרמני). אכן, מסע-המלחמה הקצר בסיני (אשר, סוף-סוף נתרשש בכ"ז כתריסר שנים ומעלה מאחרי-יותר מקרבות המדבר-המערבי) הבליט ברורות את משקלו הגובר-והולך של הנשק-האווירי בהתמודדויות במרחב-מדברי. על כן, אחת המצוות הראשונות לרוצה בבטחונו, היא: "ראשית-כל — הבטח עצמך באוויר".

מנה-הנה העצמה המספרית המתאימה ביותר בשביל פלוגת הפועלת בחזית? על כך נחלקו הדעות במקומות ובצבאות רבים. אך אנשי צבא אמריקאיים בקוריאה סברו כי אף ש-180 איש היא עצמה האדיאלית לפלוגה בשדה — הרי 100—120 איש הוא עדיין מספר ההולם למדי את משימותיה (וכושר-פעלה, מבחינת מבנה הכללי) של פלוגה רובאית. אלא במה הדברים אמורים? בצבא אשר מקורות-התחלופת שלו קרובים הם (בבסיסים וגדודי-תחלופת מיוחדים המוחזקים לא הרחק מזירת הפעולות) ובו אין היחידה חייבת לשאת עמה אף את ה"דבשת" שלה, כמעשה אותו גמל הנושא בתוך גופו את מלאי השומן (וכאן — כוחות האדם) הנחוצה לעת-חרום. על כל פנים, הרשימה התמציתית המוקדשת לנושא זה ("בעתונות" הצבאית, עמ' 94) הינה רבת עניין והיא פוקחת-עינים לראות בחינות חיוניות בסוגיה זו.

ציונים לשבח

הנני לציין לשבח את ק/127617 סרן כהנא בנימין ז"ל על גילוי עוז רוח, אומץ לב ומעשה גבורה בלתי רגיל.

(-) משה דיין, רב־אלוף
ראש הספה הכללי

ב' באייר תשי"ז

להלן תיאור המעשה:

בעת הקרבות בסיני שימש סרן כהנא ז"ל טייס קישור ומתפקידו היה לשמור על הקשר עם יחידת סיור אשר בצעה חסימה בעומק של 12 ק"מ, לפני הכוח אשר יצא לכיבוש משטרת קונטילה. בעת ביצוע משימתו הבחין ב־2 מטוסי מיג 15 של האויב, עורר בכונה תחילה את תשומת לבם ונכנס אתם לקרב התחמקות אשר ארך 15 דקה. תוך מהלך הקרב נאלץ מטוס אחד של האויב לחזור והשני פגע בפיקר של סרן כהנא ז"ל והפילו. במעשה גבורה זה הסיט את מטוסי האויב ממטרתם ומנע בעדם לבצע את משימתם העיקרית.

הנני לציין לשבח את ק/290387 סגן גודלביץ שלמה על גילוי קור רוח למופת תחת אש ובתנאים קשים.

(-) משה דיין, רב־אלוף
ראש הספה הכללי

ב' באייר תשי"ז

להלן תיאור המעשה:

בעת הקרב על משטרת קלקיליה שימש סגן גודלביץ כקצין תותחנים קדמי ליד כוח החסימה. בהיות הכוח מכותר תחת אש אויב, ולאחר שמפקד הכוח נפצע קשה, המשיך סגן גודלביץ לכוון את אש תותחיו לקרבה הבלתי אמצעית של מוצב שעליו התבסס הכוח. בתנאים קשים ביותר תוך קור רוח ושקט נפשי, בזה הצליח לגרום אבידות לאויב ולמנוע ממנו הסתערות על המוצב עד הגיע כוח החילוץ למקום.

כיבוש רפיה

א. כוח אלישע

ומשהו דרומית ממוצב זה, נמצא מחנה-מבוצר קטן — שכונה במפותינו בשם מוצב 27. כאלף מטר דרו-מית, ומזרחית כלשהו, ממחנה מבוצר זה נמצא, אף הוא על גבי תלולית, המוצב 25, שנחצה לשנים על ידי גדר כפולה, ממוקשת; לשם אבחנה בין חלקיו, נקרא חלקו המזרחי 25, והמערבי — 25א'. כשש מאות מטר מערבית ומשהו דרומית ממנו הקימו המצרים את המוצב 22, וכחמש מאות מטר צפונית מהמוצב 22 ומערבית לו קמעא, בריחוק כמאה מטר מהכביש המוליך לצומת רפיה*), נמצא המשלט 7. הלאה ממנו מערבה, לאורכו של הכביש הזה ועד הצומת האמורה, ערוכים היו המוצבים 21, 54, 50 ו-15.

דרומית ומשהו מערבית מן המשלט 22, כשבע מאות מטרים ממנו, בכרם אבן-מוצלה, בקצה גזרה זו הקימו המצרים את המוצבים 20, 18 ו-16. גדר תיל חיברה שרשרת מוצבים זו, ומשימות-אש טווחו לארכה. מוצבי השרשרת יכלו לסייע זה לזה באש תלולת-מסלול ושטוחת-מסלול. בעומקה של הגזרה נמצאו עוד משלטים ומוצבים רבים, חלקם בתוך מחנות רפיה וחלקם מעבר להם, צפונה ומער-בה. אף מוצבים אלה רובם מקושרים היו בגדרות תיל ממוקשות. על שנים מן המוצבים — מס. 22 ומס. 20 — היו מותקנים שני זרקורי-ענק, אשר "טאטאו" באלומותיהם את חזיתה של כל הגזרה כולה. הכוחות שהחזיקו במערך רפיה מנו שלושה גדודים של חטיבה "פלשתינאית" בפיקוד מצרי, גדוד רגלים מצרי מוגבר, שתי גונדות (16 קנים) של תותחי-שדה ("תותחים-הוביצרים") בני 25 ליטראות — שתי גונדות (12 קנים) של מרגמות-כבדות בנות 120 מ"מ — גונדת משחיתי טנקים מסוג "ארצ'ר", פלוגת טנקים בינוניים — 16 במספר — מסוג "שרמן", פלוגת מכוניות משורינות מסוג "סטגהאונד" — 10 מספרן; וכן נמצאו בתוך המערך, במחנות הצבא, פלוגות מפקדה ויחידות מפקדה של יחידות שונות.

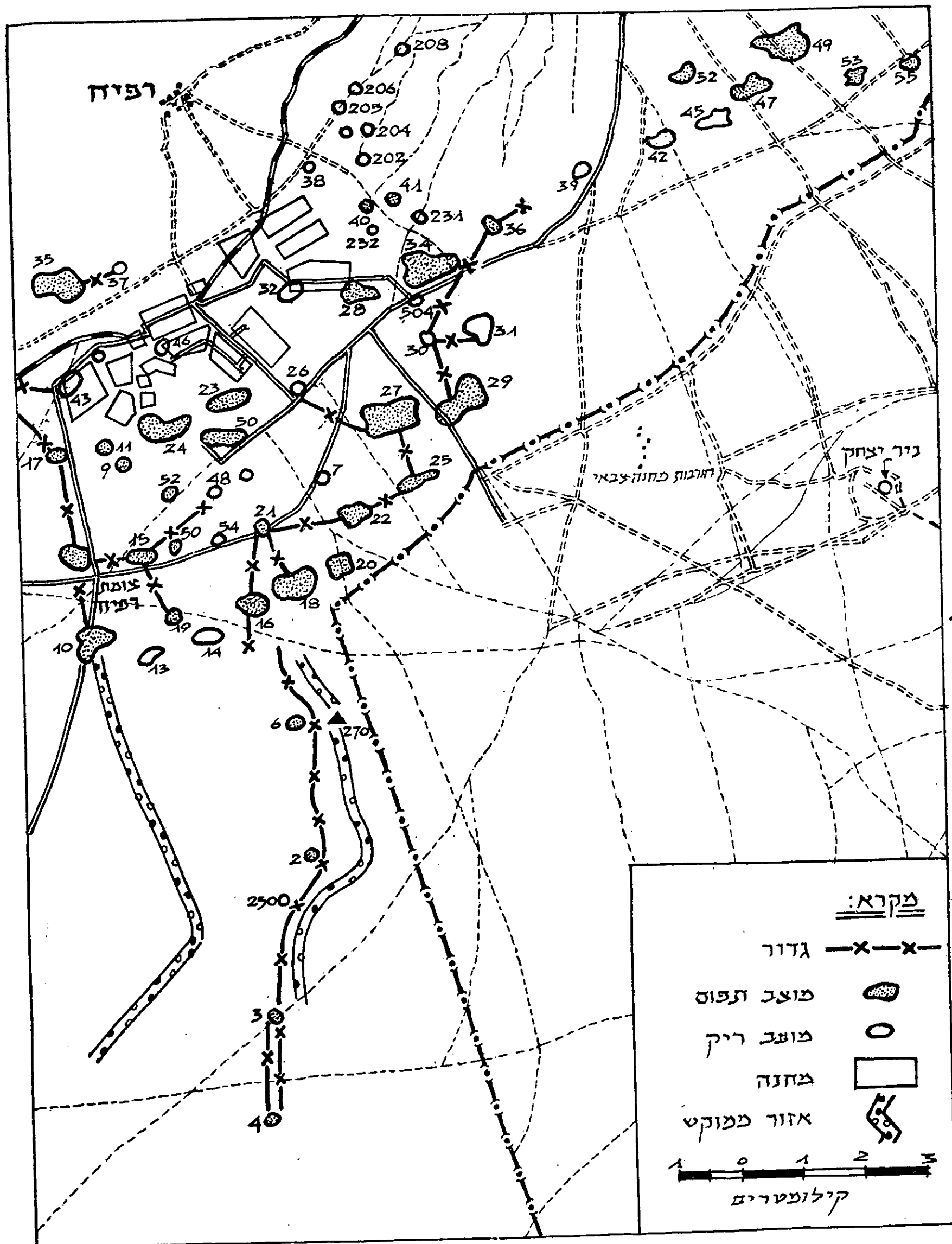
(*) ראה גם מפות העטיפה הפנימית בתחילת החוברת ובסופה.

הגזרה המבוצרת ביותר במערך ההגנה המצרי, אשר מסביב למחנות רפיה, השתרעה בין הפאה הדרומית-מזרחית של מחנות-הצבא הגדולים ובין הגבול הישראלי. כאן המרחק בין המחנות ובין הגבול מתמעט ביותר, ובמקומות אחדים אינו עולה על שני קילומטרים. לכוחות ישראליים ניתן, איפוא, לפרוץ דרך גזרה זו במהירות הרבה ביותר, באורח של התקפת פתע, אל המחנות הללו, שבהם רוכזו עתודות השריון והרגלים של מערך ההגנה, וכן — מפקדותיהן של החטיבות המחזיקות בו. כדי לעמוד בפני התקפה כזאת, הותקנה בגזרה שרשרת צפופה של מוצבים, וביניהם שדות מוקשים וגדרות תיל לרוב. בלשון העתונות יאמר, ודאי, כי הוקם כאן "קו מאז'ינו" זוטא.

בפאתה הצפונית של הגזרה, במקום בו מתפצל הכביש הבא מעזה, לשני כבישים המוליכים לתוך מחנות רפיה, הוקם המוצב הגדול 34, ומארבע רוחותיו נטרו אותו מוצבים קטנים ממנו. האחד — מוצב 36 — חלש על הגישה אליו מעבר עזה, השני — מוצב 28 — חסם את מבואותיו מצד מחנות רפיה. ריחוקם של כל אחד מאלה ממוצב 34 היה כ-600 מטר.

מעבר העיר רפיה הגן עליו מוצב 40, ואילו כלפי הגבול הישראלי נחסמו דרכי הגישה אליו על-ידי זוג מוצבים — 31 ו-30 — שניהם בריחוק כשמונה מאות מטר ממנו. בצירופם היוו מוצב 34 ומעגל המוצבים המקיפים אותו — מבלי להזכיר כאן את הנקודות-הבצורות, שהיו פזורות ביניהם — מערך בפני עצמו, שרבה יכולתו לבלום התקפה.

בהמשכה של הגזרה האמורה, במקביל לגבול הישראלי, דרומית לקטע המתואר לעיל, משתרע תואי-קרקע מאורך, המתגבה משהו מעל הקרקע שמסביבו, ופה ושם מצויות בו תלוליות פחוסות. גם על התלוליות הללו הקימו המצרים את מוצביהם. התלולית הבולטת ביותר התנשאה במרחק כשבע מאות מטר דרומית, ומשהו מזרחית, מהמוצב 30, ובה הוקם המוצב 29. כשש מאות מטר מערבית

מערך הביצורים המצרי שבמבואות רפיח

תונחת ההתקפה, תלוה הארטילריה הישראלית באש הסיוע שלה את הכוחות המתקדמים.
הפיקוד העליון נקב את ליל 31—30 באוקטובר, כליל ה"ע", את השעה 0230, כשעת תחילת ההר-עשה, ואת השעה 0305 (במשוער), כשעת מעבר קו-ההתחלה. כל ההתקפות תוכנו כהתקפות-לילה.

*

מכאן ואילך יסופרו כסדרם קורותיו של "כוח-אלישע" — מחטיבת הרגלים, שתקפה את מערך רפיח.

הרמיזות הראשונות בדבר המשימה הצפויה לכוח, היו הוראות סתמיות למפקדו — אלישע — לתכנן התקפת לילה על המשלטים 8, 10 ו-12, בגזרת רפיח. הוא נסע לגזרה ההיא כדי לעסוק בתכנון זה. אותו זמן עצמו הופיעו לפתע בגזרת ניצנה, נציגי יחידות אחרות, אף הם — כדי לתכנן תכניות תאורטיות-לכאורה לגבי יעדים שמעבר לגבול.

אולם בקבוצת פקודות שנתקיימה בשעות הערב של יום ו', 26.10, במפקדת חטיבת הרגלים, נאמר למפקדי יחידותיה בלבד, כי תבוצענה ההתקפות אשר תוכננו, ופורט לפניהם בסודי סודות תפקידם המלא במסגרת מבצע "קדש".

ב-27 בחודש ניתנו ל"כוח-אלישע" שתי מחלקות תגבורת, שהגיעו ללא ציוד וללא נשק. האפסנאות ציידה אותם, ומסגל המפקדים הוקצה להם מפקד פלוגה. לגזרת ניצנה זרמו ובאו אותו יום יחידות, שנועדו לתקוף בציר המרכזי, ניצנה — איסמעיליה. רובן היו יחידות מילואים, שנקראו אל הדגל יום קודם לכן.

למחרת הגיעה אל הכוח פלוגה — מורכבת מחניכי קורס מפקדי-כיתות ומדריכיו — קורס שפוזר עתה, חדשים לפני סיומו — ועוד מחלקה, מורכבת אף היא ממפקדים וחניכים מן הקורס הזה. הבאים סיפרו, כי ישראל מתגייסת חרש ובמהירות, וכי משהו "מתבשל".

בליל 28—29 באוקטובר הופסקה תעסוקת הכוח, לפי הוראה שניתנה ב-26 בחודש, ויחידותיו החלו מתכנסות לקראת תזווה לגזרת רפיח. לעת ערב, כבר היו היחידות מרוכזות במרחק כשלושה קילור-מטרים צפונית מניר-יצחק, נוכח גבול הרצועה. יחידות אחרות מן החטיבות התוקפות כבר חנו בסביבה.

*

בשעות אחר הצהרים נודמנו למפקדת החטיבה שלהם שנים מקציני הכוח.

לרבות מפקדות חטיבת-הרגלים ה-5 וחטיבת-הרגלים ה-15. במוצבים עצמם החזיקו כוחות פלשתינאיים ומצריים מעורבים, מחוזקים ביחידות נ"ט. שאר הכוחות הרגליים והמשוריינים נמצאו בתחומי מחנות רפיח, כשהם נכונים להלום משם מהלומת-נגד בכל קטע מותקף של המערך.

*

בסדר-המערכה של צה"ל לקראת מבצע "קדש" הוקצו לכיבוש רפיח ואל-עריש חטיבת-רגלים מוג-ברת, וחטיבת-שריון.

בתוכנית ההתקפה המשולבת של חטיבת הרגלים וחטיבת השריון על מערך רפיח נאמר, בין השאר, כי כוח אחד מחטיבת הרגלים יתקוף ויכבוש את מוצב 29 — השטח החיוני ביותר באותה גזרה מבוצרת שבין מחנות רפיח ובין הגבול הישראלי — ואת המוצב 27, שמעבר לו מערבה. בו בזמן, יתקוף מדרום לו כוח אחר, מאותה החטיבה, את המוצבים 25 (לרבות 25א') ו-22, ויכבשם. מצפון לשני הכוחות הללו יתקוף באותו זמן כוח רגלי ממונע של חטיבת השריון את המשלטים 34 ו-36. אותו זמן עצמו תתקדם זרוע שניה של ההתקפה הישראלית מדרום לכוחות הללו, לעבר צומת רפיח — ובה שני כוחות-משימה. הכוח האחד יפרוץ, בעזרת יחידות הנדסה, את שדה-המוקשים המשתרע בגזרה ההיא, לאורך הגבול הישראלי, יבקיע בין מוצבי-הגבול המצריים 2 ו-6, יכבוש אותם, ימשיך בהתקפתו לעבר שדה-המוקשים הבא, יכבוש את המוצב 293, המגן על מעבר שבשדה זה, ויסתער משם על המוצב המצרי מס' 5.

הכוח השני, מוגבר ביחידת טנקים, ינוע בעקבות הכוח הראשון עד המוצב 293, יפנה משם צפונה-מערבה, יחצה את כביש ניצנה-רפיח ויתפצל לשני כוחות-משנה, אשר יתקפו בעת ובעונה אחת את המוצבים 8, 10, ואת מוצב צומת רפיח (מוצב 12) ויכבשום.

עם שחר תעבור חטיבת השריון דרך מוצבי רפיח הכבושים, תמגר את כוחות העתודה המצריים שבתוך המחנות, ותמשיך בהתקדמות לעבר אל עריש, על-מנת לפצח את המערך המצרי האחרון שבצפון חצי-האי סיני.

יחידות חת"ם ומרגמות כבדות נועדו להכשיר את הקרקע להתקפות חטיבת-הרגלים וחטיבת-השריון, והרעשה מן האויר עתידה היתה גם היא "לרכך" את מערך-רפיח, קודם שתונחת ההתקפה עליו. מש-

בידי המפקדים, על-אודות שטח ההתקפה ועל היערכות האויב בו.

כללית נאמר להם עתה, כי השטח עליו יפעלו הלילה, הוא מישור חולי, בעל רמות קלות ומאורכות וקפלי-קרקע נמוכים, החולשים יפה על הגישות המזרחיות לרפיה ולמחנותיה. מעבר לשטח זה מצו-יות הדיונות — כשלושה קילומטרים רחב, והן אינן עבירות לרכב. מאחורי הדיונות — הים. פה ושם פזורות במישור חורשות קטנות, ורשת צפופה של כבישים ושבילים פרושה עליו.

על-יסוד הידיעות האחרונות נעשתה הערכה מחו-דשת של כוחות האויב בכל מוצב ומוצב. באשר ליעדיו של "כוח-אלישע", נאמר, כי במשלט 29 מח-זיקות שתי כיתות בלבד, ואילו במוצב 27 — פלוגה שלמה. תצלומי-האוויר שנעשו אותו יום גילו שינויים מסויימים לגבי דברים שלא נראו בתצלומי-אוויר קודמים — שלושה כתמים מלבניים חדשים הופיעו כ-300 מ' מצפון-מזרח למשלט 27. הם פוענ-חו כזחלים.

*

לאחר שפזרה קבוצת הפקודות ניגשו המפקדים להשלים חיש את הכנותיהם למבצע — שהרי חלק מן הזמן המועט שנותר להם עד מעבר קו-ההתחלה כבר נגזל בהכנות שעשו לפי התוכנית הקודמת. החלה תחרות עם הזמן.

אלישע נסע יחד עם מפקדי יחידותיו וקציני מטהו (היתה זו קבוצת סיור ופקודות, שמוזגה כדי לחסוך בזמן) לדגור, כדי לצפות משם על שטח ההת-קפה ועל היעדים. דגור היא תלולית קטנה, קילו-מטר ורבע מערבית לניר-יצחק, ממנה רואים יפה את המוצב 29, המרוחק כקילומטר מן הגבול. המח-נה המבוצר הקטן — המוצב 27 — רובו מוסתר מעין, על-ידי רמה שטוחה, ורק קצות מגדלי-המים שלו מזדקרים מעל לרמה זו.

השטח המוליך אל היעדים נפרש משם לעיני המס-תכל כשטיח בהיר, המנומר בצמחיה קוצנית. דרך כבושה, שקטעים ממנה הם כביש של ממש, המתחילה בשטח ישראל בריחוק שבע מאות מטר מן הגבול, חוצה אותו, עוברת בין 29 ו-27, ומתחברת עם הזרוע הדרומית מן הזרועות המתפצלות מכביש עזה-רפיה.

תואי נוסף ראוי-לציון בשטח, הן חורבותיו של מחנה צבאי בריטי, בריחוק כחמש מאות מטר מן הגבול, בשטחה של ישראל.

בעוד שני המפקדים עומדים משוחחים ביניהם, קרב ובא אצלם קצין ממפקדת-החטיבה, כשהוא מעיין בשעונו.

"בעוד שעתיים צונחים החברה במיתלה" — לאט להם.

אחרי כן הצביע לעבר רפיה.

"מחר, כשתשקע השמש עליכם להיות שם", אמר. השנים לא שמעו מעודם את השם מיתלה. הם נטלו מפה, ומצאו אותו בריחוק 30 קילומטרים מתע-לת סואץ, בתוככי חצי-האי סיני. שריקות נתמלטו משפתייהם.

"הרי זו מלחמה", אמרו זה לזה.

במהדורת החדשות של השעה 9 בישר הרדיו לאנ-שי "כוח-אלישע" — כלישוב כולו אותה שעה — כי: "כוחות צה"ל חדרו ופגעו ביחידות פדאיון בכו-נתילה ובראס-א-נקב, ותפסו עמדות בצומת הזרמים נחל, בקדבת תעלת סואץ".

*

אתו ערב דיבר אלישע אל חייליו. הם שמעו מפיו, מה היו המניעים למלחמה, ובקוים כלליים — מה יהיה חלקם-הם בה. לאחר זאת חזרו האנשים לעסוק בהכנות אחרונות למבצע, או שכבו לישון מיוגעים לחלוטין, ואלישע ומפקדי-המשנה שלו נתכנסו באו-הל, כדי ללמוד את תוכנית ההתקפה, ולסכם את טבלת האש והתנועה. עודם משפצים את התוכנית, ורץ ממטה-החטיבה בא, והודעה בפיו כי עליהם לה-יות ביום המחרת במפקדת-החטיבה, שם תתקיים קבוצת פקודות חטיבתית.

בקבוצת פקודות זאת אשר קוימה במפקדת-החטי-בה בצהרי יום ב', נאמר, כי חל שינוי בתוכנית (ההתקפה*), וכי כוח-אלישע יתקוף בדרך הלילה את היעדים 29 ו-27 וכוח-משימה אחר של החטיבה, "כוח אליהו", את היעדים 25 ו-22. משימת כיבוש צומת רפיה — כלומר, המוצבים 8, 10, 12 — הוטלה עתה על כוחות אחרים של החטיבה.

בפקודת המבצע החדשה חולקו מחדש ליחידות התוקפות כוחות הסיוע, שעמדו לרשות החטיבה. יחי-דת תותח-שדה ויחידת מרגמות כבדות הוקצו לס-יוע להתקפת "כוח-אלישע". לצרכי ההתארגנות ביע-דים שיכבוש הכוח, ניתנה לו יחידת תותחי ג"ט. כן הועמדו לרשות הכוח חמישה זחל"מים.

בהמשך קבוצת הפקודות עודכנו הידיעות, שהיו

(*) מאחר והפרשה אינה עוסקת בשיקולי הדרגים הגבו-הים לא יפורטו כאן המניעים לשינויים בתוכנית.

המפקדים פדשו מפות ועיינו בתצלומי-אוויר של המוצבים. הושמעו הצעות שונות בדבר שיטת ההתקפה וכיווניה, ובו במקום ערך אלישע חלוקת הכוחות והקצאת המשימות.

הידיעה על מוצב 29 לא הקלה את ערכו בעיני אלישע — ומכל מקום לא העמידה אותו, בעיניו, בצל לעומת המוצב 27, יעדו השני של הכוח. בשוק-לו את הנתונים השונים שבידו, בא לכלל מסקנה, כי מוצב 29 אינו סתם מוצב-חוץ, אלא מוצב-הגנה לכל פרטיו ודקדוקיו.

נראה היה לו, כי הכוחות המחזיקים במוצב 27, הסמוי מעין-המסתכל מעבר לגבול הישראלי, מיועדים ברובם לחיזוקו של המוצב 29. הקרב הכבד יותר יתחולל על המוצב הראשון, המוצב 29 — כך שיער. ולגובה סיכוי זה קבע, כי לכיבושו יקצה את פלוגה א' — המגובשת והותיקה בפלוגות הרובאיות שלו.

לכיבוש המוצב 27 הועיד אלישע את פלוגה ד', שהורכבה כולה מחניכי קורס-המ"כים. לחניכים אלה נותרו עוד כחודשיים ימים לסיומו של קורס זה, כאשר נלקחו ממנו — אולם עצם היותם מועמדים לפיקוד על כיתות, שימש גורם בשיקוליו של אלישע, בהחליטו להפקיד בידיהם את כיבוש יעדו השני.

באשר לפלוגה ב', — אלישע החליט להטיל עליה שתי משימות נפרדות: שתי מחלקות, בפיקוד הסמ"פ, הקצה לריתוקו של המוצב 30, ואת המחלקה האחרונה, בתוספת חיילים מובחרים ממחלקותיה האחרות של הפלוגה, וכן צוטי מק"ב וחבלנים מן המסייעת, בפיקודו של מפקד פלוגה ב' — כל הכוח הזה רכוב על זחל"מים — הועיד למתן סיוע צמוד לשתי הפלוגות התוקפות; תחילה על ידי התקרבות למוצב 29 וריתוקו באש, ואחר כך — על ידי פעולה דומה כלפי המוצב 27. במידה והמוצב יתגונן בעקשנות תכנס גם מחלקה נידת זאת ותקח חלק בלחימה בתוכו.

את פלוגה ג', ראה אלישע בתכנונו כעתודה לשתי ההתקפות.

אלישע פירט למפקדי המשנה שלו את תכניתו לכיבוש יעדיו: הכוח ינוע משטח הכינוס שלו שמצפון לגיר-יצחק לפי הסדר הבא: המחלקה הניידת, התותחים הנ"ט, המסייעת, תובלת הדרג הלוחם, ותותח האיסוף של הכוח — כל אלה ברכב, ויחידות הכוח האחרות — ברגל, אל שטח ההיערכות — ה"חורבות" שליד הגבול — ושם ימתין עד לאהר

ההרעשה. עם קבלת ההוראה לעבור את קו-ההתחלה יתקדמו כוחותיו אל בין המוצבים 29 ו-25, כשהם ערוכים בשדרה בסדר זה: מחלקת הסיירים, אלישע ומטהו, שתי מחלקות הריתוק הרגליות של פלוגה ב', פלוגה א', פלוגה ד' ופלוגה ג'. המחלקה הניידת של פלוגה ב' תקבל בשטח ההיערכות את 5 זחל"מי פלגת תותחי הנ"ט (שיוסיפו להמתין שם עד הידרשם), והיא תיסע בהם בנתיב נפרד, לפני השדרה ההולכת, עד אשר תיצור את המגע הראשון עם האויב שבמוצב 29. בעוד היא מרתקת את המוצב, והאר-טילריה מנחיתה אש על 29 ו-27, תתקדם השדרה לאורך הדרך הכבושה, המתמשכת אל בין 29 ו-27; בקרבת המוצב 29 תתפצל השדרה — שתי מחלקות-הריתוק של ב' ימשיכו בהתקדמות לעבר המוצב 30, ייערכו מולו ויפתחו עליו באש. פלוגה א' תפנה ימינה ותסתער על 29, ופלוגה ד' תפנה שמאלה, ותסתער על 27.

הסיירים, אלישע ומטהו, ופלוגה ג' ישארו במקום הפיצול; פלוגה ג' — היא פלוגת העתודה — תופעל בהתאם למסיבות המשתנות של הקרב. עם התקבל דוחי ההצלחה מן היעדים, יפנו הזחל"מים את הנפגעים אל תחנת האיסוף, שתוצב בסמוך ליד הגבול, ובשובם יגררו הזחל"מים את תותחי הנ"ט קדימה, אל היעדים הכבושים.

בו במקום סיכם אלישע את פקודת המבצע שלו וחזר עם אנשיו למאהל כוח-המשימה. שם נערכו בפלוגות קבוצות-פקודות חפוזות והוחל מיד בהתארגנות, שכן הזמן היה קצר והמלאכה מרובה.

מפקד פלוגה א', אשר, חילק את פלוגתו לכוחות-משנה. מחלקה 1, אשר נועדה לחפות על פריצת גדרות המוצב 29, חולקה לכוח מחפה ימני ולכוח מחפה שמאלי; כל כוח-מחפה חומש, בין השאר, בשתי בזזות, ררנ"ט אחד, מקלע קל ומקלע פלוגתי; למחלקה 1 צורפה גם סוללה בת שלוש מרגמות קלות.

הכוח אשר נועד לפרוץ את הגדרות מנה ארבעה-עשר חבלנים, נושאי טורפדות-באנגלור, בפיקודו של סמל החבלה מטולה. מחלקה 3, שנועדה לטיהור חלקי-קו המזרחי של המוצב, בפיקוד סגן מפקד הפלוגה, פתחיה, נחצתה לשני כוחות משנה: האחד לביעור האויב מן התעלה שבמרכז המוצב, והשני — לביעור מן התעלה המתמשכת מזרחה שמצפון לתעלה המרכזית. מחלקה 2, בפיקודו של זלמן, נועדה לטהר את חלקו המערבי של המוצב.

את חבורת הפיקוד שלו הרכיב אשר משני רצים,

קשר, קת"ק, באנ"ד וקשר-באנ"ד, נושא-באנגלור אחד וגוור-תיל אחד, שני האחרונים נועדו לפריצת גד-רות שלא הובאו בחשבון, שכן אשר ידע יפה, כי חרף התכנון המדוקדק וההסתייעות בתצלומי האויר האחרונים, מצויים ודאי ביעד ובסביבתו דברים רבים שלא הובאו בחשבון.

*

בר, מפקד פלוגה ב', קיבץ מכל מחלקות פלוגתו את האנשים שנועדו להימנות על "הניידת": הוא דקדק בבחירתם, משל היה מאמן, המרכיב את הנבחרת הלאומית. זולתו נמצאו ב"ניידת" שלושה קצינים: שניים ברמת מפקד-מחלקה, ואחד — קצין המק"ב של הגדוד. סגל המש"קים של הניידת מנה סמל ושלושה רבי טוראים. את המחלקה המוגברת הזאת חילק בר לחבורת פיקוד ולארבעה כוחות-משנה. חבורת פיקוד כללה את המ"פ, קצין המק"בים, צות מק"ב, צות בזוקה, צות מקלע קל, שני חבלנים נושאי באנגלורים, וקשר. כל אחד מארבעת כוחות-המשנה מנה כיתת רגלים מוגברת בחולית בזוקה. המפקד החדש של פלוגה ג', בני, תרגל את כל אנשיו כולם ביריה אינסטינקטיבית בתת-מקלעים, ברובים ובמקלעים, כנדרש לקרב-לילה. חוליות הרר-נ"ט והבזוקה שבפלוגה תורגלו אף הן בירי חי. "יעד מבוצר" הותקן מסרטים לבנים, מתוחים בין כלוני-סאות, וכל מחלקה ממחלקות הפלוגה פרצה לתוכו ולחמה בו.

פלוגה ד' ניצלה אף היא כמלוא יכולתה את פרק הזמן הקצר שעמד לרשותה. גם היא זקוקה היתה לליטוש אחרון בלחימה על יעד. אלא שבשבילה לא נמצא דגם של יעד, שידמה למחנה-המבוצר, — הוא המוצב 27.

*

בעוד היחידות מתארגנות ומתכוננות בקצב חפוז זה, תדרך אלישע את המ"פ הפנוי שלו, הסגן ש., בדבר סיור, שיערוך עם רדת החשכה, יחד עם מפקדיים מכוחות-המשנה. משימת הסיור היתה, לבחור נתיב-תנועה אל היעדים, מקום-היערכות להתקפה עליהם, וכן — לתהות על קנקנו של כתם לבן, שנר-אה בתצלום-האויר, בסמוך לפאתו הצפונית-מזרחית של המוצב 29.

בסיור זה ראה אלישע את האפשרות היחידה, להתגבר על התקלות הרבות הצפויות לכל גוף,

הגע להתקפה בשני צירים, בחשכת הלילה, מבלי לסייר מראש סיור-קרקע את הדרך ואת היעדים.

*

ביום ג' לפני הצהריים נטל בר את מפקדי-המשנה שלו לדנגור, וצפה עמם משם על היעד. אלישע אמר לו בקבוצת הפקודות, כי אם יתגלה, ש"הכתם הלבן" הוא עמדת-אויב חזקה, יהא עליו להסתער עליה ולכבשה. ההשערה היתה, כי ה"כתם" צופן מוצב-חוץ קטן. בר אמר עתה למפקדי-המשנה שלו, כי שני הזחל"מים, שיהיו חמושים במק"בים, יקרבו למוצב זה וירתקוהו באש, והמחלקה כולה תסתער ברגל, בעברה בין הזחל"מים, ותפרוץ לתוכו. הוא קבע את סדר הפריצה של כוחות-המשנה.

השעות הספורות, שנותרו עד לחשכה, עברו על "כוח אלישע" בהכנות חפוזות נוספות. ככל שהיו דחוקים בזמן ונחפזים, לא ויתרו המפקדים על תדריך מפורט באמצעות שולחן-חול, תחילה למפקדי-המשנה שלהם, ולאחר זאת — לכל אנשי הפלוגה.

בפלוגה ב' עסקה "המחלקה הניידת" בהכרת הזחל"ם: תרגלה עצמה בסדר ישיבה בו, בעליה לתוכו ובירידה ממנו, וכניסה לקרב ממצב-נסיעה. בר ייחס חשיבות רבה ל"הטלה" זריזה של צותי-בזוקה מתוך זחל"ם, אל הקרקע, לשם הפעלתם המידית.

"ירו תמיד מצד ימין של הזחל"ם, בחסות הגוף שלו", אמר להם.

הניידת תרגלה גם פריצה לתוך יעד מבוצר, וכן תמרנה בזחל"מיה, כדי ללמוד את תבניות התנועה של מחלקת זחל"מים.

בסופו של האימון החטוף, נוכח בר כי "הניידת" רחוקה עדיין משלמות, ובמיוחד מפגרת היא ב"תיאום בין-זחל"מי". הוא שיער, כי ליקויים אלה הנם מחויבי המציאות במסיבות הנתונות, וכי הם יחמירו פי כמה וכמה, כאשר תפעל המחלקה בחשכה.

*

והנה, כאשר יארע ערב כל מבצע גדול ומכריע, בגלל תמורות החלות בהיערכות האויב ובשל נסיבות רבות נוספות, שיקצר המצע מלפרטן, קיבל אלישע בשעות אחר הצהריים של יום ג' הוראה חדשה ממפקדת החטיבה: התקפתו על המוצבים 27 ו-29 בוטלה, ועליו להיות מוכן לכבוש את המוצבים 18 ו-20, שבין צירה הדרומי של ההתקפה ובין צירה הצפוני. קמה לפניו בעיה חדשה לחלוטין, והוא ומפקדי-

והקפואם על עמדם. יריות בודדות, רחוקות, פגמו לעתים בדממה.

בדרכם נתקלו בסוללת עפר, מאות מטרים ארכה, וכמטר גבהה — שנתמשכה מדרום-מערב לצפון-מזרח בשטח האויב בריחוק כחצי קילומטר מן הגר-בול. ש. ציין אותה לנפשו כעמדת המתנה טובה, שמאחוריה יוכל הכוח לשכב ולחכות בעת שתונחת ההרעשה על רפיח. הסיור המשיך בדרכו, מגשש בחשכה אחר הדרך, שתנחה אותו ליעדיו. מקץ שעת הליכה מצא הסיור את עצמו מחדש ליד הסוללה. סוף-סוף נמצאה הדרך המבוקשת: — למעשה היה זה כביש, שרובו נתכסה חול, מחוסר שימוש בו.

בלכתם במקביל לדרך, הצפינו ש. והמסיירים אשר עמו, הצפן וקפוא על עמדם, בנפול עליהם אלומות הזרקורים. האור החיור של האלומות סינור את עיניהם; ש. הפנה פעם אחת, בקפאו על עמדו, את ראשו לאחור, וראה את המישור המכוסה צמחים שו-טים מואר יפה, עד למרחק מאות מטרים ממנו. הוא הסיק כי למצרים שבמוצבים לא יקשה לגלות את הסיור. בהוסיפו להוליך את אנשיו צפונה, נהג מע-תה בזהירות כפולה ומכופלת.

בסמוך לחצות, נראו לו על קו הרקיע שתי תלו-ליות פחוסות, מימין לדרך. זה היה המוצב 29. הוא השאיר חלק מאנשיו בצד הדרך, ועם הנותרים הת-גנב הלאה, עד כדי 100—150 מטרים מן התלולית המערבית.

דומה היה עליו, שהמוצב ריק מאדם. לא עלה ממנו שום רחש. ש. נע מזרחה, מתרחק כלשהו מן המוצב, ושב וקרב אליו מעבר פאתו המזרחית, כדי לעמוד על טיבו של אותו "הכתם הלבן" שנראה בתצ-לום האויר. קול נקישות אתי-חפירה הנוברים באד-מה עלה באזניו, עת קרב למקום המשוער של "הכתם".

ש. ואנשי שכבו ונצמדו לאדמה, ממתינים לא-לומות הזרקורים, שיפלו על השטח שלפניהם, ויחש-פו את מסתרי לעיניהם.

הזרקורים היו נדלקים לעיתים קצובות, סורקים את המישור בסדר קבוע, וכבים. האלומות הגיעו מספר פעמים עד למקום, בו שכבו ש. ואנשיו. אך הם לא ראו נכחם דבר, פרט להילת אורן המסנורת. משלא איכנו את "הכתם הלבן", חזר עם אנשיו אל הדרך, בגששם במישור החשוך אחר קפל-קרקע כלשהו, שיתאים להיערכות הכוח להתקפה; ומשלא נמצא להם שום קפל כזה, החלו חוזרים — ב-0200

המשנה שלו נגשו עתה לבצע בכוח-המשימה את התמורות הכרוכות בעקבותיה.

עת ירדה החשכה, נמשכו עדיין בקדחתנות ההכ-נות במאהל כוח-אלישע שמצפון לגיר-יצחק. האנ-שים עסקו בהן עתה תוך הרגשת ודאות מדכאה, כי בזמן הקצר שנותר להם לא יסיימו את המלאכה המרובה שעמדה לפניהם.

על כן קיבלו את ההודעה, כי ההתקפה על רפיח לא תבוצע בזה הלילה, בהרגשת הקלה. ההודעה הגיעה ל"כוח-אלישע" בשעה 1800, בקירוב, עת הח-לו יחידות-המשנה מתארגנות לתזוזה. מיוגעים שכבו האנשים לישון.

*

בקבוצת פקודות חטיבתית שנתקיימה למחרתו ביום ד' — ואשר החלה בשעות הבוקר ונתמשכה עד לאחר הצהרים — נאמר לאלישע, כי התוכנית הקו-דמת, לפיה על כוחו לכבוש את המוצבים 29 ו-27, חוזרת לתוקפה.

קבוצת הסיור של ש. — ואתו ממ"ק אליקים בן עמי, סמל החבלה מטולה, ושני רב"טים מפלוגות שונות — עלתה על נושאת נשק ונסעה לדנגור. בנושאת הנשק נמצא ממ"ק נוסף, ועמו מכשיר-קשר. משימתו היתה לשהות בדנגור, מצאת הסיור ועד שובו לשם, ולהאזין להתרחשויות בשטח. אם תשמע-נה אוזניו קרב בין הסיור והאויב, עליו לדווח על כך למפקדת "כוח-אלישע" — כך נאמר לו, לש. לא ניתן מכשיר קשר, וסיכויו להחליץ בעזרת תגבורת, במקרה שיסתבך בקרב, היו תלויים בשמיעתו החדה של הממ"ק.

יגעים ומיוגעים שכבו שאר אנשי "כוח-אלישע" לישון, אך רבים הוקמו שוב על רגליהם בחצות הל-ילה, עת הגיעה מדנגור תשדורת, כי הסיור הסתבך בקרב. ואמנם נשמעה המולת קרב רחוקה. "אשר, צא לשם עם מחלקה", הורה אלישע למפקד פלוגה א'.

אשר לסיור, — הוא יצא מדנגור בשעה 2130, בקירוב, ונבלע בחשכה הכבדה שאפפה את מישור רפיח. מישור זה, החסר תואים בולטים, הריהו כר נרחב לטעויות ולתעיה, ואף לאנשים המאומנים ביו-תר. שעה ארוכה התשוטטו בו ש. ואנשיו, בחפשם את הדרך הכבושה (זו המתמשכת מן הגבול הישראלי ועוברת בין המוצבים 29 ו-27), למען תוליך אותם אל היעדים. אלומות הזרקורים המצריים, המוצבים בעומק הגזרה, ליטפו אותם מפרק לפרק באורן,

בקירוב — לעבר אורותיה המבליחים של ניר-יצחק הרחוקה.

סיור ישראלי אחר, שהיה נע בשדה-מוקשים, בריחוק כחמישה קילומטרים דרומית מן הסיור של ש. נורה אותה שעה ממוצב-גבול מצרי. המולת הי-ריות הזאת הגיעה לאוזניו הדרכות של הממ"ק הממ-תין בדנגור, והוא נחפו לשדר את תשדורתו הבהולה למטה הכוח.

אשר ומחלקה מפלוגתו נסעו ובאו בסמוך לעלית השחר לדנגור. שם סח הממ"ק לאשר את המעט שי-דע. אשר החליט לצאת באותו הנתיב שהותוה לסיור, עד אשר יתקל בסיור, או במצרים שפגעו בו. אך בעלות השחר הגיעו ש. ואנשיו, תשושי-כוח, אל שדרת האילנות שממזרח לדנגור. אחד האנשים נשלח מערבה — לדנגור — להביא את הממ"ק ונושאת-הנשק שעמו. הממ"ק השתאה למראהו. "חשבתי שנגמרתם", אמר לו ומיהר להודיע לא-שר, כי הסיור חזר.

*

כאשר חזרו ש. ואנשיו למאהל הכוח, כבר האיר היום. במאהל סח ש. לאלישע את קורות הסיור. בקורות הסיור ראה אלישע התראה כבדת-משקל למה שעלול להתרחש בליל ביצוע ההתקפה, כאשר יהיה על הסיור לנוט את כוח-המשימה ליעדיו.

בתכניתו הראשונה לכיבוש המוצבים שהוקצו לכוח-המשימה שלו, התכונן אלישע לנוע הישר מן הגבול לכיוון הכללי של המשלטים 29 ו-27 ולהתפצל לפנייהם לשני כוחות-משנה, אשר יתקפו בעת ובעונה אחת, כוח-כוח את מוצבו. בקבוצת הפקודות האחר-נה נאמר לו, כי מסע התקרבות כזה אל יעדיו עלול להביא את כוחותיו לידי התקלויות בלתי-רצויות בכוח אליהו, אשר יתקוף באותו זמן עצמו, ממזרח למערב, את יעדיו שלו — הם המוצבים 25 ו-22. אלישע החליט, איפוא, לתקוף אף הוא את יעדיו ממזרח מערבה — תחילה את 29 ואחר כך את 27. תנועה כזאת — שקל — תרחיק את כוחותיו מרחק ניכר מכוח-אליהו. אפס, הוא ידע כי כיוון תנועה חדש זה פותח כר נרחב, יותר מאשר הקודם, לטעו-יות במציאת היעדים בשחור הלילה, ובזיהוים.

*

בשוב אלישע מקבוצת הפקודות החטיבתית לחנית כוח-המשימה, כינס את מפקדי-המשנה שלו לקבוצת-פקודות אחרונה. הם עסקו בלימוד התכנית המ-

תוקנת בהעזרם במפות, בתצלומי-אוויר חדשים, וב-ידיעות המודיעין.

מפקדי-המשנה הציעו לפניו, איש-איש, את דרכי הפעולה שינקטום במסגרת הדברים החדשה. אלישע החליט, ראשית דבר, לשגר עם חשכה את הקמ"ן שלו, ועמו מפקדים מן הכוחות התוקפים, לסיור, שמשימתו תהיה — לבחור את הנתיב החדש למסע-ההתקרבות ולזהות את היעד, המוצב 29. הואיל וחצית קו-ההתחלה תחול רק בקרבת 0300, יספיק הסיור לחזור מבעוד מועד למפגש עם כוח-המשימה, כדי להדריך משם את הכוחות ולנוטם בציר התנועה החדש.

בסיכומו של דבר קבע אלישע כי שדרת הרכב של הכוח והשדרה הרגלית שלו ינועו בנפרד אחרי רדת החשכה, משטח הכינוס (שמצפון לניר-יצחק) אל דג-גור, ויגיעו אליה בחצות; הסיור יחזור לשם עד חצות. אמר אלישע, וידריך משם את השדרה הרגלית אל ה"חורבות" — הן קו-ההתחלה. בקו-ההתחלה יהיה על השדרה הרגלית להתחפר, ולהמתין עד גמר ההר-עשה. עם תחילת ההרעשה תצא שדרת הרכב מדנגור ותגיע בחסות רעמי ההתפוצצויות, עד אל החורבות. על-מנת להיות שם עוד לפני שתועתק ההרעשה אל תוך מחנות רפיה.

כאשר תועתק ההרעשה, תגיע, כמתוכנן, ההוראה להתקדם. או אז יחצו השדרה הרגלית, וה"ניידת" בז-חל"מיה, את קו-ההתחלה. ה"ניידת" תנוע הישר אל מוצב 29 ותיצור מגע עם האויב, ואילו השדרה הרג-לית תתקדם — בניווטו של הקמ"ן — אל הגדר שבין המוצבים 29 ו-30, כשהיא ערוכה לפי אותו סדר-כוחות, שנקבע לה בתכנית הראשונה — סיירים, אלי-שע ומטהו, שתי מחלקות פלוגה ב', פלוגה א', פלוגה ד' ופלוגה ג'.

נקודת הפיצול תהיה בקרבת הגדר המקשרת בין 29 ל-30. פלוגה א' תפרוץ אותה, תפנה שמאלה ותת-קוף את מוצב 29 מצפון-מערב, — אותו זמן עצמו יפנו שתי מחלקות פלוגה ב', שנועדו לרתק את המו-צב 30, לעבר מוצב זה, יערכו מולו ויתחילו בביצוע משימתן.

על שאר הכוחות מוטל היה להמתין, עד שתפתח פלוגה א' בלחימה על המוצב 29. אז-אז תנוע שארית השדרה דרך הפרצה, שתיפרץ ע"י פלוגה א', בגדר המחברת את המוצבים 29 ו-30 — ותיערך להתקפה, צפונית-מערבית מן המוצב 27. בד בבד עמה תנוע ה"ניידת" של פלוגה ג', בעברה מדרום למוצב 29, כלפי 27 — ותרתק אותו. פלוגה ד' תתקדם ותתקוף

גברה-והלכה, והתפשטה מן הגזרה הדרומית צפונה, שכן המצרים החלו, כנראה, להרגיש בממדיה של ההתקפה הישראלית.

אנשי הסיור של הקמ"ן עלו עתה על נושאת נשק, כדי לנסוע אל דנגור, ממנה נתכוננו להמשיך בדרכם ברגל. ש. עבר אצלם ופגש באלישע.

„הצטרף לסיור“, אמר לו אלישע. ש. מיהר וטיפס על נושאת הנשק המפליגה לדרך. הוא ראה באפלה הגוברת את הקמ"ן, את סמל-המרג-מות של כוח המשימה, שהוטל עליו לסמן עמדה למרגמות, את סמל החבלה מטולה, ומש"קים נוספים מכוחות-המשימה השונים.

„מה העניינים?“, שאל את הקמ"ן.

„צריך לסייר את ציר התנועה החדש, למצוא

מקום היערכות לכוח, לסמן עמדה למרגמות ולחזור

לדנגור, עד 1200, לפגישה

עם אלישע“, אמר הקמ"ן.

בנושאת הנשק המטלטלת.

הם נסעו בלא אורות, ב-

דרך הגדושה כלי רכב מזד-

חלים, והגיעו לדנגור רק ב-

סמוך ל-1930. כעבור רבע

שעה יצאו לדרך.

אותו זמן היה בר מת-

רוץ בג'יפ בסביבה הקרובה,

ומלקט את זחל"מים, אשר

תעו בחיפושיהם אחר תותחי

הנ"ט, שהיו, כמסתבר, מוס-

וים כהלכה. נהגי הזחל"מים ידעו רק את הכיוון

הכללי אל עמדות התותחים, אך איש לא נמצא להם

להדריכם לעמדות אלה. הם התפזרו, איפוא, איש-

איש למקום שנראה לו כדומה לעמדת תותח מוסוית,

ומשהחשיך, איבדו את דרכם לחלוטין.

סוף-סוף נמצאו כל הזחל"מים, והובאו אל התות-

חים. בסמוך ל-2000 כבר היתה שדרתו של בר

ערוכה, כשהזחל"מים מלאים עד למעלה-מאפס

מקום באנשיו, ובתותחנים שעתידיים היו להתלוות

אליהם עד קו ההתחלה, ונוסף לכך עוד מחוברים היו

אליהם עיני הגרר של התותחים כבדי-המשקל. מא-

חורי הזחל"מים נערכו לנסיעה כלי-הרכב של תחנת

האיסוף ושל התד"ל.

„צא“, אמר אז אלישע לבר.

*

השעה היתה כאמור 2000, השדרה הרגלית טרם

את מוצב 27; ואם יתעורר הצורך — תתקדם אליו גם פלוגה ג', בדרך המקשרת את 29 ו-27, ותתקוף אותו גם היא, מצפון-מזרח.

קבוצת-הפקודות ערכה חזרה-כללית על התכנית

רבת-הסעיפים, ובררה עוד עיני מנהלה רבים, שצצו

ברגע האחרון. אמש, כאשר נאמר לאלישע כי כוחו

יתקוף את המוצבים 18 ו-20, נלקחו ממנו הזחל"מים

שניתנו לו. כבר קרבה השעה שלוש, והם עדיין לא

הוחזרו.

משנפתרו — כך או כך — בעיות המנהלה, הלכו

מפקדי-היחידות לתדרך את כוחותיהם בשינוי-התוכ-

נית האחרונים. שעתיים וחצי נותרו עד רדת החשכה,

והזמן דחק בהם.

*

בר קיבל את הזחל"מים בשעה שלוש — ארבעה

מהם בלבד. שעה ארוכה עס-

קו המק"בנים שסופחו אליו

מן המסייעת, בהידוק הח-

צובות הנגד-מוסיות של

שני המק"בים אל רצפות

הזחל"מים, בעזרת חבלים ו-

מוטות, שכן לזחל"מים לא

היו חצובות משלהם להצבת

המק"ב.

משנשלמה ההצבה, נותרו

לו לבר כשעה וחצי בל-

בד, לתרגול נוסף של ה"גיי-

דת" במלחמת-זחל"מים.

*

החשכה היתה ממשמשת ובאה, ובר הפסיק

את התרגול ושיגר את הזחל"מים לאסוף את התו-

תחים הנגד-טנקיים, שהיו פזורים ומוסוים בקרבת

מקום. הוא הורה לנהגיהם של הזחל"מים, שהיו רק

בחלקם מאנשי כוח המשימה, כי יחזרו אל שטח

הכינוס בגררם לשם את התותחים.

*

עתה נשתררה חשכה מלאה, וחזית רפיח התעו-

ררה לחיים. זרקורי האויב נדלקו ואלומותיהם גששו

בעצבנות יתרה את המישור המתמשך מזרחה, כלפי

ישראל. זיקוקים התנשאו פה ושם וכדורים נותבים

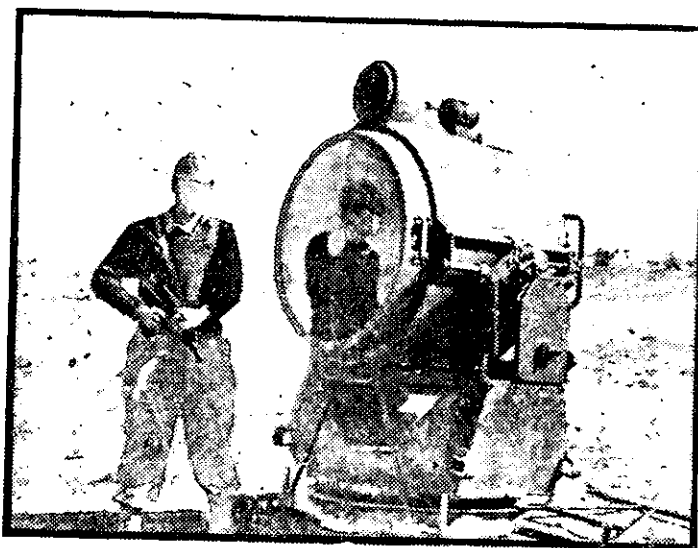
התקשתו באופק. המולת הקרב גברה כאשר החלו

כוחות הזרוע הדרומית של ההתקפה בפריצת

שדה-המוקשים העצום החוסם את דרכם ליעדי-

הם. תותחים רעמו מעבר רפיח, תותחים ישראליים

השיבו להם באש. נשק קל ירה ללא הפוגות וההמולה

אחד הזרקורים שנשארו בשטח לאחר נסיגת המצרים

התארגנה לתזונה. שדרת הרכב ניזונה בשטח החניה, ונסעה, באורות מאיפלים, לעבר הכביש הסמוך, המור-ליך לניר-יצחק. בבואה אליו חסמה את דרכה לח-לוטין שורה ארוכה של כלי-רכב — „השד יודע של מי הם היו“, כדברי בר — שנעו באיטיות מטריפת דעת לניר-יצחק.

בהתקרב השעה 2200, צעד אלישע לאורך יחידות כוחו המתנינות כשהן ערוכות בשדרת-מסע לפי סדר חלוקת כוחות-המשנה למשימות, בשטח חנית הגדוד שמצפון לניר-יצחק והוא מהרהר במבחן הצפוי עוד מעט-קט לחייליו. היו לו דברים לאמרם לכל פלוגה — דברים קצרים של ערב-קרב — והוא אמרם לבחורים בקולו המתון.
קריאות פרצו מפי שומעיו:
„אל תדאג, המפקד, נלחם טוב!“
„סמוך על החברה!“
„החברה יהיו בסדר, המפקד!“

*

ב-2230 החלה תזוזת השדרה הרגלית משטח הח-ניה. בדרכה, בין חנית הכוח והכביש, ניצבה בפני השדרה משוכת צברים גבוהה. השורה העורפית הא-רוכה החלה עוברת בפרצה זעירה שבמשוכה.
פלוגה ג' עברה אחרונה בפרצה. משחרגה ממנה כולה, היתה רחוקה מזנב שדרת הכוח כשמונה מאות מטרים.

„רוצו“ אמר בני, מפקד פלוגה ג', לפלוגתו. פלו-גה ג' רצה והדביקה את הכוח בעלות השדרה על שולי הכביש, שהיה עדיין מלא רכב, הנוסע לאיטו ללא אורות. לא הוקלה הצעידה שכן המכוניות העוב-רות שיבשו את השורה העורפית. לאחר מאות מטרים אחדות נאלצה ג' לרוץ פעם נוספת — זהו גורלן של יחידות אחרונות בשדרה. ג' הוכרחה לרוץ להדביק את הפלוגה שלפניה כל אימת שעברה השדרה מכ-שול, שכן תמיד נוצר אז פער גדול בינה ובין היחידה שלפניה; וזאת על אף שההולכים בראש לא נחפזו כלל בצעידתם, שכן אלישע נמנע עתה מקצב הליכה מהיר — לשם מה ייגע את האנשים? התנועה הק-צובה והמתונה של השדרה הרגלית הארוכה היתה מחושבת כך, שהחיילים יגיעו לדנגור בחצות-הלילה ויחליפו כוח במשך כשעה תמימה, בטרם יחדשו את התנועה.

השדרה של בר, שנדחקה סוף-סוף, זמן-מה קודם לכן, בין הרכב הנע לאיטו בכביש, נסעה בתוך החשכה הסמיכה, בלא אורות, בקצב של צב מפגר,

ומדי פעם נפלו עליה אלומות זרקורי האויב. עד מהרה עברו על פניה אנשי שדרת הרגלים, שהחליפו דברים והלצות עם אנשיה הנותרים מאחוריהם, חרף היותם רכובים. רק בפנותה מן הכביש מערבה, לדנ-גור, ניתן לה לשדרת הרכב להחיש נסיעתה, ולעבור על פני שדרת הרגלים.

הדרך הקצרה משטח הכינוס עד דנגור — באור היום תעברנה בנסיעת חמש דקות — נתמשכה לה לשדרתו של בר שעתיים ומעלה. מן הדרום נישאה אליה, כל אותן שעתיים, המולת קרב חזקה. מחוגי השעון קרבו ל-2230, עת הופיעה לעיניו של בר שדרת עצים. הוא לא ידע, אם זוהי אמנם אותה חורשת-דנגור, שבה ניטל עליו להמתין לשד-רה הרגלית ולסיוור, או חורשה סמוכה לה.

„לכו הלאה, ראו אם יש עוד חורשה לפנינו, וזהו את דנגור“, אמר לחוליה מאנשיו.

בינתיים צעדו אנשי שדרת הרגלים בחשכה, ומפ-רק לפרק נפלו גם עליהם אורות הזרקורים — אורות חיוריינים, שלא השתהו עליהם, אלא ליטפום קלות והוסיפו לגשש בעצבנות את העלטה הכבדה, שאפפה אותם. בקבוצת הפקודות החטיבתית הובטח, כי הזר-קורים הללו יחוסלו קודם שתתחיל ההתקפה.

השדרה פנתה מן הכביש ימינה והחלה עוקפת את ניר-יצחק מצפון. הרגלים נתייגעו עד מהרה, בצ-עדם בדרך המשובשת והתחוחה. כלי הרכב הנוס-עים בכביש נבלעו חיש בחשכה מאחוריהם ורק נהמת מנועיהם נשמעה לרגלים, המתרחקים כלפי הגבול כשהם נאבקים במשא החגור הכבד שעליהם ובמעק-שי הקרקע שמתחתם. מדרום נשאה אליהם המולת הקרב המתחולל שם.

בחצות פחות רבע הגיע ראש-השדרה לחורשה שלפני דנגור, והחל עובר על פני שדרת הרכב הממ-תינה.

נתברר מיד, כי בר החנה את שדרתו בצד החורשה שלפני אותה חורשה אשר נקבעה כמפגש עם שדרת-הכוח הרגלית ועם הסיוור. אלישע עצר את השדרה, ושיגר את סייריו קדימה, אל המפגש, לראות אם חזר הסיוור.

קודם צאתם הודיע בר לסיירים, כי לפנייהם בשטח נמצאת חוליה מאנשיו.

„אל תדפקו זה את זה“, אמר להם.

*

אשר לסיוור — בצאתם מדנגור, ב-2000 בקירוב, צעדו הקמ"ן, ש. ונציגי הכוחות אשר עמם — שבעה

מיה של ההרעשה (הכל האמינו כי הם יהיו אדירים) תנוע השדרה במהירות לעבר החורבות, הן קו ההת-חלה, בו תמתין לה השדרה הרגלית. אלישע קיוה, שרעם ההרעשה יבליע לחלוטין את טרטור מנועי שדרת-הרכב, והמצרים לא ידעו על תנועת כוחותיו לעברם.

לאחר שנפרדה משדרת-הרכב, נעה השדרה הרג-לית בדרך החולית, בתוך החשכה המוחלטת. סדר התנועה היה לפי סדר חלוקת הכוחות למשימות. ש. והקמ"ן נעו בראש, לנוט: אלישע שיער, כי כוחותיו יגיעו לחורבות בסמוך ל-0200, והיה בדעתו להחנות אותם שם כחצי שעה לפחות — עד לאחר שתועתק ההרעשה מן המוצבים למחנות רפיח ותתקבל — בסמוך ל-0245 בודאי — ההוראה להתקדם בעקבות ההרעשה המועתקת — אוראז יפתחו חייליו מרועננים בשלב האחרון של מסע ההתקרבות אל היעדים.

נעליהם המסומרות של החיילים בטשו בחול הרך בקצב מתון, אך מעיף, שכן ההולכים היו עמוסים, והחול — טובעני. מפרק לפרק תעו מספר כדורי אויב לעברם. אולם עיקר האש שירה האויב, כוון אל כוחות שמדרום להם. ב-0130 בקירוב, ראו אנשי "כוח-אלישע" זיקוקים מתנשאים מעבר חזיתם שלהם, ולא ידעו מה פשרם. קטע-הגזרה המצרית שמדרום להם הוסיף לירות, והאש גברה וחלשה חליפות.

הקמ"ן הוליך את הכוח עד אל קרבת הגבול, והחל מחפש לשוא אחר החורבות. ככל שקרבה השדרה לגבול, בלא למצוא את החורבות, וככל שקרבו מחו-גי השעון לשעת "ש", כן גברה דאגתו של אלישע. המרחק מדנגור אל החורבות הוא שני קילומטרים, בשעה 0100, כאשר הגיע אלישע את כוחו קדימה, הניח, כי כאשר יבוא עד החורבות — אשר סימנו לו הן את קו-ההפצצה והן את קו ההתחלה — עוד תיותר לו כחצי שעה למנוחה, וכי גם שדרת הרכב תגמא מרחק זה במשך ההרעשה הקצרה שתינחת על היע-דים. עתה, לאור גישושו ליד הגבול, בא למסקנה, כי חישובי הזמן והמרחב שערך עלולים לאכזבו; ובשעה 0130, בקירוב, שידר אל בר הוראה, לצאת לדרך מיד ולהגיע למפגש בהקדם. משקרבה השעה 0200 הפסיק את החיפוש אחר החורבות, ונתן ליחידותיו הוראה, להתחפר כנגד הרעשה.

היחידות נערכו לאבטחה היקפית, ועד מהרה נש-מע קולם של מאות אתים החופרות בזריזות באדמה. ההיקף והנפת האגדיים של ההרעשה המובטחת

איש מנה כל הסיוך כולו — כלפי ה"חורבות" שליד הגבול, כשהקמ"ן וש. נעים זה בצד זה בראש, וש. מסביר לחברו את הדרך בה עבר אמש. בדרום הת-חולל עתה דו-קרב של תותחים, אך בגזרה שמולם שררה דממה יחסית, ובהאזינם לרחשי הלילה שכולו עלטה גדולה, לא שמעו אלא את צרצור הצרצרים.

הם חלפו על פני החורבות, חצו את הגבול והגיעו כעבור רבע שעה לסוללת-העפר המאורכת.

לפי מרשם הדרך שהכין הקמ"ן, נתמשכה דרך עפר מן הבוסתן שליד המוצב 31 ועד הגבול הישראלי. המוצב 29 נמצא, לפי המפה, כחצי קילומטר מערבית לדרך העפר הזאת. הסיוך גישש בעל-טה אחר הדרך. היתה זו דרך בה לא עבר מכבר רכב, מחמת סמיכותה לסכנות גבול, ותואיה נטשט-שו כמעט לחלוטין. היא נמצאה בדי-עמל.

המסיירים חצו אותה ופניהם מערבה, ומשהו צפוי-נה. לאחר כמאתיים צעדים עצר הקמ"ן ואמר, כי הוא רואה את המוצב 29 על קו הרקיע.

סמל המרגמות הלך, ואחדים מאנשי הסיוך עמו, להציב את מוטות הכיוון שלו מעברה המזרחי של הדרך. ש. והקמ"ן צעדו כמאתיים מטרים צפונה, לאורכה של הדרך ופנו מערבה וצעדו כחמישים מטר-רים. הקמ"ן עצר וקבע, כי זהו המקום שנקבע בתצ-פית לנקודת הפיצול של השדרה הרגלית.

הם חזרו אל שאר אנשי הסיוך, אספו אותם ושמו פעמיהם לעבר דנגור. ב-2330 הגיעו לחורשת המפ-גש, ושם נחו. כעבור דקות אחדות הגיעו שמה הסיי-רים של השדרה הרגלית, ובעקבותיהם — אלישע ומטהו.

הקמ"ן דיווח לאלישע, כי הסיוך הוציא אל הפועל את המשימות שהוטלו עליו.
"אם כך — נוז!" אמר אלישע.

*

בשעה 0100 שודרה אל כוחות המשנה של "כוח-אלישע" בדנגור — הוראת תזווה.

תשדורת זו לא נקלטה בפלוגה א', ורק במאוחר, עת שדרת הכוח כבר הרחיקה לכת, עמד על כך מפקד הפלוגה.

"רוצו!" אמר לאנשיו.

עתה רצה א' להדביק את השדרה הרגלית המת-חקת.

שדרת הרכב נותרה בדנגור. אלישע הורה שוב לבר, כי שדרתו תמתין על עמדה עד אשר תתחיל ההרעשה — ב-0230, כמתוכנן. בהשמע רע-

נכונה למדי, כי בעקבות ה"ריכוך" של ההרעשה, יתקפו אותם כוחות, שיבואו מעבר לגבול. אלישע התקשר באלחוט עם מפקדת החטיבה ושאל, אם הוא רשאי לעבור את קו-ההתחלה.

"המתן", באה התשובה. מפקדת החטיבה חששה, כי ההרעשה על יעדי הכוח לא גסתימה עדין. הוא חזר על שאלתו מדי עשר או חמש דקות, וזכה מדי פעם באותה התשובה. מחוגי השעון החלו ממהרים עתה — בעוד הכוח, שנועד לתקוף התקפת לילה, משתהה, ומפקדיו מהרהרים בדאגה בעובדה, כי דמדומי השחר מופיעים ב-0445, וכי שדרת הרכב טרם הגיעה לתעודתה.

כשעתיים נדרשו לשדרת הרכב — אשר יצאה ב-0130 לדרכה, כדי לעבור את המרחק הקצר שבין דנגור ובין החורבות. פני-הקרקע החוליית והחשכה, בצרוף משגים בניווט, האריכו את הדרך למעלה מן המשוער. משנוכח בר לדעת, כי למסע שלו אין קץ, נטל כיתה מאנשיו והלך לחפש אחר החורבות. בסמוך ל-0300 זיהה אותן, בקרבת מקום, אך לא מצא כל סימן וזכר לשדרה הרגלית. הוא התקשר באלחוט עם אלישע וסח לו זאת. אלישע הודיע, כי הוא משגר אליו קצין וחיילים אחדים, שידריכוהו אליו.

"השמט את התותחים והתד"ל שלך, וכשנזוז אנחנו, זוז מיד, ובכל המהירות, אל 29", אמר לו אלישע. כאשר פגש אותן, סוף-סוף, בר, בריחוק כשלוש מאות מטרים מצפון לחורבות.

הנסיון המר שרכש בר בנסיעתו מדנגור לחורבות שימש לו עתה כאתראה לבאות. אם יסיע את שדרתו "מיד ובמהירות" אל היעד, כפקודת אלישע, מי יודע לאן יגיע! מאידך גיסא, הן לא יוכל לנוע אל המוצב 29, כפי שנע מדנגור לחורבות, כשהוא עצמו צועד ומנוט את הזחל"מים בעזרת מצפן. הוא יגיע אולי אל היעד הנכון, אך מתי? הוא צעד בחשכה, חוזר אל שדרתו, כשהוא שקוע במחשבות על נתוני הזמן והמרחב שלו וחוכך בדעתו, מה יעשה. בסופו של אותו שיקול מצא פשרה בין התביעה למהירות בתנועה לבין התביעה לדיוק בכיוון: — הזחל"מים יסעו במהירות והוא יעצור מדי כברת דרך כדי לבדוק את האזימוט. כשמצא פתרון לבעייתו, נוכח כי איבד את דרכו אל שדרת הרכב. דקות יקרות נקפו, והוא הוסיף לתעות במישור רפיח המלא חשכה שחורה, תר ומחפש אחר שדרתו.

המריצו רבים להעמיק חפור, בשים לב לאפשרות שאי-אלו פצצות ופגזים יפגעו בעבר זה של קו ההפצה. משתמה ההתחפרות, נפשו החיילים, מאזינים להמולת הקרב המתגעשת בדרום, ולעיתים במערב, והמתקרבת לפרקים אל גזרתם, ומצפים לנפצים האדירים של ההרעשה אשר הובטחה להם, ואשר בה תלו תקוות מרובות כל כך.

בשעה 0200 נשמע בחלל זמזום מטוסים. גור אחד הופיע מעל ניר-יצחק. נורים נוספים נדלקו מעל למחנות רפיה, או בקרבתם. חיילי "כוח-אלישע", בעמדת ההמתנה שליד הגבול, פרשו זאת כאקדמה להרעשה הכבדה על המחנות, והריגשה שלהם גדלה. ליד מאהל-הכוח שמצפון לניר-יצחק, מתעקל הכביש עיקול דומה לעיקולו של כביש עזה-רפיה. מטוסים נסו מעל הכביש בבמקום זה והטילו את פצצותיהם בסמוך לו. התגעשו שלוש התפוצצויות אדירות — אחת מהן בריחוק חמישים מטרים ממאהל כוח-המשימה. גם אזור רפיה נתכבד בפצצות ספורות. הזרקורים כבו מיד, ושוב לא נדלקו.

ההפצה פסק מיד, והדממה באויר שבה לקדמותה. המאזינים המאוכזבים שבו להמתין לבאות.

בינתיים היתה שדרת הרכב של בר מתנהלת "עקב בצד אגודל" ממש, שכן — בחששו כי יתעה עד אור הבוקר בחשכה הכבדה — החליט בר להציב עצמו בראש השדרה ולנוט אותה לפי המצפן שבידו, מדנגור עד אל החורבות, שלידן נקבע מקום המפגש שלו עם הרגלים. בקצב-הליכה נעה השדרה בעקבות מפקד הפלוגה, המעיין ללא-הרף במצפנו.

בשעה 0230 נדלקו שניים שלושה נורים חדשים ברקיע, מעל לדרום רצועת עזה, וכעבור זמן-מה נשמעו רעמי התפוצצויות אדירות, אף כי רחוקות, מעבר מוצבי רפיה, חיילי "כוח-אלישע" מנו את ההתפוצצויות, וככל שנתרבה מספרן, נשתפר מצב רוחם. הקצב המהיר של ההרעשה ערב עד-מאוד גם לאוזניו של אלישע. הסופרים כבר ספרו כמאה ושר-מונים התפוצצויות — נחלקו הדעות באשר למספרן המדויק — עת נדמה ההרעשה.

עמדה השעה 0245. משנדמה ההרעשה, התלקחה אש נשק קל ואש ארטילרית בגזרה שמול הכוח. אלישע שיער, כי המוצבים המצריים הקרובים מפעילים עתה את משימות אש-המגן שלהם, מתוך הנחה,

קשר מפלוגה א' נקלע לדרכו.

”קשר אותי עם הזחל”מים, אמר לו בר.

משקשרו הקשר, הורה בר לאנשיו להתניע מנוע אחד ולהדליק את אורות הירכתיים של הזחל”מים. בהביטו לעבר טרטור המנוע ראה את האורות בריחוק 200 מטרים ממנו. בר הלך אל האורות ומצא את זחל”מיו.

התותחים הנגד-טנקיים כבר נותקו מהם. בקרבת מקום נטתה אהליה לקבלת נפגעים תחנת האיסוף. ”מיד זזים”, אמר בר למפקדי-המשנה שלו. אנשי הניידת מיהרו לעלות על הזחל”מים. לאחר שנפטרו מן התותחנים הנגד-טנקיים, נתרוח להם המקום בתוכם.

*

בשעה 0325 שידרה מפקדת החטיבה אל אלישע הוראת תזוזה. הכוח החל מתנער מחנייתו ומתארגן למסע. אלישע חישב חישובים-של-זמן-ומרחב. דמדו-מי השחר הראשונים מופיעים ב-0445. משמע שנותרו לו שמונים דקות בשביל להנחית את התקפת-הלילה שלו.

”משוך מהר”, אמר לקמ”ן.

הקמ”ן עמד כבר על מידת סטייתו מן החורבות, ובהינתן פקודת-התזוזה, החל מנוט את השדרה-הרגלית הארוכה לעברן, כדי להעלותה מחדש על ציר-התנועה הנכון שלה. הוא לא ידע, כי בעשותו זאת חוצה הוא את נתיב-התנועה של זחל”מי ה”ניידת”, אשר החלה עתה אף היא נעה ועוברת את קו-ההתחלה.

לפתע נתגלו אנשים לפני הזחל”מים, לידם ממש. הזחל”מים עצרו, שכן כמעט דרסו את אלה. בחילופי הצעקות נתברר, כי הללו הם אנשי השדרה-הרגלית, שנשתבשה עתה לחלוטין. בר ירד מזחל”מו לברר-דברים. הוא מצא שההולכים הם אנשי שתי המחלקות של פלוגתו ואנשי פלוגה א', והחל מחפש בקרבם איזה מפקד. בפגשו את אשר, מפקד פלוגה א' שאל אותו מה מעשיו כאן, אשר הסביר לו, שאין הוא יודע.

*

משנתברר לו לבר כי לא הוא טעה בדרכו, ביקש לחזור אל זחל”מיו ולא מצא אותם בשום מקום. שוב נזקק לקשר מפלוגה א', שימסור להם הוראה להדליק אורות; וכך מצא אותם. לאחר השתהות זו הוסיפו הזחל”מים לנוע בשחר הלילה, בנסיעה איטית, לבל ידרסו את הרגלים הנקרים להם בדרכם.

הקמ”ן הוסיף להשמאיל, ואלישע וחבורת-הפיקוד מתמשכים אתריו. כאשר נראה לו לקמ”ן, כי השמאיל די הצורך, פנה פניה חדה ימינה, כלפי היעדים. חבורת-הפיקוד של השדרה פנתה בעקבותיו; ואילו החלק הנותר של השדרה, אשר נתעכב מחמת ההתק-לות בזחל”מים, הוסיף לצעוד נכחו, ממחר להדביק את ראש-השדרה, אשר נעלם לפתע מעיניו בחשכה. עד מהרה נתברר לו לאלישע, כי נמצאת עמו חבורתו המצומצמת בלבד. משנודע לו מה ארע, עמד לאבד את שלותו המפורסמת, שכן — לעזאזל! — המחוגים קרבו לשעה ארבע אחר חצות, והשדרה אף לא הגיעה אל סוללת-העפר הסמוכה-לגבול.

בעזרת הדלקת-פנסים וצעקות פוון זנב השדרה אל ראשה, והתנועה נתחדשה. לרוחתו הרבה, מצא הקמ”ן את הסוללה הנמוכה. השדרה החלה חוצה אותה, בעוד אש-המגן-והסכנה ממוצבי האויב מת-חזקת וממלאת את הלילה רעמים, שריקות, ברקיי-נפץ, עשן ואבק.

שדרת הרגלים חצתה, ללא תקלה וללא שיבוש, את סוללת העפר, ושמה פניה אל מערבולת האש המצרית, המסמנת את הכיוון הכללי אל מוצבי האויב. בר הסיע את זחל”מיו לאורך הסוללה, לחפש בה מעבר נוח.

מן הסוללה החל הקמ”ן מנוט את הצועדים צפונה-מערבה, כלפי המקום המשוער של נקודת-הפיצול בה בחר. החשכה היתה מוחלטת, ורק אש האויב ניקדה וקיוקה אותה בקליעים-נותבים וברשפים.

אלישע נע בראש חבורתו, מאחורי הסיירים וה-קמ”ן, המנוטים אותה, וללא הרף דחק במפקדי כוחות-המשנה, באמצעות האלחוט — שלא היטיב לפעול עתה — להחיש את תנועתם ככל-האפשר ואף למעלה מזה.

לעתים קרובות התערב במהלך הניוט, והטה את השדרה ימינה, שכן מידת ההטיה, שהטה אותה הקמ”ן לעבר זה, לא נראתה לו כמספקת. הוא הסת-כל תכופות במחוגי-הזרחן של שעונו, שתנועתם המהירה איימה כי הנה עוד מעט והשדרה תחשף באור דמדומי-השחר, למוצבי האויב. הסיכוי לערוך התקפת יום, ללא סיוע שריון, בשטח מישורי זה לא קסם לו לאלישע כלל ועיקר; והוא הגביר עוד יותר את קצב הצעידה, בעוד יחידות השדרה-הרגלית נחפזות להשיג כל אחת את זנבה של זו שלפניה — ומדביקות אחת את השניה וניתקות מחדש. בינתיים נשתהו הזחל”מים ליד הסוללה הנמוכה,

31, אשר לפי הדיווחים האחרונים של המודיעין לא החזיק בו כוח אויב. למראה הבוסתן נתברר לו, כי סטה סטיה ניכרת מזרחה. נותרה עוד כמחצית השעה עד עלות השחר. אלישע ידע כי אם רצונו להנחית התקפת-לילה, עליו לפתוח בה מיד.

„וזו!“ אמר לאשר, מפקד פלוגה א', ולנ, מפ- קד שתי מחלקותיה של פלוגה ב', אשר נועדו לרתק את המוצב 30.

הקמ"ן הצביע על הכיוון בו היה על נ. ללכת, ואחר כך הראה למפקד פלוגה א', אשר, היכן היעד שלו.

„ישר מולך“, אמר לו.

ש, ששמע את דבריו, חלק כרגיל על דעתו, — אך שתק ולא נכנס לדברי חברו. שתי היחידות נעו לתוך החשכה: פלוגה א' מערבה, ושתי מחלקותיה של נ. צפונה. המולת הקרב, שנשאה בחלל האפל, גברה והלכה ללא הרף. כדורים-נותבים נראו משתלחים מע- ברים רבים צרורות חלפו ליד חבורת-הפיקוד.

הפלוגות שנותרו מאחורי חבורת הפיקוד, והיא עצי- מה, החלו מתחפרות. אחד הסיירים, שליד אלישע, גנח כשצרור-מק"ב לוחכני עבר בחבורה. הנפגע מת מיד. הכל שכבו ארצה. אותו זמן עצמו נתמלא האויר בקו- לותיהן הצורמים של פצצות-מרגמה יורדות ובאות, והתפוצצויות רבות התחוללו בקרבת מקום. על שתי הפלוגות, שרבעו עתה מאחורי חבורת הפיקוד, ירדה רגימה כבדה, ובד-בבד עמה החלה אש שטוחת-מסלול שוטפת אותן. תוך דקות ספורות נפצעו חיילים רבים, שלא העמיקו להתחפר.

קצין המבצעים גבי שנמצא בחבורת הפיקוד היטה אוזן למשק ולנפץ, ושיער, כי מעבר מוצב 30 יורות עליהם מרגמות-קלות; ומצד-המערב — אולי מן המו- צב 27 — מרגמות-בינוניות. צמד מק"בים ירה לעברם באש עזה, רצופה, מדרום-מערב; אין זאת כי מן המוצב 29, שיער גבי.

ואילו אשר צעד בחשכה, ופלוגתו אחריו, צעוד וגשש את דרכו אל המוצב, צעוד והתרחק מן הר- גימה.

עד מהרה התחולל מחול-ספקות בלב. עם כל צעד שעשה, חש כי הוא מחטיא יותר ויותר את המוצב המבוקש.

הוא עצר, וביקש מן הקת"ק שעמו כי ינחית פגזי- ביקורת על המוצב 29, בתקוה כי יאכן את התפו- צצויותיהם, על אף שפע הנפצים הממלאים את השטח. הפגזים נורו — ותקוה נכזבה. הוא הזמין

שעפר ואבנים שימשו בה בערבוביה. לאחר שנסעו לאורכה ותרזו אחר קטע נוח למעבר, ונכשלו פעמים אחדות בנסיונותיהם לחצותה, עברו אותה שנים מהם. שני הנותרים עלו אמנם עליה, אך לא יכלו לרדת ממנה.

„הוציאו את מוטות-הגרר, ונגרור אותם“, אמר בר לאנשיו. כעבור זמן נוסף יקר חולצו הזחל"מים. ה„ניידת“ החלה נוסעת — אך לאן?

בר נוכח, כי החיפושים אחר מקום נוח למעבר בסוללה היטוהו מן האזימוט שלו. הוא החליט, איפוא, לנוט את זחל"מיו לפי רשפי אש הנשק-הקל שנורה בגזרה שלפניו. אותו זמן עצמו החלה התקפתו של „כוח אליהו“ על המוצב 25, משמאל קטע-החזית של „כוח אלישע“, ואש כבדה נתלקחה בעבר ההוא. בר נטה לעברה.

בפקודתו פתחו הזחל"מים בנסיעה מהירה, כדי „להר- ויח“ את הזמן, שאבד להם אצל הסוללה, ומנועיהם ניסרו באון את חלל-הלילה, והעלו עליהם את חמתה של הארטילריה המצרית. פגזי תותח ופצצות מרגמה החלו מתפוצצים בקרבתם, ומלויים אותם בהמשך-הת- קדמותם. אפס, לא האש הארטילרית הגלויה היא שעו- ררה חששות כבדים בלב אנשי הניידת, אלא ה„אש- הנצורה“ של המוקשים שארבו להם מתחת לקרקע, בקרבת היעדים.

בנסעם תוך נטיה לעבר שמאל, דימה בר להבחין באש תותח נגד-טנקי הנורית עליו מאגפו הי- מני. עתה נשתנו מושגיו של בר על מקומו של מוצב-האויב, החבוי בשטח החשוך. הוא שידר אל אלי- שע קריאה לירי פגזי-ביקורת, של הארטילריה שב- סיוע-הכוח, על המוצב 29, כדי שיוכל לזהותו.

אלישע העביר את בקשתו לקת"ק שעמו, פגזי הביקורת נורו, ומשלא הבחין בהם בר, נורו פגזי ביקורת נוספים, ואחריהם, שוב, עוד מספר פגזים. בר דימה פעם אחת, שהוא מבחין בין נפצי האש- הארטילרית המצרית לבין מטח ביקורת אחד, צפו- נית-מערבית ממקום עמדו, — והסיע את ה„ניידת“ לעבר התפוצצות המטח. אך פגזי ביקורת נוספים שביקש, לא התפוצצו במקום בו התפוצץ המטח קודם — ושוב אבד לו הכיוון.

•

אלישע הוליך בינתיים את השדרה-הרגלית המשו- בשת הלאה, בניווט הקמ"ן, עד אשר הורו מחוגי שעונו על השעה 0415; ולפי אומדנו עבר עד אז כשנים וחצי קילומטרים. מימינו נראה לו הבוסתן של מוצב

עו הזחל"מים בחשכה הגמורה, שעדיין לא נרמו בה רמו כלשהו לעלות השחר — ופניהם מועדות מזרחה.

*

בינתיים הוסיפה אש-מרגמות ואש-מק"ב לרדת בקצב מהיר על השטח בו היו פזורות חבורת-הפיקוד של אלישע ושתי הפלוגות הרובאיות הנותרות, ד' וג'. קשרו של אלישע, שהיה מנסה משך כל אותו זמן ליצור קשר אלחוט עם פלוגה א' ועם ה"ניידת", אמר לאלישע, כי עדיין אין מהן לא קול ולא עונה. במפתיע נתחדש הקשר בין קשרו של אלישע וקשרו של בר. אלישע שאל את בר למצבו, והלז ענה, כי אינו מוצא את היעד.

כשלוש מאות מטרים דרומית-מערבית ממקום שכי בו, נראו לו לאלישע רשפי אש נשק-קל. כבר קודם לכן קבע, כי שם היעד; לפי הקשר התקין שהוקם לפתע עם ה"ניידת" ידע עתה, כי היא מצויה בקרבת מקום. הוא החל מאיר מזרחה בפנסו; והגם שהוא עצמו אינו זוכר זאת, ירה אף זיקוק-תאורה.

בר נסע לעבר נצנוצי הפנס, שנראו לו בצ-פון-מזרח; ושאר זחל"מיו — אחריו. לפתע ראה את הזיקוק, מתנשא השמימה בריחוק כמאתיים מטרים ממנו. באלחוט נשאל עתה — האם ראה זיקוק; ומשענה בחיוב, קיבל הוראה לנסוע כלפיו. זאת עשה, בעוד אלישע משגר לעומתו את סגנו, שמואל, ואת מפקד הפלוגה-המסייעת, לפגוש בו ולכונו מיד אל היעד. נותרו כחמש דקות עד לעלות השחר. הרגימה המצרית הוסיפה למלא את השטח התפוצצויות, ואש המוצבים המצריים גברה בכל הגזרה כולה.

שני אנשים ניצבו בדרכו של בר ונתגלו לו כסגן מפקד כוח-המשימה, שמואל, וכמפקד המסייעת, משה.

"שם היעד", אמר לו שמואל, מצביע בידו לעבר רשפי אש, בריחוק כמאתיים מטרים מהם, מערבה. "תקוף אותו מיד."

"מה עם אֵלף?" שאל בר.

"אין קשר אתה", אמר שמואל. בר פרס את זחל"מיו להתקפה, והניעם לעבר רשפי האש.

*

בעוד הקשר קורא ללא-ליאות לשאר התחנות השותקות של רשת הכוח, נשמע במזרח טרטור אי-מתני של מנועים כבדים ושקשוק זחלים. הרעש גבר והלך. קצין קישור מן השריון, שנמנה על חבורת הפיקוד של אלישע, החל מתקשר במכשירו לברר את זהות הכח הבא, אך קריאותיו לא נענו. הידיעה

פגזי-ביקורת נוספים; ויתכן שראה בינתיים גם פגזי ביקורת אחרים, אותם הנחית אלישע בשביל בר, התועה אף הוא — כיון שעתה הבחין אשר בפגיעות רבות בשטח לפניו, במקומות שונים ומשונים, ולא ידע אל איזו מהן לשעות. גם אש-המרגמות המצרית, שירדה על הפלוגות ד' וג' ועל חבורת-הפיקוד, בעורפה, הרבתה את קשיי האבחנה.

מטח-ביקורת אחד של אש תותחים התפוצץ ברי-חוק רב מן המקום המשוער של היעד; ואשר, שהבחין במטח זה, החליט עתה שלא לסמוך עוד על הארטי-לריה. הוא החליט להיועץ עם סגנו.

"קרא לפתחיה", אמר לרץ שלו.

הרץ מצא את פתחיה בראש מחלקה שלוש, שניהם רצו לאורך השורה-הכורעת, לעבר אשר.

איפה היעד, לדעתך?" שאל אשר את פתחיה.

"השד יודע", אמר פתחיה.

אשר אמר לו, כי יתקדם לפני הפלוגה, וינסה לגלות את המוצב 29. פתחיה נע קדימה, ואשר הוליך את הפלוגה בעקבותיו, בריחוק 30—40 מטרים ממנו. בטוח זה ניתן היה עדיין להבחין בדמות אדם.

פתחיה נע לבדו, מחשב כיצד ימצא את היעד, או לפחות את הגדר המחברת את היעד, הוא מוצב 29, עם מוצב 30. האש הקלושה, שחלפה מעל לראשו, היתה אש נשק-קל, ולא הטרידה את דעתו. הוא חש כי הקרקע מתגבהת, במתינות, ככל שהוא מתקדם, וצץ בו רעיון כי ראשית-דבר יוליך את הפלוגה קדימה עד שתתחיל הקרקע להשתפל-מטה; או-אז תעמוד הפלוגה על קו-השיא של הרמה הקלה, אשר עליה הוקמו המוצבים המצריים. אשר הביט מדי פעם בפעם במחוגי שעונו; קרבה שעת עלות השחר.

"איזה מוצב שנמצא — אותו נתקוף, נכבוש, ונתיי-שב עליו. העיקר שלא נשוטט עוד", הרהר.

*

אותה שעה הגיעו זחל"מיו של בר אל רצועה בהירה צרה, שנתמשכה בתוך המישור השחור.

"הכביש שבין 29 ו-27", הרהר בר, בחרדה גדולה. נתחור לו, כי סטה סטיה-של-ממש לעבר גזרת-ההתקפה של "כוח-אליהו", וכי הוא נמצא אי-שם מדרום-מערב למוצב 29, תחת להיות מדרום-מזרח לו. השעה היתה ארבע ושלושים. הוא ניסה להתקשר עם אלישע — לשוא. קריאותיו באלחוט לא נענו. הוא הפנה את זחל"מו לאחור, ובדי עמל כינס את שלושת זחל"מיו האחרים; שכן גם הקשר האלחוטי שלו עמם נשתבש לפתע. לאחר שכינסם, נס-

שידעו הכל, כי כוחות חטיבת-השריון צריכים בשעה זו לבוא אל יעדיהם, לא סילקה מלב השומעים את החשש שמא שריון-מצרי הוא, שיצא להתקפת-נגד עליהם.

אלישע הוציא הוראה לרכז את הבזוקות הפלוג-תיות ולהציגן לעבר הטרטור המתקרב. למפקד הפלוגה-המסייעת, משה, שחזר אל חבורת-הפיקוד שלו, הורה אלישע לברר מי הם הבאים.

מפקד הפלוגה-המסייעת הלך לברר זאת — ולא חזר. הטרטור גבר מרגע לרגע, בלא שיתגלו השריונים.

„מם-פא המסייעת לא חזר. אולי הוא נדרס“, אמר אלישע, בהומור המתון שלו. הוא שלח עתה את קצין הקשר לברר, מה ארע לו למפקד הפלוגה-המסייעת. קצין הקשר הלך בכיוון בו נעלם קודמו, ומצא את מפקד הפלוגה-המסייעת בריחוק שלוש מאות מטרים מחבורת הפיקוד. מפקד המסייעת הצביע על גושים שחורים רבים הנעים צפון-מערבה.

„ראה, כמה הם רחוקים. למה לרוץ אליהם — הם שלנו“, אמר לקצין הקשר, וחזר עמו אל אלישע. בינתיים לא חדל הקשר שלייד אלישע מלקרוא קריאות אל פלוגה א' ואל ה„ניידת“. לפתע נענתה לו פלוגה א'. אלישע שאל את אשר למצבו.

„אני מתקרב אל היעד“, ענה לו אשר.

שכן פתחיה, שהוסיף לגשש את דרכו באפלת-הלילה האחרונה, ופלוגה א' צועדת אחריו במטחוי-עין ממנו, נתקל סוף-סוף, ובמפתיע בגדר-התיל המבו-קשת. היתה זו גדר-בקר רגילה. הוא עצר את הפלוגה.

חבלן נע קדימה והניח „טורפדו-באנגלור“ מתחת לגדר. הוא רץ לאחור, שכב, והסמוכים אליו נצמדו אף הם ארצה. ה„באנגלור“ התפוצץ, בפרצו את הגדר. אשר אמר לקת"ק שעמו, כי ינחית עתה פגזי-ביקורת נוספים, לזיהוי היעד. פגזי-הביקורת פגעו בריחוק כשלוש מאות מטרים מן הפלוגה, והרחק מתלולית גדולה שהחלה מתגלה לעיני אשר בדמדומי השחר הראשונים, כמאתיים מטרים משמאלו.

אשר החליט להתעלם מפגזי-הביקורת, ולתקוף את התלולית שנתגלתה באגפו השמאלי. אשר נשק-קל, שנורתה ממנה לפרקים, גילתה לו, כי היא-היא המורצב המבוקש.

הוא הקים את הפלוגה ואמר לפתחיה כי יעבור ראשון בפרצה.

*

חבורת-הפיקוד, ואלישע בראשה, התקדמה בינתיים לעבר רשפי האש, בעקבות זחל"מי של בר — ויתר השדרה אחריה. כעבור כמאה מטרים עצרה. עתה לא היה ספק, כי רשפים אלה — מקורם במוצב 29. אלישע שלח את הרץ לקרוא לבני (מפקד פלוגה ג') ואמר לסגנו שמואל, כי יטיל את ג' להתקפה בעקבות הזחל"מים, כדי שבבוא הצורך תוטל להסתערות אחריהם. שיקולו למתן פקודה זו, היה שאין עוד טעם להמתין עד שפלוגה א' תמצא את היעד כיון שהשחר עומד לעלות ויש הכרח לכבוש מיד את 29, ולו גם בהתקפה חזיתית. הלילה התבהר והלך. בני הגיע, נושם בכבדות, אל חבורת-הפיקוד.

„הנע את הפלוגה אחרי הזחל"מים, ותהיה מוכן לתקוף בעקבותיהם את עשרים-תשע“, אמר שמואל לבני, משהגיע הלז, והצביע על רשפי האש. „הם שם“, אמר לו.

בני רץ חזרה אל פלוגתו.

אלישע שידר אל מפקדי הכוחות, כי הפלוגות א', ג' והניידת תתקופנה את המוצב בעת ובעונה אחת — ג' והניידת ממזרח, א' מצפון. אך מחמת הפיול הרע, לא נקלטה ההודעה.

פגזי מרגמות החלו מתפוצצים במקומות שונים בשטח שלפני הזחל"מים המתקדמים. אש ארטילרית האויב, שהתפזרה עתה על פני כל השטח כולו וכיסתה גם את שדרת-הרגלים שאצל אלישע, הרבתה את קשיי האבחנה ואת אי-הבהירות. אולם בר ראה את היעד שהוא צריך לתקפו והישיר אליו את זחל"מיו.

למרבה-הרעה לא התחדש עדיין הקשר בין פלוגה א' ומפקד הכוח ולא ניתן לתאם את התקפתה עם ההתקפה של ה„ניידת“ ושל פלוגה ג', ועם אשר ה„ריכוך“ הארטילרית.

ה„ניידת“ הוסיפה לנסוע בתוך ההפגזה המלווה אותה, אשר לזמן זה הפכה למערבולת-אש רצופה.

*

אש מוצבי האויב, הסמוכים והמרוחקים, גברה, ככל שקרבו מחוגי השעון לשעת עלות השחר. אשר ארטילרית כבדה החלה יורדת על פלוגה א', העוברת בפרצה שפוצצה בגדר. אשר, שחשד מיד כי זוהי משימת-האש הישראלית ש„הזמין“ הוא עצמו ל„ריכוך“ המוצב 29 בטרם יסתער עליו, פקד על הקת"ק שעמו כי יפסיקנה, לפני שתקטול את כל פלוגתו. התותחים הוסיפו לירות בקצב מהיר, בעוד הקת"ק משדלם לחדול מזה. למזלם הרב של אנשי

זוקות המצרית — ולא רק המצרית, כפי שיתברר להלן. הפצצות הוסיפו להחטיא אותם החטאות קרו-בות.

שתי פצצות כבר נורו מאצל הזחל"ם השמאלי לעבר התותח, והוא נדם כאשר התפוצצה שלישית בקרבתו. האש משאר העמדות רפתה באחת. בר, שידר אל אלישע: „אני ליד הגדר. מבקש רשות לפרוץ“.

הוא הבחין לפתע בכוח בעוצמת מחלקה, המתפרס נוכח הגדר, משמאל לזחל"מיו, ומתחיל לתקוף את המוצב באש. מי אלה? — הרהר.

כעבור רגע נתקבל באלחוט האישור לפרוץ, אך בר, שהיה נתון עתה בעבי הקרב, לא קלט תשדורת זאת. אלישע שידר אותה, מתוך שידע, כי א' כבר ערוכה לפריצה והגם ששוב לא היה קשר עמה שיער כי עתה בא הזמן הנכון להכנסת הניידת למוצב, שכן השעה היתה 05.00.

הוא היה מקרב ללא הרף את חבורת הפיקוד לזחל"מים, משהו מצפונם. עתה רוח לו מעט — אמנם נראה היה שהתקפת הלילה על המוצב תהפוך להת-קפה עם שחר, אך טובה התקפה זאת מהתקפת יום, והעיקר — הרהר — שאחד הכוחות לפחות כבר יצר מגע עם המוצב הנעלם, לאחר שכמעט הכל נואשו מלמצוא אותו.

בהגיע אשר, ועמו מחלקה אחת, לריחוק של כעשר-רים מטרים מגדר דו-שיפועית, אשר הזדקרה לפני-הם בדרכם אל התלולית דמוית היעד, נפתחה עליהם אש אבטומטית כבדה הישר מלפנים, מלווה אש נשק קל למינהו. מחלקה אחת, הראשונה, שכבה ארצה והחלה עונה באש, לפי הוראותיו של אשר. פתחיה, שרץ אחריה בראש אנשי מחלקה שלוש, הבחין גם באש תת-מקלעים הנורית עליו מעבר חורבה ערבית קטנה. בריחוק מאה וחמישים מטרים מימינם, אך הוסיף להריץ את מחלקתו קדימה, וזלמן אשר הר-גיש אף הוא באש תת-המקלעים הסמוכה, התנכר אליה כפתחיה, והריץ את מחלקתו שלו לימינה של מחלקה שלוש.

כשהן פרוסות קרבו מחלקותיהם של פתחיה וזלמן אל מחלקה אחת היורה, ושכבו מאחוריה ובריחוק מה ממנה, משני עבריה. לזמן זה נפגעו חיילים אחדים ונתערבבו מאוד המחלקות — גם זו בזו, וגם בינן לבין עצמן. המפקדים התאמצו לארגן עתה, נוכח גדרות המוצב, את כוחות-המשנה לפרטיהם ודקדו-

א', העמיקו הפגזים בחול קודם שהתפוצצו, ורק שני חיילים נפגעו מנפציהם. מקץ שלוש דקות נדמה ההפ-גזה. אור השחר התחזק עתה. מחלקה מס. 1, היא כוח-החיפוי, קמה משובשת-במקצת, והחלה רצה אל היעד, מול אש מקלעים בהולה, שחלפה ברובה מעל ראשי אנשיה. פתחיה הריץ בעקבות מחלקה 1 את מחלקה 3, השניה בסדר המחלקות, בהטותו אותה תוך כדי ריצה לעבר ימין. זלמן, מפקד מחלקה 2, האחרונה בשדרת הפלוגה, ניסה לשוא להתקשר באל-חוט — גם בעת ההפגזה ה"ידידותית" וגם עתה — עם מפקד הפלוגה, לדעת מה יעשה. קשרו של אשר נפגע, והוא לא ידע זאת. זלמן קם, איפוא, והריץ אף הוא את אנשיו קדימה, — בהימינו, שכן עליו ניטל לטהר את חלקו המערבי של המוצב.

*

משראה בר בדמדומי השחר, ובריחוק כ-150 מטר לפניו, צללית של תלולית, מנוקדת רשפי אש. בלם את זחל"מיו.

„בזוקות — לרדת!“ צעק.

הבזוקאים ירדו מן הזחל"מים, שהחלו עונים על אש האויב במקלעיהם, ותפסו עמדות איש-איש מי-מין לזחל"מו. בכריעה ירו את פצצותיהם לעבר רשפי עמדות האויב, אשר מהן נורו עתה, מלבד צר-רות ממושכים של מקלעים, גם פצצות ררנ"ט או בזוקה, שהתפקעו ברעם ולהבה לפני הזחל"מים ומ-אחוריהם. בשמאל חזיתם של הזחל"מים פתח באש תותח — כדורים נותבים, נגד-טנקים, שבאו מן העבר והוא חלפו לידם, בהחטיאם אותם, לעתים, כחוט-השערה.

באור השחר המפציע, נראתה לבר גדר תיל דו-שיפועית, בריחוק כ-120 מטרים נכחו. משניתן לו לאמוד טוחים ביתר דיוק, נוכח לדעת, כי הטוח אל העמדות היורות מרוחק יותר מכפי ששיער. „בזוקות, לעלות!“ פקד.

לזחל"ם השמאלי הורה להעסיק את התותח הנגד-טנקי שמולו. הוא פקד על תנועה קדימה. בהצטמצם הטוח בין הזחל"מים והגדר לכדי 30 מטרים, בלם אותם.

„צותות בזוקה — לרדת!“ צעק.

צות בזוקה אחד שלח לפעול מאצל הזחל"ם הש-מאלי, כלפי התותח הנגד-טנקי, אשר נראה עתה במדויק.

לאחר שירדו הבזוקאים, פתחו הזחל"מים בתמרו-נים קלים, קצרים, כדי להתחמק מאש התותח והב-

אשר הורה עתה לחבלנים לפוצץ באנגלורים בודדים מתחת לגדרות.

עת נשמעה התפוצצות הבאנגלור הראשון, פקד אשר על פתחיה להסתער. פתחיה הקים את כוחו המשובש — שנועד לכבוש את מזרח המוצב — והריצו קדימה. בראותו, כי החבלנים לא פוצצו עדיין את הגדר השניה וכי מאחוריה מצויה עוד גדר שלישית, סילק מדעתו את האפשרות לפרוץ למוצב דרך הגדרות, ופנה ורץ הישר לשער המוצב, שנראה לו מימין לחבורת הפיקוד של אשר. אנשי מחלקה שלוש רצו אחריו.

בגירת פלוגה א' פסקה עתה אש מאורגנת מצד האויב. אש כבדה למדי הוסיפה להירות מחלקים אחדים של המוצב כלפי הזחל"מים. אשר וגוזר-התיל שלו החלו גוזרים את הגדר הדו-שיפועית השניה, עת פתחיה הגיע לפתח המוצב.

שתי גדרות-תיל מקבילות מסובכות וגבוהות, נתמשכו מן הפתח לעבר המוצב פנימה. הן התעקלו לא-חר צעדים אחדים ושבו והתעקלו. בנועו במעבר הצר שביניהן נתקל לפתע פתחיה נושא ה"עוזי" במצרי, ו"קרל גוסטב" בידו. ה"עוזי" ירה ראשון. המצרי נפל ארצה. פתחיה פסח עליו והוסיף לרוץ בין הגדרות המתעקלות, בעוד כדורים הנורים מקרוב מטרידים אותו ואת אלה שמאחוריו. האש נורתה מעמדה עגולה, שנחפרה במרחק מטרים ספורים מקצהו של המעבר, לחסמו. בהשיבם אש לשלושה רובים אים מצריים שנראו להם רכונים בעמדה, ויורים בהם, קפצו פתחיה והבאים אחריה לתוך תעלת קשר סמוכה. בהפנותו ראשו לאחור, ראה פתחיה, כי רק שלושה אנשים הצטרפו אליו ולשוא ציפה לנוספים. העמדה המצרית חסמה את המעבר. פתחיה החליט להמתין. עד שתצטרף אליו שארית המחלקה; ובינתיים החליט פו הוא והשלושה שעמו יריות עם העמדה העגולה, ומשנדמה האש הסתערו עליה.

בפרצם לתוכה ראו, כי בריחי הרובים שבידי המצרים הקטולים פתוחים — הללו נלחמו עד הכדור האחרון שבמחסניתם.

משנכבשה העמדה החוסמת את המעבר, פרצו פנימה אנשים נוספים ממחלקה שלוש, וביניהם סמל החבלה מטולה; הוא נפצע קודם לכן בצוארו, בכדור מצרי, אך נדחק אף הוא קדימה, מהדק תחבושת לגרונו, וידו השניה מחזקת ב"עוזי" דרוך.

פתחיה הוליך את הבאים בתעלה מתמשכת מזרחה, במקביל לגדרות המוצב. עמדות נתגלו בה בכל עי-

קיהם, בעוד אש האויב מן המוצב דועכת והולכת, הגם שנפח האש של מחלקה אחת שירתה אל המוצב, לא היה רב — בכלים אחדים שלה חלו מעצורים, ומשלוש מרגמותיה, רק אחת ירתה.

זלמן ראה לפתע טנדר ממהר להתרחק מן הגדר, על הכביש המתמשך מן המוצב מערבה. ררנ"טאי ממחלקתו תפס עמדה, וירה את רמונו. הטנדר נפגע ונבלם, מצרי קפץ מתוכו והחל רץ כאילה שלוחה. מחלקה שתיים פתחה עליו באש קיבוצית, אך לא פגעה בו.

אשר שיגר את החבלנים בזחילה אל הגדר, לפורצה. מחלקה אחת הגבירה את נפח אש-החיפוי. הבאנגלור המארך החל נדחק בידי מטולה ובחוריו מתחת לגדר הדו-שיפועית, כלפי הגדר שמעבר לה, בעוד מחלקה אחת מוסיפה לירות בעמדות האויב שמאחורי גדר נוספת, שלישית אשר נראתה מעבר לשתי הגדרות הללו, בלא לקבל מענה-אש של ממש.

"פוצץ", צעק מטולה. החבלנים רצו לאחור ושכבו; אפס, ההתפוצצות המקווה לא נשמעה. הבאנגלור הארוך נותר בשלמותו, מתמשך מגדר ועד גדר.

לפתע ניתכה אש כבדה על פלוגה א' — היא באה מן האגף השמאלי ובהפנות הקרובים לאגף ההוא את מבטם שמה, ראו זחל"מים יורים בהם ובאים במעלה הרמה. בזקאים אחדים ממחלקתו של פתחיה וממחלקה אחת הפנו אליהם את כליהם. אשר הבחין במתרחש, אך בטרם הספיק לצעוק כי אלה זחל"מי הניידת, כבר עשתה פצצה את דרכה לעבר אחד מהם. למרבה המזל החטיאה אותו. פצצות נוספות לא נורו על הזחל"מים. אשר החל מתקשר עם אלישע, להודיעו כי יסיטי את אש הזחל"מים מעל פלוגתו. תשדורת זאת נקלטה, ואלישע העבירה לבר, אשר קלטה גם הוא, והסיט מיד את אש זחל"מיו דרומה.

באגף הימני של הפלוגה ראו זלמן ואנשיו חבורה של אנשים — כ-15 במספר — פורצת ועוברת בגדרות המערביים של המוצב, ונמלטת מערבה. הם פתחו באש על הרצים, אולם אשר, שחשב כי הזחל"מים כבר פרצו למוצב, חשש עתה, כי נורים אנשים של בר, ושלח את הבאנג"ד שעמו אל מחלקה שתיים להפסיק את האש. הוראתו בוצעה מיד, הגם שזלמן ראה באור הגובר, כי הנמלטים לבושים במדים מצריים.

פתחיה ראה אותם אף הוא, וביקש רשות לרדוף אחריהם עם אנשיו. אשר סרב להרשות לו זאת.

קול, ובתוכן מצרים. פתחיה, מטולה ויתר אנשי מחלקה שלוש שאחוריהם טיהרו אותן ברימונים וב- צרורות, טהר והתקדם מזרחה.

*

זמן מה קודם לכן, לאחר שנאמר לו מפי שמואל, כי על פלוגה ג' לתקוף את 29 בעקבות הזחל"מים, חש בני אל פלוגתו, והקפיץ אותה על רגליה. כשכיר תה אחת פרוסה לפניו, וכל הפלוגה בשורה עורפית אחריו, התקדם מערבה. דמדומי האור הראשונים הופיעו עתה, אך בני לא ראה עדיין שום מוצב לפניו. כיתת החוד שלו גילתה לפתע טור רגלים ארוך, החוצה את ציר ההתקדמות שלה. "מי הם אלה?" — שאלו אנשי החוד, בכוונם אליהם את תת מקלעיהם ורוביהם.

"לא לירות!" צעק עליהם בני.

ואמנם, מן ההולכים דרומה נצעקה סיסמת המבצע — הם היו, כפי ששיער בני, אנשי פלוגה ד', אשר החלה נעה מתוך טעות, דרומה.

פלוגה ג' המתונה, למעבר פלוגה ד', החוסמת את דרכה, בעוד אש מקב"ים — גבוהה מדי, אמנם, — ואש מרגמות כבדה מרפצים את השטח בהתפוצצות יות תכופות ובעפר מתעפר. מעבר לפלוגה העוברת, ראה עתה בני את הזחל"מים נוסעים, נסוע וירה מערבה.

במכשיר הקשר שודרה אליו עתה השאלה — מח- בורת הפיקוד — אם רואה הוא את הזחל"מים של בר; משהשיב בחיוב, נאמר לו להצטרף אליהם במהירות. המלה האחרונה הודגשה.

בני הקפיץ על רגליהן את כיתת הנשק של פלוגתו ואת מחלקתה הראשונה, ובאמרו לסגנו כי ימהר אחריו עם שתי המחלקות הנותרות, רץ בראשה לע- בר הזחל"מים, בדמדומי השחר המתבהרים.

השטח מאחוריו נתכסה לפתע ברגימה נמרצת; מתוך עשן ההתפוצצויות חרגו אלה אשר לא נפגעו מבין שתי המחלקות הנותרות שלו, וסגנו ההמום הוליך אותן בעקבות זנבה של פלוגה ד', אשר נד- מתה לו עתה כמחלקת חוד של פלוגתו. בני לא ראה את זאת. הוא ואנשיו דהרו אל הזחל"מים, אשר עצרו עתה, והמטירו בבזוקות ובמקלעים אש כבדה על חזיתם.

בקרב אצלם פרש בני את אנשי מחלקתו מש- מאל, — ואז גילה אותם בר. עתה נראה לו לבני המוצב — סוף סוף! מעבר לשתי גדרות תיל —

10 מטרים ריחוק האחת מן השניה — הסתמנו לעי- ניו ביצורי עמדות, ורשפי אש באשנביהן. "דפוק עליהם, והתכוונן לפריצת הגדר", אמר בני למפקד המחלקה שעמו, ורץ לעבר הזחל"מים הסמוכים. הוא עשה דרכו מזחל"ם אל זחל"ם, מחפש אחר בר.

כיתת הנשק של פלוגה ג' החלה לוחמת בעמדות שממולה — מטוח עשרות מטרים ספורות, בהפעילה כנגדן שני מקלעים פלוגתיים, 2 מרגמות קלות ושתי בזוקות, שיתקה אותן חיש אחת-אחת. "חבלנים קדימה!" צעק מפקד המחלקה, בהרגישו, כי הגנת האויב מתמוטטת.

אש מק"בים כבדה, שבאה מעבר המוצב 30 — (שתי המחלקות מפלוגה ב', שנועדו לרתקו, עדיין היו מחפשות אחריו) — הצליפה ללא הרף לאורך גדרות המוצב. החבלנים של ג' נזדחלו קדימה מתח- תיה (איש מהם לא נפגע, שכן האש היתה גבוהה למדי) עד אל הגדר הראשונה, ותחבו בה את צינורם. "פוצץ!" שאגו, ונמלטו חזרה.

הבאנגלור התפוצץ ברעם, ועתרת עשן שחור הת- נשאה ממקום הפיצוץ, בחשפה פרצה של ממש בגדר. בני התדפק אותה שעה על דלתו האחורית של הזחל"ם בו נמצא בר.

"מסביב!" צעקו אליו יושבי הזחל"ם, שכן מנעול הדלת האחורית שלו נשבר, ולא ניתן לפתחה. בני שלא ידע זאת, התרעם על הכנסת אורחים הקלוקלת, אך עקף את הזחל ובא אצל בר. אצל בר הזדקק, מעבר לדופן הזחל"ם, ראשו של בני.

"באתי!"

"אני פורץ ותופס את פאת היעד. היכנס עם שלך אחרי ותמשיך בטיהור", תיאם אתו בר את ההתקפה. בני רץ חזרה, אל מחלקתו, ואילו בר ירד מן הזחל"ם, וציין מטרות מדויקות לבזוקאים. משהושגו פגיעות כאשר רצה, צעק, "חבלנים לרדת!"

הוא שלח אותם, משירדו, לפרוץ את הגדר; "כולם, לרדת ולהערך!" צעק לאנשיו.

הוא שמע את החבלנים צועקים "פוצץ!". לאחר שהתבקע הבאנגלור שלהם, רץ לעבר מחלקתו של בני; מחוסר קשר אלחוט עמו, רצה למסור בעצמו לבני, כי כבר פרץ את הגדר, וכי יקום עתה עם אנשיו ויסתער בעקבות אנשי ה"ניידת".

זלמן הביט ימינה וראה, כי מימין לשער מצטמצמות גדרות המוצב, והופכות לגדר אחת ויחידה. הוא הוא החל מטפס עליה ועבר אותה בנקל, אבל החייל שמאחוריו, טוראי טוביה שמו, השתרע עליה, למען יעברוה שאר אנשי המחלקה ביתר נוחות, על פני גופו. בלא להמתין להם, רץ זלמן לקו העמדות, מול מצרי שנראה לו יוצא מאחת מהן, ופונה בריצה אל השער.

זלמן הרגו מיד, וזינק לתוך תעלת הקשר. שאר אנשי מחלקתו לא עלו על גבו של טוביה, השרוע על הגדר, אלא נדחקו בשער המוצב, מאחורי זנבם של אנשי מחלקה שלוש. טוביה הוסיף לשכב על הגדר, עד אשר פצעו כדור.

לבדו רץ זלמן בתעלת הקשר המתעקלת, חולף על פני עמדות ריקות מאיש; הוא נבר בעמדות, אך חיש נתחור לו, שחלקו זה של המוצב כבר נתרוקן ממצרים. בודאי אותם "ישראלים" שנמלטו מערבה, שיער. בהגיעו לעמדות שבדרומו של המוצב, נמצא לו סוף-סוף עוד מצרי אחד לחסלו — זה היה חייל חמוש בתת-מקלע, שהופיע מולו בתעלה. זלמן הת-עתד כבר לסחוט את הדק ה"עוזי", עת הכיר ב"מצ-רי" זה את בני, מפקד פלוגה ג'.

בקפצו לעמדת התותח הנגד-טנקי, ראה בני מצרי קטול בתוכה. הוא נע הלאה, בתעלה העמוקה, מחלק את אנשיו לעמדות המסתעפות ממנה, ובהרגו שני מצרים שנקלעו לדרכו, ואחריהם עוד מצרי אחד, עבר מתחת לגדר תיל, שנמתחה לרוחב המוצב. הוא התעתד להגן על חייו, כאשר בא מולו, בתעלה, תת-מקלען, המוכן ומזומן לירות בו. ברגע האחרון ממש הכירו שני המפקדים איש את רעהו. היה זה זלמן.

בני המלווה האמין אותו רגע, כי מעטים מאוד מן המפקדים האחרים שבגדוד שרדו בחיים עד לזמן זה.

"שנינו המפקדים היחידים במשלט", אמר לזלמן. "התארגן אתה להגנה בחלק המערבי שלו. אני לוקח את החלק המזרחי".

*

כאשר חזר בר מבני אל זחל"מיו, צעק לאנשי שיו הנערכים: "אחרי!", ובלא להמתין, הוסיף לרוץ לתוך הפרצה שנוכח הזחל"מים, אחרי רצה כיתת אנשי ג' ורק כיתה אחת מאנשיו, שנספחה לזנבם. גדר נוספת הזדקרה בדרכו — אף היא דו-שיפועית. לשוא חיפש בה פירצה: החבלנים לא התקדמו עדיין עד הלום.

אך בני ראה, בשובו למחלקתו, כי הגדר נכחה פרוצה, וכי ההתנגדות מולה דועכת כליל. הוא החליט להמשיך בפריצת הגדר שממולו, בלי להמתין עד שתוכן פירצה על ידי הניידת. חבלניו היו מוכנים לזינוק נוסף, והוא שלח אותם לפוצץ את הגדר הבאה של המוצב; הם פוצצוה עת בא אצלו בר, נושם ונושף, להודיעו כי פרץ גדר.

בני השיבו, כי עתה אין טעם שיניע את מחלקתו לפרצה אחרת.

"אני אסתער מכאן", הציע, "ואטהר את התעלה הדרומית".

בר ביקש ממנו, איפוא, כיתה אחת כתוספת כוח לניידת הקטנה, ואמר, כי הוא יטהר את התעלה שבמרכז המוצב. בני מסר לו כיתה, ובר רץ עמה לעבר זחל"מיו, בעוד בני מתרומם ושואג "אחרי!". הוא רץ דרך שתי הפרצות לעבר עמדת התותח המשותקת. המ"מ של המחלקה רץ לצדו, ושאר הכוח — שתי כיתות — בטור אחריהם.

*

אשר וגוזר התיל שעמו כבר פרצו לזמן זה את גדר התיל השניה, מול אותה הגזרה, בה החלה הת-קדמות מחלקה שלוש. בראותו, כי מתעתד הוא "לפ-רוץ בדלת פתוחה", פקד אשר להפסיק את פריצת הגדרות ופנה עם אנשיו ימינה, כדי לפרוץ לגזרה המערבית.

עד הנה היתה מחלקה שתיים, שבפיקודו של זלמן, שוכבת פרוסה כ"v", נוכח חלקו המערבי של המוצב, כשהיא ממטירה על העמדות שנכחה אש בזוקה ורנ"טים, יורה במצרים הבורחים מבעד לגדרות, למרות שמפעם לפעם היו מתקבלות הוראות מאשר, להפסיק אש זאת, מחשש שהנורים הם ישראלים.

"חדלו", חדלו" היו נשמעות צעקותיהם של אנשי שים, החרדים לשלום אחיהם בני-ישראל.

זה היה מצב שאין לשאתו — כה חש זלמן. האור התעצם, והוא ראה את לבושם של הבורחים, ברור היה לו, כי אלה הם מצרים.

"אש!", פקד.

"חדל" נשמעו שוב צעקות רמות, בהולות. מקץ דקות אחדות בא אצלו אשר.

"עבור את הגדר!" אמר לו המ"פ.

זלמן זינק קדימה, בקריאה: "אחרי!".

הוא קרב אל השער שבגדרות, אך מצאו חסום ב"תור" של נכנסים, מאחורוני אנשי מחלקה שלוש.

בות שתי מחלקות הפלוגה שהסתערו לפניה) נכנסים למוצב ומתקדמים למרכזו.

בר וארבעה מאנשיו קפצו מתוך התעלה והחלו תרים אחר מעבר בגדר החוצה את המוצב. בזקאי, אולי מאנשי מחלקת החיפוי של פלוגה א', כיון אליהם את נשקו, וכאשר נודחלו בתעלה המת- עקלת מתחת לגדר וחרגו בצדה המערבי, ירה בהם פצצה. ההתפוצצות פצעה שניים מהם. בר נפגע בצוארו ובשוק רגלו.

אשר ואנשיו הגיעו אצלו. הוא ואשר נפגשו והח- ליפו דברים. בר סרב להחבש. הוא קרא לכל הנמצאים בקרבתו — חבורה מעורבת היתה זאת, מאנשיו ומאנשי פלוגה א' — להסתער עמו הלאה.

הם נעו בתעלה החוצה את מרכז חל- קו המערבי של המו- צב, בה לא עבר זלמן, שכן הוא התקדם בת- עלה המקיפה את החלק הזה — ונתקל עד מהרה בעמדה מאוישת; שני מצרים היו בה, ומשנקטלו הללו על ידי תת- המקלע, המשיך ה- כוח המעורב של בר בהסתערותו, עד אשר הגיע לעמדת

המקום בו עלה הזחל על המוקש. ברקע — מוצב 29

המק"ב, בפאתו הדרומית-מערבית של המוצב. שם נוכח בר לדעת, כי חלק זה של המוצב כבר טוהר. לשעה 0530 נתמלא המוצב הגדול — כ-500 מט- רים אורכו — בכוחות שונים מיחידות "כוח אלישע". פתחיה ומחלקה שלוש שעמו הגיעו, בנועם מזרחה לאורך פאתו הצפונית של המוצב, לקצהו המזרחי, ובפנותם לתעלה המתעקלת לעבר מרכז המוצב, הגיעו אל גוית המצרי נושא החצובה ונתקלו באחרוני אנשיו של בר, המתקדמים בתעלה הזאת מע- רבה. בהמשכה של התעלה נפגשו אנשי בר במחלקה אחת של פלוגה א' — היא מחלקת החיפוי — כשזו מתקדמת מצפון המוצב לדרומו, בתעלה המתמשכת במקביל לגדר, החוצה את המוצב, ואנשי מחלקה זו נפגשו בה בהמשך התקדמותם באנשיו של בני, המתקדמים בתעלה אשר לאורך פאתו הדרומית

בר ראה מימינו, בסמוך, עמדה יורה. אנשי ג' כבר קרבו אליו. הוא פקד עליהם להדחק לשוחה מארכת, שנגלתה בין שתי הגדרות. זאת עשו, בעוד הוא ממתין לשוא לבואם של החבלנים שיפוצצו את הגדר.

"בואו!", צעק לחלק מאנשי הניידת, שנראו מש- תהים עדיין מעבר לגדר החיצונית של המוצב. לא כולם שמעו את פקודתו, כשם שלא שמעו את פקודתו הקודמת "אחרי!". מפקדו של זחל"ם אחד פירש את קריאותיו פירוש משלו, ופנה בזחל"מו שמאלה, לעבר הפרצה דרכה הסתערו בני ואנשיו. הוא עבר בה בעקבותיהם, ומיד התחוללה מתחתיו התפוצצות עזה. הזחל"ם נתמלא פצועים, מלאכת המוקש.

בר נואש עתה מחבלניו ופנה, בר- צו בין הגדרות, לעבר פרצתו של בני. האש מן העמדה שלימינו נמשכה, אך מעם הע- מדות האחרות נראו מצרים יוצאים ונמל- טים, למעמקי המוצב — מערבה.

בר נתקל מיד בגדר-עכביש, שנש- תרעה בין שתי הג- דרות. הוא עבר בה, ואנשי ג' ראשונים

אחריו. סוף-סוף הגיע לפרצה שפרצו החבלנים של בני בגדר הפנימית, והחל מכון את החוליות הבאות אליו למרכז המוצב. משעברו כל אנשי ג', ובראותו, כי משום מה אין רוב אנשי הניידת נעים עדיין קדי- מה, קיבץ אליו אלה מהם שרצו בעקבות כיתת אנשי ג', ונכנס עמם לתעלת הקשר, החוצה את חלקו המזרחי של המוצב.

המצרים נמלטו מפניהם. אחד הנמלטים, נושא חצובה כבדה של מקלע בינוני, פיגר אחרי חבריו, והמסתערים קטלוהו. בהטילים רימונים לכל העמדות שבדרכם — רובן היו ריקות — עשו דרכם בתעלה העמוקה, עד הגדר החוצה את אמצעיתו של המוצב, ועצרו. מימינם נשמעו צעקות בעברית, ובהפנות בר מבטו לשם, ראה את אנשי פלוגה א' (היתה זו מחלקת החיפוי, שאשר הניעה עתה קדימה, בעק-

של המוצב, ממזרחו מערבה; ואילו הללו נפגשו עם אנשי מחלקה שתיים של פלוגה א' — היא מחלקתו של זלמן, שהחלה זורמת לתעלות ולעמדות המער-ביות, הנשקפות לעבר המוצב 27; מוצב זה החל יורה עתה אש אבטומטית כבדה לעבר המוצב הכבוש. אולם אש זו חלפה מעל לתעלותיו העמוקות.

עד מהרה נתערבבו הכוחות השונים זה בזה, עד לאין הבדיל. פה ושם הוסיפו להתגלות מצרים. בלב חלקו המזרחי של המוצב היה מגרש לכדור-עף, שהכשירו לעצמם המצרים, ובקרבת מקום — מחסנים תת-קרקעיים של ציוד. מקומות אלה לא טוהרו עדיין, אבל לא ניתן היה לסרוק אותם חיש, מחשש פן מספר כוחות יעשו זאת בעת ובעונה אחת, ויקטלו

זה בזה. על חלקו המערבי של המוצב הוסיפה להירות אש מקב"ים כבדה מעבר המוצב 27, — 4 „אלפות" ירו משם — אך אשן חלפה מעל לתע-לות העמוקות, בלא לפגוע באנשים הנעים בתוכן. זלמן התאמץ להשתלט על הבלב-לת שבקטעו שלו — המערבי. האנשים נראו לו המומים למדי. התחמושת אזלה אצל רובם, אך הם לא ידעו כיצד מפעילים את נשק האויב, שנמצא כמעט בכל עמדה. זלמן נתן מקלע לאיש מאנ-שי ג', אך הלז לא ידע להש-תמש בו. מפקד כיתה אחד נכנס לעמדת המק"ב, שבי-פאתו הדרום-מערבית של המוצב, ובהשקיפו מבעד לאשנב העמדה, ראה שני

מצרים מתחמקים דרך הגדרות נכחו. הוא שלה אצבעו להדק ה„אלפא" וסחט אותו. צרור ארוך נפלט, קטל את אחד הבורחים ופצע את השני. לחיצה נוספת על ההדק לא חוללה צרור נוסף, הגם שסרט הכדורים לא נורה עדיין עד תומו. איש לא ידע לתקן את המעצור המשונה שחל בכלי. האנשים מצאו מרג-מות קלות, אך לא מצאו את פגזיהן.

„כולם בריאים?" שאל אשר את זלמן, כאשר חזר זלמן לעבר שער המוצב, לראות מה געשה מאחור. לזלמן היו מספר נפגעים; אשר קבע את מקום

עמדם — מרכז המוצב — כנקודת איסוף פצועים. בחלקו המזרחי של המוצב נשמעו עתה יריות הטיהור האחרונות. מן העבר ההוא הופיעו פתחיה ואנשיו, ונפגשו עם מפקד הפלוגה שלהם ועם זלמן. פתחיה הודיע לאשר, כי תמה תחמושת אנשיו, והם טוענים עתה את מחסניותיהם מחדש. גם בר נמצא שם. פתחיה שמעו מעיר, כי פלוגה א' ירתה כנראה על אנשיו.

„לך וארגן את שלוש להגנה, בקצה הצפוני של המשלט", אמר אשר לפתחיה.

אש ה„עוזים" בתעלות היעד נשמעה יפה באוזני אלישע וחבורת הפיקוד שלו. משהתעצמה האש, וניכר היה לפי שמעה, כי הלחימה על היעד מת-נהלת כדת וכדין, קירב אלישע את חבורתו עד כדי 100—150 מטר מן הגדר הדו-שיפועית הקיצונית, מ-צפון לזחל"מים, כדי לעמוד מקרוב על המתרחש, ופקד על כיתת הסיירים להכנס למוצב.

אלישע וחבורתו הגיעו לקרבת הזחל"ם, שנוקש ב-פרצת פלוגה ג', עת נתחדש הקשר האלחוטי עם פלו-גה א'.

„היעד בידי!" הודיעו אשר.

הזחל"ם שעלה על המוקש „משך" אש מרגמות כבדה, שבאה כנראה מעבר מוצב 30, ופצועיו לא זכו עדיין לטיפול. ש. החל מעסיק עצ-מו בהם, בעוד אלישע וחבו-

רתו ממשיכים בדרכם לפרצה הבאה, ונכנסים ליעד. אותו זמן החל בר חוזר ממערבו של המוצב למזרחו, לראות מה אירע להם לזחל"מיו ולאנשים שנותרו בהם, והוא היה המפקד הראשון, בו נתקל אלישע ביעד. בר עדיין לא נחבש. הוא הודיע לאלישע על האירועים ביעד. אלישע החליט עתה להמשיך בהתקפה לעבר 27. הוא הורה להעביר את כל פלוגה ג' לחלקו המערבי של המוצב, כדי שתה-לום משם, יחד עם ד', אשר תעקוף את המוצב מד-רומ, ב-27.

תעלת קשר בכניסה לבונקר מפקד המוצב

בתשובה נאמר לו, כי התקפת כוח החרמ"ן על המוצב 34 נשתבשה מאוד, ועתה מוחש השריון שמה ואין פנאי לסייע בכיבוש 27.

אך אלישע לא ויתר על עזרת השריון. הוא רץ בעצמו אל הזחל"מים, אשר החלו עוברים עתה ליד פרצת פלוגה ג', כדי למצוא את מפקד השריונאים. הוא פגשו אמנם — בזחל"ם. עד מהרה סוכם ביניהם, כי תמורת חבלנים שיתן אלישע לשריון, לשם פריצת מעברים במקומות ממוקשים, יספק השריון עתה סיוע-אש להתקפה על 27.

מספר טנקים התפרסו נוכח 27, ופתחו באש. לא-חר מספר פגזים החלה בריחה כללית מן המוצב. בתרועות הצביעו אנשי "כוח אלישע" על הפגיעות המצוינות ועל הנמלטים מפניהן. אלישע הורה לפלו-גות ד' וג' להמשיך בהתקדמותן. בני ואנשיו נעו הישר לפנים, בפוצצם בבאנגלורים נתיב בגדרות המוצב 29. מוקש התפוצץ מתחת לרגלו של אחד מאנשי פלוגה ד', אשר החלו עוברים מדרום לג', את שורת הטנקים היורים. אלישע, שצפה בבריחת המצ-רים והבין, כי המוצב 27 התרוקן, הורה עתה גם לג' וגם לד', כי לא יחפזו — הוא חשש מאבידות מיותרות נוספות ממוקשים.

כיבוש המשלט 27 התנהל, איפוא, במתינות. תחילת פוצצה הגדר החיצונית שלו, ושביל בדוק ומטוהר ממוקשים סומן ממנה עד הגדר הפנימית. גם זו פוצצה, והכוחות נכנסו בפרצות למוצב. כל הזמן כולו לא נורתה עליהם אש, וגם במוצב עצמו לא נתקלו בהתנגדות של ממש, שכן כבר התרוקן כמעט כולו ממצרים.

ב-0700 דיוח אלישע למטה החטיבה, כי 27 בידו. חלק מן השריון פנה מזרחה, עקף מדרום את המוצב 29, והמשיך בדרכו, צפונה כלפי המוצב 30. אותו זמן עסקו שתי נוסאות-נשק של מחלקת המרגמות, שהגיעו עמוסות ציוד לקרבת 29, בפינוי הנפגעים הרבים שליד הפרצה. על מלאכה זאת פיקח ש. עתה ניתן לפנות נפגעים ביתר נוחיות, שכן המוצב 30 חדל לירות, לאחר שחלק מן השריון גרש ביריות תותחיו את המצרים שהיו בו. מקרבת המוצב 34 החלו חוזרות שתי מחלקותיו של נ. אשר תעו לשם בלילה בגישושיהן אחר המוצב 30, ועמן נפגעים אחדים.

הנפגעים הוסעו לתחנת האיסוף שליד החורבות. תחנת האיסוף שלחה מיד אל ש. את הטנדרים שלה. הוא הציב אחד מהם ליד הפרצה, לפינוי הנפגעים

בני חזר אף הוא ממערבו של המוצב כדי לאסוף, לפי הוראה זו, את אנשיו, שנאחזו בעמדות של-אורך התעלה הדרומית, ולארגנם לקראת המשך ההת-קפה. בשוטטו בתעלות הקשר המסתעפות — עומקן היה כשני מטרים, ולעתים למעלה מזה — ליקט אחדים מאנשיו הפזורים, עד אשר פגש את בר ברי-חוק לא רב מן הגדר החוצה את המוצב.

בר היה פצוע בצווארו ובשוקו. בני הורה לחובש שלו, כי יחבוש את פצעו של מפקד הניידת. פלוגה ד', ושתי מחלקותיה של ג', שנתערערו בהפגזה, רוכזו כבר על ידי שמואל ליד הפרצה שבג-דר, והיו ממתינות, בריחוק לא רב מהזחל"ם שנוקש, להוראות, ונפגעות תוך כדי כך, מן הרגימה שהיתה יורדת עליו. הן נצטוו איפוא להתרחק מן הגדר. ועתה בא בני ופקד על שתי מחלקותיו שלו לנוע שוב קדימה, להכנס למוצב, ולהגיע לחלקו המערבי. לד' נתנה עתה הוראה לעקוף את 29 מדרום, ולתקוף את 27.

בדי עמל החלו אנשי ג' עושים דרכם בתעלות הצפופות, לעברו המערבי של המוצב. לא כולם הגיעו שמה, כי אלישע הורה עתה לבר לרכז את אנשיו בזחל"מים, ולהכניסם להמשך ההתקפה, ומול אנשי ג', ההולכים מערבה בתעלות הצרות, היו באים אנשי הניידת ההולכים מזרחה.

האש מ-27 נמשכה, והלמה בעיקר בחלקו המערבי של המוצב. זלמן הוסיף לארגן שם את אנשיו להגנה. כעבור זמן-מה הופיע אצלו מפקד הפלוגה המסייעת. אלישע שיגרו מחבורת הפיקוד, שנותרה בחלקו המז-רחי של המוצב, אותו זמן החל שריון קרב ובא מדרום-מזרח.

על פי התכנית, אמנם צריך היה לבוא משם השר-יון הישראלי. אך הטנקים הנעים בראש הפנו מיד את תותחיהם לעבר 29 ופתחו עליו באש. זלמן ואנ-שיו נטמנו בתעלות ובעמדות.

זלמן ראה את מפקד המסייעת מתקשר במכשירו ומנסה להעמיד את הטנקאים על טעותם; ואמנם, עד מהרה פסקה האש.

אלישע הבחין אף הוא בשריון, וכן במספר זח-ל"מים, שעברו בריחוק לא רב מפאתו הדרום-מזר-חית של מוצב 29. הוא התקשר עם מפקד החטיבה — הקשר הושג בדי עמל — דיוח לו, כי כבש את 29, וביקש ממנו לתאם עם השריון, כי יסייע לו בכיבוש 27, שכן היום האיר, וסיוע כזה יקל עליו בהתקפה על המוצב הגדול.

לתחנת האיסוף. מאנשי "כוח-אלישע" הובאו לשם, בסיכומו של דבר, 48 פצועים ו-3 הרוגים. במוצב 29 נספרו 37 גויות של מצרים, ביניהן סרן וסגן. נראה היה, כי הסרן היה מפקד המוצב. במוצב 27 נהרגו שבעה או שמונה מצרים. מצרים רבים נראו מוטלים בין שני המוצבים, אך איש לא טרח לספרם.

בסמוך לשעה 0900 בא המח"ט למוצב 29, סייר אותו ונוכח לדעת כי נעשתה בו מלאכה נאמנה. הוא הודיע לאלישע, כי כל היעדים של חטיבת הרגלים וחטיבת השריון כבר נכבשו — לרבות המוצבים 34 ו-36 — וכי באה עתה השעה, לנצל את ההצלחה לכיוון מחנות רפית.

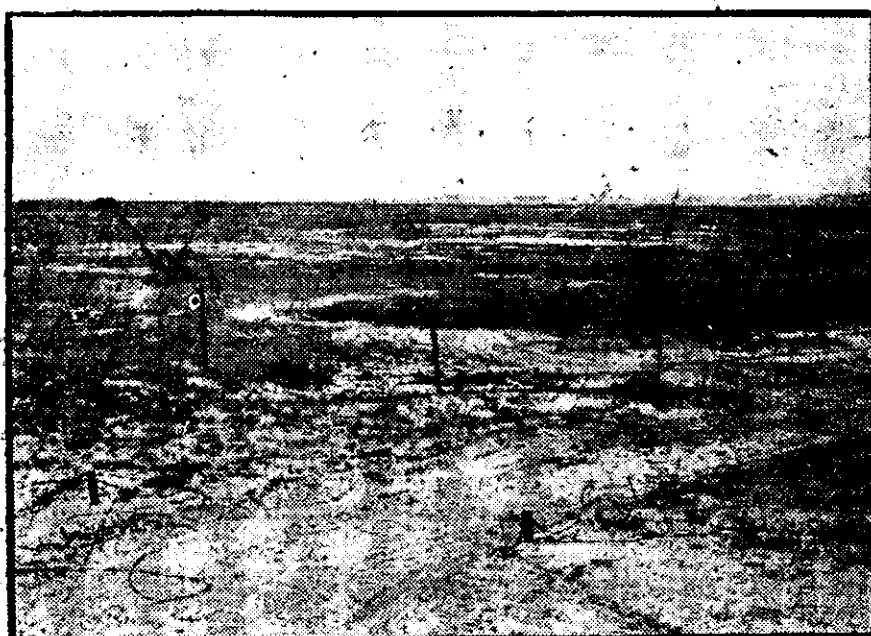
שיובאו מתוך המוצב, ועל הנותרים העלה חובשים, חילק ביניהם את השטח שממזרח למוצב לגזרות, ושיגר כל טנדר לגזרתו, לאסוף את הנפגעים שנותרו פזורים בהן. בעשותם זאת נורה אחד הטנדרים בתותח נ"ט, אולי מעבר המוצב 30, אך לא נפגע.

אל הטנדרים הללו הגיעו גם פצועים מכוח החרמ"מ, אשר נשתבשה התקפתו על 34. מ"מ אחד מן החרמ"ן נראה לו המום למדי.

"מה המצב?" שאל אותו.

"לא יודע — לא יודע איפוא המ"פ שלי", ענהו המ"מ, והמשיך בדרכו.

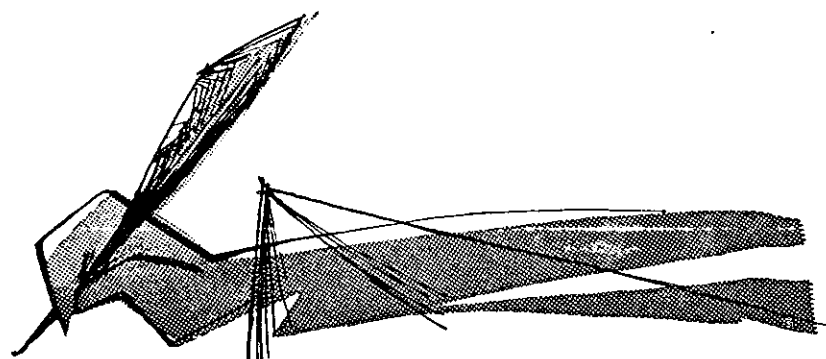
כתריסר מפצועי החרמ"ן פונו אף הם בטנדרים

הפירצה הצפון-מזרחית. הקו השחור העולה מן המוצב לעבר האופק השמאלי בתמונה — הגדר המחברת את מוצב 29 עם מוצב 30.

תחרות רשימות

מס. 15

מערכת „מערכות“ ומפקדת קצין תותחנים ראשי מכריזים על תחרות שנתית
בכתיבת מאמר בנושא ארטילריה

על שם

סג"ם לבנון בן-ציון ז"ל

נושאי התחרות לשנת 1957 :

א. ארטילריה בקרב נייד.

ב. אימון המילואים בחת"מ – כיצד?

תנאי התחרות :

1. רשאים להשתתף בתחרות קציני חת"מ, בשירות סדיר או בשירות מילואים, בכל הדרגות.
2. המאמרים יכילו לא פחות מ-1500 מלה ולא יותר מ-5000 מלה.
3. אין להשתמש בכתיבת המאמר בחומר מסווג. שימוש בחומר מסווג יפסול את המתחרה.
4. המאמרים יוגשו תחת שם בדוי שייכתב בראש המאמר. המתחרה יצרף למאמרו מעטפה סגורה הנושאת את השם הבדוי מבחוץ והמכילה את שמו, דרגתו ושם יחידתו בפנים.
5. המאמרים יישלחו למערכת „מערכות“. על גוף המעטפה יצוין „תחרות על שם סג"מ בן-ציון לבנון ז"ל“, המאמרים יגיעו למערכת „מערכות“ לא יאוחר מ-15 בספטמבר 1957.
6. מפקדת קצין תותחנים ראשי קבעה שלושה שופטים. החלטת השופטים תתקבל ברוב קולות ותהיה סופית.
7. פרס בסך 40.— ל"י ינתן לבעל המאמר הטוב ביותר. המאמר יתפרסם ב„מערכות“.
8. מערכת „מערכות“ תהיה רשאית לפרסם את המאמרים שיתקבלו לתחרות בגליונות „מערכות“. במקרה זה יקבל בעל המאמר את שכר הסופרים המקובל.

פני צבאות - לאן ?

לקט הדים והרהורים

בהזדמנויות קודמות כבר הוצגו השנה בפני קוראי „מערכות“ הן ההשקפות ה„זרועיות“ האופייניות — של חיל-האוויר, ושל חיל-הצבא היבשתי של ארה"ב — על „יסודו ודמותו של הכוח-הלוחם של מחר“, והן „סיכום הפרשה“ אשר נקבע על-ידי הנהגת הכוחות-המזוינים האמריקאיים בתור פתרון כולל: לתפיסת תעודותיהם לעתיד, ולהכונת התפתחותם בהתאם לכך. נקל להבין כי ה„הרקע האמריקאי“ נבחר ע"י המערכת להצגת בעיות-היסוד של תפיסת חזיונות-מלחמה וכוחות-מלחמה בזמננו משום שהוא אשר מאציל ביותר ממגמותיו ודוגמאותיו על צבאות כה רבים בעולם. עם זאת יש לזכור את הכלל: אף התבוננות בנוסח-מחשבה-ומעשה גדול וכביר מאוד, כשהיא מצטמצמת בו בלבד, עלולה להשפיע על מחשבת המתבונן בכיוון ל„צרות“ מסוימת (אולי מותר אף לומר: „פרובינציאליות“) של מושגים ותפיסות. על-כן מנסה המערכת הפעם להציג בפני הקוראים הרהורי-מחשבה והדי-מושגים השאובים ממקורות שונים ומגוונים של עיון בהזיונות מלחמה בדורנו, ובבעיות צבאיות העומדות על הפרק: גישה אמריקאית, „לא רשמית“ אך מדגימה את מגמות-המחשבה של חוגים מדעיים בעלי מעמד; עיוניו וניתוחיו של מסתכל-צבאי בריטי נודע, המנסה להעלות בקנה-אחד את מגמות „התור האטומי“ ואותם אמצעי-הגנה-ובטחון שייטיבו למנוע בעד „גזרת“ פרוץ מלחמות אטומיות; סיכומיו ומגמותיו של מעצב דמותו המשתנית-והולכת של הצבא הצרפתי; ועוד דעה — „דעה-מן הצד“ (אך מאוד-מאוד ממרכז העניינים) — מפרי עטו של עסקן והוגה פוליטי שנון, בריטי אף-הוא.

המערכת מניחה כי יהיה באוסף הדים והרהורים זה כדי להרחיב ולאזן את ראיתם הצבאים של הקוראים אשר כבר סיגלו לעצמם את פרקי-הבירורים שבחוכרות הקודמות של „מערכות“ בשנה זו.

„סחיטה גרעינית“

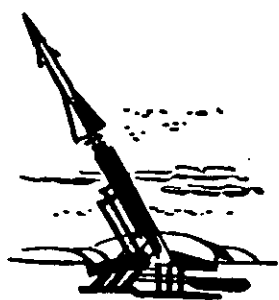
יוג'ין רבינוביץ

האמת היא כי התפתחותם של שני המשרבים של שעה-זו (בשל הונגריה והמזרח-התיכון) הטילה אור מסנור — כשל ברק בלילה — על המציאות החדשה והנוראה שנוצרה ע"י הופעת פצצות האטום ופצצות המימן והקליעים ארוכי הטווח. העובדה הראשונה, המזדקרת לעינינו, היא השיתוק הנוכחי (והעתיד) של המערב לזוכה התרחשויות מעין אלו של דיכוי ההתקוממות ההונגרית ללא-רחם על ידי הצבא הסוביאטי. בעבר, יכול היה המערב להשתמש — במקרה דומה לזה — באיום במלחמה כדי לתמוך בלחץ דיפלומטי מצדו; ובאמצעי האחרון שבידיו של שליט — ההזדקקות למלחמה ממש — באם נתגלה הלחץ כבלתי-מספיק. כיום שוב אין אפשרות זו קיימת, בין שהגנו נחותים בתחום הזין האוירי-האטומי לעומת ברה"מ, ובין שהגנו שוים, או אף עדיפים ממנה. שכן פירושה של מלחמה אטומית לא יהיה עתה אלא השמדה הדדית; בה יושמדו יחדיו הנעזר ומדכאו ואף מי שהתכוון להיות מגינו.

כלי-זין אטומיים טובים להרתעה — אך גם לסחיטה. כי המנהיגים הסוביאטיים מכירים בעובדה זו במלואה — זאת מתגלה בברור מן האגרות אשר שיגר בולגאנין לאידן ולמולה ב-5 בנובמבר. בגילוי-לב שבתקיפות גסה — אשר בעבורו אנו צריכים להיות אסירי תודה — איים בולגאנין על בריטניה וצרפת בהשמדה אטומית, בהזכירו להם את העובדה — שהודגשה תכופות בבטאון אנשי המדע-האטומי (אך נשכחה למחצה באירופה ובאמריקה מתוך אותה תחושה של „עולם שכולו טוב“ שנוצרה עקב מדיניות החוץ הסוביאטית ה„מתונה“ של התקופה „שלאחר-ג'נבה“) — כי אירופה המערבית היא מטרה כמעט-חסרת-מגן בפני התקפות סוביאטיות אויריות-אטומיות, בהן ניתן יהיה להשתמש מחר (אם לא כבר היום) ב„קליעי-טוח-ביניים“*) בעלי ראשי-נפץ מימניים.

(*) Intermediate Range Missiles — המצויים כבר כיום לרשות ארה"ב, ויתכן מאוד שלא ברשות ארה"ב בלבד, ואשר טוחם (2500—1500 ק"מ, ויש אומרים אף עד 3000 ק"מ), מהווה שלב מעבר לקראת ה„קליעים הבין-יבשתיים“ של העתיד, שטוחיהם יהיו גדולים במידה ניכרת מזה.

נראה כי רק דרך אחת ישנה בשביל לצמצם איום זה, ואת היכולת הסוביאטית לפיתוח לחץ דיפלומטי, הנובעת ממנו. דרך זו היא: להשיב מיד על כנה — ולהוסיף ולעשותה שלמה-יותר — את אחדות-המערב שעתה היא המעוררת חמורות (ואשר על התמוטטותה בדרך מר ניקסון בהתלהבות שהיה בה באמת כדי להפחיד). לנוכח חוסר-האחדות של המערב, ואי-הודאות של תגובה מידית ומתואמת מצדו, מתעורר אצל המנהיגים הסוביאטים (אלה של היום או אלה של העתיד) פיתוי מחריד להניח כי סוגים מסוימים של תוקפנות מקומית — נאמר, למשל, אם ישטפויכבשו את אוסטריה, או אפילו יתקיפו את בריטניה — לא יביאו אבטומטית לידי תגובה מלאה מצד ארה"ב; או, כי ניתן להצליח ולהכניע ע"י הפחד או סחיטה, מדינות מערביות מסוימות — כיון שאין הן יכולות להיות בטוחות בתגובה אמריקאית בלתי-מוגבלת ומידית: לא יותר מכפי שיכלו ההונגרים לסמוך על כך כי נהיה נכונים, לשם תמיכה במאבקם לחרות, לשלוח-רסן מעל סערת-זעמה של מלחמה אטומית הדדית.

כל זמן שאין העולם יכול להיות מאוחד איחוד-אמת, טמון באחדות בלתי-נשברת של המערב הבלתי קומוניסטי מיטב הבטחון המצוי בפני לחץ מדיני סוביאטי ובפני הסיכון שתקרה אי-פעם טעות-חשבון שאין אחריה ולא כלום — מסוג אותן טעויות-חשבון ששלחו-רסן מעל שתי מלחמות העולם ומעל מלחמת קוריאה, ואשר בהן צפונה הגדולה שבסכנות לפריצת מלחמת עולם שלישית.

גילוי-הלב שבאיומו של בולגאנין על אנגליה מגלה בבירור את מלוא חימרתה של הדחיפות שבמציאת מדיניות, ואסטרטגיה, מערביות משותפות חדשות. במצב הקרב-ובא עלינו עתה — באם עדיין אינו קיים — של "הרתעה" אירית-אטומית הדדית בין ארה"ב וברית"מ, אין די עוד באותה אסטרטגיה בה השתמשו שעה ש"כוח-מרתיע" זה היה נשק חד-צדדי של ארה"ב. מצב חדש זה מצריך, בין השאר, מאמץ נמרץ-ביותר להגשים את דבר הקמתו של כוח-מזוין מערבי — שהזנח בזמן האחרון — שיהיה בו משקל-נגדי לעומת הצבא הסוביאטי ביבשת אירופה ובמזרח התיכון. כן מצריך מצב זה מדיניות, ואסטרטגיה, מוסכמות ומוצהרות-בברור בתחום מתן-המענה על לחץ ותוקפנות מקומיים: מדיניות של "הרתעה מודרגת" אשר נמצאה בדיון במשך מספר השנים האחרונות, וללא-ספק גם בדרגית-התכנון הצבאיים הגבוהים ביותר של בעלות הברית; אולם אשר ביחס אליה ברור כי חסרים הננו — אף כי צריכים מאוד מאוד — החלטות שהוסכם עליהן באורח בינלאומי והן הובנו ע"י הכל.

ואחרון-אחרון: העולם זקוק למדיניות אמריקאית אמיצה ורבת-מעוף אשר — בעוד שתשמר את אחדות-המערב ותחזקה — תראה את הדרך אל התלכדות מוסרית ואורגנית של האנושות כולה בקהיליה אחת. אין דרך טובה יותר — ויתכן שכלל אין דרך אחרת — לפתוח במדיניות זו, מאשר שנחליט (ונצהיר על גבולותנו זו) כי נשתתף עם כל השאר בכך שאת האינטרסים הלאומיים שלנו נכניע כולנו בפני האינטרסים העדיפים של האנושות ככלל.

(מתוך הירחון "ארמיי", ארה"ב)

הנגלה והסתום שבמערכת-הגנה "גרעינית"

קפ' סיריל פולס

מה בין כלי זין גרעיניים "קטנים" ל"גדולים"

ההתפתחות שהחלה בחדשים האחרונים יש בה כדי לשפוך אור מעניין על דעותיה ודרך-טיעונה של אסכולת-מחשבה שרכשה לעצמה עמדה חשובה בבריטניה. אסכולה זו רואה את הנשק האטומי-הטקטי כמאפשר, במידה-רבה, "לברור" הן את היקף המטרות והן את עוצמת הפגיעה; והיא טוענת כי לאמתו של דבר מהיה נשק אטומי זה "נצרת-בטחון" מפני השימוש בפצצת-המגאטון*). לבי נתון אמנם לכל נסיון לגרוע מן הסיכוי לשימוש באותה פצצת-ענק; אך תמיד חשתי ספיקות: האם אתם הוגי-דעות צבאיים אמנם עלו על המסלול הנכון? לפי מידת ידיעתי, הרי כלי-זין משניים כאלה — שכוננו ע"י הטיימס "קטנים" — כינוי שאיני מוצא לו כל צידוק הגיוני — יגרמו להרס מחריד, אלא אם כן יופעלו באורח השונה מאוד מזה שבו מתכוננים כנראה להפעילם.

הביטוי "קטנים" — מקומו לא יכירנו כאן. ואילו "טקטיים" הוא מונח שיש בו הגיון, כיון שהוא מתאר במדויק לפחות את מטרתם של כלי זין חדשים אלה. כאשר פותחו לראשונה כלי נשק אלה בארה"ב, יתכן שמאן-דהוא הרחר על כך שהללו יהיו איום קטלני-

(*) והיינו, פצצה שעצמתה שווה לזו של מיליון טון ט.נ.ט.; למעשה — פצצת-מימן.

פחות לאנושות מאשר פצצת המגאטון; אולם הסיבה הישירה ביותר ליצורם היתה מונחת לא כל כך בזאת שפצצת-המגאטון איומה מדי, אלא בזאת שבגלל גודלה אינה מתאימה עוד למלחמת-יבשה. רצו לתת בידי החייל טיפוס של נשק אטומי שלא יהיה כה גדול. לפיתוחו של נשק זה, בצורות שונות, נוספה דחיפה חדשה מאחר שבתרגילים, שנערכו עם גייסות ובלעדיהם, נוצר הרושם כי נשק זה מועיל להגנה יותר מאשר להתקפה. דבר זה משך את לבו של הצד החלש יותר מבחינה מספרית.

עם כל הבלתי רצוי שבמסקנה זו, הגעתי לידי מחשבה כי התחום-המפריד האמתי מונח בין כלי זין גרעיניים ואטומיים מכל הסוגים, מזה, לבין כלי זין "מקובלים", מזה — ולא בין כלי זין אטומיים אסטרטגיים מזה, וטקטיים מזה. אם אמנם צודק הנני — ודעתי, עד כמה שיש ביכולתי לראות, נמצאת בהתאמה עם דעותיהם, חשובות ומבוססות פי כמה, של מפקדי נאט"ו — כי אז מתמוטטת מרבית הנימוקים שהושמעו לזכות כלי זין אטומיים טקטיים בתור אמצעי אנושי יותר, יחסית, לניהול מלחמה. מועטה שמחתי ממסקנה כזו, אף אם עדיין אסור לקבעה כסופית. עכ"פ, בשום אופן אין פירושה כי כלי-הזין האטומיים הטקטיים הינם חסרי ערך.

אחדים מהוגי-הדעות הצבאיים שאותם הזכרתי טענו, כי אם לא נכיר בהבחנה לפי אותו תחום-מפריד שקבעו הם — כי אז לא יהיה זה אלא בזבוז לייצר כלים טקטיים כאלה. אך כבר הצבעתי על הסיבות לפיתוחם של כלי-זין אלה, וסיבות אלו, לדעתי — תוקפן אתן עדיין. כתבתי יותר מפעם על אפשרות של אמנה בינלאומית — בדומה לאותן הגבלות לפיהן נהגו במלחמת קוריאה — שתקבע שבכל מלחמה, שאינה מגיע לידי מלחמה עולמית, ישתמשו לכל היותר בנשק אטומי טקטי. דבר זה ודאי שיהיה רצוי מכמה בחינות. אולם תהיה זו אשליה מסוכנת להסתמך על הסיפויים לאמנה מעין זו כל עוד אין יסודות איתנים לתקוה שאמנם תתקיים האמנה. אם "ועידות פירוק הנשק" תוספנה להיות עקרות, הרי נראה כי הסיפויים הם ששני הצדדים יוסיפו לפתח גם את כלי הזין הראשיים וגם את אלה המשניים, וכי יראו בשני סוגי נשק אלה גירסאות שונות אל אותו נשק-עצמו; ואם כך — יהיה לטנני הסוגים כאחד חלק באותו גורם-הרתעה אשר בזכותו אנו מוסיפים להתקיים על סף סכנות כה תהומיות. זהו אמנם מצב דברים מזעזע — אולם כלל וכלל לא מצב שלאחר יאוש.

עם התמורות במערכת-ההגנה הבריטית

הגנת בריטניה קשורה עתה באופן הדוק יותר מאשר אי פעם ב"כוח המרתיע" — פצצת המגאטון, היא פצצת המימן. דבר זה הובהר ע"י ה"ספר הלבן" שנושאו היה "הגנה — קיום למדיניות העתידה". מעתה תנתן עדיפות גבוהה לפיתוחם של כלי נשק גרעיניים בריטיים; אך אין זה הסיפור כולו. חוסר האפשרות הנוכחי לתת לאוכלוסיתנו הגנה מספקת, והמצב המאלץ לסמוך לשם הגנת בריטניה על "ההגנה הקיבוצית של העולם החפשי", משנים את תפקידם של הכוחות ה"מקובלים", וגורעים ממנו. גורם זה, ואתו מחירה המרקיע-שחקים של מערכת ההגנה הנוכחית, הם הסיבה העיקרית לקיצוץ המוצע בכוח האדם הצבאי.

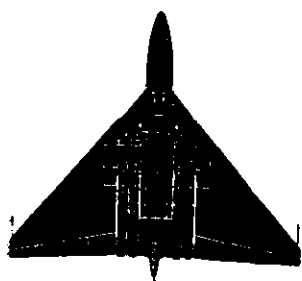
שלדו של הצי יהיה מספר קטן של "קבוצות של נושאות-מטוסים", כך שמספר גדול של אניות מלחמה ישאר בעתודה, ובתוך זה אניות-מערכה שמהן יהיה צורך להיפטר.

ברור שלגבי עתידם של מבצעים ציים קיימים ספקות מרובים יותר מאשר ביחס לכוחות יבשה ואויר, והרי גם הללו לאו דוקא קטנים הנם. אבל בטוחני כי היתה זו טעות אילו נטשנו את ענין נושאות המטוסים מבלי לדעת במפורש כי אמנם עבר-זמנן — ובעוד שדעתם של יודעי-דבר רבים מנוגדת לכך. דבר זה נכון עוד יותר כיון שאין זה ודאי כי קרבי-גרעיני יהיה מכריע מידית. אכן, ה"ספר הלבן" צודק, ומגלה תחושת-מציאות, בנקטו את מלת-התואר "קטן". שכן ה"קבוצות" לא תהיינה גדולות, ואף לא מרובות.

חיל-הצבא הוא שנועד להיות הקרבן העיקרי. הגייסות הבריטיים המוחזקים באירופה יופחתו במשך שנים עשר החודשים הקרובים ב-13.000 איש. הצבא-הטריטוריאלי יקוים, אך רק ככוח להגנת המולדת. זה יהיה גם תפקידן של שתי הדיביזיות הטריטוריאליות, אשר עתה חלה לגביהן התחייבות בריטית לקיימן כתגבורת ליבשת אירופה — אם רק יצליחו להגיע לידי הסכם על כך.

סיכויי חיל האויר המלכותי לקבל מפציץ על-קולי הלפו עם הרוח —

לפחות לעת עתה; בצד המפציצים הבינוניים מסדרת-הטפוסים "וי"*) יתוספו עתה רקיטות בליסטיות. הדעה השלטת עתה אומרת כי אין ביכולתו של כוח מטוסי-קרב להגן על המדינה בפני נשק גרעיני, אך עשוי הוא לבצע מלאכה טובה בהגנה על שדות תעופה שבהם נמצאים האמצעים לתגמול. כוח מטוסי קרב מופחת יקוים לתכלית זו עד שניתן יהיה להחליפו בקליעים מונחים קרקע-אל-אוויר.

"חיל-האוויר הטקטי השני" הבריטי שבגרמניה עומד "להתכוץ" למחצית עוצמתו;

ואותו גורל עצמו אורב גם לחיל המפציצים-הקלים החונה בבסיסים בבריטניה, אך השמור לרשות נאט"ו. סבורים כי ההפחתה בכוח-האדם תגיע כמעט ל-40 אחוז.

נראה על כל פנים כי הממשלה הבריטית לא נתנה לעצמה להגרף אל מעשה-טירוף בשל זירוניהם של אלה המכריזים כי אחד ויחיד הוא הדבר אשר גודע לו ערך — הלא היא "הפצצה הגדולה". אמור אמרתי כי היא המושלת-בכיפה וכי מערכת ההגנה נקשרה אליה בקשר הדוק יותר — אך שליטתה הנוראה אינה מונעת מלחמות שאינן גרעיניות; במקרים מסוימים עלולה היא אף לעודדן. לפי התוכנית יהיה בגרמניה כוח-צבא בריטי — מוקטן אמנם במידה רבה, אך שעדיין עוצמתו גדולה מן הדרוש לתפקידי "תיל ממעיד" בלבד; ואילו בארץ-המטרופולין תהיה עתודה מרכזית המיחזקת במצב-כוננות והניידת הן במושגים של תובלה אווירית למרחקים והן היא-עצמה. (עד-כמה שכוחות התלויים בעיקר בתובלה אווירית עשויים להיות נידים-עצמם). השאלה הנותרת היא: שמא היתה "תנודת המטוטלת" רחבה מדי; והאם בוצע העקרון בעקביות רבה מדי — ואם לאו.

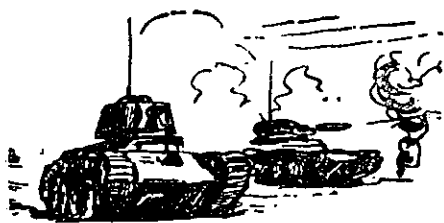
מהי התשובה לכך? דבר זה תלוי ברוי-רזון. לפני שנוכל לתתה, שומה עלינו לאמוד את עצמת האימה מפני מלחמה גרעינית, ועד כמה ירחיקו-לכת היריבים במאמצייהם להמנע ממנה; או, במלים אחרות — מה מידת תוקפו של הכוח המרתיע לא רק בשביל ההגנה הלאומית שלנו, אלא במסגרת רגשותיו של העולם כולו. ככל שפחותים סיכוייה של מלחמה "גלובאלית"-גרעינית — כן ניתן יותר לשער כי אכן טעה מר סנדיס בכך שלא קבע אמצעים מספיקים לניהולן של מלחמות קטנות-יותר.

כמובן שעלינו להודות כי תוצאותיה של טעות בכיוון זה הנן שניות-במעלה בהשוואה לתוצאותיה של שגיאה בכיוון ההפוך. אך, מאידך גיסא, הרי אותן מלחמות קטנות שלא טופל בהן כנדרש עלולות להתפתח ולהיות למלחמות גדולות, אם לא תחוסלנה במהירות. אכן, דעתי היא כי טעה-טעה מר סנדיס טעות זו.

איום, "תגובה אטומית" — הימנע תוקפנות "איזורית"?

בבלבול-מוחין רב ביותר נתקלים אנו שעה שהננו מתחילים לעיין במשמעויותיה של מדיניות-ההגנה הבריטית החדשה, מבחינת היחס שבינה למלחמות ממדרגה-שניה, ולכלי-זין מן הקטלניים-פחות. באם הגנתנו מושתתת — במידה שהענין נוגע לאירופה המערבית — על העקרון כי בכל מקרה שהאויב-שבכוח ישים את רגלו אל-מעבר לקו המפריד שבין שני איזורי ההשפעה חייב הוא להיות נכון לפגוש בתגובה בנשק גרעיני, כי אז מדיניות ההרתעה נמצאת "נמתחת" בזה עד קצה הגבול, או אף מעבר לו. מאידך גיסא, אם נחליט שלא להזקק במקרה כזה לכוח-המרתיע הגרעיני — הרי שצריך לעמוד לרשותנו סוג אחר של כוח-מרתיע (דבר שכמעט ואיננו אפשרי כלל, שכן אין אומות נבהלות מפני מלחמות קטנות בתור-שכאלו), או שעלינו להיות נכונים להלחם באופנים אחרים; כיון ש"רגל מעבר לקו" עלולה להיות מסוכנת עד מאוד ולהוות תקדים גורלי.

מפקדים-צבאיים בכירים של נאט"ו מדברים בנוסח לפיו ניתן להניח כאילו עתידים הגדולים שבכלי הזין הגרעיניים להיות מופעלים אף במקרה של התקפה מיגבלת-תחומין באמצעות כלי נשק מקובלים, באירופה. יתכן שהם רואים התקפה כזו כאפשרית לא יותר מאשר התקפה על ארה"ב ובריטניה בכלי זין גרעיניים. אולם אי אפשר להמנע מהמחשבה כי הצהרותיהם עלולות להשפיע השפעה שלילית על רוחם של כמה מן השותפים הקטנים-יותר בנאט"ו, אשר אחדים מהם נמנים על האומות

(*) "V" — "ויליאנט", "וולקן".

הפחות-צבאיות שבעולם, באומות אלו שוררת כבר עתה ההרגשה הלא-נוחה כי במציאות תוחלט מעל לראשם השאלה בדבר השימוש בכלי נשק אלה. גנרלים אלה — כמוהם כמי שאמר כי הנשק הגרעיני יופעל בהגנה אפילו לא הפעילו קודם לכן האויב בהתקפה: כלומר, שהמערב עלול להיות הראשון להפעילו. יתכן שאינם מתכוונים לכך, אך מילותיהם כמעט ואינן ניתנות לכל פירוש אחר. במקרה כזה — התקפה באירופה בעוצמה ניכרת-כלשהי, אך באמצעות נשק מקובל בלבד — הרי שמושגיה של אסכולת-מחשבה אחרת נראים כבעלי הגיון רב יותר, לפחות בשלביהם הראשונים. אסכולה זו אומרת: „התקפות כאלו פגוש בעזרת הנשק האטומי הטקטי, אשר הרסנותו פחותה בהרבה, ואשר ערכו רב יותר בהגנה מאשר בהתקפה. על ידי שתעשה זאת — לא תחליש את עצמך. הכוח-המרתיע הגרעיני הגדול יוסיף לעמוד מאחוריך. אם יהיה נגזר עליך לעבור למלחמה גרעינית, עדיין יהיו האמצעים לכך בידך. יתכן אפילו שאפשר יהיה להשיג הסכם, ולו אך בשתיקה, להגביל את שני הצדדים לכלי זין טקטיים בלבד“.

אך האם יתגשם הדבר? אני מתקשה להשיב על כך. הבה נניח, לצורך הבירור, כי כוחה של ההגנה — אם ישתמשו שני הצדדים בנשק אטומי טקטי — כמעט ויוכפל; האם זה יספיק? חוששני כי רוסיה הסוביאטית מסוגלת להטיל להתקפה עדיפות-כוח יותר מאשר כפולה. זאת ועוד; מקנן בלבי חשש מדאיג כי דברי הנשק האטומי הטקטי עלולים להתפתות ע"י טעות הדומה לזו בה היה נגוע המערב לאחר השימוש הראשון בפצצה האטומית: כי העדיפות בנשק זה תהיה בידינו למשך זמן כמעט בלתי מוגבל. ואיני רואה כל סיבה להניח כי טעות אחרונה זו תהיה מוחלטת פחות מן הראשונה.

השקפתי האישית היא כי כשם שרוסיה הסוביאטית אינה מוכנה לפתוח בהתקפת-התאבדות גרעינית, הרי כמעט באותה מידה עצמה אינה עשויה להנחית על מערב אירופה התקפה באמצעים „מקובלים“; וזאת משום שמלחמה מסוג זה תהיה עלולה במידה כה הרת-סכנות להתפתח למלחמה מן הסוג האחר. ההסתייגות העיקרית שהייתי מסתייג בכל זאת באשר לכך, היא: כי לנוכח נסיון פזיז ובלתי שקול לאחד, במסגרת המחנה המערבי, את שתי ה„גרמניות“, עלולה אולי רוסיה להשליך את התבונה אל מאחורי גבה.

אך אין תוקפם של דברים אלה חל על מלחמות שמחוץ לאיזורים המוגדרים כ„קריטיים“. וכן אינם חלים בתוקף-מוחלט על סוגים מסוימים של מלחמות שבתוך אזורים אלה; לדוגמה: ודירה-חתרנית חלקית למדינה מסוימת, שבעקבותיה באה אספקת כלי נשק לאותה מדינה בלזית מומחים לשימוש בהם. יהיה זה מקרה לא נעים ורבי-סיכון, אך לא מן ההכרח הוא שמקרה מעין זה יוביל למלחמה גרעינית. אפשרותן של מלחמות כאלו קובעת את ההכרח כי בריטניה שהנה עדיין בעלת אינטרסים והתחייבויות נרחבים, תהיה מוכנה להלחם במלחמות כאלו ולטפל בהן במהירות. לתכלית זו דרושים לה כוחות ניידים ומאומנים היטב, סיוע ציי, סיוע אוויר טקטי ותובלה אווירית המסוגלת להניע כוחות אלה — אפילו יחד עם חלק גדול של ציודם הכבד-ביותר — תוך מינימום של זמן אל זירת הפעולות.

אם גישתם של מפקדי כוחות נאט"ו אינה עקבית ביותר, הרי כך גם גישת מבקריהם. הצרה היא שברגע שכלי הנשק הגרעיניים נשארים „בחוק“, אין עוד שני הצדדים שווים. מבלי כלי זין גרעיניים אין המערב יכול לעמוד במלחמה עם רוסיה בהתמודדות-של-שוים. מכאן, שנוהגו של המערב להפגין את נשקו הגרעיני, ואף ל„התגנדר“ בו, אינו כה פזיז כפי שהוא נראה במבט ראשון. (קטעים מתוך מאמרים בעתונות הבריטית)

צבא צרפת עולה על דרכים חדשות

(קטעים מהרצאת-תקציב, 1957, בפרלמנט הצרפתי)

מ. בורג'ס מונורי

„שומה עלינו עתה לתת-דעתנו על העתיד — ולבנות צבא כזה אשר יהיה ביכולתו להיסיף ולעמוד בהצלחה במשימותיו הישירות והמידיות — אך עם זאת צבא אשר באותו-זמן עצמו יהיה מותאם לצורות של התנגשות-מלחמתית הצפויות בעתיד“.

„על כן מכיל התקציב תשובה לציווי הכפול: ראשית-כלל, לצורך לנהל מדיניות לאומית שלא תהיה תלויה באחרים — והרי המאורעות של הזמן האחרון הוכיחו לנו כמה גדול הכרח זה (ואכן, הצבא הצרפתי, אשר במשך עשרת השנים האחרונות היה מאורגן, בעיקרו-של-דבר, לתכלית מילוי התחייבויותיה של צרפת במסגרת הברית-האטלנטית והבטחון-האירופאי-סוגל ואורגן-מחדש, בחפזה, בחלקו לתכלית מילוי תפקידו באפריקה);

ולעומת זאת — גם לצורך לקיים צבא אשר בעיקרו-של-דבר יהיה מותאם לאותן צורות-התנגשות העלולות לאיים על אירופה.

במרכז הרצאתו של מיניסטר ההגנה הצרפתי עמדה השנה הדגשת שלוש משימות היסוד בהן חייב לעמוד צבא צרפת: הגנה על ה"ברית הצרפתית" מבפנים ומבחוץ; החזקת הסדר בפנים המדינה וההגנה על שטחיה בפני חבלה וחתימה, נחיתות ופשיטות; ולבסוף — ה"הגנה-המערבית", במסגרת נאט"ו, המביאה בחשבון את הגורם הגרעיני. המיניסטר הודה בגלוי לב כי מצויות סתירות בין משימות אלו — וכי לא יתכן להשיג ריבוי-פנים וריבוי-תפקידים מוחלטים לגבי כל צורות הציוד וסוגי היחידות שיצטרכו לעמוד בפני משימות אלו. והרי, על-כן:

"הגנת הברית הצרפתית" והמבצעים-לקיום-הסדר מצריכים יחידות פשוטות-מבנה ומסתפקות במועט, שתהלומנה את תביעותיהם של מלחמה-זעירה, של הקרב בהרים ושל תובלה-באוויר. ולעומת זאת, הרי המלחמה-הגרעינית, במידה שניתן להעלותה בדמיון, דורשת את היכולת לרכז את מכסימום העצמה בתוך מינימום הנפח. זוהי, מעל לכל, בעיה של צורות ציוד כאלה בהן תצטרפנה-יחד העוצמה והניידות."

"ההכרח להשלים, במסגרת התקציב, בין ציווים סותרים אלה הביא אותנו — אותי ואת והמיניסטרים העוזרים שלי לענייני צבא, צי ואוירה — לידי תוכנית לחולל תמורות עמוקות במבנה מנגנונו הצבאי, הן במה שנוגע לכוחות עצמם, והן לגבי תכניות החימוש; ומזה חדשים ארוכים מוקדשת מלאכת-מחקר מדוקדקת לענין זה של שינויים במבנה המנגנון-הצבאי של צרפת."

"ריבוי-הפנים של הסכנות הצפויות — סכנת הלחמה אטומית מזה, סכנת מלחמות גרילה ומלחמות מקומיות מזה — הוא הגזר את ההכרח בתמורות בכל השטחים, בשביל שניתן יהיה להעניק לצורות הארגון ולמערכת הכוחות את הגמישות המספקת, שיהיה בה כדי להבטיח, מידית, את היכולת לשלושת צורות הפעולה, אשר הגדרתן המקובלת היא:

היכולת לתגובה ולמהלומת-נגד;

היכולת להגנה, הן כלפי פנים והן, כלפי חוץ;

היכולת לתמרון ולהטלת כוחות-מרוכזים לקרב.

היכולת-לתגובה — כדברי מ. בורג'ס-מונורי — ברור שהנה כרוכה בבעלות על חמרי נפץ גרעיניים ועל קליעים ומטוסים המסוגלים לשאתם למרחקים. שלוש זרועות הכוחות-המזוינים

המספרים על פיתוח ענף ההליקופטרים לכוחות-המזוינים הצרפתיים, וייצורם, אשר ניתנו בנאום-התקציב של מיניסטר ההגנה של צרפת (מ. בורג'ס-מונורי) במרס ש.ז. מעידים על מאמץ בלתי-שכיח בתחום זה: —

"בראשית 1956 לא מנתה האוירה הצרפתית אלא 23 הליקופטרים קלים, ו-20 — בינוניים; ב-1 בדצמבר היו בה 43 קלים, 44 בינוניים ו-31 כבדים; ביוני 1957 היו לה כבר 80 הליקופטרים בינוניים, ואילו בדצמבר הבא יעלה מספרם של ההליקופטרים הכבדים ל-118, ושל הקלים ל-249. כלי הטיס הקלים מיוצרים בייצור-סדרות על ידי התעשייה הצרפתית — וכן גם ההליקופטרים של-קרב, המיוצרים לפי הרשאה בעלי-זכויות זרים. כל זה מעיד על קביעת קו-ייסוד — שכן היקף זה של פיתוח הענף מוכיח כי לא מאורעות אלג'יריה בלבד הם שקבעוהו אלא כי נובע הוא מן הרצון לבנות את צבא צרפת מן-היסוד על בסיס חדש ובדפוסים חדשים."

"על ידי כך ביטאנו" — אמר מיניסטר ההגנה הצרפתי — "את רצונו כי בעתיד לא-יעוד יהיה צבאנו מסוגל לנוע על פני הקרקע בלבד, אלא שיהיה ביכולתו, במידה-שווה, לנוע בשלושת המימדים. תודות ליצירת האוירה-הקלה שתעמוד לרשות צבאנו, הכללנו את החלל האווירי בתחומו של תמרון-כוחות-הקרקע. הרי זו מהפכה אמיתית... המדובר הוא כאן בתמורה הדומה לזו, למשל, אשר הביא אתו בשעתו השימוש בתותח-השדה בן 75 מ"מ הצרפתי — או, מאוחר יותר, תפעולם של טנקים."

קיבלו את ההוראות המפורשות — וכן את ההקצבות הנחוצות — לפתח ולייצר בהקדם (תחילה (פאב-טיפוסים ואחר כך בייצור-סדרות) את המפציצים והקליעים מכל הסוגים העשויים להיות פוטנציאל של אמצעי-הנחתה. מאמץ זה מכוון במיוחד אל ההנעה-האטומית, אל הקליעים בעלי ההנעה-העצמי ואל הפיתוח של האמצעים האלקטרוניים מכל הסוגים.

„בתקופה הראשונה היה זה טוב כי כל זרוע וחיל, וכל שרות טכני, עשו את מאמציהם בכיוון האמור, כל אחד באותו תחום שהיה מיוחד לו; ואילו מעתה נקיים לגבי מאמצים אלה תיאום-כולל, ע"י התאמת גומלין של תכניות וע"י מגע מתמיד בין ראשי השרותים הטכניים.

„היכולת להגנה על צרפת דרשה מהכוחות עליהם הוטלה ההגנה הפנימית של שטחי המדינה, הן בארץ המטרופולין והן במרחבי ה"ברית הצרפתית" — כי יקימו ויקיימו מערך צבאי שיותאם בכל אופיו למאבק נגד חתירה מבחוף.

„בתחום הפעולות נגד-גרמניה הרי הנסיון שנרכש באפריקה-הצפונית — ובראש וראשונה זה שנרכש ע"י חיל הג'נדרמריה, שהוא יסוד-מוסד בכל מערך של הגנה פנימית — מאפשר לצרפת לא רק להקים מבנים-ארגוניים יעילים ולייצר צורות-ציווד המותאמות-לתכליתן, כגון ההליקופטרים והמטוסים-הקלים, אלא אף לשמש בשביל בעלי בריתה, שנסיונם בתחום זה מועטי יותר, כמורת-דרך ומדריכה-מושכלת.

„היכולת לתמרון — נשאת הכרחית אף בתנאים של איום בעוצמה-אטומית או של הפעלתה. במלחמות גדולות ובינוניות יוסיפו הכוחות הפועלים בשדה נגד כוחות יריב להיות תנאי הכרחי להשגת הכרעות.

„בהתגברנו על מכשולים אנו נבנה צבא מחודש, אשר יש ביכולתו לעמוד בפני כל הצורות של איומים ושל מלחמה — ואשר מעל-לכל מסוגל לנו למנוע בעד כך שהאיומים והסכנות יהפכו במציאות למלחמה.

(מתוך „השקפת האינפורמציה הצבאית“)

פצצת-הזמן של מר מק-מילאן

ריצ'רד קרוסמן

...לפי דבריו של מר מק-מילאן באפריל שנה זו, ההחלטה (שנתקבלה למעשה על ידי ממשלת בריטניה) לחדול אחר 1960 מקריאת אנשי שרות חובה, ואף ביטולה המפורש הצפוי של חובת השרות, נתאפשרו רק על-ידי כך שהוחלט להשען מעתה השענות-ללא-סייג על כלי הנשק הגרעיניים; ובמושג זה כלולים לא רק „ערימת מלאי“ של פצצות-מימן בריטיות, ושל האמצעים להנחתתן, אלא אף בית-נשק מטופח של כלי-זין גרעיניים-טקטיים בריטיים, לשימוש על ידי גייסותינו בשדה. מר מק-מילאן נהג בענין זה בגילוי לב גמור — וכך גם מר אייזנהאואר, בהערותיו בעקבות ה"ספר הלבן" בעניני הגנה, שפורסם ע"י ממשלת בריטניה; הוא בירך את מר סנדיס, מיניסטר ההגנה הבריטי, על שהלך בעקבות הדוגמה האמריקאית והנהיג אף בבריטניה את האסטרטגיה של-ה"מראה החדש". והרי, למעשה, הדבר אותו עשה מיניסטר-ההגנה מתבטא בכך כי הוא בחר, כמאמר מר דאלס בשעתו, ב"שידוד-הערכות מכאיב" — והחליט כי מעתה גם בריטניה תנקוט באסטרטגיה של "תגמול נייד, במקומות בהם נבחרו אנו-עצמנו".

אכן, מפלגת העבודה הבריטית — אף כי טענה מזה זמן-מה כי יש לבטל את שרות-החובה בכל ההקדם האפשרי — הביעה עתה התנגדות רשמית לדרך-ביטולו שנקבעה ב"ספר הלבן"; והריני משוכנע כי עמדה זו לא רק שנכונה הנה מבחינת הענין הצבאי, אלא אף נבונה מבחינה מדינית. שכן המדיניות בה נקט סנדיס אינה אלא משחק-הימור בלתי מרוסן כפול, על שני קלפים — קלף ה"מרתיע-הגרעיני", שיפעל, וקלף החיול לשרות-קבע, שיתרחב כנדרש — ובסיכומו עלול משחק-הימור זה להציב ממשלת-לייבור, אשר יתכן כי תמשול בבריטניה ב-1960, לפני מצב בין-לאומי נואש. שהרי לאותו זמן יהיה לנו אוסף לא-גדול של כלי זין

גרעיניים שאינם ניתנים לשימוש, חיל-מפציצים-אסטרטגי קטן, ואנשי-צבא סדירים (בשרות הקבע) שמספרם אינו מספיק אפילו כדי קיום הכוחות המופחתים "מן הסוג המקובל". נמצא אזי כי ערערנו את יכולתנו להגן על עצמנו בסוג-המלחמה היחיד אשר יתכן כי בריטניה תנהלו. באם, במסיבות כאלו, יאיימו מבחוץ על אחד מאותם מקומות מעבר-לימים שלגביהם עדיין קיימות התחייבויות מצד בריטניה להגן עליו, ואנו נמנע (כפי שאני משער במלוא-הרצינות) מלהשתמש בכלי זין גרעיניים — כי אז נעמוד בפני "מפולת-רבת" נוסח מינכן".

כמובן, סוג זה של משבר בינלאומי אינו אלא בגדר אפשרות; אולם הדבר הודאי הוא כי ב-1960 יהיה בבריטניה משבר פנימי בעניני הגנה, אם רק תמצא או "מפלגת העבודה" בשלטון. כי לאותו-זמן, הדבר אשר מר סנדיס יודע אותו לאשורו — אך רשמית מתעלם ממנו — יהיה גלוי וברור לכל אחד. היתה-יהיה אז פער בין דרישות המינימום של השרותים-המזוינים לכוח-האדם — לבין מספר אנשי-הצבא הסדירים אשר יושג בפועל ע"י החיול-בהתנדבות; ותוכנית הממשלה להיפטר משרות החובה ע"י "התגרענות" — תתגלה ככישלון הניתן-להוכחה. מה תוכל ממשלת "לייבור" לעשות לנוכח משבר כזה? היא תעמוד בפני דרישה מראשי השרותים-הלוחמים לפרק נוסף של הזדיינות-בימי-שלום, "בנוסף שלאחר קוריאה"; ועל מיניסטר ההגנה יוטל להכין חוק להנהגתו-מחדש של שרות החובה ב-1960 — או, בתור הברירה האחרת, למעבר אל "גיוס ברירה" — בסגנון-אמריקאי. שכן זוהי פצצת הזמן, שהונחה ע"י ה"טורים" באביב זה — והיא נועדה להתפוצץ ב-1960.

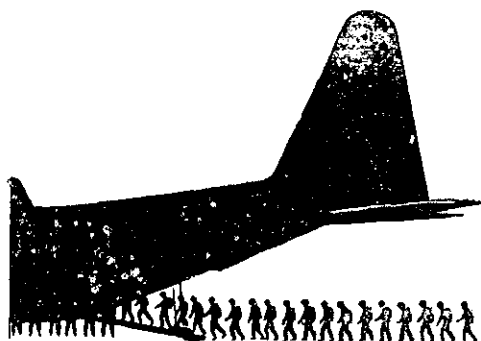
ברור הוא כי כל דבר שנעשה עתה, או נחליט לעשותו כעבור שנתיים, אינו עשוי למנוע בעד התפוצצותה של פצצת זמן זו. אכן, במקרה זה, "לדעת-מראש" — פרושו להיות חמוש מראש". הדבר החיוני הוא כי הדובר הרשמי של ה"לייבור" בעניני הגנה יגיד לאומה בגילוי לב כי ההחלטה לבטל את שרות החובה ע"י שנסמוך על כלי זין גרעיניים תשאיר את בריטניה חסרת-מגן מבחינה צבאית; חסרת-אונים מבחינת מדיניות-החוץ; ותלויה בארה"ב אפילו יותר מכפי שהנה כיום. ה"ספר הלבן" מגלה כי עתה מתכוננת בריטניה לקראת שלושה סוגי מלחמה:

א. מלחמת עולם, שתנוהל תוך שימוש בפצצות מימן "מזוהמות";
 ב. מלחמות אזוריות, שתנוהלנה תוך שימוש בפצצות אטומיות טקטיות "נקיות";
 ג. "פעולות משטרה", או מלחמות קולוניאליות, תנוהלנה באמצעות כלי זין "מקובלים".
 בהחליטו להתרכז בייצור כלי הזין בשביל המלחמות נוסח א' ונוסח ב', לא שינה בכל זאת מר סנדיס את העובדה כי למעשה הדבר בפניו צפויים אנו ביותר לעמוד, הוא המקרה ג'. כיצד תוכל תוספת מלאי קטן של כלי זין גרעיניים בריטיים אל מלאי גדול של כלי זין גרעיניים אמריקניים להפחית את סכנתה של התלקחות מקומית, אשר אותה ניתן לכבות רק באמצעות "גדיד מכבי אש" מן הסוג המקובל? התשובה היא כי אינה יכולה להפחיתה; וכי ה"ספר הלבן" הנו מעשה אחיזת-עיניים כאשר הוא טוען כי יש בה כדי להפחית סכנה זו.

הרי ששתיים הן הברירות אשר לפנינו. יכולים אנו לנסות להשאר מעצמה-רבתית לצדן של רוסיה ואמריקה. במקרה זה נצטרך (כרוסים וכאמריקאים) הן לכלי זין גרעיניים והן לכוחות "מקובלים" הגדולים בהרבה מאלה שניתן להקים על יסוד-של-התנדבות. או שיכולים אנו להשלים עם ירידתנו ל"ליגה ב'", לצדן של מדינות כמו הודו, גרמניה ויפן. במקרה זה לא

נהיה צריכים — כפי שאין הן צריכות — לא לכלין זין גרעיניים ולא לכוחות "מקובלים" כבירי-מימד. התנאי היחיד העשוי לאפשר לנו לנטוש את שרות החובה מבלי שיהיה בדבר משום חוסר אחריות הוא כי נסתלק מהמעמד של מעצמה-רבתית, נחסל את אחרונות-התחייבויותינו במזרח-התיכון (כולל קפ-ריסין ועדן) — ואת התכנון ההגנתי שלנו נרכז סביב מתן חלקנו ההוגן לצרכי ברית-נאט"ו ושיטור מרחב הקהילה-הבריטית.

כל מה שנתרחש במשך השנתיים האחרונות הוכיח לי כי הגישה הנכונה היא — לנקוט בהבחנה בין שני סוגי כלי זין — "מקובלים", מזה,

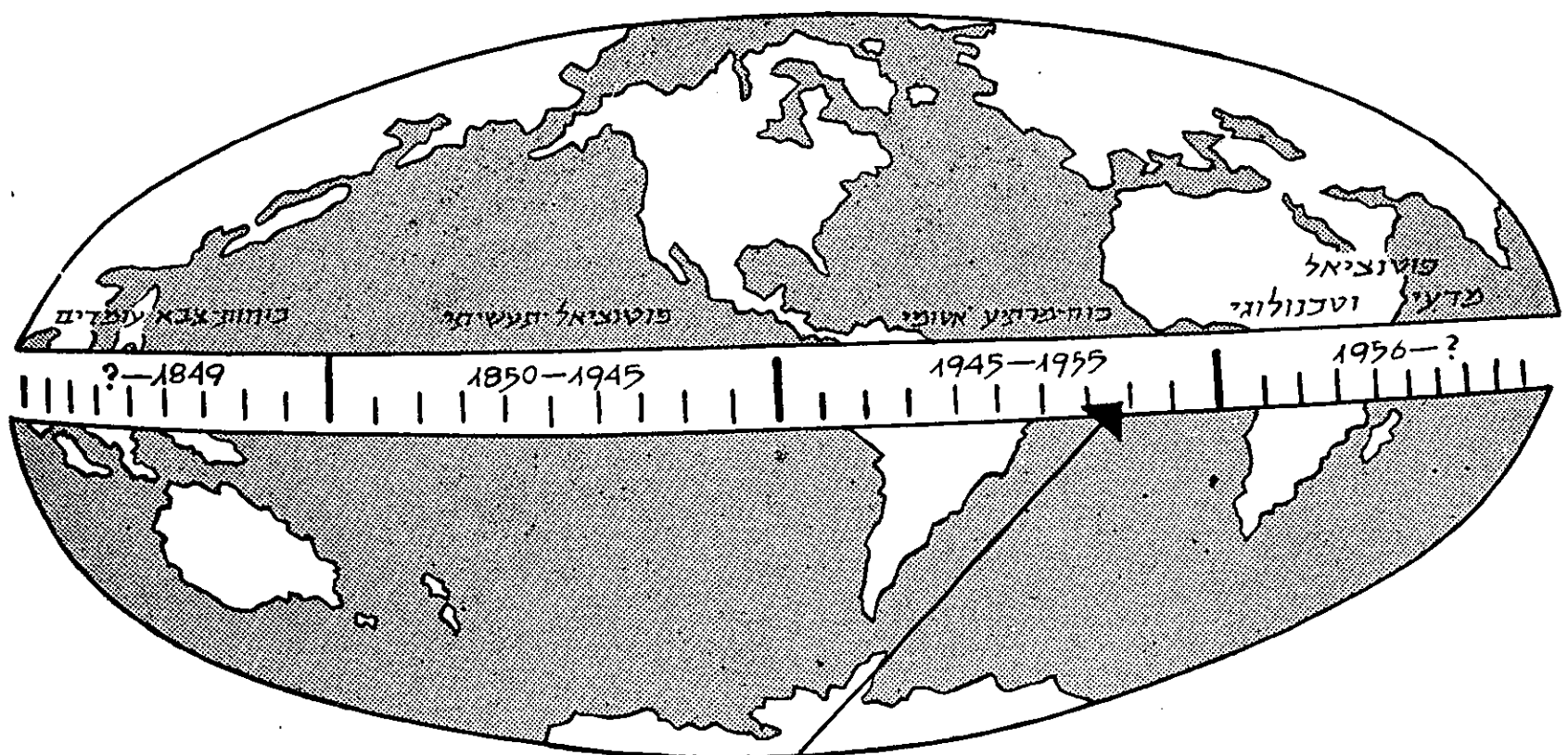

וכלי זין גרעיניים, מזה, כי כל הדיבורים שהושמעו בפרק זה על אודות „אמצעי-הרתעה מודרגים“ לא סייעו אלא לערפל את הענין. אכן, אותה דעה בה אחזתי לפני זמה מה — כי ע"י כך שנסמוך על מדיניות-הגנה גרעינית אפשר לנו שלא להיות תלויים בארה"ב, ולהשיג את בטחוננו הלאומי גם יחד — נוכחתי כי בטעות יסודה.

אסטרטגיה גרעינית היא מעשה של „בלוף“ — אשר אינו פועל-פעולתו משום שאי אפשר לשכנע אויב-שבכוך כי אמנם נבצע מעשה התאבדות-לאומית באם הלז יפתח בהתקפה בנוסח-מקובל בעלת ערך-משני. אלה הנוהגים ב„אמנות הרחיפה על סף-תהום“, בסמכם על כלי זין גרעיניים, נוחלים מפלה צבאית — כפי שנתגלה לו למר דאלס בהודו-סין ב-1955; ואילו אלה המנסים להעלות בקנה אחד פצצות-מימן „מזוהמות“, כלי זין טקטיים „נקיים“ ולוחמה „בנוסח המקובל“ נגזר עליהם שיפלו בין שלושה כסאות — כפי שנוכחנו בסואץ.

כל נסיון השנתיים האחרונות מעיד על כך כי בשביל מדינה שממדיה, ומצבה הגיאוגרפי, הנם כשל בריטניה — מדיניות-ההגנה הנבונה ביותר תהיה לותר, יחד עם שכניה האירופאיים (גרמניה וצרפת ביחוד), על ייצור כלי זין גרעיניים ועל השימוש בהם; ולטפת, יחד אתן, כוחות „מקובלים“ לא גדולים, „מהוקצעים“ ברוב-תכליתיות וניידים ביותר — לצורך הגנת „מרחב נאט"ו“. תפקידם של אלה יהיה או להרתיע התקפה ב„נוסח המקובל“, בעוד שארה"ב מוסיפות לספק את המרתיע הגרעיני.

(מתוך מאמר ב„ניו סטיטמן“ אנו ניישן)

תנודות המושגים על עיקר-מקורה של עצמה-צבאית

אורית מלחמה ובעיותיה

עליותה ומורדותיה של האוריה הטקטית

סאח קמיל רוג'רון

רה והוטלו לתוך היאבקות, ועצרה את טנקי היריב עוד לפני פגעים בחיל-הרגלים (אשר הוכשל לפני-כן ע"י מיעוט עוצמתן של אותן "בזוקות" שהיו בידי בראשית-המלחמה*); כן שימשה אוריה-טקטית זו כתחליף לארטיילריה — שלא היתה מצויה — בתפ-קידים הנגד-סוללתיים, להדברת חיל-התותחנים היריב.

משחלף המשבר, וכאשר נתעצבה חזית מוצקת לפני "ראש-הגשר" של פוסאן, החל מק-ארתור לח-שוב על הפעלת האוריה שלו בסיוע בלתי-יישיר. הוא דרש כי היא תקים "מחסום" לכל רוחבו של חצי-האי, בקו-הרוחב של סאול בערך, שיעצור בעד כל תנועה של גייסות וציוד אויבים כלפי-דרום. עב-רו שבועות מעטים — והדרכים, אשר עד אז נראו בתצלומיהם של מטוסי-הסיור עמוסי שיירות-רכב, הפכו דרכים שוממות. את מקום המשאית ירשה עתה כרכרה גרורת-שורים. אחר כך, ירשו המריצה וה-טלטלה על גבי שכמו של אדם, את מקום תובלת-הבהמות. עם רדת הדמדומים היתה כל האוכלוסיה שגויסה לכך מתחילה לנוע על-מנת להעביר מכפר אל כפר ציוד, תחמושת ומזון. אולם עוצמתה של האוריה גדלה-והלכה. המטוסים מסוג "מצודה-מעופפת-רבתי" (Supper Fortresses- B29) עמוסי פצצות-תאורה, היו טסים אנה-ואנה על פני חבלי הארץ; והם איפשרו להחזיק תחת אש, עשרים וארבע שעות ביממה, הן את הכבישים והן את משעולי-ההר, הן את מסילות-הברזל והן את הגשרונים-הצפים שעל פני נהרות.

שום אוריה מעולם לא היטיבה כל-כך ל"שים

רחב הוא מכלול צורות-העזרה שהאוריה-הטקטית מגישה לאלה הלוחמים על פני הקרקע: גם בסיוע-הישיר, ליחידות הנתונות בקרב, וגם בסיוע הבלתי-ישיר, המתבטא בפעולה נגד תובלת היריב, שמביאה לו תגבורות ותספוקת; ובכל השטח הנרחב הזה לא ניתן היה לה, לאוריה-הטקטית, להשתחרר מאותו חוק הקובע כי, לעומת נצחיותם של עקרונות אסטר-טגיים, הרי הטקטיקה — עוברות עליה תמורות מהי-רות ותכופות (יש אומרים — מדי עשור-שנים). ככל שגדלות התביעות המופנות אל האוריה-הטק-טית — כן פוחתת האפשרות שלא-לחוש בעליותיה ומורדותיה אלו. אוריה-טקטית זו, שהיתה כלי-כולה למחרת מלחמת העולם השניה — במלחמת-קוריאה לא היה ביכולתה להביא את ההכרעה לטובת אותו צד שרק לו האפשרות להפעיל אוריה-טקטית לעז-רתו; ואילו בהודו-סין, היא לא מנעה אפילו בעד תבוסתו של הצד אשר לו-בלבד היו שם מטוסים בכלל. אכן, משנכנסים לשימוש הצבאי כלי-זין אטו-מיים טקטיים, דומה כי מוחזר לאוריה-הטקטית תפקיד ראשון במעלה.

ירידתה של האוריה הטקטית — מלחמות קוריאה והודו-סין

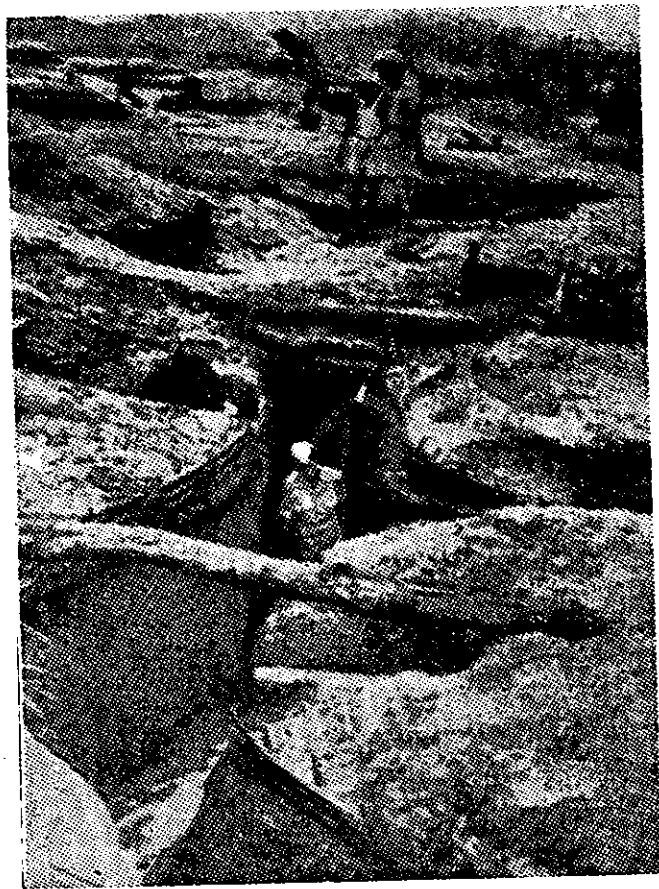
שום חיל לא סיים את מלחמת-העולם השניה ב-סיכום-הצלחות שישוה לזה איתו יצאה מתוך המלחמה האוריה-הטקטית. בפעלה בסיוע-הישיר, מחצה היא ברקיטות של מטוסי-הקרב שלה את דיביזיות-השריון הגרמניות בין בגרמנדיה ובין בחבל-הארדנים; ואי-לו בסיוע הבלתי-ישיר, עלו בידה בשלהי-המלחמה כל אותם מאמצים "לכלוא את היריב כבכלוב" — גמור - במערכת חבל-הרוהר — אשר המניעו את משלוח-התגבורות אל האזור המותקף.

המאורעות של יוני-יולי 1950 אישרו תחילה את לקחיה של מלחמת-העולם השניה: משטזאטא ופוזר צבא-הדרום, באה האוריה-הטקטית, בסיוע-הישיר לכוחות האמריקאיים הדלים שהיו מצויים-בעין בוי-

(*) בחודשים הראשונים למלחמת-קוריאה היו ה"בזוקות" שבידי חיל-הרגלים האמריקאי בנות הקוטר של 2,36 אינטש שהונהג עוד בשלהי מלחמת-העולם השניה — והללו נתגלו כחלשות מכדי לפגוע בשריונם של הטנקים מדגם T-34 אשר לצפון-קוריאנים. ה"בזוקות" הראשונות בנות הקוטר 3,5 אינטש הוטסו בחפזן לזירת קוריאה, ועם הופעתן פחתה בהרבה נטית הגייסות להתפס ל"בהלת-הטנקים".

הישיר לפעול גדולות. אשר למיעוט יכולתו של הסיוע הבלתי-ישיר, לכך ניתן היה. בהתחלה, להמציא ביאורים הנראים כמתקבלים-על-הדעת: — קורבתו של "איזור-המקלט" המגורי, אשר מתוכו הגיחה מתקפת-הנגד, קיצרה יותר-מדי אותם עורקי-תחבורה סיניים שהיו עלולים להפגע על-ידי האויריה, מכדי שתוכל זו לפעול נגדם תכליתית. אולם תוקפו של נימוק זה פג, משהתרחק היריב כמאתיים קילומטר מהנהר יאָלו; או-אז לא היה עוד מנוס מלהכיר בעובדה כי אופן-ארגונו של הצבא הסיני-הקוריאני, אשר הביא את דרכי-התובלה שלו לידי צמצום ופשטות כאלה שקשה להעלותם על הדעת, הצליח לסכל את מבצעי האויריה שכוונו נגד עורקי-התחבורה של אותו צבא.

תמורה זו, שהתרחשה בנובמבר 1950, לא היתה ודאי גורמת להפתעה כה רבה אילו היו מתבוננים התבוננות חודרת-יותר באותה דוגמה לחוסר-האונים מצד האויריה-הטקטית, אשר ניתנה רק חודשיים לפני כן, בחבל טונקין שבצפון הודו-סין; חבל, בו פעלה האויריה נגד צבא שהרכבו היה דומה למדי לזה של הסיני-הקוריאני. אותן המרגמות אשר בחודש נובמבר הביאו לצבא הסיני-הקוריאני את הצלחותיו במלחמת-התנועה — הן שגרמו, בחודש ספטמבר, לנפילת המוצבים-המבוצרים הצרפתיים במערך-

ב"מחנה-המחפור" "אוכף-האננס". נראה בבירור שממש כל שטח המחנה זרוע חפירות.

בכלוב"*) את שדה-הקרב כפי שעלה הדבר בידיו "כוכבי-הירי"**) ה"מוסטנגים" ומפציצי-29 B במשך השבועות אשר קדמו להעלאת גייסות אמריקאיים בחוף אינצ'ון (נמלה של סאול). לאויריה זו יש ליחס את התפקיד העיקרי בבלימת התקדמות ה"צפוניים", וב"התנודפות" מתקפותיהם בחזית ה"מעוז" הפוסאני — שבהן, בדרך-כלל, לא היתה להם לבסוף היכולת לנצל את הצלחותיהם בראשיתה של המתקפה. ואילו במתקפת "צבא האומות-המאוחדות", אשר באה בעקבות העליה בחוף-אינצ'ון ואשר גילגלה לפניו, כמעט עד נהר יאָלו***), את שברי צבא-הצפון, היותה האויריה-הטקטית את חוד-החלון, שהיה מפלס את הדרך בפני כוחות-הקרקע. או-תו צבא-צפוני אשר זה רק התקדם, תוך שלושה חודשים, מקו-הרוחב ה-38°****) עד אל מבואותיה של פוסאן, הפך עתה תוך ימים אחדים לקבוצות-פרטיזנים אשר נתפזרו בהרים, וברובן נשבו שם במשך השבועות שלאחר-מכן.

אכן, נדירים המקרים בהיסטוריה-הצבאית בהם השתנו המצבים שינוי כה מוחלט ושלם כפי שקרה בקוריאה עם מתקפת "צבא-האו"ם" ב-24 לנובמבר 1950, ומתקפת-הנגד הסינית-קוריאנית שבאה בעקבותיה; הן הסיוע-הישיר והן הסיוע הבלתי-ישיר נתגלו עתה, במידה-שווה, כחסרי יכולת לעצור את התוקף.

מה קרה כאן? הפיקוד הסיני-קוריאני, פשוט, סיגל אל סכנה זו המאיימת עליו מן האויר את חימוש גייסותיו, בותרו על טנקים ועל ארטילריה. על פני כמה מאות קילומטרים חסם "צבא-או"ם" הנסוג את הדרכים על-ידי ציודו הכבד ורבי-העוצמה — כשהוא נרדף על ידי תת-המקלעים, רימוני-היד והמרגמות של צבא סיני-קוריאני, אשר הועמד עתה על חיל-רגלים בלבד. נגד גייסות בעלי הרכב כזה, בעלי הסוואה מעולה, הנטפלים אל פלגות-המאסף במשך לילות-החורף הארוכים, לא יכלו מטוסי הסיוע-

*) Encager — ביטוי צרפתי אופייני, המקביל למושג "בידוד שדה-הקרב", אשר אותו שואפת להשיג ה"המנעה" המבוצעת ע"י האויריה.

) Shooting Star F-80C מטוס-הקרב הסילוני הראשון שהונהג בחיל-האויר של ארה"ב, שנים מעטות לאחר מלחמת העולם, ואשר בפרוץ מלחמת-קוריאה היה כבר בגדר מתיישן. *) הנהר הגדול בגבול בין קוריאה לבין מנג'וריה הסינית. ****) הגבול שבין המדינות הצפון-קוריאנית והדרום-קוריאנית עד יולי 1950.

לאלץ את הצבא הסיני לסגת הלאה, עד אל בסיסי-
המוצא שלו; כיבושן של עמדות כגון "קערת-הפונץ"
(Punch Bowl) או "רכס שברון-הלב" (Heart-Break
Ridge) הצריך שבועות רצופים של קרבות.
המבצע "חנק" (Strangle) שפתחו בו בסוף אבי-
גוסט 1951, ציין את שיבתה של האויריה-הטקטית אל

כניסה למחפורת בקוריאה

סיוע בלתי-ישיר. "חיל-האוויר החמישי" של ארה"ב,
מפציצי "מצודות-רבתי-מעופפות", אוירית "צבא-
הצי" האמריקאי (הוא חיל-ה"מארינס"), וכן אוירוני-
הצי מנושאות-מטוסים — כל אלה חילקו ביניהם
את הגזרות השונות של איזור-העורף שמאחורי חזית
היריב. באמצעות כאלף גיחות-מטוס מדי-יום-ביומו,
התאמצו הם לחזור-ולהשיג, — בכוח צפיפות-מטוסים
והתמדת-פגיעות שלא היה להן תקדים — את התו-
צאות עטורות-ההצלחה שהושגו בעבר על-ידי פעו-
לות ההמנעה באזורי-עורף.

כל המאמצים — לשוא היו. הפיקוד הסיני-
הקוריאני — עלה בידו להתמיד-ולהחליף, ואף לתגבר
בקביעות, את גייסותיו שבקו-החזית; הוא המציא
להם את התספוקת בקלות כה רבה, עד שנתאפשר
לו לבסס את מבצעיו המקומיים על שפע כזה של
ציוד, ועל היקף כזה של צריכת תחמושת, אשר לא
נודעו מאז שתי מלחמות-העולם הראשונות. הגנרל
ריג'וי, בתארו את תמונת התאוששותו של הצבא
ה"צפוני" בקוריאה — למחרת התמונתו מפקד-עליון
של כוחות נאט"ו באירופה, וערב צאתו מזירת
קוריאה והמזרח-הרחוק, בה פקד עד אז — ציין כי
"לא עדיפותו המתמדת של צבא האומות-המאוחדות

הגבול בין טונקין לסיין, בפני הגייסות הויאט-מינחיים
התוקפים. גם אז נכשל הסיוע הבלתי-ישיר כשם
שנכשל הישיר; גם עתה, ההפצצה המתמדת של
בתי-ההתחבורה לא הצליחה יותר למנוע את בואה
של האספקה הסינית בקוריאה, כפי שלא הצליחה
בשעתה, בהודו-סיין, למנוע בעד ריכוזי יחידותיו של
צבא ויאט-מינח.

גם בקוריאה, כמו בטונקין, ניסתה האויריה-הטק-
טית — משהתאוששה מההפתעה הראשונה — לסגל
עצמה למצבי-הדברים החדש. מינואר 1951 ועד למאי
אותה שנה, הן בזמן נסיגותיו של צבא-אוי"ם והן
בשעת מתקפותיו המחודשות, גרמה האויריה לצבאות
הסיניים-הקוריאניים אבידות אשר גדלו-והלכו. אותם
עשרה טון של פצצות-התרססות בעלות מרעומי-
קורבה אשר נהגו להטעין לכל מטוס "מצודה-מעו-
ר-פפת-רבתי" — ואשר אורחי-הניווט החדישים המ-
שוכללים איפשרו להטילן במידת-דיוק רבה ביותר —
פעלו להמנעת תנועות ליליות של הגייסות והתספור-
קת; בנופלן בקו אנכי-כמעט, היו רסיסי הפצצות
פוגעים בלוחמים אפילו כשהללו נתחפרו בתוך שו-
חות-שועל או בתוך חפירה "חפוזה". אותה התחדשות-
יכולת של האויריה נראתה בשעתה גם בזירת-טונ-
קין. שם הצליחו הצרפתים לבצע את הפינוי של אח-
דים מן המוצבים בעזרתו של חיפוי אוירי בלבד;
זה "מחנות-המחפורים" הגדולים הראשונים אשר
הוקמו אז, הדפו בהצלחה, בסיוע מטוסים, אף את
ההסתערויות הנמרצות ביותר.

אולם הצלחות אלו לא ארכו זמן רב. הצבאות התוק-
פים (הסיניים והקוריאניים כאן — והויאט-מינחיים
שם) הסתגלו שוב לאיום-מן-האוויר. תחת מלחמת-
התנועה באה מלחמת-העמדות; במקום התבצורת
המחופרת — תבצורת תת-קרקעית ממש; תחת
ההסתערויות-בהמון — הכיתור, וההתקדמות המודר-
גת והאטית של מצור-כהלכתו.

החל מסוף חודש מאי 1951 התחפרו הצבאות הסי-
ניים-קוריאניים מספר קילומטרים צפונית מקו-הרו-
חב ה-38, באותן העמדות אשר אליהן נדחקו זה-עתה
על ידי מתקפת-הנגד של צבא-האומות-המאוחדות.
ההסתערויות שנערכו נגד קו-הגנה אלה של הצפו-
ניים — בין שהן נתמכו על-ידי ארטילריה-השדה,
בין על-ידי תותחיהן הגדולים של אניות (בגזרת
חוף-המזרח של חצי-האי) ובין על-ידי פצצותיה הכ-
בדות-ביותר של האויריה-הטקטית — לא זו בלבד
שעלו ביוקר רב, אלא אף נתגלו כחסרות את היכולת

החזרת ערכה של אויריה-טקטית : — הופעת כלי-הזין הגרעיניים הטקטים.

נקל להבין כי אותן מדינות, אשר לצורך איזון נחיתותם המספרית של צבאותיהם סמכו על עדיפותן האוירית, לא יכלו להשלים לאורך-זמן עם מצב מעין-זה שתואר לעיל. החשיבות הגוברת לה זכו כלי-זין אטומיים ו"מימניים" נתנה לארצות אלו הזדמנות להחזרת המצב ליושנו.

החל מ-1951 שידל בארה"ב גורדון דין, יושב-ראש "ועדת הכוח-האטומי", את הקונגרס, כי יקציב הקצבות נוספות לפיתוח בית-החרושת לפצצות-מימן שעל הנהר סבנה : — "עלינו לחדול" — כך פנה אל הקונגרס — "לחשוב על המלחמה-האטומית במו-שגים של התפוצצויות-ענק המחריבות ערים גדולות ואוכלוסיותיהן... כיום עובדים אנו בטיפול כלי-נשק שניתן להשתמש בהם בשדות-הקרב — תחמושת-ארטילריה, קליעים-מונחים-מרחוק, טורפדות, רקי-טות לאויריה-הטקטית... אשר גיוון-השוני שבהם רב כמעט כבמשפחת כלי-הנשק ה"מקובלים". יהיו לנו כלי-זין כאלה לכל המצבים הנדרשים — גדולים למטרות-רבתי, וקטנים בשביל מטרות מצומצמות". כשלונו הסופי בזירת-קוריאה של החימוש-ה"מקובל", שלא עלה שם בידו להשיג את ההכרעה — ואחר כך בזירת-הודו-סין, בה נאלץ אותו צד דוקא, שהוא בלבד שהפעיל שם חימוש-כבד, לנטוש את המערכה — הכתיב לבסוף הלכת-מלחמה חדשה, אשר בה השימוש הטקטי בכלי-זין גרעיניים דחק למקום השני את תפקידם האסטרטגי. תמורה זו נת-חוללה במהלכה של שנת 1954.

בינואר אותה שנה הכריז עדיין פוסטר דאלס על עקרונותיו של מה-שפונה-או "מראה-הפנים החדש" (The New Look) בתחום האסטרטגי. בטחונן של ארצות-הברית, כך טען הוא, אינו מושתת עוד על היכולת להגנה מקומית באותה גזרה בה בחר היריב למעשה-התוקפנות שלו — כי אם על עוצמת התגמול-האטומי, אשר יופעל מידית כלפי אותן נקודות שתראינה בעיני הפיקוד האמריקאי כמת-אימות ביותר לכך.

תוצאותיהם המעודדות של הפיצוצים ה"מימניים" הראשונים, ב-1951 וב-1952, וכן פצצות בנות 20 המגטון אשר הוכנו באותו זמן לקראת הניסויים של אביב 1954 — כל אלה נראו כתומכים, על-ידי יכולת-ההרס הטמונה בהם, בטענת האויריה-

באוויר, הן בחזית והן בעורפו הבלתי-אמצעי של היריב, ולא הגשמת המבצע "חנק" שכוון כלפי עור-קיי-התחבורה המרוחקים של זה, לא היה בהם משום מכשול מספיק להגשת התגבורת והתספוקת על ידי היריב.

גם הצלחותיו הראשונות של הסיוע-האוירי, באותו "תמרון, המבוסס על מערכת מחנות-מחופרים מאול-תרים", שנערך על ידי הכוחות הצרפתיים בחבלי טונקין ולאאוס שבהודו-סין, לא ארכו יותר מאלה שהושגו בקוריאה. עם מערכת דיאן-ביאן-פו נשמע קול פעמוני-הקבורה לאותה עוצמה-הגנתית של אוי-ריה-טקטית אשר התערבותה הצילה, בהזדמנויות כה רבות, את מגיניהם של המוצבים מבוצרי-הבטון שב-דלתת-הנהרות הטונקינית, או של חפירות-הקלעים שבמחנה-המחופר של נא-סאן אשר בחבל-הגבעות.

אותה מידת-שכלול שהושגה ע"י גייסות ויאט-מינח בהתקנת קוי טבעת-המצור שלהם, ובהסואתם, גזרה-מראש כשלונו על כל נסיון של הגשת סיוע-ישיר מן האוויר. כיצד אפשר לדרוש מטייס כי יש-מיד, ממרחק 1,000 מטרים, מקלע או מרגמה מוסוים — כאשר אנשי סיורי-הפטרולים שהתנהלו מסביב לדיאן-ביאן-פו לא הצליחו להבחין בין הקרקע-הב-תולה לבין אותן מחילות תת-קרקעיות, שעל פניהן צעדו הם-עצמם — ושמתוכן המטיר עליהם אש-מקלעים יריב בלתי-נראה?

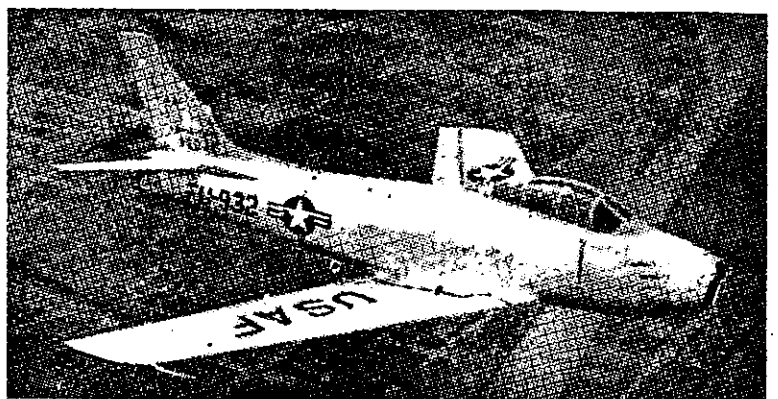
הסיוע הבלתי-ישיר — אף הוא היה חסר-אונים כנגד צבא-הסבלים, שהיה מתלווה אל כוחות-לוחמים הפחותים ממנו פי שלושה או פי ארבעה בעוצמתם המספרית. התנאים של הג'ונגל ההודו-סיני, אשר אין כמותם לקושי, הפריעו ושיבשו משך זמן רב את הגשת ההספקה שכוחות ויאט-מינח היו זקוקים לה. אולם לבסוף כיסתה רשת-עכביש של דרכים הניתנות למעבר כרכרות את הרי-טונקין, מגבול סין ועד גבול לאאוס. מקומות שהותקנו לחצית נה-רות השלימו את הגשרים ששרדו או שחודשו; במ-קומות אין-ספור נבנו מעקפי-נתיבים, סביב המקומות בהם נהרסה הדרך על-ידי פצצות ופיצוצים — והדבר מנע למעשה בעד האפשרות של גרימת ניתוק מוחלט בעורקי-התחבורה אלה. המשאיות הרוסיות, מהסוג שכונה בהודו-סין "מולוטוב", אשר יצאו מקואנג-סי, היו מגיעות עד לנהר מקונג שבגבול טונקין ולאאוס.

האסטרטגית, למקום הראשון-במעלה. יתר-על-כן, ה"קליע הבליסטי הבין-יבשתי" — אשר לא היה ניתן כלל ליירוט — נראה כבר באופק כאותו כלי אשר הוא שישא את המטען-המימני עד-אל מטרתו, משתגדל עוצמתם של הקליעים ההגנתיים עד-כדי- כך ש"המצאת" פצצת-המימן לתעודתה תהיה למשי- מה קשה-מדי לגבי המטוס נהוג-הטייס.

תקציב-ההגנה, אשר באותו זמן עצמו הוגש לקונ- גרס על-ידי הנשיא אייזנהאואר, "תירגם" ללשון- מציאות אותה מדיניות-צבאית חדשה. הוא העניק שוב לחיל-האוויר את הגדלת-ההקצבות, שכבר הפכה בארה"ב מסורת לגבי חיל זה, מדי-שנה-בשנה; מצי- המלחמה לא נדרש אלא להעביר הקצבות מסוימות לטובת אווירית-הצי, דבר שאף הוא הפך כבר מנהג- קבוע, מדי-שנה; ואילו עיקר הקרבן הוטל על צבא- היבשה, ממנו התכוננו לקטע, במהלך שמונה-עשר חודשים, קרוב ל-30% של מצבת כוח-האדם שלו.

המחאות נגד איתו "מראה-פנים חדש" פרצו- וגברו עד-מהרה. לגנרל ריג'וי (ראש-המטה של הצבא אותו זמן) לא היה כל קושי להוכיח כי הפחד בפני פצצת-האטום — אשר לא מנע בעד מלחמת- הגריליה ביון, ואף לא בעד הפלישה לקוריאה — ודאי שלא יהיה ביכולתו לעצור, על-ידי איום דומה, את התקדמות הסינים בדרום-מזרחה של אסיה, למשל. ההקשבה לה זכתה סניגוריה זו של צבא- היבשה, משהוצגה בפני הועדות המתאימות של הקונגרס, היתה מספקת בשביל שהנשיא יכניס שי- נויים באותם צעדים להם התכוון.

במהלכה של שנת 1954 הסתמנה, באופן הדרגתי- וגובר, התפתחות המכוונת לכך שבצד האיום של תגמול-אסטרטגי, שיופנה נגד מרכזי האוכלוסיה והתעשייה הגדולים של היריב, יעמוד גם תפעולם של כלי-זין טקטיים, הניתן יותר לגיווני-מידה, מבחינת עוצמת הפגיעות והיקפן. התפתחות זו ניכרה מתוך הידעותיהם החוזרות-ונשנות של מכוני-

גורמי אווירית הסיוע, ומחליפיה — 1. סאבר

מדיניות אמריקאיים, תחילה, ושל ראשי כוחות- "נאט"ו" אחר-כך: — הפצצה והקליע האטומיים- הטקטיים — כך טענו הם — הריהם חלק מחימושן התקין של עוצבות-צבא גדולות; את השימוש בהם במבצעי-העתיד יש לראות כדבר ודאי.

בספטמבר 1954 הציג הגנרל גרינר, מצביא "נאט"ו" החדש (בהרצאתו במלון וולדורף-אסטוריה שבניו-יורק, על הגנת אירופה-המערבית), באותה דרגת-נחיצות את זיונה-מחדש של גרמניה, מזה — ואת ארגון תפעולן-הטקטי של פצצות אטומיות ו"מימניות", מזה. "אנו חיים עתה בתקופת מלחמה- אטומית; אימוננו הייב להיות מכוון לקראת תפעול קליעים אטומיים בשדה-הקרב" — זאת הצהיר בא-ת-זמן-עצמו הגנרל גייל, מפקדם-הראשי של הכוחות הבריטיים בגרמניה ומנהלו של תמרון "מע- רכה מלכותית" (*), בפתחו את מסיבת-העתונאים שקדמה לאיתו תמרון.

התרבותן של סוללות תותחים-אטומיים בני 280 מ"מ, של פצצות האוויר-ההטקטיות ושל קליעים (מונחים או בלתי-מונחים) נושאי מטען-אטומי, הו- ציאה מידי מצביאי צבאות-היבשה את אחרון נימו- קיהם; שכן נמצא עתה כי מקטינים אמנם את מצבת- כוח-אדם שלהם, אך בעת-יובעונה-אחת מעניקים לאו- תו כוח-אדם שנשאר לרשותם עוצמת-אש אשר אליה אי-אפשר כלל להשוות את זו שהיתה להם בעבר. כשלימינו גורמים חדשים אלה, יכול היה עתה הנ- שיא איזנהאואר לפתוח מחדש במתקפתו נגד תקן- כוח-האדם של הגנרל ריג'וי; ומאז סוף 1954 היתה מפלתו של הלה שלמה.

הרצאת-הדברים אשר השמיע פוסטר דאלס ב-15 במרס ציינה את הרגע בו הגיעה התפתחות זו לידי מימושה. את מקום התגמול ה"מסיבי" נועדה עתה לרשת מלחמה-אטומית "מוגבלת". "אין עוד מת- כונים — כל זמן שהיריב לא יתחיל בכך הראשון — להטיל פצצות מהסוג המפיל בנינים ומציתם, בטוח של מספר עשרות קילומטרים; פצצות המפיעות למאות קילומטרים, על גבי אוכלוסיה בלתי-לוחמת, את ה"אפר" הרדיו-אקטיבי שלהן. תחת אלו תבואנה פצצות בעלות עוצמה "מתונה", אשר ההרס הנגרם על ידן לא יתפשט אל-מעבר לאותן מטרות מדויקות שתסומנה בשבילן".

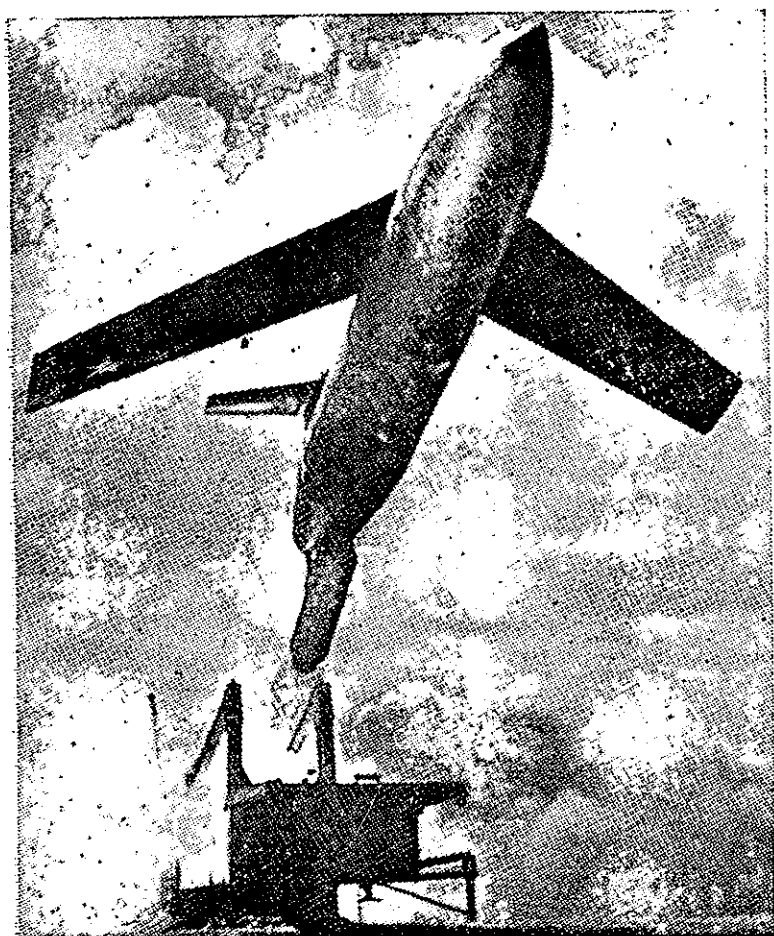
(*) ראה "מערכות" צ"ג "התמרון, מערכה-מלכותית", עמ' 91—85.

"מערכות" צ"ו "תמרונים גייסות, נאט"ו, 1954", עמ' 119—105.

הרגלים, הטנקים, הארטילריה וכל מערכת-החימוש ה"מסורתית" הוסיף להיות חיוני. אכן, שמונה מטעני-נפץ אטומיים על גזרת-חזית בת 100 קילומטר — דהיינו, שמונים, ל-1000 קילומטר חזית, אילו היה צורך לחסום את "צואר" אירופה, מהים-הצפוני ועד לאדריאטי — הרי זה כמה-עשרות-פעמים פחות ממספר מטעני-הנפץ השונים המופקים מדי-שנה בבתי-החרושת של "ועדת האנרגיה האטומית" האמריקאית. תחת הקילו-טונים האחדים של פגזים בני 280 מ"מ ופצצות, אשר היוו את רוב מטעני-הנפץ שהשתמשו בהם, יפעיל חיל-האוויר בהאבקות אמתית פצצות שעוצמתן מ-100 ועד 500 קילו-טון. ויצוין כי אף מידות-עוצמה אלו מתיחסות רק לפצצות אטומיות "פשוטות", ולא לפצצות-מימן, שהנן "חס-כוניות" יותר ועשויות להרבות עוצמה זו פי-מאה. ולבסוף, עוד זאת: — אותן התפוצצויות שתבוצענה על הקרקע תוכלנה להאריך עד כדי ימים אחדים, או אף שבועות אחדים, את ההשפעה-הממנעת של "זיהום" רדיו-אקטיבי, אשר לאחר פיצוץ באוויר אינה מתקימת אלא במשך דקות מספר בלבד.

כבר התמרון "סייג'בראש" (*), בסתיו 1955.

(*) Sage Brush — תמרון נסיוני של צבא ארה"ב (כשי-תוף, אם כי בלתי-שלם, של כוחות אוויר) אשר נועד לבחון אורחי-מלחמה חדשים.

גורמי אווירית הסיוע, ומחליפיה — 2. "מטדור"

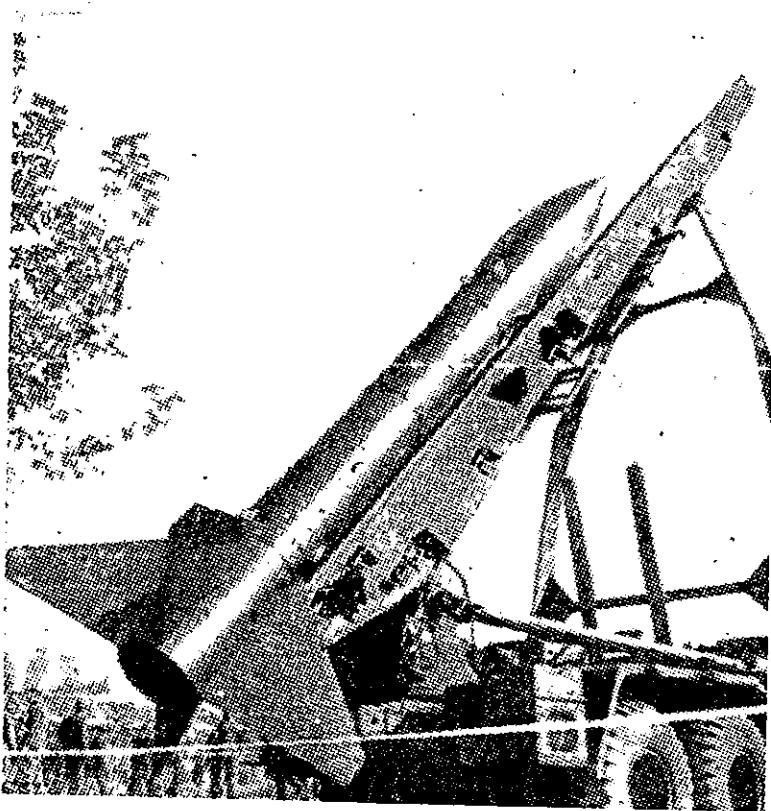
למחרת אותה הרצאה של פוסטר דאלס, אישר הנשיא אייזנהאואר, במסיבת העתונאים שלו, את ההנחה אשר הובעה על-ידי מזכיר-המדינה שלו, "בכל קרב בו ניתן יהיה להשתמש בכלי-זין אלה נגד מטרות בעלות אופי צבאי-מפורש ולתכליות צבאיות-גרידא", — כך הצהיר — "אין אני רואה שום סיבה שלא להשתמש בהם בדיוק כנהוג לגבי כדור-רובה או פגז".

היתרון הראשון שבהתפתחות זו בתפעול כלי-זין גרעיניים — אשר מחזיקים אותם ב"עתודה", לעת-הכרח, באשר למשימות אסטרטגיות, אולם משתמשים בהם כבר מראשית פעולות-האיבה לצורך משימות טקטיות — מתבטא בכך שאת נטילת האחריות להרחבת תחומי השימוש בנשק זה מניחים ליריב. הבחנה כזאת, ברור מאליה שתצמצם את היקפו של ההרס אשר כל צד יוכל לגרום לצד השני. אולם הבחנה זו שומרת בעינה אותה תוספת עצומה של עוצמה-הגנתית הגלומה ממילא במציאותם של כלי-זין להריסה-המונית. ודאי וודאי: — ההבחנה בין יעדים טקטיים ויעדים אסטרטגיים לא תמיד תהיה מן הדברים הקלים. כרוך יהיה בה ההכרח לותר גם על פעולות רבות שעשויות היו להביא תוצאות "משתלמות". אך גם אז תוספנה להיות בגדר-האפשר פעולות רבות מן הסוג אשר לא יניח בידי היריב כל אמתלה לנקיטת מעשי-תגמול בלתי-מרוסנים.

מסקנות הלקח היחידות שניתן להפיקן לגבי תפקידי החדש של האוויריה-הטקטית, המצוידת בכלי-זין גרעיניים, הנן אלו המשתמעות מן התמרונים. אכן, ה"מינון" (*) המחושב של כלי-נשק "מקובלים" מזה, וכלי-זין להריסה-המונית מזה, וההגבלות שנקבעו לגבי תפעולם של אלה האחרונים — מונעים, לרוע-המזל, מניסויים אלה אותה מידת-תוקף שהיתה נודעת להן אילו הסוקו מהיאבקות אמתית.

בנתחו את לקח התמרון "מערכה-מלכותית" שב-סתיו 1954, לא הניח הגנרל גייל כי האוויריה-הטקטית תחזיר לעצמה אותו תפקיד-ראשון-במעלה בקרב היבשתי, אשר היה נחלתה בעבר. בתמרון האמור, נאלץ צד ה"דרום" — על אף שמונה מטעני-הנפץ האטומיים (מקצתם פגזים ומקצתם פצצות) אשר השתמש בהם על מנת לאזן את נחיתותו המספרית — לסגת בשבעה ימים למרחק 60 קילומטר בערך בגזרת-חזית בת 100 קילומטר. תפקידם של חיל-

(*) Dosage — קביעת "מנות" ומכסות (ביחוד ברפואה).

גורמי אורית הסיוע ומחליפיה
3. "יוחנן הישר", רקיטה ארטילרית

חולקו ביד רחבה לשני הצדדים, הציבו עתה בעיות חדשות.

כל אחד משני הצדדים התאמץ להבטיח לעצמו את השליטה באויר על-ידי שישימה — בהתאם לנוסחתו הנודעת של דואה* — את מטוסי-היריב בעודם "בתוך הקו" (דהיינו, בחנותם על הקרקע). הפצצה בת 40 הקילוטון, המתפוצצת עם המגע בקרקע, אשר נוסתה באביב 1955 במתכונת מוקטנת בשדות-הניסוי שבמדינת נאבאדה במערב ארה"ב — היא שנתגלתה ככלי-הזין המותאם ביותר למעשה זה של השמדת מטוסים המפוזרים על פני השטח. היא גם משבשת את מסלולי ההמראה מכוסי-הבטון, על-ידי ה"מכת-שים" בני 300—400 המטר שהיא יוצרת — וגם מונעת כניסת אדם אל תוך כל הסביבה, אשר כוסתה בכ-20 מיליון טון חמרים רדיו-אקטיביים. כעבור ימים אחדים נאלצו שני הצדדים לפנות את שדות-התעופה הקרובים ביותר אל החזית. אגב העזרות בתדלוק-בטיסה הוכנסו לשימוש שדות-החליפין — שהיו שמורים כ"עתודה" — במרחקים עד 1000 או 1500 קילומטר לעבר-העורף. עתה החלו מפציצי-הקרב, ואתם פצצות-40 הקילוטון, להחדיר עמוק-

* Douhet — גנרל איטלקי אשר בשנות-העשרים של מאה זו סיכם בכתביו את לקח מלחמת-העולם הראשונה לגבי תפקיד כוחות-האוויר, והתוה הערכות לקראת העתיד, לפיהן נועד במלחמות-המחר ערך מכריע להפצצות מן האוויר.

הוליד אל מסקנות השונות מאוד מאלו שפורטו-לעיל. ראשית כל, זכה אותו תמרון לשיא המשך בין תמרונים: שני שלביו, יחד, נמשכו מימי אוקטובר האחרונים ועד ימי דצמבר הראשונים. אולם ראוי עוד יותר לציון השיא מבחינת המרחב אשר אותו הקיף התמרון: — שני מיליונים קילומטרים-מרובעים היה האזור שעל פניו נתפרסה האוירה-הטקטית של שני הצדדים; אכן, מכוניו ומנהליו של התמרון לא הסתירו כלל כי רצונם היה לשחזר, בדיוק רב ככל האפשר, את פני-שטחה של זירת אירופה המערבית והמרכזית, הבאה-בשבון למבצעי כוחות אויר-וקרקע, שעה שהוטל על אלה לפעול בדרך הטקטית בלבד.

אם הוצאו, איפוא, מתוך התמרון, כבר לפי עצם הנושא שנבחר בשבילו, עניין פצצת-המימן וההרס-האסטרטגי הנגרם על ידה — הרי כל שאר כלי-הזין שנועדו להשמדה המונית של כוחות-לוחמים מצאו לעצמם מקום במסגרתו. מטעני-נפץ אטומיים — פגזים, פצצות, קליעים — תפסו פה מקום ראשון-במעלה: — בסך הכל 275 פיצוצים, עוצמתם נעה בין 2 קילוטון ל-40 קילוטון (דהיינו, במקרה-המכסימום האמור, כפלים מעוצמתה של "פצצת-הירושמה"). כן לקחו בו חלק כלי-זין כימיים, ביאורי-לוגיים ורדיו-לוגיים. סוגית ה"הצרמה" וההפרעות (Jamming) בתחום האלחוט והמכ"ם; התדלוק תוך-טיסה למטוסי-קרב שהמריאו מבסיסים מרוחקים; הורדת יחידות-קומנדו מוטסות על-ידי הלי-קופטרים מאחורי קווי האויב; השימוש במכשירי קרנים "אינפרא-אדומות", לגילוי תנועות בלילה; העברה, באמצעות טלביזיה, של תוצאות תצפית-אורית עד אל משרדיהם של מטות-דיביזיה; — כל סוגיות ותחבולות-טכניות אלו, אשר בשאר צבאות נאט"ו אינם עדיין אלא בשלב של ניסויים בלבד, הקנו לתמרון זה צביון חדיש-ביותר.

אין ספק כי בין לקחיו הרשמיים של התמרון "סייג'בראש", זה אשר נעם-ביותר לגנרל אוטו פ. ויילנד, ראש "פיקוד-האוויר הטקטי" האמריקאי ומנהל-לו של התמרון, היה הלקח בעניין חשיבותה המחודשת של האוירה-הטקטית. אכן, יקשה יותר על הלוחם-שעל-פני-הקרקע לאבטח את עצמו בפני פצצות בנות 40 קילוטון מאשר בפני פצצת נאפאלם — אשר לגביה התלמד הוא, בסופו-של-דבר, לנקוט בתחבולות-מחבוא מתאימות. כלי-זין אטומיים, אם

מיסודותיו, לא נשאר עוד הרבה מכל אותו בנין-מושגים מורכב.

* * *

כיבוש השליטה באויר, על מנת שאוירית היריב, שחוסלה או שותקה, לא תוכל עוד להפריע למבצעים להם מתכונן אותו צבא — כולם סברו כי הוא-הוא שיהיה השלב-הראשון בסדרת-מבצעים אלה. אך מאז 1951 החל מהלכם של המבצעים בזירת-קוריאה להדגים עד כמה שברירה ובלתי-מובטחת הנה שליטה כזו. אי-אפשר אמנם לסרב להעניק תואר-שליטה זה כשלפניך מצב בו עלה בידי 200 מטוסי "סאבר" ל"אזן" 1000 "מיגים". אולם שליטה כזו באויר — מתברר עתה כי הפסידה מעיקר-מהותה, המתבטא ביכולת לפתוח את המעבר בפני מטוסים אחרים של צדך-אתה, אשר אינם נהנים מעדיפות כזו בקרב האוירי (דהיינו, המפציצים). שהרי את מפציצי "מצודות-מעופות-רבתי" האמריקאיים היה הכרח להוציא ממשימות הטיסה המרוחקות, אל קרבת הנהר יאלו — ולכונם, תחת זאת, לטיסות-הפצצה אחרות, סמוך-יותר אל קו-החזית; כי כאן לא הסתכנו הם עוד באותה מידה להפגש בכוחות מטוסי-קרב יריבים, שהיו חודרים אף מבעד לליווי רב-עוצמה ביותר של המפציצים, על-מנת להפיל את הללו ארצה.

בקוריאה, היה, לפחות, בשליטה-האוירית שממנה נהנה צבא-האוי"ם כדי לשמור עליו ועל עורפו בפני אותן התקפות אשר בלעדי-כך יכלו לכוון כלפיהם את מטוסי-ה"מיג", אשר לצורך זה היו אזי מפעילים אותם בתור מפציצי-קרב. ואילו מעתה-ואילך יהיה בתגבורת העצומה של עוצמת כלי-הזין כדי לשחרר את המטוסים נושאי הפצצות האטומיות וה"מימניות" מן ההכרח להופיע מעל ליעדיהם, במבנים פגיעים בני מאות אוירונים. אכן, ברוב המקרים יוכל המטוס הבודד, המתקרב אל מטרתו בטיסה "גלחנית" מנמיכה-טוס ביותר, להגיע עדיה. בנקודה זו יש לסמוך על לקחיו של התמרון "סייג'-בראש", שבו הצליחו מפציצי-הקרב של שני הצדדים לחדור באורח זה, במחיר אבידות מעטות, עד כדי אלפי קילומטרים אחדים לעומק מערכי-היריב. הגילוי באמצעות מכ"ם, התערבותם של מטוסי-יירוט שהוזעקו ואף הפעלתם של קליעי קרקע-אויר — כולם נכשלו בפני פשיטות-חדירה כאלו; לא היתה ברירה אלא להסתפק באותה יכולת-פעולה שמצויה היתה בידי הארטילריה-הנגד-מטוסית להגנה-מקרוב, וזרקוריה

יותר את פגיעותיהם המהירות, בהשימם לא רק את אוירית היריב ואת ה"אינפרא-סטרוקטורה" (* שלה אלא אף את כלל-האיזור שעל פניו פוזרה אויריה זו. מצבו של צבא-היבשה לא היה טוב מזה. לדעת הפרשנים-והמעריכים האמריקאים המוסמכים ביותר היה בתמרון "סייג'-בראש" משום ציון לכשלון הגמור של מאמצי הלוחם-על-הקרקע להסתגל לסכנה-הגרעינית. גם עוצבות משוריינות או ממונעות, שצויה זו במיוחד, לא הצליחו יותר מן האחרות לבצע כראוי את תנועותיהן תחת ההתפוצצויות והתפוצה ה"מבויה" מות" של פצצות-האטום ושל החמרים-הפוגעים הכימיים הביולוגיים והרדיו-אקטיביים שהנם "מוצרי-לואי" של הפצצות.

עונת-השנה ואופיה של זירת-המבצעים — שבחלק-קה הגדול הנה ביצתית ומכוסה-יערות — עשו את הבעיה למורכבת עוד יותר; שכן לרוב מנעו הם בעד כלי-הרכב במסעם, ואפילו מאלה הנעים על זחלים, את האפשרות לסטות מנתיבי-הדרכים. שדרות-הטנקים הארוכות (אשר גולו בלילה ממרחק רב מאוד, לפי ה"פליטה" האינפרא-אדומה מתוך מנועיהן בני 1000 כוח-הסוס) ואלפי כלי רכב ההספקה אשר ליוון — ודאי שב"מלחמה-אמתית" היתה תנועתם נחסמת כליל בתוך שרפות-היערות שהיו נגרמות על-ידי כ-60 פצצות-האטום אשר הונחתו על הגייסות שעל פני הקרקע, וכן על-ידי תפוצתם של חמרים-פוגעים על-פני הדרכים בנות-השימוש המעטות שבאותו איזור.

התפתחותה של ההלכה

תמורות כאלו בעוצמתם של כלי-הזין — יש בהן כדי להפוך כליל את הלכות תפעולם. לכבוש את השליטה באויר; להתיש את היריב על-ידי מבצעי סיוע בלתי-ישיר; ולבסוף, למחוץ את גייסותיו שבקו-החזית במהלומות-האלה של הסיוע-הישיר; — אלה, עד ל-1950, היו אותם שלושה שלבים, הבאים בזה-אחרי-זה, של התערבות כוחות-האויר לעזרת הלוחם-על-הקרקע, שלגביהם שררה אחדות-דעות כללית. עתה, לאחר שנתהפכו אחדים

(*) "אינפרא-סטרוקטורה" — פירוש, בלשון-הצבא הצרפתי, כלל שדות-התעופה. מתקני הקשר והמכ"ם, סדנות הבדק, מחסני-הציוד וכו' וכו' המאפשרים לכוחות-האויר להתקיים ולפעול; בזמן האחרון מתחיל הביטוי להופיע בשימוש גם במספר צבאות וחילות-אויר אחרים.

— יכולת-פעולה שהיתה אמנם מוגבלת למדי, אך בכל-זאת נמצאה עדיפה על זו של השאר. אפשר אפילו עתה, עם התפתחותו של הקליע קרקע-אל-קרקע, לראות כיצד נפתחת לפנינו התקופה בה עצם המושג של שליטה-באוויר — אשר ממילא הלך-והפסיד בהדרגה את התכונות העיקריות שצינורו — יאבד את משמעותו האחרונה... מעתה ואילך יש ביכולתם של הקליעים בעלי ראש-נפץ-אטומי, המצויים כבר בשירות, להיות משום תחליף למטוס בכל משימותיו בתחום הסיוע הבלתי-ישיר. רק התקדמות מועטת נחוצה עוד בשביל שגם הסיוע הישיר יוכל לנהוג לפי אותו כלל. אזי לא תוסיף עוד השליטה-באוויר הרבה לאפשרויות פעולתו של אותו צד המקיים אותה בידו — ואף לא תשמור עליו בפני תגובות יריבו.

* * *

הסיוע הבלתי-ישיר, והמבצעים להמנעה-למרחקים המתנהלים במסגרתו — דהיינו, השלב השני, כנ"ל, של המשימות-הטקטיות — היה מתפקידם לנצל את השליטה-באוויר שעליה דובר לעיל. ההמנעה בעורף היריב, המנתקת את קו-התחבורה ומבודדת את גזרות-החזית הנתונות בקרב, נועדה להחליש את האויב עד כדי כך שלא יותר לו עוד כל סיכוי להתנגדות של ממש.

את ההצלחה, שאין חולקים עליה, של דרך זו להכנסת היריב לתוך "כלוב", כפי שהושגה ב-1944-45 בחזית נורמנדיה ובחבל-הרוהר, ניתן לבאר בראש-וראשונה על ידי העדר הגבה מתאימה מצד הצבא הגרמני לנוכח עוצמתה המוגברת של הסכנה מן האוויר. ואילו הפיקוד הסיני-קוריאני וכן הווייט-מינח, החל מסוף 1950, סיגל את הרכב צבאותיו, ואת הלוגיסטיקה שלו, למצבו הנחית באוויר. ואילו לגבי הפיקוד הגרמני, בשעתו, הדיביזיות שאל חזית-נורמנדיה היו מגיעות כשהן חסרות את כל ציודן הכבד ואין אתן אלא חימושם האישי של חייליהן ומספר מרגמות ומקלעים שנדחפו והובאו על גבי אופנים בלילה, לאורך דרכים כפריות — כבר איבדו את עיקר עוצמתן-התוקפנית.

האם ניתן לפקפק בכך שצבא סיני-קוריאני, באותו הרכב עצמו שבו עלה בידי מתקפת-הנגד שלו להדוף את צבא האו"ם מן הנהר יאָלו עד סיאול, היה ביוני 1944 מטיל המימה את צבאות איזונה-אואר, על טנקיהם והארטילריה-הכבדה שלהם? הודאות-שבדבר לא נעלמה ממק-ארתור; ואם הוא לא חידש,

בראשית 1951, נגד אגפיו של אותו צבא אשר שוב דחק את כוחות "צבא-או"ם" אל תוך דרומה-של-קוריאה, את מבצע-הנחיתה אשר עלה כל כך יפה בידו באינצ'ון (בסוף ספטמבר 1950) — ותחת זאת הוסיף-והתמיד במבצעים חזיתיים, העולים-ביוקר — הרי פירושו של דבר כי לא היה לו ספק לגבי טיב קבלת-הפנים לה היו זוכים מבצעים-משולבים מחודשים אילו נערכו עתה על ידו.

האין בהמנעה בעורף היריב, כשהיא מבוצעת בידי כלי-זין גרעיניים, כדי להפוך-כליל, מחדש, את מצבו של הלוחם-על-הקרקע? האם יוכל הוא — אפילו יסתפק באותו מינימום, של נשק-הפרט ושל חימוש-קיבוצי, עליו הועמדו צבאות-המזרח-הרחוק — לנוע על-אף-הכל דרך איזורים הזרועים "מכתשי" פיצוצים, אשר מכל אחד מהם ייפלטו שרידים רדיו-אקטיביים בכמות המספקת בשביל לכסות מאות אחדות של קילומטרים מרובעים?

כלי-הזין העומדים עתה לרשותו של הסיוע הבלתי-ישיר, ודאי שעוצמתם שונה תכלית-השוני מזו של פצצה רגילה, שהיתה גורמת, נאמר, לשיבוש בדרך אותו ניתן היה אחר-כך לתקן בשעות-עבודה אחדות. אולם, באם הרדיו-אקטיביות גוזרת על תנועותיהן של יחידות-רגליות בתוך אבק-הפיצוצים — וכן על טלטלת הציוד והאספקה על גבי אדם, זה מפלטם האחרון של צבאות-המהפכה שבמזרח-הרחוק — הרי כיום מעמידה הטכניקה לרשותו של פיקוד שירצה להמשיך בהאבקות גם אמצעים אחרים, המתאימים בתכלית לתפעולו של ציוד קל. באיזורים אשר מידת ה"זיהום" שבהם אינה חמורה-ביותר יהיה הכרח להשתמש בהליקופטרים (ובעתיד — במטוסים להמ-ראה ונחיתה אנכית-כמעט). באזורים שנפגעו פחות, יוכל רכב-זחלי מאוטם, בעל שריון קל, לאפשר את התחבורה המהירה ממחסה תת-קרקעי אחד אל מש-נהו. ודאי, תנועתם של הלוחם ושל ציודו יהיו כרוכים בקושי ובמאמץ; אבל בכל זאת יוכלו לנוע, באם יכין בשבילם את האמצעים-לכך פיקוד אשר גמר-אומר להלחם.

* * *

משהותש האויב על ידי ניתוק תחבורתו עם העורף, מוטל היה על הסיוע-הישיר למחצו עד-תום. כשם שלנוכח סכנת האויריה-הטקטית, הפועלת בסיוע בלתי-ישיר, סיגלו הצבאות ה"מהפכניים" של המזרח-הרחוק את הרפב היחידות-הלוחמות שלהם ואת אורח-פעולתן הלוגיסטיים — כך הציגו

הם, למול התערבות של אויריה-טקטית זו בפעלה בסיוע-ישיב, אמצעי-נגד אשר, החל מ-1951, הנחיל לה אותם הכשלוניות עצמם גם בתחום זה; אמצעי-נגד זה היה תבצורת-השדה.

ודאי שקשה לעפל את המחשבה כי יש ביכולתה של תבצורת-שדה לעמוד בפני מהלומותיה של אותה אויריה אשר בפניה נפלו, בשנים שבין 1939 ל-1945, החדשים והיקרים שבקו-המגן אשר הוקמו באמצעיה ואפשרויותיה של תבצורת-הקבע. אכן, כיצד יכול היה אותו אילתור חפוז, שבוצע בעזרת חמרים ש"נודמנו" לידך אותו רגע, להוכיח עצמו כעדיף למערכת-ביצורים אשר להקמתה מצוי היה מלוא-הזמן הנחוץ בכדי לחקור-ולברר את המיקום ואופן-ההצבה הרצויים ביותר, ואשר נבנתה על ידי מומחים שהשתמשו בחמרים המתאימים לכך ביותר? כשלונו של המטוס בהתנגשו בתבצורת-המאולתרת איננו חזיון המיוחד לו-בלבד, ולא זו בלבד, אלא שחזיון זה הופיע כבר בימי מלחמת-העולם השניה. חפירות-הקלעים של מרחב-ההגנה המוסקבאי או של סטלינגרד, והמערך של קסינו, עמדו-בהתנגדותן לא רק בפני הפצצות-מן-האוויר, אלא אף בפני התקפות הנתמכות על ידי טנקים וארטילריה-כבדה. פיקודם של צבאות המזרח-הרחוק במלחמות ראשית שנות-החמישים של המאה, עוד הוסיף-ושיפר את כושר-ההתנגדות של ביצורי-השדה, בהשקיעו בבני-תם את מלוא תושיית-המצאה, של גייסותיו וכוח-העבודה הרב שלהם. הוא חפר רשת של מחילות תת-קרקעיות בעלות פתחי-גיחה רבים; חיפר בשלמות את מרגמותיו, ואפילו את ארטילריית-השדה שלו; הביא את הסואת עמדותיו לידי רמה כה מושלמת, שיש בה כדי לספל את התצפית — הן מן הקרקע והן מן האוויר. תבצורת-מאולתרת זו מחוסנת בפני פצצת-המטוס וכן בפני כל כלי-הנשק ה"מקובלים" — פרט לרימון-היד ולסכין-חפירות.

האם תעמוד כך גם במבחני-עתיד, בפני אותם כלי-זין חדשים אשר האויריה מתכוננת להציג לעומתה?

אילו לא היה עליה לחשוש אלא להתפוצצות-באוויר היתה ודאי התבצורת התת-קרקעית, — כזו, למשל, שבקו-המגן שהוקמו מאז קיץ 1951, על ידי הצבא הסיני-קוריאני — עומדת בפני כך ללא דופי; לקח מקלטי הירדושימה, שנשארו בלתי-פגועים בכל האיזורים פרט לאלה שבקרבתה-ממש של "נקודת-האפס", הנו מאלף במידה מספקת. מאז גברה אמנם בהרבה עוצמתן של התפוצצויות אטומיות; אולם אותם נזקים

קשים הנגרמים אף בטוחים של 30—20 קילומטרים על ידי פצצות בנות-20-מגטון, מקורם בכך כי גובה הפיצוץ משתנה עם עוצמתו, ואילו מידת ההשפעה על מקלטים תת-קרקעיים אינה משתנה כלל.

אופיה של הבעיה משתנה מן הרגע בו מספרן ועוצמתן של פצצות העומדות לרשותו של צבא מסוים מאפשרים לו להרבות בפיצוצים-על-פני-הקרקע, או אף תת-קרקעיים, בצפיפות כזאת שתספיק בשביל לכסות את גזרת המבצעים-הפעילים ב"מכ-תשים" צמודים, בקוטר של קילומטרים אחדים. אילו היו חמרי-הנפץ הגרעיניים שייכים בלעדית לאחד משני הצדדים בלבד, היה הלז מוצא בקניינו זה כלי-זין תוקפני, או הגנתי, שאין לעמוד בפניו. ואילו אם קניין כזה מחולק, ולו אפילו חלוקה בלתי-שווה, בין היריבים — כי אז לא יוכל התוקף לקנות-שביתה לעצמו בעמדות ההרוסות; ממש כשם שה-מתגונן לא יוכל להחזיק מעמד בהן. התגברות עוצמתם של כלי-הזין לא תשנה, איפוא, אותו שיווי-משקל — שנוצר לבסוף גם במערכת-ווארדאן-1916 וגם במערכת-סטלינגרד ב-1943 — הפועל לטובתו של מתגונן אשר החלטתו-נחושה להתמיד-ול"הזין" את גזרת-המגן בתחלופת-הלוחמים הנדרשת. בשעתו, לא שינתה פצצת-מטוס בת 1000 ק"ג דבר באפשרויותיה של התקפה, אשר עד אז נתמכה בפגזים ארטילריים שהיו בני 50 ק"ג בלבד; ואילו הפצצה בת-20-קילו-טון, ואפילו בת 20 מגטון, לא תקלנה על התוקף את תפיסת האיזור עליו הוא שואף להשתלט, כל-זמן שיש ביכולת יריבו להשיב לו באמצעות פצצות אחדות בנות אותה עוצמה, ואפילו מספרן פחות מזה שלתוקף. ההיאבקות ברימוני-יד ובסכיני-חפירות תתלקח מחדש באגפיהם של מכתשי-הענק, שלתוכם ודאי כבר הורידו בינתיים ההליקופטרים את ממלאי-מקומם של הלוחמים הראשונים, אשר אפרם ירחף אותו-זמן בסטרטוספירה.

גזירה היא על הלכת-מלחמה כי תסגל-עצמה להתפתחותם של כלי-ציוד וכלי-נשק. מתוך כלל המאורעות רביי-התמורה, שבאו בזה אחר זה מאז מלחמת-העולם השניה, ניתן להעלות שתי מגמות עיקריות: — התקדמות בציוד המביאה תחת מטוס איטי מטוס מהיר, ולאחר-מכן קליע-מונחה, שהאפשרות ליירטו פותחת-והולכת; והתקדמות בנשק, המעמידה לרשותו של כל-אחד מהיריבים אמצעי-הרס בשפע. כל אחד מקוים אופייניים אלה מעניק להגנה תגבורת-עוצמה — ויהא איי-השיוון הכמותי במספרי-האדם או בחימוש כאשר יהי.

לקח סואץ

סאת ג'ורני פילדינג אליוט

„שתי דרכים בלבד היו מוליכות להבטחת שלום התעלה: להניח לישראלים להוסיף ולדלוך אחרי הכוחות המצריים המוכבים ונסוגים מסיני — או לתת בידי גייסות-קרקע אנגלו-צרפתיים החזקה ממשית בטרם היתה למצרים השהות להתעורר מתדהמת תבוסתם מידי הישראלים. משנים אלה לא נעשה דבר“.

דשים האחרונים של 1955 נסתמנה בבריטניה מדי-ניות צבאית של „מראה חדש“, אשר הביאה להפחתה רבה בעתודה-האסטרטגית של גייסות-קרקע, החונה באיים הבריטיים. לעתיד צריכה היה תשומת הלב להתרכז בנשק גרעיני ובהגנת האיים הבריטיים עצמם. את עוצמת הצבא נתכנו להעמיד על רמת המינימום ההכרחי בשביל לקיים אותן התחייבויות המצויות כבר בשטחים שמעבר לים (השתתפות בצבא נאט"ו, קפריסין, מלאיה, הונג-קונג והחזקת מספר חילות-מצב מפוזרים) כשבבריטניה עצמה נמצא רק כוח חרום זעום-ממדים. משך החודשים הראשונים של 1956 רותק כוח זה טיפין-טיפין לקפריסין, בשל המצב שהחמיר שם.

משנתלקח משבר סואץ, ובאופן נראה הצורך בהתערבות צבאית במצרים, היה הכרח להכריז על גיוס כללי כדי שתהיה סמכות חוקית לגייס 30.000 קצינים וחיללים מ„עתודות-הצבא“ — עם כל הפגעים והתלונות הכרוכים בקריאה סלקטיבית של חלק בלבד מאנשי המילואים שבכל שנתון נדרש. ולא זו בלבד אלא שגם זמן יקר אבד.

* * *

אשר לצרפת, הרי דעת הקהל בה התנגדה באופן מסורתי לשימוש במגויסים במלחמותיה המוגבלות של „צרפת שמעבר לימים“. עוצבות מיוחדות שהורו-כבו ע"י חיל-בהתנדבות, „לגיון-הזרים“ ויחידות ילידים, היוו את עיקר-המשענת של צבא צרפת הקולוניאלי. כדי לעמוד במכסת הגייסות שעליהם להעמיד לנאט"ו הקימו הצרפתים 5 דיבזיות סדי-רות, אשר כללו אחוז גדול של אנשי שרות-ארוך; אבל במשך 56—1955 הועבר חלק ניכר של יחידות הרגלים של דיבזיות אלו לאלג'יריה, ומקומן נתמלא על-ידי רזרביסטים.

כך, בשל סיבות שונות אמנם, אך דומות, לא היו בריטניה וצרפת מוכנות לפעולה באותו סוג של כוח אשר המצב הצריכו בפרוס משבר סואץ.

ההתערבות הצבאית האנגלו-צרפתית במצרים היתה — בתפיסתה ובתכנונה — דוגמה קלסית-כמעט לשימוש „מוגבל“ (כלומר — בלתי-גרעיני) בכוח, בפי-עולה שנקבעו לה תחומי-מקום מוגבלים. ואילו בפי-צועה נתגלתה היא כדוגמא קלסית-כמעט המורה כיצד אין לנהל פעולה כזו, משהוחלט על ביצועה.

לכותב שורות אלה אין כל כונה להכנס לויכוח על חילוקי הדעות המצערים שנתעוררו בענין זה בין ממשלת ארה"ב ושתי בעלות בריתה העיקריות. אף אם נניח לשאלה זרועת-חתחתים זו, הרי מעלה ענין סואץ לקחים אשר מוטב להם לאמריקאים כי יבחנום בחון-היטב.

ראשית, הבה ונזכור כי במקרה זה עמדו מנהיגיהן של שתי דמוקרטיות-חוקתיות נוכח מצב, אשר סביר-רים היו כי הוא מסכן אינטרסים לאומיים חיוניים, וכי לא ניתן להגן על אינטרסים אלה אלא באמצעות השימוש בכוח מזוין.

והבה נזכור גם זאת: ראשיה האחראיים של מדינת-נוראנו, אפשר כי אף הם ימצאו עצמם במצב דומה — דבר העשוי להתרחש כמעט בכל יום ובכל אתר בעולמנו זה, אשר עודנו נגוע פורענויות ורחוק מבטחון.

מבלי קשר לעמדה שנקטנו בענין סואץ, הרי תהיה זו איולת מסוכנת אם נרשה שתקנה לה מהלכים המחשבה, כי לעולם לא תוכלנה להתעורר מסיבות — פרט להתקפה גרעינית שלוחת-רסן עלינו — בהן ישתמשו ממשלת ארה"ב ועמה בכוח, לשם הגנה על ענייניהם החיוניים, או כדי להדוף תוקפנות „מקומית“.

ותהא זו איולת המסוכנת אפילו עוד יותר, אם נניח לאמצעים שבידינו לשימוש כזה בכוח כי יצטמקו תחת השפעת האשליה כי יכולת ל„תגמול מאסיבי“, בצירוף הגנה בפני הפתעה-גרעינית — הקנהן כל הנחוץ לנו באשר לעוצמה-צבאית.

והרי זוהי שגיאת-היסוד לה נתפסו הבריטים. בחור-

ראליים, ואם לאו — יומים לאחר שהצבא הישראלי חצה את הגבול החלו הבריטים והצרפתים, אשר הגיעו סוף סוף לדרגת כוננות מסוימת, בהתערבותם במצרים.

כמטרה פוליטית היתה להם רק אחת שניתן להעלותה על הדעת: להשיג מהר ככל האפשר החזקה במלוא אורכה של תעלת-סואץ. המטרה הצבאית חייבת היתה, איפוא, להתבטא בהצבת גייסות קרקע בריטיים וצרפתיים בנקודות מפתח לאורך התעלה במלוא הזריזות האפשרית — במהירות כזו שיהיה בה כדי למנוע את המצרים מלחסום את התעלה עצמה, או לחבל בה בדרכים אחרות.

תחת זאת החלה ההתקפה האנגלו-צרפתית בסדרה של מבצעי אוויר, שכוונו תחילה נגד שדות תעופה מצריים, ואח"כ נגד ריכוזי צבא ומרכזי אספקה. חמישה ימי הכנה-אווירית קדמו להטלת הצנחנים הראשונים לקרב באיזור פורט סעיד, ואילו העלאתם בחוף של כוחות מן הים באה יום אחד מאוחר יותר. משך ששה ימים אלה היה למצרים זמן בשפע כדי להטביע בתעלה ספינות חסימה — דבר שעשוהו ברוב התלהבות — כולל כל אותם מחפרים ומנופים גדולים אשר היו הכרחיים לסילוק מכשולים מן התעלה ולאחזקתה במצב פעולה תקין. כך ויתר הפיקוד האנגלו-צרפתי שבקפריסין מראש על הנכס הממשי היחיד אותו יכול אולי לקוות להשיג כתוצאה מנקיטת השימוש בכוח.

את ההסבר להשהיה זו שלא-תתואר יש לחפש בגורמים פוליטיים וצבאיים כאחד. ניתן לקבל כמושכל-ראשון כמעט, כי מבצעים מוגבלים יהיו מכוונים להשגת מטרה פוליטית קצרת-טוח. שלא כמלחמות ארוכות גדולות היקף, בהן עשויות מסיבות משתנות להביא לידי שינוי במטרה הפוליטית המקורית (מטרה, אשר לגבי הצד המתגונן לפחות תתבטא אולי בהתחלה בשמירה-על-קיומו ותו לא) — הרי המבצע המוגבל מוכון באופן מפורט וברור הרבה יותר אל תכליתו המדינית. מכאן, שבחירת האמצעים הצבאיים חייבת להלוך את התכלית המדינית המבוקשת.

* * *

בפרשת סואץ, בתוך הערפל של דין ודברים פוליטי ודיפלומטי, נשמטה מתוך תחום ראית ממש-לותיהן של שתי בנות הברית (ובעיקר מתחום ראיתה של הממשלה הבריטית), התכלית הפוליטית שהציבו לעצמן. בהתאמצן להגן על עצמן מפני ביקורת

— זו שמבית וזו שמחוץ — על המדיניות בה נקטו, דיברו אחדים ממדינאיהן על הקמת משטר בינלאומי לאיזור התעלה; בעוד שאחדים רמזו ש"להפטר מעבד-אנ-נאצר" היתה התכלית העיקרית לה נתכונו. בבוא ההתקפה הישראלית הוכרו על מטרה אנגלו-צרפתית חדשה: "להציב חיץ בין הכוחות היריבים", על מנת להבטיח את שלום התעלה.

שתי דרכים בלבד היו מוליכות להבטחת שלום התעלה: להניח לישראלים להוסיף לדלוך אחר הכוחות המצריים המובסים מסיני — או לתת בידי גייסות קרקע אנגלו-צרפתיים החזקה ממשית בתעלה בטרם היתה למצרים השהות להתאושש מתדהמת תבוסתם בידי הישראלים. משנים אלה לא נעשה דבר.

האנגלו-צרפתיים עמדו על כך שהישראליים יעצרו 10 מיל מהתעלה — דבר שהישראליים קיימוהו, ללא ספק תוך כדי חששות לגבי התוצאות. לאחר מכן באו חמשת ימי "ההכנה" האווירית, שלא זו בלבד שנתנו למצרים זמן די-יותר לחסימת התעלה, אלא אף אפשרו את הצטברות ההתנגדות הפוליטית באו"ם עד למידה כזו, שלא ניתן היה עוד לממשלות שבלונדון ובפאריס להתעלם ממנה.

אין ספק בזה שה"הזזות" המתמידות של המטרה הפוליטית, החיפוש המתמיד אחר תרוצים חדשים ותחבולות, ערפלו במוחותיהם של המדינאים שב-לונדון ובפאריס את התכלית למענה היה עליהם לעמוד למעשה — עד שנבע מכך זרם מדהים של הוראות משתנות-ללא-הפסק אל הפיקוד הצבאי שב-קפריסין.

בימים האחרונים שלפני מהלומת האוויר הראשונה, הושם במיוחד דגש גובר-והולך בצורך להמנע מאבדות — לא רק מאבדות אנגלו-צרפתיות אלא אף מצריות. דבר זה נמצא מעורבב כליל בהוראות אחרות שנבעו מהדיבוק, שדבק במחשבה הפוליטית-דיפלומטית, בענין הצורך "להשאיר את הפתח-לע-תיד פתוח"; הוה אומר, השתדלות לדחות ככל האפשר את הרגע להחלטה סופית, שמשנעשתה אין עוד נסיגה ממנה.

* * *

שעה ששוקלים את התכנית למבצעים צבאיים, נוטה מגמת-המחשבה הנ"ל לראות בתור החלטה-שאינ-עוד-לחזור-ממנה — אותו רגע בו מציב החייל הראשון את רגלו בחוף זר. פעולה אווירית והרעשה

ימית, לעומת זאת, הריהן בעיניה מושכות-לב ביו-
תר. משום שאינן נראות ככרוכות בהתחייבות שאין
לחזור ממנה — כי הרי ניתן להפסיקן.

וויטהול וקיי-ד'אורסיי קיוו, ללא ספק, שהפצצת
שדות התעופה המצריים ומבול כרוזי התעמולה
שפוזרו אותו זמן על מצרים, ישברו את רצון ההת-
נגדות של המצרים. הוצאו פקודות חמורות להמנע
ככל האפשר מגרימת אבדות לאוכלוסיה האזרחית —
והן קוימו.

מבחינה צבאית, מטרתו הראשונה של פיקוד בנות
הברית שבקפריסין — בראשית הגנרל הבריטי סיר
צ'רלס קייטלי — היתה נטרול חיל האויר המצרי.
ידוע היה שלמצרים ספקו, על-ידי ברה"מ, מספרים

ניכרים של מטוסי קרב מיג-15, וכן לפחות שתי
טייסות של מפציצים דו-סילוניים קלים. והרי, לפי
אורח המחשבה המקובל, כרוך סיכון רב בנסיון
לבצע נחיתה אמפיבית או מוצנחת כאשר חיל אויר
סילוני אויב עודנו כשר לפעולה.

אכן, הדבר המוטעה היחיד שבתפיסה זו — במצב
הדברים הנדון — היתה העובדה שכל כוח אויר, בין
אם סילוני ובין אם לאו, אינו יכול להחשב כמוכשר-
למבצעים אם מפעילים אותו צוות מצריים. נראה,
כי סיר צ'רלס ויועציו נתנו דעתם על איכות המטו-
סים שמשני הצדדים ולא דוקא על איכות הטייסים.
בגלל סיבה זו היתה התנגדות של החוגים הצבאיים
להוראות הנהירות שבאו מלונדון ומפאריס פחותה,
מכפי שעשויה היתה להיות במצב אחר.

אכן, גדולה הסתירה בין גישה הססנית זו —
עם חוסר-התאום המדיני, הצבאי והמודיעין הלקוי
שהיו כרוכים בה — לבין התכנון היסודי והביצוע
הנועז של האופנסיבה הישראלית. ההתמרמרות
שמצאה את ביטויה בהערכה המקצועית של החוגים
הצבאיים הישראליים, יש בה משום עדות מובהקת
להבדל שבנקודת ראייה. "מה לכל הרוחות חושבים
הם שהנם עושים?" שאל את הכותב קצין ישראלי
נרגז, "שמא מתקיפים הם את, מבצר-אירופה?"...

* * *

לאור התוצאות שהושגו על-ידי הישראליים בפע-
לם נגד כוחות מצריים מצוידים בנשק סוביאטי,
ולנוכח אי-יכולתו הגמורה של חיל-האויר המצרי
להתערב התערבות של ממש בכל חלק שהוא של
הלחימה, לא יתכן כל ספק כי התקפות פתע של
כוחות מושטים על פורט סעיד וסואץ בעת ובעונה
אחת, כשהן מלוות בהתקפה באיזור איסמעיליה בכל
הגייסות המוטסים המצויים, אילו נערכו ללא הכנה
כלשהיא — היו זוכות להצלחה; וכי הן היו — אילו
נפתחו, נאמר, ב-31 באוקטובר או ב-1 בנובמבר —
מאפשרות לכוחות האנגלו-צרפתיים להשתלט על
התעלה, כשהיא בלתי ניזוקה או ניזוקה מעט בלבד.
תוך 48 שעות מראשית ההסתערות.

בהתקפה כזו ניתן היה לתמוך על-ידי חדירה חז-
קה של יחידות צי לתוך מי התעלה עצמה, כשבראשן
כמובן שולות מוקשים — ויתכן גם על-ידי המנעה
אירית נגד שדות תעופה מצריים.

אילו כך עשו, הרי שעה שנתכנסה העצרת הכללית
של האו"ם ב-2 בנובמבר, כדי לדון בקריאתה הנמ-
רצת הראשונה להסתלק מתוך מצרים — היתה קיי-

מת אזי עובדה בפועל: החזקה אנגלו-צרפתית בתע-
לה. ביד הבריטים והצרפתים היה מצוי אז קלף-
למיקוח — ולא רק מצפון לא נקי וכשלון צבאי. קולו-
נל עבד-אנ-נאצר, לעומת זאת, לא היה מוצא עצמו
אז בעמדה חזקה, ולא יכול היה אז לתלות תקוות
רבות בכך כי יצליח להסתיר — בין מעמו הוא, ובין
מהעולם הערבי בכללו — את העובדות הקשות של
התבוסה. יתכן וניתן היה, בבוא העת, למסור את
התעלה לפיקוח ותפעול זמני לאומות המאוחדות —
עד אשר תוקם רשות בינלאומית מהימנה לתפעולה.
ברם, כפי שהתפתחו בפועל המהלכים הצבאיים
שהתנהלו בשובה ובנחת, כוח הנחיתה האנגלו-צרפ-
תי, ששמר בהקפדה על אורח פעולה ב"נוסח המקור-
בל", נעצר לבסוף בלחץ תביעותיו של האו"ם —
קילומטרים לא רבים דרומית מפורט סעיד. לא
הושגה אף אחת ממטרותיהן של הממשלות שערכו
את ההתקפה. התעלה נחסמה לתנועה למשך חודשים,
ומעמדה לעתיד לוטה בערפל. עמדתו של קולונל
עבד-אנ-נאצר — לפחות בשעת כתיבת שורות
אלו*) לא הוחלשה כי אם נתחזקה. ברה"מ זכתה

(*) סוף חורף 1956 — המערכה.

בפרסטיז'ה ניכרת במזה"ת. הפרסטיז'ה האנגלו-צר-
פתית, לעומת זאת, כמעט ונעלמה כליל. אירופה
המערבית סבלה קשות ממחסור בנפט. בריטניה
וצרפת לקו בכל הפגעים, הכרוכים בנקיטה בפעולה
צבאית, והסתבכו בכל הסיכונים הנובעים מכך —
מבלי שהפיקו מן המעשה הנאה כל שהיא.

עם כל זאת הרי אותה פעולה צבאית, אפילו מצו-
יים משקיפים הסבורים כי מקורה בשיקול מוטעה —
היתה מכוונת, ביסודו-של-דבר, לטובת עניניו של
העולם החופשי; ואילו הצליחה, היתה לא רק מע-
ניקה בטחון לחוליה חיונית במערכת המסחר ודרכי
התחבורה של העולם החופשי — אלא אף היתה
עוקרת מרכז של השפעה סוביאטית (או אולי, ביום
מן הימים, מרכז של שליטה סוביאטית) בצומת הד-
רכים העולמי, ובשערי אפריקה.

ההבדל שבין התוצאה העגומה לבין תוצאה שהי-
תה רצויה יותר לגבי כל הנוגעים בדבר (ובטוח
ארוך — אפילו לטובת עניניו של העם המצרי עצמו)
היה טמון בעובדה שלא הושגה הצלחה צבאית, לאחר
שעלו על דרך של שימוש בכוח. מחמת הכשלון
האנגלו-צרפתי, אפילו הניצחון הישראלי המזהיר
איבד הרבה מערכו בשביל מדינת ישראל.

תמצית הלקח

מנסיון סואץ העגום, ניתן להפיק מספר לקחים — ובעקבותיהם מסקנות — שהנם
ישימים אף לגבי מדיניותה הצבאית של אמריקה; ולהלן — סיכומם של אלה:
כוחות-צבאיים, המתאימים בשביל להרתיע אויב-שבכוז מלאסור מלחמה-גרעינית בלתי
מוגבלת, מושתתים על שלושה אלה: כלי זין גרעיניים; האמצעים להנחתתם על מטרות
מרוחקות; ואמצעים להגנה בפני התקפה גרעינית.
כוחות-צבאיים, המתאימים לניהול מלחמה "מוגבלת" או "מקומית", מושתתים על עוצבות
של גייסות קרקע מאומנים היטב ויחידות-אוויר טקטיות — בצירוף האמצעים להובלתן המהירה
אל אזורים קריטיים ולהטלתן לקרב בתנאים הנוחים לגביהן. כלי זין גרעיניים — ערכם לתכליות
אלה מפוקפק.

על-כן, אומה אשר לה אינטרסים והתחייבויות מעבר-לימים, אותם אין היא מוכנה לנטוש
לנוכח התגרות — שומה עליה כי תקיים גם כוחות מסוג שני זה, בצד כל אותם הדברים להם היא
זקוקה בתור כוח-מרתיע גרעיני.

במצבי-חרום בעלי היקף מוגבל עשוי להופיע תכופות הצורך לנקוט יזמה, ולתפוס
הזדמנויות בנות-רגע (הן צבאיות והן מדיניות). על-כן, כוחות-צבאיים שנועדו לשימוש כזה —
יש להחזיקם ברמת-כוננות גבוהה, ובעוצמה שתספיק בשביל לטפל בכל הצרכים שניתן
לראותם מראש.

במבצעים-צבאיים מוגבלי-היקף, נודעה כמעט תמיד השיבות ראשונה-במעלה להשגתה
המהירה של מטרה מדינית מוגדרת-היטב. מכאן, שהמטרה הצבאית, והאמצעים להשגתה, יש
להתאימם במדוקדק אל הגשמתה של המטרה המדינית לה מתכוונים. רק לעתים נדירות מצוי יהיה
בידך הזמן לתיקונן של שגיאות התחליות, בהן נכשלת בתחום זה, מבלי שתסתכן בסיכונים
נוספים, אשר יתכן ואינך יכול לקבלם עליך.

הפיקוד על מבצעים בעלי אופי זה — יש להפקידו בידי קצינים אשר מושגי המהירות,
ההפתעה והניידות חדרו לרמ"ח אבריהם. ההנהגה המדינית, משהגדירה את המטרה, צריך שתמנע
מלהתערב בביצועה הצבאי של התכנית.

מחשבות על מהירות

והמהירות לא עמדו בסתירה זו לזו — ומדוע זה תיוצר סתירה כזו בשעת מלחמה?

אולם התביעה למהירות אינה באה על סיפוקה עם התקדמות המחוג במד-המהירות. המהירות, כפי שהיא מופיעה במשפט שבראש הרשימה, משמעותה רחבה הרבה יותר. פירושה: יכולת כוחות השדה להתקיים, להחזיק מעמד ולנוע במקום שהאויב חושב שלא יתכן הדבר; לפרוץ מגננים באבידות וזמן מינימליים, וכיו"ב. הגורם ה"מכשיר מהירות" לעור צבות בשדה, גדולות כקטנות, הן יחידות ההנדסה למיניהן. יחידות ההנדסה הן גורם ממדרגה ראשונה אף במהירות דילוג מטוסים ומעגני חיל-הים. כיוון הפיתוח של יחידות אלו — תרגולת, ציוד, ארגון וציוד-הנדסי — הוא אחד מנקודות המפתח להשגת מהירות העולה על זו של האויב: בעוד שהשעון ומד המהירות הם נתונים ניטרליים, יחידות ההגנה דסה הן בבחינת נתון "מצב", נתון אשר כולו בידנו להכשל או להצליח.

הרצון להשתמש בזמן כדי לפתח את התוכנית ולתרגל את הטקטיקה וההכנות, הוא דבר טבעי ונכון כל עוד אין הזמן משמש גורם שיש להתחשב בו. עם זאת אין להתעלם מכך שהשגרה, הרצון לשלמות ויסודיות, יוצרים תמונה מסולפת של תהליך ההתמודדות — כאילו היה זה מעין מעבר (בדומה למעבר בין הגיאות לשפל, או מן היום ללילה), או התפתחות; כאילו ההתמודדות תבוא בסופו של שלב ההכנות. ראית דברים כזו הריהי

בהתמודדות בין שני יריבים יזכה זה, אשר יפתח התקפיות בקביעות, ובמהירות העולה על זאת של האויב; כלומר, כל אחד מן הצדדים המתמודדים שואף להביא את הצד השני לידי פסיביות, וכל הנוקט הגנה פסיבית כקו המנחה אותו בהתמודדות, רק עוזר לאויב לזכות בה. הנהגת צד לוחם, בהתמודדות שבין שני יריבים, הרי זו אמנות שיש ללמוד אותה ולהתרגל אליה.

מעל דפי "מערכות" חוזרת מדי פעם הדעה, שנשיג יתרון מכריע על האויב אם נדע להפעיל את הכוח במהירות — הוה אומר, שהגיוס, התנועה והלחימה שלנו יהיו מהירים מאלה של האויב בכל מקום ובכל זמן. ברור שבהזדמנות זאת, מתחת לסף ההכרה, בודק כל אחד את מד-המהירות של כלי-רכבו, ואולי אף שואל את עצמו: "האם זהו שיא המהירות שאליו יכול אני להגיע?". מעטים מבין אלה מוסיפים ושואלים: "האם זוהי הדרך הקצרה ביותר והפשוטה ביותר?". אך בודדים בלבד מסיקים את המסקנות ונוקטים בצעדים.

רבים אינם מבחינים בין מהירות לפזיזות; הללו רואים את התביעה למהירות כנוגדת את התביעה לשלמות. לאמיתו של דבר, ניגודה של המהירות היא האיטיות, ולא השלמות. אלה אשר עסקו פעם בהדרכה, נוכחו בודאי כי כאשר השעור או התרגיל הוכן באופן יסודי, השתכלל הביצוע וגברה המהירות עם כל תרגיל נוסף; בתקופת האימון, השלמות

מסוכנת ביותר; ההתמודדות תבוא פתע-פתאום, ועלינו להיות מוכנים לפעול בכל מצב בו "תתפוש" אותנו, גם אם ביחס לתוכנית שהתונו לעצמנו אין אנו, כביכול, מוכנים. המטה חייב לדעת לתרגם את החלטות המפקד בעזרת האמצעים הקיימים כדי לנצל כל רגע חולף לטובת גייסותיו, כי אחרת הריהו מכשיל את מפקדיו. ההתמודדות הריהי מאמץ עקשני ומרכז להגיע במהירות האפשרית לשיא; הופעתה היא פתאומית, ולקראתה צריך כל אשר נמצא תחת היד להיות מוכן ודרוך לזנוק כאותו עוף טורף על קרבנו. שומה עלינו לעמוד על המשמר כדי להבחין באותו רגע שיתגלה לנו בפתאומיות, ולתת את האות לפעולת הגייסות. הפעלה כזו של הגייסות תובעת בראש ובראשונה יוזמה הבנויה על ידיעה, ראיית הנולד ואחר-

ריות, ולא על בורות ו"חבר-רמניות". על-כן שומה עלינו לנצל את הרגע החולף; להשתמש בזמן כדי להיות מוכנים. במקום השני עומדת המהירות. אולם מהי השיטה לפתח מהירות זאת? בהתחרות חימוש והזדויות יצליח אותו יריב אשר לרשותו כספים בלתי מוגבלים להרבות בקניות. בשטח זה לא נוכל לעמוד בתחרות; אולם בשטח אחר, בשטח הארגון והאימון,

בודאי שנוכל. אם כתוצאה ממאמצינו בשטח זה נשיג עליונות במהירות — אותם האמצעים שבידינו, האפקט שלהם על האויב יעלה לא רק ביחס ישר, אלא בטור הנדסי.

הפתרון נעוץ ביכולתנו לאמן את גייסותינו בתנועות היסוד של ההכנות לקרב והטקטיקה הזעירה, כך שאפשר יהיה להפעילם כמו שמפעילים תרגול סדר צרמוניאלי. אם נקרא לזה תרגול קרב או טכניקה קרבית או תרגול סדר מבצעי — אין הדבר משתנה. עלינו להכין את הפעולות כמו "הכון לקרב", "תנועה לשטח כינוס", "תנועה לשטח הערכות" (להתקפה או לתפיסת מערך מוגן), "קרבות התקלות" (אם יום האויב או יזמנו אנחנו) כבסיס של תרגול סדר, שיבוצע לפי פקודה קצרה ביותר ורק על-פי פקודה זאת. תרגול סדר זה צריך להיות משהו בנוסח

תרגול סדר צרמוניאלי (שהיה לפני כמה עשרות שנים תרגול סדר מבצעי), ואותו צריך יהיה ליישם בהתאם למצב, ע"י תוספת קצרה לפקודה. החשש שתרגול סדר זה יפגע ביוזמה נובע מחוסר יוזמה, כי חוסר יוזמה נובע מאי ידיעה. תרגול זה יהיה חלק מהידיעות היסודיות של כל בעל-דרגה.

עם כל הקשיים, שבדבר, הרי לא נראית דרך אחרת להשיג מהירות, וכאשר כל כך הרבה תלוי במהירות ריאלית בשדה הקרב, כדאי להשקיע כל מחשבה ומאמץ בהשגתה. ומכיון שלמהירות אין גבול — אסור שיהיה הישג-מהירות שנהיה שבעי-רצון ממנו. המהירות צריכה להתבטא קודם כל במהירות-מחשבה, בפקודות-קצרות ובמהירות-תנועה. ככל שתגדל מהירות המחשבה והפעולה באימונים, כן תגדל מהירות הלחימה. אסור ששום דבר אחר יאט את מהירות הפעולה; מילה מיותרת אסורה באימון. אסור שמיפקדי משנה ימצאו במצב שהם מחכים לפקודות. מחשבה שטחית, אקרובטיקה של מילים — כל אלה בביחנות איסור. אורך פקודה תלוי ברמת תרגול, בסדר ובאימון. אף הערכת המצב צריכה להיות קצרה, והפקודה — קצרה שבקצרות, ובע"פ; וכי למה יהיה

מוכן ודרוך לזנוק

לפקודה כתובה יותר תוקף מלפקודה בעל-פה?

נוסף למהירות נותן תרגול הסדר המבצעי מספר הישגים מסייעים. הוא מאפשר לקצינים ולסמלים לאמן ולתרגל את יחידת המשנה שלהם בנפרד לקראת הפעלתה במסגרת התרגול הקרבי של יחידות גבוהות יותר; הוא מפתח רוח צות בתוך יחידות חיליות ובין יחידות חיליות; הוא מעודד אמון הדדי בדרגים נמוכים, והבנה הדדית לכושר ליתרונות ולמגבלות של הזולת; הוא מבסס תורה אחידה — מתרגל את כל הדרגים בתורה טקטית אחת ואחידה, כך שכל קצין וסמל יוכל למלא תפקידו בכל יחידה שאליה יוצב. התרגולת מבוססת על המשטר המבצעי הדרוש לקרב, על משמעת קרב — ובדרך זאת היא מחדירה את חיוניות המשמעת בשעת הקרב, ומייצגת אותה בשעת האמונים על-ידי תשומת לב לפרטים,

הסתפקות במועט, חיי שדה וכו'. כמו כל תרגול כן תרגול קרב מביא לדקדוק בפרטים — לעידוד יסודיות. כי טקטיקה זעירה היא אמנות, ואין פרט ולו קטן, שאינו חשוב. כל פרט דורש תשומת-לב יסודית. עם כל אלה נפתח התלהבות, ענין ועירנות; וב-סופו של דבר, תרגולת מחד-גיסא, והישגי יחידות הנדסה מאידך גיסא, יביאו למהירות עדיפה. „לוחם“

למשמעת מסדרים והופעות, המתבצעת בשדה. שזי-רת התרגולת בחיסון קרבי, עושה את האימון מצי-אותי ומרגילה את כל הדרגות לחשוב ולפעול נכונה כאשר הם עייפים, רטובים מלוחכים, כמו בתוך המולת שדה הקרב; תוצאת לואי נוספת היא: פיתוח הכושר הפיזי הדרוש ללהימה. פיתוח זה יכול להעשות ע"י תרגול מתמיד בתנאי מלחמה עד כמה שאפשר. אימון גופני הוא רק אימון גופני; אימון גופני לקראת קרב הכרח שיהיה בתנאי קרב:

בעית המודיעין

כשמדובר באותו גורם ב"מצב" הנקרא "יחסי כוחות" — הכונה למעשה היא לעצמה-האפשרית לפני מגע, לעצמה זו בשעת מגע (כולל עתודה), ולעצמה שלאחר מגע. אולם אף תשובה זו — "בעית-המודיעין" היא "בעית יחסי-הכוחות העלולים להיוצר עם המגע" — אף היא אינה תשובה מלאה לשאלה "בעית-המודיעין מה היא?" נראה כי בכ"ז חסר בה משהו. אמנם, ידיעת גורם יחסי-הכוחות — וביחוד אותו חלק במודיעין על גורם זה המספר על האויב — עוזרת לנו להגיע לתשובה. אך התשובה לה זקוק המפקד מקצין-המודיעין שלו, אמנם תהיה באמת קשורה למשימה הכללית (או המיוחדת) שניתנה לו (ובמובן זה — תהיה "נובעת" מהמשימה), אבל יהיה עליה גם לאפשר לו לתכנן לביצוע המשימה, ועל-כן צריך כי תשובה זו היא שתשמש המניע המתמיד למחשבת-המודיעין המשמשת את המפקד. בעית המודיעין היא, איפוא, מה האיום הצפוי מצד האויב — אל מה יכוון ולפי אילו שיקולי זמן ומרחב? איום זה — ניתן להגדירו כעצמה המאורגנת-לפעולה, אשר — האויב יוכל להפעילה — וכלפי מה — ובאיזה זמן ומרחב — וכיצד עצמה-מאורגנת זו תוכל לפעול באותו מצב-נתון. זוהי התשובה הנדרשת כדי שיהיה ברור לו למפקד מה תהיה השפעת-התשובה לבעיה-האמורה על ביצוע משימתו.

על-כן, התשובה לבעית-המודיעין של המפקד תציג בצורה ברורה ואחראית אותם הידיעות וה-פרטים על האויב, אשר בהם מותנים אפשרויותיו של הלז להפריע לו, ומאילה בחינות משתנים נתונים אלה; שכן הגורמים של-האויב המשפיעים על תכ-נונו של המפקד לפני הפעולה, שונים הנם מגורמי-האויב העלולים להפריע בשעת הפעולה, ולאחריה.

(סוף בעמ' 62)

השאלה "מה היא בעית המודיעין?" חוזרת ונש-נית, אך התשובה הניתנת — אף פעם איננה ישירה. המומחים עונים שטיב הבעיה "משתמע מאופיה של המשימה" שהוטלה על המפקד. תשובה זאת אינה מספקת; והיא אף לא לגמרי נכונה, שכן משימתו של המפקד היא רק גורם אחד בתוך אותו אינ-ספור של גורמים המהווה את מה שמכונה "המצב". כדי להדגיש זאת, הרי די שנוכיר לעצמנו את העובדה כי משקל-היחסי של אותו גורם הנקרא "משימת המפקד" משתנה כבר לפי זה: האם היזמה בידיו — ואם לאו. מכאן, שאין לענות על השאלה בנוסח שצוין לעיל, ומה גם שעצם השאלה שנשאלה לא היתה על כך ממה נובעת "בעית המודיעין", אלא על כך מה הנה, וישנה חשיבות לכך כי ננסה להבהיר שאלה זו גופה, שכן היא-היא הקובעת כיצד יש להפעיל — הן לצורך ה"שוטף", והן לצרכי-טוח-ארוך — את תהליך המודיעין.

אם ננסה לצאת מנקודת-הראות של "יחסי כוחות", יתכן ויקל עלינו לראות מה לאמתו-של-דבר מהוה "בעית המודיעין". הגישה ה"פשוטה" — דהיינו, לנסות להציג יחסי-כוחות בצורת השוואה, "במס-פרים מוחלטים", של כל הכוחות אשר לשני הצדדים, כמות-שהם — מחטיאה. מה שמענין לאמתו-של-דבר את המפקד הרי הוא: "מה יהיו יחסי-הכוחות לקראת מגע ביריב — בשעת מגע — ולאחר מגע?" לפי אותו מצב שבו הוא נמצא. עובדה היא, שלא כל הכוחות מגיעים לידי מגע ביריב. סיבות שונות גורמות לזה. למשל, סדר-הכוחות ותכנית המפקד-העליון, הצורך בהפרשת גייסות לאבטחת קו-האספקה וגייסות לאבטחת פנים-הארץ (לצרכי משמר, לכו-ננות נגד צנחנים, נגד נחיתת אויב בחופים וכיו"ב), רמת אימונם של הגייסות, ועוד ועוד. כלומר,

אימונים - ונתוני מודיעין

למשרד המודיעין הגדודי, לקבל את ידיעות על המוצב.

הקמ"ן אמר לו: "מאחר שאנחנו נמצאים זמן קצר בגזרה, אין לנו הרבה ידיעות על המוצב. אני מניח שהמוצב הוא מחלקתי, אך יתכן שהוא גדול מכך, אולי אף דו-מחלקתי. סיור שהתקרב הלילה למוצב חטף אש של שני מקלעים מצד דרום... הזמנתי תצ-לומי אויר מהחטיבה, אך אינני יודע מתי אקבל אותם".

הפעם היה על דני לתכנן התקפה פלוגתית לא רק בהעדר "מודיעין" אלא אף בהעדר "ידיעות". היה עליו להתחיל בפעולת איסוף ידיעות, בתיאום עם המודיעין הגדודי. היה עליו לבדוק תצלומי אויר, לחקור סיירים חוזרים כדי לבנות לעצמו תמונה מציאותית, עד כמה שאפשר, של מוצב האויב. וכל זאת הוא עושה בפעם הראשונה כמ"פ — כי הרי בעבר, באימונים, תמיד ניתנו לו ידיעות מלאות, מודיעין מושלם, והוא צריך היה רק להכין את התוכנית הטקטית. והמוצב כבר נכבש!

מחלקה מוגברת של אויב במוצב מחופר

...גבעת העץ! על הגבעה, מחלקה מוגברת של האויב במוצב מחופר, על השלוחה המזרחית של הגבעה — כיתת מק"ב; בערוץ מצפון כיתת מרג-מות 81 מ"מ. המוצב מוקף שתי גדרות דו-שיפועיות, המרחק בין גדר לגדר 20 מטר. בין שתי הגדרות פזורים מוקשי-נעל ומוקשים קופצים. כיתת המק"ב מוצבת במשימת אש סכנה על קטע הגדר הנמשך למערב.

"השטח הצהוב שמצפון והחורשה שמדרום מטווח חים ע"י המרגמות כמשימות אש מגן..."

"אתה המ"פ. בסיוע ניתנה לך כיתת מרגמות 81 מ"מ וכיתת מק"ב. עליך לכבוש את המוצב עד 120500 — פעל!"

כמובן שדברים אלה לא נאמרו באחד ממבצעי צה"ל; הם נאמרו בשעת אימונים, באחד משטחי האימונים.

מקבל הפקודה, דני, מפקד הפלוגה, החל מיד לתכנן את התקפת פלוגתו: קבע שתי פריצות בגדרות, הכין מטעני בנגלור בהתאם למספר הפריצות, דאג לפיצוץ המוקשים שבין הגדרות, תכנן אש לשיתוק המוצב ולהשתקת המרגמות של האויב, תכנן נתיב התקרבות הכוח בעקיפת השטחים המטווחים ועוד ועוד.

הפלוגה ביצעה את ההתקפה למופת: המוצב נכבש.

*

המג"ד כינס את קבוצת הפקודות, ומסר את הפקודה. בסעיף ידיעות אמר בין השאר: "גבעה 123,5 בנ"צ 345890. מוצב אויב בערך בעוצמה מחלקתית". בסעיף כוחות ומשימות אמר בין השאר: "פלוגה א' ועוד כיתת 81 מ"מ תכבוש את גבעה 123,5 ותתבסס בה לקראת המשך ההתקדמות עד שעה 120600".

דני, מ"פ א', ניגש מיד לאחר קבוצת הפקודות

אין זה מענייננו כרגע כיצד ביצע דני את משימתו... אם הצליח לרכו לעצמו עד שעת "ש" את הידיעות הדרושות לו, ואם תוכנית ההתקפה שלו היתה גמישה די הצורך לסגלה למקרים שהידיעות לא היו מדויקות.

לחקור סיירים, לפענח תצלומי-אוויר

שות המפקד המבצע, עלינו להרגיל את המפקדים בכל תרגול ותמרון לעשות כל מאמץ לאיסוף ידיעות ולגיבושן. על המפקד לדעת איזה סיורים ותצפיות עליו לארגן; עליו לדעת כיצד להשתמש בתצלומי אוויר, וכיצד לנצל את שאר סוכנויות האיסוף העומדות לרשותו ולרשות המפקדות הממונות.

בשעת מתן הנתונים לתרגיל, אין למסור למפקד המתורגל את המודיעין על היעד כשהוא מושלם, אלא לתבוע ממנו שיתכנן את איסוף הידיעות, ואח"כ למסור קטעי דוחות-סיור, דוחות תצפית, תצלומי-אוויר וכו', אשר לפיהם יהיה עליו להכין את תוכנית ההתקפה שלו, ממש כפי שהדבר יקרה בעת ההכנות לקרב.

דברים אלה נכונים לגבי כל פעולת התקפה, אך השיבותם גדלה שבעתיים כשהדברים אמורים בקרב היתקלות.

במקרה כזה יש צורך בפעולה יזומה ומהירה של דרגים נמוכים יחסית; בדרגים אלה עומדת לרשות המפקד כמות ידיעות קטנה ביותר, ומידת דיוקן מועטת אף היא. במקרה כזה, הרגלי עבודת המודיעין של המפקד עשויים להכריע במהלך הקרב.

מבחינה מעשית אין כל קשיים בהכנסת נושא זה לתרגילי המפקדים בקורסים השונים ובאימוני עוצבות. מובן שבתרגילים הטקטיים הראשונים, כאשר המטרה העיקרית היא ללמד את המפקד-החניך את הטכניקה של ההתקפה, יש לתת לו מודיעין מלא, למען יוכל להתרכז בפתרון הטקטי. אך יש להפחית בהדרגה את כמות הידיעות הניתנות לו ולהגיע לתרגילים בהם הידיעות הניתנות בשלב הראשון הן מעטות ביותר ו"מציאותיות" — כלומר, כפי שהיה מקבילן בשלב זה בתנאי קרב; ורק בהמשך התרגיל וכי תוצאה מפעילותו של המפקד, יגיעו מצב ידיעותיו על האויב והערכותו למשהו המתקרב לשלמות.

אותנו מעניין לבדוק ולדעת מה הביא את דני למצב קשה זה, בו הועמד זו הפעם הראשונה, למרות עברו העשיר בתרגולים ותמרונים למיניהם.

נכון הוא, שבכל מבצע או קרב מחובתם של המפקד או המפקדה הממונים, לספק את מירב פרטי המודיעין לדרג המבצע. כאן המקום להדגיש, כי עד כמה שאפשר, יש להשתדל לספק חומר המעובד כמודיעין, ולא אוסף ידיעות בלבד.

אך במקרים רבים, בעת מלחמה, יחסרו נתוני מודיעין מספיקים; וכדי שמקרים אלה לא יהיה בהם משום הפרעה וכשלון מראש, עלינו לחנך את המפקדים לקראתם.

יחד עם השאיפה להעמיד את מירב הידיעות לר-

בעית המודיעין / סוף חמ"ט 60

חיפוש אחרי תשובה לבעיה זו — הוא המפעיל את תהליך-המודיעין, והוא הנותן את המשמעות המלאה לציווי, האומר מה חשובה הנה אחריות המודיעין למתן אתראה בעתה; שהרי עצם האתראה הלא נובעת מהניסוח הניתן לתשובה — "בעית-המודיעין" — מהי? וכל היתר שבעבודת-המודיעין אינו בא אלא לסייע לענות על שאלת-יסוד זו. "לוחם"

ולא רק אופים של גורמים אלה משתנה משלב-לשלב, אלא שאף עצם מידת-מציאותן של ידיעות על כך שונה הנה בכל שלב ושלב.

רק על דרך תשובה זאת ברור יהיה לנו מדוע נכון הוא לומר שאין כל סתירה בין נאמנות הקמ"ן לידיעות שבידיו, לבין נאמנותו למפקדיו; ועל-שום מה מחובתו היא לשנות דעתו כאשר עצם התשובה לבעיה משתנית.

מבצעי הליקופטרים באלג'יריה

סאח קולי דאזילא מפקד, נהק ההליקופטרים הסעורב

מכל הסוגים, ולהקמת יחידות ניכרות. אזי נתעורר גם חיל האויר, כינס את כל הטייסים והמכונאים שלו, בעלי הנסיון מהודו-סין, והקים בחופזה — בשדה התעופה של בו-פריק (*) — ב-1 באוגוסט 1955 את „להק ההליקופטרים המעורב” מס. 057.

ואילו צבא היבשה כונן כבר מספר חודשים לפני כן, בשדה התעופה של סטיף (**), להק, בעוצמה שוה-כמעט לזו של להק 057, אשר החל לפעול ב„מבצעי-הסתערות” בחבל קונסטנטינה (***) ובהרי אורס ונמנצה אשר מדרום לו, בתחום סחרה. התוצאות הראשונות היו מעודדות ביותר, והוכיחו כי ההליקופטר גורם רב ערך הינו להצלחת המבצעים נגד חבורות-מורדים.

בלהק אשר בבו-פריק היה צורך להתחיל את הכל מהתחלה. הקבוצה הראשונה מנתה רק 45 איש — קצינים, סמלים וחיללים, טייסים או מכונאים. היה עליהם להפעיל עשרה הליקופטרים-קלים, מתוצרת „בל” (47 G) שנקנו חדשים באיטליה, ושמונה בינוניים, מתוצרת „סיקורסקי” („S 55” לפי סימון בית-החרושת, „H 19” לפי כינויים הצרפתי) שנמסרו, משומשים, ע”י הכוחות האמריקאיים שבגרמניה.

ההליקופטרים „בל” נטלו על עצמם טיסות-פינוי

(*) בו-פריק (אבו-פריק) — עיר באלג'יריה התיכונה (כ-20.000 תושבים) באזור מיתג'ה, כ-25 ק"מ מדרום-מערב לאלג'יר.

(**) עיר (כ-50.000 תושבים) כ-130 קילומטר דרום-מערבית מקונסטנטינה, במזרח אלג'יריה.

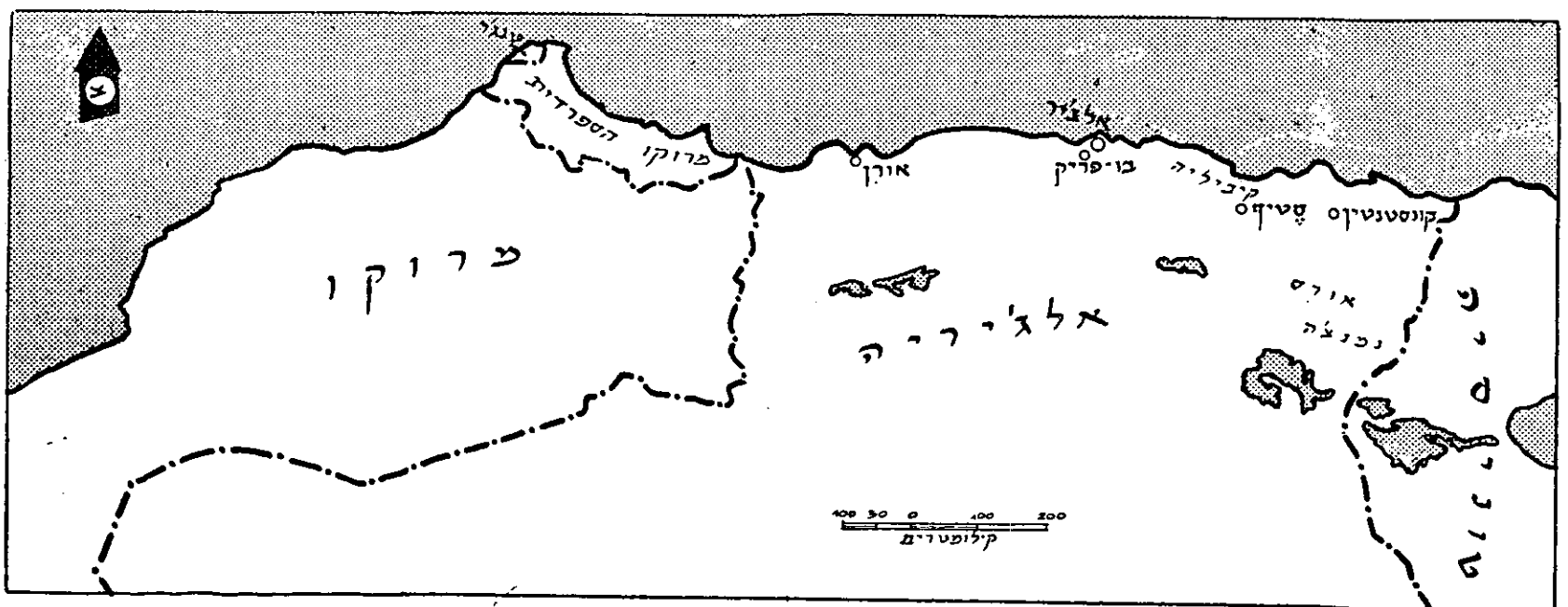
(***) חבל קונסטנטינה — אלג'יריה המזרחית.

על הבעיות השונות הכרוכות בסוגית-ההליקופטרים דובר — ומדובר — לא-מעט, בחוגים השונים ביותר. „בעלי כנף-סובב” הראשונים בזירת צפון-אפריקה זכו בשעתו לקבלת פנים מסויגת-למדי אפילו מצד מוסדות מוסמכים, אשר ניתן היה לשער כי יודעים הם משהו בעניין זה. ריבוי ההתעניינות בה-ליקופטרים הריהו בגדר תגובה-טבעית אחר אותה קבלת פנים.

לפני שנתיים בערך עוד טרם היו הליקופטרים בצפון-אפריקה; ומשהופיעו הראשונים, לרוב השתמשו בהם בהתאם למושגי-שימוש שלא חרגו ממסגרת לקחיה של הודו-סין, מקום בו נשארו משימות ההליקופטרים מוגבלות לפינוי-רפואי, תספוקת למורצים ו„אסיפת” טייסי מטוסים שירדו-מאונס בג'ונגל — אך לא הופעלו שם מעולם למשימות-פשיטה ולמבצעי-הסתערות.

דומה היה כי חיל האויר עצמו — אחר שבמזרח-הרחוק היה הוא היוזם לשימוש באמצעי חדש זה — נוטה עתה לנוטשו ולהניח לצבא היבשה את דאגת הפעלתן של יחידות ההליקופטרים העתידות-לקום. עם זאת, נמצאו גם מרחיקי ראות, שהאפשרויות העצומות הפתוחות בפני כלי טיס אלה במבצעי השלטת סדר, ובטחון-פנימי, לא נעלמו מעיניהם, והם ידעו להקנות הכרה זו למפקדי עוצבות ואף לחוגים שונים במיניסטרו-ההגנה.

כתוצאה, הסתמנה במדיניות ההגנה-הלאומית מגמה חדשה — ומאוד בולטת — לרכישת הליקופטרים

ל"להק-המעורב" שבשדה-בור-פריק לא נותר אלא הפתרון המדכדך והבזבזני של "אכילת אדם" ("קניבליזציה" בלע"ז) — דהיינו, לגזול ממחצית כלי הטיס אותם חלקים חסרים, אשר יאפשרו לפחות למחצית האחרת לטוס. נוהג זה, לא זו בלבד שאפשרות השימוש בו תמה עד-מהרה, אלא שאותם כלי-טיס אשר הפכו ל"שלדים" עקב השימוש בו — תמיד צפוי קושי רב לגבי החזרתם-לשרות. ולבסוף, נוהג זה כרוך אף בבזבוז אינ-סופי של שעות העבודה של המכונאים, שאף בעדו יש לשלם.

עקב כל אלה, ברור כי הנסיון לשלוח מיד את כלי הטיס "S 55" לתפקידים מבצעיים אל חבל-קונסטנטינה היה כרוך בסיכון רב. מה גם שעל כל ההפרעות שפורטו לעיל יש להוסיף עוד כי הפעלתם לטוחים של 300 או 400 ק"מ — דהיינו, בפרוש אל מחוץ לאותו תחום תקין הקיים לגבי אפשרות פעולתו של כלי טיס איטי בריחוק מבסיסו הטכניים — היתה כרוכה בקושי חמור מאוד.

על אף כל אלה "מה שהוטל — בוצע"; החל מה-8 באבגוסט 1955 החלו ההליקופטרים של חיל האויר לפעול ביעילות, ופעולה-של-ממש — באיזור המבצעים שבזירת אלג'יריה.

אכן, מן המכונאים הצריך הדבר מאמצים שאין-לתארם.

העובדה שאנשי יחידות ההליקופטרים לא היו בקיאים בתחזוקת כלי טיס אלה ובאורחי-תפעולם, לא הקלה כלל על המשימה להביאם בהקדם לידי מצב הפעלה במבצעים.

במסיבות אלה, אי אפשר היה ש"הזזת" הלהק לא תהיה כרוכה בקשיים ויגיעה רבים. קשיים אלה השתקפו בסיכומי משכי-הטיסה החודשיים של חודשי הפעילות הראשונים: 380 שעות ו-45 דקות טיסה באבגוסט (1955); 398 שעות ו-55 דקות טיסה בספטמבר. בהמשך הפעילות, עם אוילת האפשרויות "לטרוף" חלקים מתוך אותם ההליקופטרים שמהם משכו חלקי-חילוף בשביל כלי-הטיס שהשאירו בשרות (תהליך ה"קאניבליזציה"), חלה ירידה ניכרת בסיכומי משכי-הטיסה. רק 144 שעות ו-55 דקות באוקטובר; 170 שעות ו-55 דקות בנובמבר; אולם בדצמבר, החודש בו החלה אספקת הציוד הטכני לפעול כתיקונה, "קפץ" סיכום משכי הטיסה, והגיע ל-331 שעות ו-40 דקות טיסה.

במקביל לקשיים, רבה היתה עדיין המלאכה

רפואיות דחופות בחבל אלג'יר ואף בקביליה*); באותו זמן היה עליהם לעסוק במלאכת ההזרחה, שכן מלכתחילה הוטל על הלהק להכשיר שמונה טייסים להליקופטרים קלים. היתה זו מעמסה אשר הכבידה לא-מעט על ביצוע המשימה הראשית של הלהק: בגללה היה הכרח לרכז בבור-פריק את מיטב הטייסים — שפעלו כחונכים לטיירוני המשתלמים — וכן, כמובן, את הטובים שבכלי-הטיס המצויים.

בהליקופטרים "S 55", לעומת זאת, היתה כרוכה בעיה אחרת, חריפה למדי אף היא. הללו נמסרו לכוחות הצרפתיים במצבי בלאי שונים — ותכופות מצבים שאי אפשר היה לדעת אותם; שכן לא זו בלבד שלא מעטים מכלי הטיס נמסרו כשהם חסרים את ספרי השימוש הטכניים המיוחדים לכלי טיס זה, שבלעדיהם אין לדעת את הנוהג הנכון והמדויק לגביו, אלא — וזה העיקר — שלא היו אתם חלקי חילוף כל שהם, ואף לא כלי העבודה המיוחדים הנחוצים.

הסיכויים לאספקת החסר לא היו מעודדים. נוסף על אותם עיכובים הכרוכים ממילא בשיטת ההזמנות — וביחוד כשהזמנות אלה חייבות היו לעבור דרך ארצות-הברית — הרי בשל העדרם של המסמכים וספרי השימוש הטכניים, לא נתאפשרה אותה הבנה-הדדית מוסמכת, שהינה כה הכרחית במגע בין המזמין לספק, ולבסוף יש לציין עוד שבכל "הזזה-לתנועה" של מערכת-ארגון-כלים חדשה-לגמרי, טבועים מ-מילא גורמי הספקות והפיגורים.

(*) חבל קביליה — חבל הררי סמוך לים התיכון, מזרחה לאלג'יר וצפון-מערבית לקונסטנטינה. חבל אלג'יר — אלג'יריה התיכונה.

בשטח הכינוס

בקם נגד מתמרדים, היא כיצד להביא במהירות את הגייסות לידי מגע-עם-האויב, לפני שחבורות אלו של אנשים-שמחוץ-לחוק — שלפי עצם מהותן הן „זרימות“ עד מאד — תמצאנה את הזמן והאפשרות להעלם, אם בהתפזרן לכל רוח, או בלבשן בו-במקום את הדמות של „אוכלוסיה עמלה ושוחרת-שלום“. קיצורו-של-דבר, מבצע כזה סופו שיתקל בחלל ריק — אלא אם יעלה בידי הגייסות לתפוש את חבורת המורדים ממש ברגע בו „יד הגנב בכיס קרבנו“.

אורחי פעולה שגרתיים אינם מאפשרים להביא את הגייסות אל מקום הפעולה תוך משכי-הזמן הנדרשים — ביחוד כאשר רוב הפעולות מסוג זה מבוצעות באיזורים קשי-גישה לרכב וגם, אפילו, לשדרות-רגליות.

בתנאים אלה, הפעולה להטלת טבעת-הכיתור על האיזור הנתון מתגלה לחבורות עוד בטרם תוגשם הצבת הגייסות לעמדות הכיתור שלהם — ועל כן תוצאותיה מאכזבות.

השימוש בהליקופטרי-הבינוני (S 55) הוא שאיפשר להגשים את היתרון של מהירות — דהיינו, של הפתעה — על-ידי הובלת יחידות הקומנדו אל המקור מות הדרושים, בטרם היתה למורדים השהות להת-פזר.

המבצע הטיפוסי של גייסות מוטסי-הליקופטרים התנהל, איפוא, באורח-סכימטי שלהלן: —

בשטח הנחיתה

בתחום המבצעי, נחוץ היה להוכיח את ערכן ויעי-לותן של יחידות חיל-אוויר חדשות אלו, שטרם נודעו דיין, ולשכנע רבים מן „הצרכנים“-שבכוח, מה רב העניין שצריכים הם לגלות באמצעי-הלחימה החדש המוגש להם. ובד בבד עם פעולות אלה — ולנוכח לקח המבצעים הראשונים — נחוץ היה לפתח הלכת תפעול-ושימוש שתבטיח את הפקת התועלת הרבה-ביותר מיחידות אלה, מבלי להגיע לידי בזבוז קנין חשוב זה, אשר עלה ביוקר רב; אולם מעל לכל רב היה הקושי להשיג החלפות לאותם כלי-הטיס שיצאו משימוש.

הבעיה העיקרית בה נתקלים כוחות-היבשה במא-

התהליך קודם-המבצע, בו השתתפו הן מפקד המבצע והן מפקד יחידת-ההליקופטרים, היה קובע את שטח-הכינוס (אליו צריכים היו הגייסות להגיע ברכב או ברגל); שטח זה נבחר במרחק מספיק ממקום הפעולה עצמה, כדי לא לעורר את תשומת-לבן של תצפיות המורדים — אך עם זאת בקירבה מספקת לשם, כדי שטיסותיהם הלוך-וחזור של ההליקופטרים בהביאם בהדרגה את הגייסות מאיזור הכינוס אל מקום הפעולה גופו, תצרכנה זמן קצר ככל האפשר (שיקול שחשיבותו גברה ככל שהתמעט והלך מספרם של כלי-הטיס).

ההליקופטרים היו מגיעים לאיזור הכינוס, כשבמיכליהם נותרת רק כמות הדלק הדרושה לטיסה אחת אל מקום הפעולה וחזרה אל מקום הכינוס; אולם בתא-המטען שבגחוננו של כלי הטיס היה מלאי „ג'ריקנים“, אשר נפרקו במקום הכינוס, ובהם עתידים היו להשתמש להשלמת מלאי הדלק הדרוש לטיסות השניה, השלישית וכו' עם גלי הגייסות הנוספים. תחבולה זו אפשרה להטיס כל פעם אדם אחד נוסף. כלומר, בתנאי דום-טיסה ומידות-חום נוחים — ששה עד שבעה רגלים חמושים, בכל הליקופטר „סיקורסקי S 55“, לפי אורח הסימון הצרפתי).

וזאת לזכור, כי בהתחלה לא היה מספרם של ההליקופטרים המצויים ניכר כלל-ועיקר, דק לעתים רחוקות, עמדו לרשותו של מבצע יותר מחמישה או שישה כלי טיס — וזאת אפילו במקרים בהם היו נעזרים גם ביחידת ההליקופטרים האחרת של חיל האוויר, ואף בזו של צבא היבשה.

גל הגייסות הראשון המוטס בהליקופטרים באורח זה משטח הכינוס, כלל איפוא, כרגיל, כ-30 איש; על אלה מוטל היה להישאר מבודדים, סמוך למקום הפעולה עצמו, למשך 15 עד 20 דקות — עד אשר יגיעו בעקבותיהם שאר גלי-ההתקפה. במקרים בהם נוצר מיד מגע-עם-האויב, היה זה כמובן השלב ה„רגיש“ שבמבצע; ברור-מאליו שחלקות-ההנחתה בהן הורדו לקרקע הרגלים מהגל הראשון, נבחרו לפי המפה בלבד, ובאיזור הקרוב ככל האפשר אל מקום-המצאם המשוער של כוחות המורדים. כתוצאה מכך, היתה קיימת, אמנם, אפשרות שגייסותינו לא יתקלו

בשום תגובה-עוינת מצד היריב; אולם מאידך-גיסא — ובאותה מידת סיכוי — אפשרי היה שהפלגות הראשונות תונחתנה ממש אל תוך שטחי הערכותן של חבורות ה"פאלאגה" (*). במסיבות דומות נפגע כבר לא הליקופטר אחד בכדורי אנשי החבורות — אם כי, אף כלי טיס אחד לא הוצא בדרך זו מכלל פעולה ממש (**).

כדי לצמצם סיכון זה — שעלול היה לגרור תוצאות חמורות מאד, הן להליקופטרים, והן לפלגות הראשונות שהונחתו — נאלצו עדי-מהרה להיזקק לשימוש בסיוע-אש אוירי בכל מקרה שבו היה אפשרי הדבר; כלומר, בכל מקום שניתן היה להשיג מטוסי-קרב בשביל סיוע זה, וככל שדחיפות הצורך לפתוח במבצע אפשרה להמתין לבואם. בדרך זו, צומצם אמנם הסיכון במידה ניכרת, אולם לא בטל לחלוטין: הנסיון הוכיח, כי אפילו "הבזקה" נמרצת לא מנעה כליל את התנגדות האויב.

תכונותיו של איזור-ההנחתה עצמו — שבחירתו המדויקת ניתנה לשיפוטו של מפקד קבוצת ההליקופטרים — לא עוררו מעולם בעיות וקשיים מיוחדים. במקום בו מנעו פני הקרקע את אפשרות הנחיתה מכלי הטיס, מספיק היה שההליקופטר ישאר "מרחף" בגובה של מטר אחד ממעל פני הקרקע — תנוחה המאפשרת לרגלים לקפוץ מתוכו. אכן, כעבור שנים או שלושה מבצעים מוטסי-הליקופטר, התרגלו יחידות-הרגלים לקפוץ מתוך כלי הטיס — ויהיו פני הקרקע כאשר יהיו — ולתפוש את עמדות-הקרב שלהם תוך משכי-זמן קצרים להפליא. כשנסתיים תהליך הטסת כל גלי ה"קומנדו" באורח שתואר, והללו הוצבו במקומות שנועדו להם, הועסקו ההליקופטרים בפינוי הפצועים הראשונים. בתספוקת מכל המינים (תחמו-שת, מזון וכד') לגייסות המופעלים, וכן בהעברת השבויים לעורף. לבסוף, כשנסתיים המבצע כולו, היתה תכופות התובלה-בהליקופטרים מקילה מאוד על החזרת הכוחות שהופעלו במבצע, ומחישא אותה פי כמה. תמורת שעות טיסה מועטות של כלי טיס אלה, שחררו את המבצע מהמעמסה והקושי הכרוכים בהפעלת שיירות-רכב בחבלים בעלי פני-קרקע מבוותרים או בשבילים שהבטחון בהם היה מפוקפק מאוד; כן נמנעו טרדה ויגיעה בלתי הכרחיות מהגייסות אשר זה רק יצאו מקרב.

לעלית מצבת כלי הטיס, עלתה עתה מצבת כוח-האדם מ-45 קצינים, משק"ים וטוראים שבתחילה, לסך-הכל של 600 איש!

ההליקופטרים מסוג "בל" חולקו מיד בין חבל-אלג'יר, חבל קביליה וחבל-אורן (***) בעוד ש-"S 55" אוגדו בטייסת מלאה, בת שמונה כלי טיס, כשחלק מבסיס הקרקע הטכני שלה הוצב בטלרגמה, בלב חבל-קונסטנטינה.

לבסוף, פלגה קבועה של הליקופטרים "S 55", נצטרפה בטלמסן (****) לשלושת ההליקופטרים "בל" שהיו מוצבים שם ושזכו כבר למספר מכובד של

סדר-דברים זה שופר בפרטיו לפי הלקח שנלמד מהנסיונות המצטברים ועתיד היה להשאר בעיקרו ללא שינוי עד לזמן הכתב דברים אלה (שלהי 1956). סיכומי-הפעילות החודשיים מבליטים את התפשטותו של אורח פעולה זה: ממאות אחדות של אנשי "קומנדו" וממטען אשר כמעט אף פעם לא עלה על טונה אחת, בסוף 1955 — הגיעו באב-גוסט 1956 אל שיא של 14354 אנשי-קומנדו ו-51,400 טונות מטען. פעולות מספר, בהן הופעלו גייסות בעוצמה של כחמש פלוגות, נתגלו כמבצעים-למופת, ונמצאו ראויים לשמש כהדגמות במסמכים רשמיים ידועים.

בינתיים גדל במידה בלתי שכיחה גם מספרם של כלי-הטיס שבשרות; ולא זו בלבד, אלא שעתה הוכ-נסו לשדות גם הליקופטרים-כבדים. תחת מצבת אב-גוסט 1955, שכללה 10 הליקופטרים "בל", ו-8 "סיי-קורסקי" "S 55" ("H 19"), מנתה עתה המצבה 14 "בל", 14 "S 55" ו-14 "S 58" ("H 34"), במקביל

(*) הכינוי המקובל לכנופיות-מורדים בתוניסיה ובאלג'יריה.

(**) מאז נכתב המאמר, באפריל 1957, הופל בירות ונשרף הליקופטר שנשא מפקד יחידות קומנדו צרפתיות. — המער.

(***) חבל אורן — אלג'יריה המערבית.

(****) טלמסן — עיר במערבה של אלג'יריה (כ-50,000 תו-שבים), כ-130 ק"מ דרום-מערבית לאורן.

פינוי פצוע בהליקופטר S-55

המבצע מוטס-ההליקופטרים מתוך מעין "מוצב-פיקוד מעופף" — אשר, בחולשו על מערך-הכוחות, מסוגל היה לפקח על פעולתם ולתת בכל רגע את הפקודות שנדרשו בהתאם לעובדות חדשות שנתהוו, או למאורעות בלתי-צפויים מראש. אכן, קרה גם פעמים-מספר שבטרם תושלם הטלת-הטבעת, הצליחו המורדים לסגת לעורף, בשבילים איזה-שהם, שלא ניתן היה לגלותם אלא על-ידי תצפית-מן-האוויר. הממונה על ההטסה-בהליקופטרים היה קשור לנעשה על הקרקע על-ידי תפקידו הישיר מכדי שיוכל לקבל על עצמו גם משימת תצפית זו; מכל מקום, אף לא היתה לו סמכות לשנות את "קוי המבצע". לעומת זאת, הליקופטר שהיה טס בבגובה רב יותר מעל לאיזור בו הופעלו הגייסות, כשטייסו קצין מוס-מך, ואיתו, כ"נוסע", קצין מטה המבצע המקושר אל ההליקופטרים-הפועלים במכשיר אלחוט בעל תדירות-גבוהות-ביותר, ואל הגייסות שעל פני הקרקע במכשיר-קשר 300 — היה בו כדי לאפשר "לתזמר" את תנועותיהם ופעולותיהם של אלה ואלה ולהפעיל ברגע הנחוץ את כל אותם גיווני התמרון שמסיבות הרגע עלולות היו לתבעם.

בתפקיד זה מצא ההליקופטר "בל" את תפקידו הטבעי; התכונות המיוחדות-לו נתנו גם אפשרות נחיתה בכל רגע נחוץ ליד אחת הפלגות המופעלות, כדי לבצע כל תפקיד קישור שעלול היה להדרש. ניתן איפוא לראות, כי מתוך תגובות לצרכים החד-יוניים השונים הגיעו מפעילי ההליקופטרים לידי "התמחות": הקצאת כל אחד מסוגי כלי הטיס המצויים-בשרות לשטח תפקידים מיוחד: ה"בל", נוסף על משימת-היסוד שלו (אשר הוסיפה להיות פינוי-נפגעים בקנה-מידה זעיר), החל לו-קח חלק פעיל במבצעים גופם, בתפקידי "מוצב-פיקוד מעופף", ו"מקשר-אוויר".

הנחתת גייסות ממוצב של ריחוף

מבצעי פינוי-נפגעים (הליקופטרים אלה נמצאו יעילים ביותר למטרה זו בשל העובדה כי את חלקת הנחיתה שלהם ניתן לקבוע בלב שטח מתקני בית-החולים גופא).

ההליקופטרים "S58" (כאמור — "H34" לפי הציונים המקובלים בכוחות-המזוינים הצרפתיים) נשארו מרוכזים בבוא-פריק, מקום בו הוטלה עליהם משימה כפולה: הכשרתם-לפעולה של הצוותות ושל הטכנאים — והשתתפות (ועד-מהרה!) בפעולות. זאמנם, כלי הטיס הראשונים הופעלו במבצע ב-26 ביוני — והרי הם סופקו ליחידה רק ב-4 ביוני!

הליקופטר משובח זה יצר מעתה אפשרות לפעול בקנה-מידה נרחב פי-כמה. תודות למנוע בן 1500 כוחות-סוס אשר לו, עשוי הוא להטיס כמעט בכל התנאים שנים-עשר איש חמושים במהירות 90 קשר לשעה — דבר, שבהשוואה ל-"S55" העלה מיד פי שלושה את יכולת-הפעולה לכל כלי טיס. בתנאים אלה, ניתן היה לתכנן — ואף לבצע — פעולות רבות-עוצמה.

אכן, הופעתו של "S58" בחלקות-הנחיתה המבצעיות גרמה להתפעלות כה רבה מצד ה"צרכנים" שלו שבגייסות-הקרקע, עד כי כלי הטיס מסוג "S55" הועמד ממש בצל. כל מפקד-מבצע תבע במפגיע כי ישגרו לו "ממותות" (* דוקא, ולא הערים כלל את אכזבתו כשלא יכלו לשלוח לו אלא "פילים" (* ותו-לא!

הפעלתם במשותף, במסגרת אותו מבצע, של שני טיפוסים כלי טיס נתקלה מיד בקשיים: שעוריהם-ההירות השונים שלהם היו מפריעים לקצב פעולתה המדוד של ה"אנטיליה" (** הממציאה את הגייסות על ציודם לעמדותיהם גלים גלים, בטיסות הלוח וחזור זהות; מסיבה זו אי-אפשר היה להכין-מראש בשטח-הכינוס פלגות אחדות-בגודלן של אנשי קומנדו, בשביל העמסתם אל כלי הטיס הבאים לקחתם. במלים אחרות, במבצע שלגביו סדר חייב לשמש מפתח להצלחה, הוכנסו עתה גורמים העלולים לשבש סדר זה. מתוך אותה שאיפה עצמה לשלטון-הסדר, הגיע פיקוח-ההליקופטרים, בדרך הטבע, לידי נהול

* "פילים" ו-"ממותות" — ההליקופטר "S55" כונה בפי הצבא האמריקאי בשם "הפיל העליון" ועל פי דמוי כנראה כונה "S58" בפי רבים מאנשי הצבא הצרפתיים שבצפון אפריקה בכינוי "ממותה".

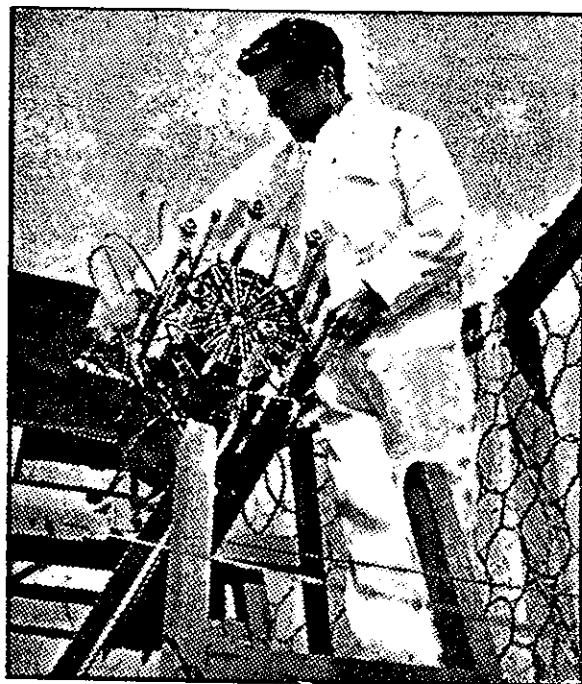
** אנטיליה — מתקן לשאיבת מים מבאר: גלגל המסוכך ע"י בהמה המהלכת בעיגול, המניע שרשרת של דליים היו-רדים לתוך באר ועולים ומריקים את המים לתוך שוקת או תעלה.

„סיקורסקי“ „S 58“ הפך לכלי הטיס המובהק למשימות הסתערות; אך עם זאת מסוגל היה, משתמה הטסת גלי ה„קומנדו“, לבצע תפקידי תספוקת, או אף פינוי נפגעים. כן הועיד אותו ציודו המשוכלל-יותר לביצוע של משימות-לילה.

„סיקורסקי“ „S 55“ — שנדחה לדרגת חשיבות שניה במעלה על-ידי ה„S 58“, ויכולתו היתרה להטסות הסתערות — נשאר גם עתה במלוא-כושרו למשימות הובלת מטען או פצועים.

כל אחד מטיפוסי כלי טיס אלה — אשר הגיעו אמנם לידי הפעלה מסוג מיוחד, אך ללא תחילת תחור-מים נוקשים מדי — נמצא בדרך זו מנוצל לפי מיטב האפשרויות הגלומות בו. לכך יש להוסיף עוד ש-„S 58“ ו-„S 55“ כאחד מצוידים ב„מתלה-מטען“ (*), וניתן להטיס בעזרת אמצעי זה גם מטענים

(*) „מתלה-מטען“ (Cargo Sling) הוא אביזר המותקן מתחת ל„כרסו“ של כלי הטיס, בעיקרו הרי הוא „ו“, אשר ניתן להפתח ע"י אנשי הצוות מתוך כלי הטיס ואשר אפשר לתלות עליו כל מטענים שהם. במקרה מענין אחד נתאפשר בעזרת סידור זה לחלץ חלקים חלקים, בשלושת מטעני הטסה, הליקופטר „S 55“ שנמחץ אל פסגתו של „גבל“ בגובה של 1000 מטר מעל פני הים — על-ידי „S 55“ אחר. אותו הליקופטר, לאחר בדק יסודי נכנס בפועל לשרות מחור דש בלעדי ה„מתלה“ היו נאלצים להרסו סופית במקום בו נטרף.

משתק-רעש נסיוני להליקופטר

לפנינו — נסיון לפתור בעיה טקטית, שהיא מן הקשות בבעיות הכרוכות בהפעלת הליקופטרים לתפקידים בשדה הקרב: מניעת הטרטור והרעש המבשרים-מראש ליריב את התקרבותו של כלי הטיס מוגבל-המהירות, ואשר לפי כל תנאי הפעלתו ישתדל כרגיל לנצל טיסות בגובה נמוך (לשימוש בעצמים קרקעיים שונים בתור מסתור). המנגנון הנסיוני שבתמונה — מורכב על מנועו הסילוני של הליקופטר בריטי נסיוני „רוטודין“, שנועד לשאת 40 נוסעים או 4 טונות מטען לסוח של 500 ק"מ.

שתי דוגמאות של מבצעי הליקופטרים

דוח: „ספאהי“ (שמו המסורתי של חיל פרשים צפון-אפריקני שבשרות הצרפתים), לגיון הזרים, ויחידות צנחנים. ביצועה של פעולה זו לא נתאפשר אלא תודות לקשר המצוין אויר-קרקע באמצעות מ.ק. 300 (אשר לעת עתה רק כלי הטיס של חיל האויר היו מצוידים בהם) וכן בזכות יכולתם המטופחת של הטייסים.

הלקחים שיש להסיקם הם: צות שאומן-כראוי בתפעול ההליקופטר „S 55“ — משימות לילה, כשר תנאי מזג האויר הנם טובים וקשר אדחוט תקין, נראה שאינם כרוכים לגביו בקשיים ניכרים. נראה בכל זאת כי יש הכרח להעניק לפלגות ההליקופטרים המופעלות אמצעים ראשוניים לפחות לסימון נתיבים וכיווני תנועה ל-שם התמצאות בשטחים בשעת מבצעים.

בטאון חיל האויר הצרפתי מתאר שני מבצעים אופייניים של יחידות הליקופטרים של חיל האויר — שהועמדו לרשות חיל-הצבא, ושיתפו-פעולה במהודק עם יחידות ההליקופטרים של הלז — באלג'יריה, במחציתה הראשונה של שנת 1956. השתתפותם במבצעים אלה — ליד פרקן ובפלסטרו — „הותה גורם חשוב מאד בהצלחת מבצעים אלה“.

מבצע פרקן

פקודות-הטיס ליחידת ההליקופטרים, שניתנו בי-מישרין ע"י מפקדת המבצע חלו על כל פעולות-השגרה המזדמנות (והנחוצות) של הליקופטרים: פינוי נפגעים, הובלת נשק ותחמושת, חילוץ אנשי קומנדו; נוסף על כך ההליקופטרים הם שנשאו בהעברת אנשי הפיקוד בין תבסה לפרקן.

המעשה-הבולט שבכל אלה היה חילוץ, בלילה, של פלגות-קומנדו שכותרו. לפעולה זו נודעה השפעה פסיכולוגית רבה על היחידות הנוגעות בדבר: יחידות

● הטייסים הוכיחו עצמם, והגיעו לרמת-כושר ראויה במהלכו של "קורס-התמחות מעשי" קשה וחמור, אשר לא חסרו בו רגעים מסוכנים.

● נתאשר — על אף העובדה כי היו כאלה שסברו אחרת — כי מלאכת טייס-הליקופטרים, אינה מלאכה קלה כלל וכי אין להסתפק כאן בחובבים, אלא מחייבת היא כוח-אדם מעולה דוקא; המזל הוא כי זרם המתנדבים אינו אozל והוא מביא ללהק טייסים מעולים.

קבוצת חשודים מחכה להעברה

בעלי מימדים גדולים, שהמקום בתאי-המטען אינו מספיק בעבורם.

כזה הוא עתה מצב-הדברים באלג'יריה. נצדק אם נאמר, כי ההליקופטרים של חיל-האוויר פועלים במלוא-התנופה: נוכחותם מורגשת בכל גזרה חשובה של זירת-המבצעים; כל ה"צרכנים" שלהם יודעים אותם ומעריכים אותם בשל השרות הרב ששרתו אותם.

מאבגוסט 1955 ועד ל-30 בספטמבר 1956, ביצע "להקה-ההליקופטרים-המעורב" מס' 057 למעלה מ-14,000 שעות טיסה, בהטיסו יותר מ-60,000 אנשי קומנדו, ו-410 טונות מטען, ובפנותו יותר מ-2,000 פצועים.

מאזן-פעולות זה — לא ניתן היה להשיגו אלא ע"י מאמץ יוצא-מגדר-הרגיל, שהשתתף בו כל אחד מאנשי הלהק ונתנו לו יד גם המטות והשרותים השונים בצפון-אפריקה ובצרפת עצמה.

כיום הזה כבר הוסרו, או עומדים להעלם, העיקריים בין הקשיים אשר ליוו את ההתחלה:

● זרם-התספוקת, במיוחד, נשתפר בהרבה; כוח-אדם מקצועי הוצב לתפקידים באחוז משביע-רצון.

המבצע בפלסטרו

המבצע מוטס-ההליקופטרים הופעל כאן באופן פתאומי — ובקצב מהיר. כתמיד במקרים שכאלה זרמו אל יחידת ההליקופטרים, בזו אחר זו, פקודות ופקודות-נגדיות. אי הידיעה של לוחות-זמנים ושל תעודתם, טיבם ומשקלם של המטענים שיהיה צורך להובילם, לא אפשר הכנה מדוקדקת של המשימה בכל הנוגע למשקל של הדלק שיהיה צורך לשאתו בכלי הטיס, לבחירת נתיבי התנועה ולמתן התדריך המוקדם לצוותות.

המבצע נתרחש במספר שלבים שבאו בזה אחר זה: הטסת צנחנים על ציודם בהליקופטרים, משדה-התעופה של בור-פריק אל פלסטרו, הטיסה-חזרה אל "מיזון בלאנש"; לאחר-מכן הטענת צנחנים להליקופטרים, והובלתם מ"מיזון בלאנש" אל פלסטרו. טיסות-השיבה היו מתבצעות בלילה, כשכלי הטיס ריקים, אל שדה התעופה של בור-פריק — בלית פקודה להביא שוב את כלי הטיס למצב כוננות למחרת החל משעת 0600 בבוקר. ביום השני של המבצע המריאו כלי הטיס והתייצבו כעבור שעה אחת במוצב

הפיקוד שבפלסטרו — ולאחר מכן טלטלו מחלקת צנחנים בת 42 איש אל חלקה הדרום-מערבי של

אלג'יר. בשובם, הם הביאו אל אלג'יר פצועים — וחזרו והתייצבו בבור-פריק. בימים השלישי והרביעי של המבצע עסקו ההליקופטרים שוב בהובלת צנחנים אל פסגות-הרריות, בפינוי נפגעים ובטיסות-שיבה ליליות.

הדו"ח של הקולונל, מפקד קבוצת-ההליקופטרים, היה בו כדי להרטיט בפשטות: "משימות תקינות, שלא היו כרוכות בשום קושי מיוחד".

ברם, בטאון חיל האוויר הצרפתי מוסיף ומעיר: — "לא זה החשוב; החשוב הוא כי ע"י הניווט המדויק, תקשורתם משביעת הרצון עם חיל-הצבא הפועל על הקרקע, ויכולתם לתנועה בלילה, הוכיחו ההליקופטרים של חיל האוויר פעם נוספת את כושרם לעבוד במשותף עם חיל-הצבא, את תעוזתם ואת הרמה הגבוהה של אימנם.

ברִי הוא כי השימוש בשפע כלי טיס בעלי "כנף סובב" מקל במידה בלתי-שכיחה על משימותיהם של הגייסות הלוחמים על הקרקע. ההליקופטר, זה ה"סוס הטרויני" בן זמננו, מאפשר להנחית מהלך-מות-בזק אל תוך לבו-ממש של מערך-האויב, במסגרת תנאים-ואפשרויות אשר כבר הראינו כאן שאין דומה לה ואין לה תחליף.

אולם בלחימה זו, המתנהלת על הקרקע, נשארת ההכרעה — ולעולם תשאר — נחלתו של חיל-הרגלים. נניח-נא לו, איפוא, לעשות מלאכתו, ולעשותה היטב. ואילו חיל-הרגלים — יהיה-נא סמוך ובטוח כי אנו (אנשי ההליקופטרים), נעשה את מלאכתנו כמיטב היכולת; וכי לא נחסוך כל מאמץ כדי להמצא בכל מקום בו יזדקק הוא לנו.

האם ניתן לומר, כי באלג'יריה, יהיה ההליקופטר גורם הקובע את ההצלחה? האם מוצדק יהיה לחשוב כי ריבוי מרחיק-לכת של מספר ההליקופטרים — יהיה בו כדי להביא את ההכרעה? ודאי שכאן עלולים אנו להכשל בשתי מסקנות מטעות:

א. כי מותר לנו לשעשע עצמנו בתקוה זו כי ריבוי ההליקופטרים כשלעצמו עשוי יהיה להכריע לטובתנו את מלחמתנו בצפון אפריקה;

ב. כי ניתן יהיה להעתיק לתוך מסגרתה של מלחמה חדישה ("אירופאית"), אפשרית — דהיינו, מלחמה אשר בין-השאר יהיו בה ליריב גם כוחות אוויר, והגנה נגד-מטוסית, משלו — את הלקחים אותם יכולנו להסיק מהמבצעים באפריקה.

לקחי לוחמת ההליקופטרים באלג'יריה

בפגישת חברות ההליקופטרים האמריקאיות, שנתקיימה בווישינגטון, מסרו שני מנהלי מחלקות מחברות ורטול, שנשלחו לאלג'יריה כמשקיפים מטעם החברה, על בעיות ולקחים כלוחמת ההליקופטרים באלג'יריה. מספר מסקנות מלקחי המבצעים הצרפתיים הועברו כהמלצות לצבא ארצות הברית, והן נבחנות עתה בבסיס המרכזי של אווירית הצבא, בפורט רוקר, אלאבמה. הדוברים המליצו על שליחת צות משקיפים מטעם הצבא לזירת הקרבות באלג'יריה: "ישנם דברים רבים מאוד שצבא ארה"ב יכול עדיין ללמוד באלג'יריה" — הם אמרו — "ויש לעשות כל מאמץ כדי לשלוח לשם צות משקיפים. אם מבחינה פוליטית הדבר אינו ברי-ביצוע, הרי יש לארגן פגישה עם המפקדים הצרפתיים בשטח נייטרלי" — ובלבד שלא להחמיץ את לימוד הלקח.

בעל הסקירה דלהלן, שנתפרסמה בשבועון "Army, Navy, Air Force Journal" מעיר מצדו הוא: "אכן, כל הדו"חות על הלקחים מן הפעולות האוויריות באלג'יריה, שניתן להשיגם, משמשים נושא ללימוד אינטנסיבי ע"י הגורמים המוסמכים של אווירית הצבא של ארה"ב".

הצעות לשיפורים בהליקופטר H-21 ("בננה")

מערכת רמקולים. נמצא כי רצוי ביותר להתקין מערכת רמקולים הניתנת להפעלה הן ע"י הטייס והן ע"י מפקד הגייסות המוטסים. המפקד חייב לתת הוראות לאנשיו בשעת הטיסה ולפני הנחיתה; אך היות ונתברר כי אש אויב, גורמים אקלימיים או גורמי קרקע מונעים לעתים קרובות מן הטייס להנהיג את ההליקופטר במקום שנקבע לכך, ומחייבים אותו לתמרן כדי למצוא שטח נחיתה מתאים, נקבע כי הטייס הוא אשר יתן את ההוראה לגייסות לעזוב את ההליקופטר. השימוש בקשר טלפוני פנימי אינו מספיק לצורך זה; יש לזכור כי נחתי ההליקופטר אינם מאומנים ומצויידים כגייסות מוטסים, וציוד הלחימה שעליהם מפריע מאוד לשימוש בקשר-הטלפוני הפנימי.

מראה אחורית. נמצא כי התקנת מראה אחורית לטייס ולטייס-המשנה עוזרת להם מאוד לבדיקת פיסת הקרקע עליה ינוח הגלגל הראשי, שעה שההליקופטר העומד לנחות נמצא מספר מטרים מעל לקרקע. למטרה זו השתמשו במראות מאותו סוג המותקן במכוניות משא.

מדרגה ומאחז בכניסה. נמצא כי רצוי מאוד להתקין מדרגה ומאחז בכניסה לכלי הטיס, כיון שגייסות עמוסי ציוד לחימה מתקשים בטיפוס אל המטוס.

תוספת כוח. כדי להבטיח כוח נוסף למערכת הרוטורים נעשו השיפורים הבאים:

(א) הותקן מאורר משופר למצנן (רדיאטור), הצורך פחות כוח. (ב) תוכננה מחדש מערכת הספקת האיר למאייד (קרבורטור), המנצלת את הלחץ הנוצר אחרי המאורר. שינויים אלה הוסיפו כ-40 כ"ס למנוע כשההליקופטר נמצא מעל לגבהים הקריטיים, והם הוכנסו בהליקופטרים הצבאיים והאזרחיים הנמצאים בשירות.

לקחים למבצעי-הליקופטרים לעתיד

אמצעים להנחתת אש. כל הגורמים מעידים כי רצוי ביותר היה לקבוע בהליקופטר מכונות יריה ורקטות להשתקת אש מן הקרקע בעת הנחתת הגייסות. שלושה מקומות בתא הטייס. הכרח הוא כי הטייס ומפקד הגייסות יהיו בתא אחד ויוכלו לשוחח פנים אל פנים. שעה שמבוצעת הסתערות הליקופטרים נגד אויב שעמדתו אינה קבועה נידעת חשיבות ראשונה במעלה ל-30 השניות שלפני הנחתת ההליקופטר. יש לזכור כי לטייס ולמפקד הגייסות תביעות שונות לגבי שטח הנחיתה, ובזמן זה חייבים הם להסכים אהדדי לגבי השטח המדויק של הנחתה. בפעולות המתנהלות עתה עומד מפקד הגייסות בין הטייס וטייס המשנה, כשמפה בקנה מידה גדול פרושה לפניו. הטייסים והמפקדים כאחד חזרו והדגישו את הצורך בשלושה מקומות בתא הטייס.

אימון הטייסים. הקשיים והאבדות שנגרמו לצרפתים במבצעי הליקופטרים בהודו-סין ובאלג'יריה הביאו למסקנה שיש לתת לטייסי ההליקופטרים אימון מיוחד. כפי שהדבר מתבצע עתה משמש הטייס המתחיל כטייס-משנה במבצעים במשך 200 שעות טיסה לפחות. לפני היותו לטייס ראשי.

מושבים וחגורות בטחון: מושבים וחגורות בטחון לגייסות מצמצמים את המרחב החופשי במטוס, ומאריכים את הזמן הנדרש לגייסות לפנות את המטוס. כשחגורות הבטחון היו מחוברות לרצפה ולקירות — נכשלו בהם הגייסות בזמן היציאה. היות ומשך הטיסה ממקום הכינוס לאיזור הפעולה לא נמשך אלא דקות ספורות, נמצא כי מוטב לגייסות לשבת על רצפת המטוס ולהיות חופשיים להתרכז במהירות לקראת פינוי ההליקופטר. אף-על-פי-כן נראה כי הכרח הוא להשאיר טבעות וחגורות קשירה לציד, כדי שלא יטולטל ויפגע בכתלי כלי הטיס.

הגבלת מספר החיילים לכל סוג הליקופטר. הפיקוד הצרפתי החליט על הגבלת מספר החיילים שמותר להעביר בכל-אחד מסוגי ההליקופטרים שבשימוש, והעמדתו על מספר קטן בהרבה מזה הנהוג בשימוש האזרחי של אותו כלי-טיס. שתי סיבות לקביעה זו:

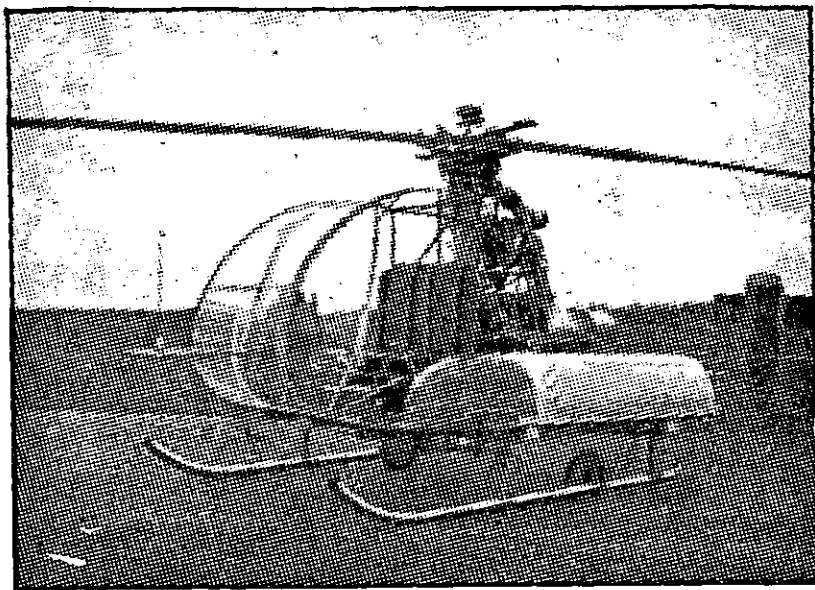
(א) חייל עמוס במלוא ציודו וחימושו תופש נפח ומשקל גדולים הרבה יותר מן האזרח הנוסע לענייניו. הצפיפות גרמה בכמה מקרים לאסונות: הנשק הטעון נלחץ בין אביזרי ציוד והיריות שנפלטו סיכנו את האנשים ואת כלי הטיס גם יחד.

(ב) הצפיפות מגדילה את ההתרגשות של טרם-קרב.

שריון. עד עתה לא תבעו הצרפתים התקנת שריון בהליקופטר. הם ויתרו אף על לוחות השריון המגינים על התמסורת ועל מצנני השמן, כיון שלא היו מוכנים להקדיש לכך כ-50 ק"ג מכושר נשיאת המטען, המצומצם בלאו-הכי.

מיכלים נסתמים-מאליהם. מיכלים כאלה הנם הסיבה היחידה שהליקופטרים לא עלו בלהבות. הצרפתים מחליפים אף את מיכלי השמן במיכלים נסתמים, מאליהם.

הליקופטרים - כלים למגע

דג'ין (DJINN)

תיאור: הליקופטר קל, בעל טורבינה הדוחסת אויר לקצות הלהבים של הרוטור היחיד (אין רוטור זנב). מקום לטייס ולנלוה אל הטייס, או לשתי אלונקות עם פצועים.

תוצרת: Sncase צרפת.

עוצמת מנוע: 260/240 כ"ס; דלק: קירוסין.

ביצועים: מהירות שיוט — 90 קמ"ש.

מהירות מכסימלית — 110 קמ"ש.

טוח — 120 ק"מ (עם שני אנשים)

80 ק"מ (עם טייס ושני פצועים)

סייג רום (במטען מכסימלי) — 1000 מ'

(בעל שיא גובה להליקופטרים — 8.482 מ')

שהיה — 1:15 ש'

משקל מכסימלי — 800 ק"ג

(משקל המטוס — 390 ק"ג)

שימושים: תצפית; פינוי נפגעים; קשר מפקדים.

יתרונות: כושר תימרון; ראות טובה; בשעת דחק יפעל

על דלק מכוניות.

מגבלות: איטי מאוד; פגיע לאש קרקע; טוח קטן; שהיה

קצרה; תצרוכת דלק מופרזת.

בל H-13 (BELL) מודל G47

תיאור: הליקופטר קל בעל מנוע בוכנה, רוטור ראשי ורוטור זנב. מקום לטייס ולנלוה, או לטייס ושתי אלונקות עם פצועים.

תוצרת: Bell ארה"ב; Giovanni Agusta איטליה.

עוצמת מנוע: 260 כ"ס; דלק: 80 אוקטן.

ביצועים: מהירות שיוט — 115 קמ"ש

מהירות מכסימלית — 155 קמ"ש

טוח — 272 ק"מ

סייג רום — 2.590 מ'

שהיה — 2:30 שעות

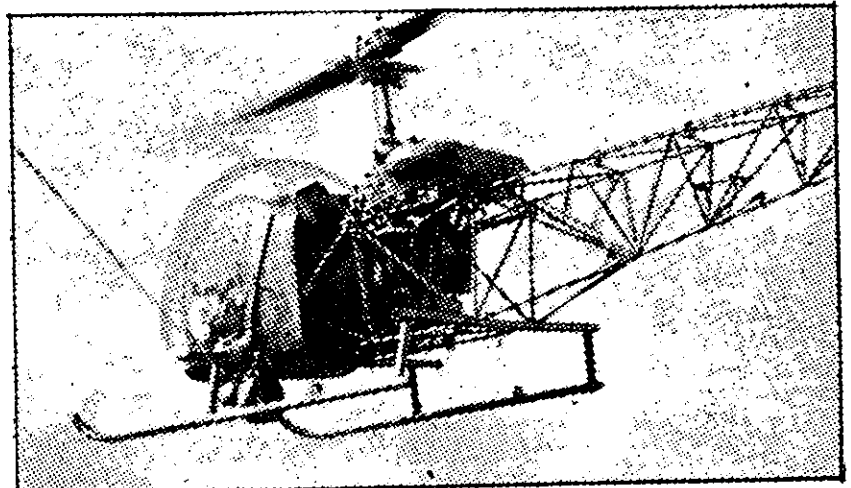
משקל מכסימלי — 1067 ק"ג

(משקל המטוס — 562 ק"ג)

שימושים: תצפית; פינוי נפגעים; קשר מפקדים.

יתרונות: כושר תמרון; ראות טובה.

מגבלות: איטי; פגיע לאש-קרקע.

אלואט II (ALOUETTE)

תיאור: הליקופטר קל, מנוע ע"י טורבינה, בעל מערכת רוטור ראשית ורוטור זנב. מקום לטייס ושלושה או ארבעה נלוים, או שתי אלונקות עם פצועים.

תוצרת: Sncase צרפת.

עוצמת מנוע: 360 כ"ס; דלק: קירוסין.

ביצועים: מהירות שיוט — 140 קמ"ש

מהירות מכסימלית — 180 קמ"ש

טוח (עם 2 אנשים) — 550 ק"מ

(עם 4 אנשים) — 280 ק"מ

סייג רום (במטען מכסימלי) — 1500 מ'

שהיה — 4 ש'

משקל מכסימלי — 1550 ק"ג

(משקל המטוס — 875 ק"ג)

מצויד במתלה למטען עד 300 ק"ג

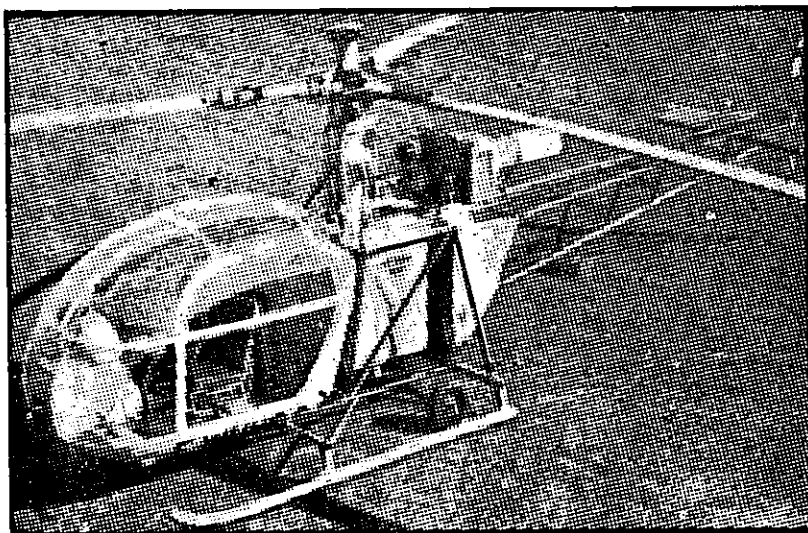
שימוש: טרב נוסה בהפעלה טקטית.

יתרונות: כושר תמרון גבוה; מהיר יחסית; בשעת דחק

יפעל על דלק מכוניות.

מגבלות: פגיע לאש קרקע; נמוך מאוד על מגלשיו;

מחייב שטח נחיתה חלק.

אוי-רקרק מהודק (המערך הצרפתי)

סיקורסקי (SIKORSKI) H 19 (S55)

תיאור: הליקופטר בינוני בעל מנוע בוכנה, רוטור ראשי ורוטור זנב. מופעל על ידי שני טייסים. מקום ל-10 נוסעים. בשימוש טקטי — נושא 6 לוחמים.

תוצרת: Sikorski ארה"ב.

עוצמת מנוע: 600 כ"ס; דלק: 100 אוקטן.

ביצועים: מהירות שיוט — 138 קמ"ש

מהירות מכסימלית — 178 קמ"ש

טווח — 375 ק"מ

סייג רום — 3.200 מ'

שהיה — 3:30 ש'

משקל מכסימלי — 3271 ק"ג

(משקל המטוס — 2177 ק"ג)

מצויד מתלה למטען עד 1000 ק"ג.

שימושים: העברת לוחמים וציוד, פינוי פצועים.

יתרונות: טווח ארוך יחסית (עם מיכלים רזרביים); בעל

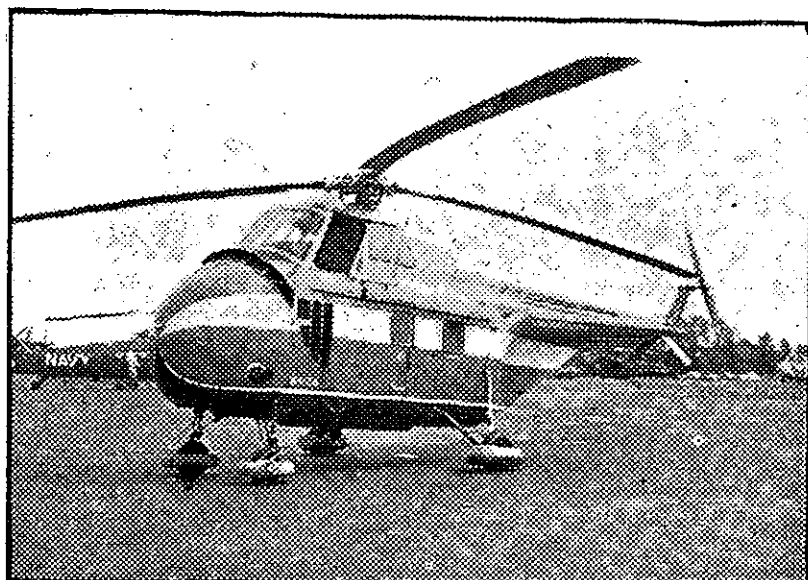
מנוף להרמת 300 ק"ג; אפשרות לנחיתה על

מים; קל לשליטה.

מגבלות: קטן יחסית להליקופטר מסוגו; פגיע מאש קרקע;

ניזוק ממי מלח (בנוי מגנזיום); בנוי לצרכים

אזרחיים.

סיקורסקי (SIKORSKI) H 34 (S58)

תיאור: הליקופטר בינוני-כבד, בעל מנוע בוכנה, רוטור ראשי ורוטור זנב. מופעל על ידי שני טייסים ומכור

נאי ונושא 12 לוחמים, מרגמה 81 מ"מ ו 20 פצצות.

סידור ל 8 אלונקות.

תוצרת: Sikorski ארה"ב

עוצמת מנוע: 1525 כ"ס; דלק: 100 אוקטן

ביצועים: מהירות שיוט — 156 קמ"ש

מהירות מכסימלית — 208 קמ"ש

טווח (עם צות ו-12 לוחמים) — 525 ק"מ

(הוביל גייסות להרים בגובה 2500 מ')

שהיה — 4:25 ש'

משקל מכסימלי — 6.000 ק"ג

(משקל המטוס — 3.500 ק"ג)

מצויד במתלה מטען עד 1.200 ק"ג

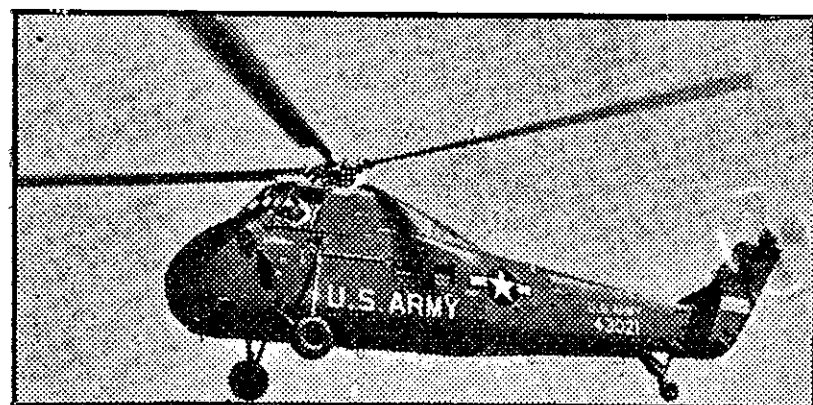
שימושים: הובלת לוחמים וציוד; פינוי פצועים.

יתרונות: כושר ביצוע רב בשטח הררי ובטמפרטורות

גבוהות; יכול לנחות על גלגל אחד; אפשרות

ירי מן החלונות; קל לשליטה; טווח ארוך יחסית.

מגבלות: תא מטען קטן; דלת יציאה אחת; פגיע לאש קרקע.

„בננה“ (PIASECKI) H21 ("Work-Horse")

תיאור: הליקופטר בינוני-כבד בעל מנוע בוכנה אחד ושתי מערכות רוטור, מתוכנן להובלת 21 לוחמים וציוד.

סידור ל-12 אלונקות.

תוצרת: Vertol Piasecki ארה"ב.

עוצמת מנוע: 1425 כ"ס; דלק: 100 אוקטן

ביצועים: מהירות שיוט — 163 קמ"ש

מהירות מכסימלית — 189 קמ"ש

טווח מכסימלי — 750 ק"מ

סייג רום — 3290 מ'

משקל מכסימלי — 6818 ק"ג

(משקל המטוס — 4.048 ק"ג)

מצויד במתלה למטען

שימושים: הובלת לוחמים וציוד; פינוי פצועים.

יתרונות: מקום ל-21 לוחמים; 2 פתחי יציאה; יכול לנחות

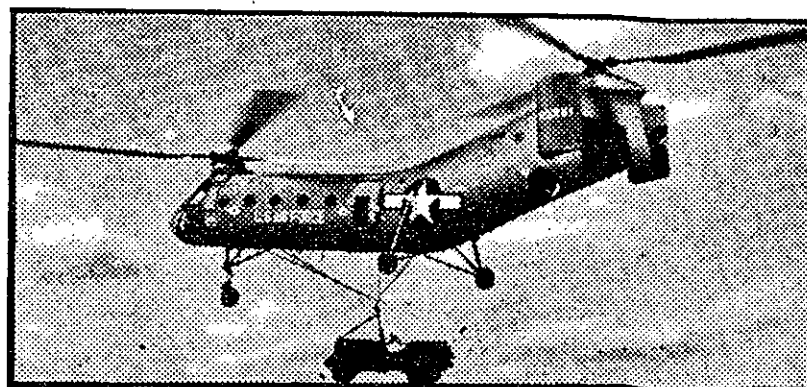
על גלגל אחד; להבי הרוטור גבוהים מאוד; אינו

מקים אבק רב בשטח חולי; אין בעיות איזון

המשקל; ניתן לחבר אליו שני מיכלי-דלק נתיקים.

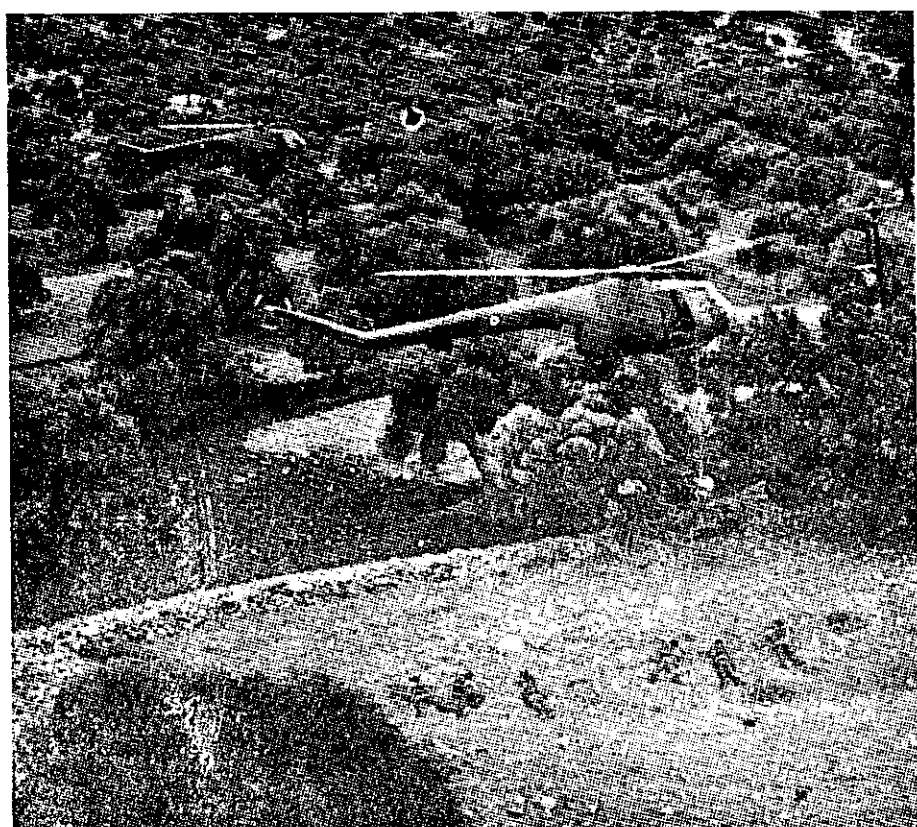
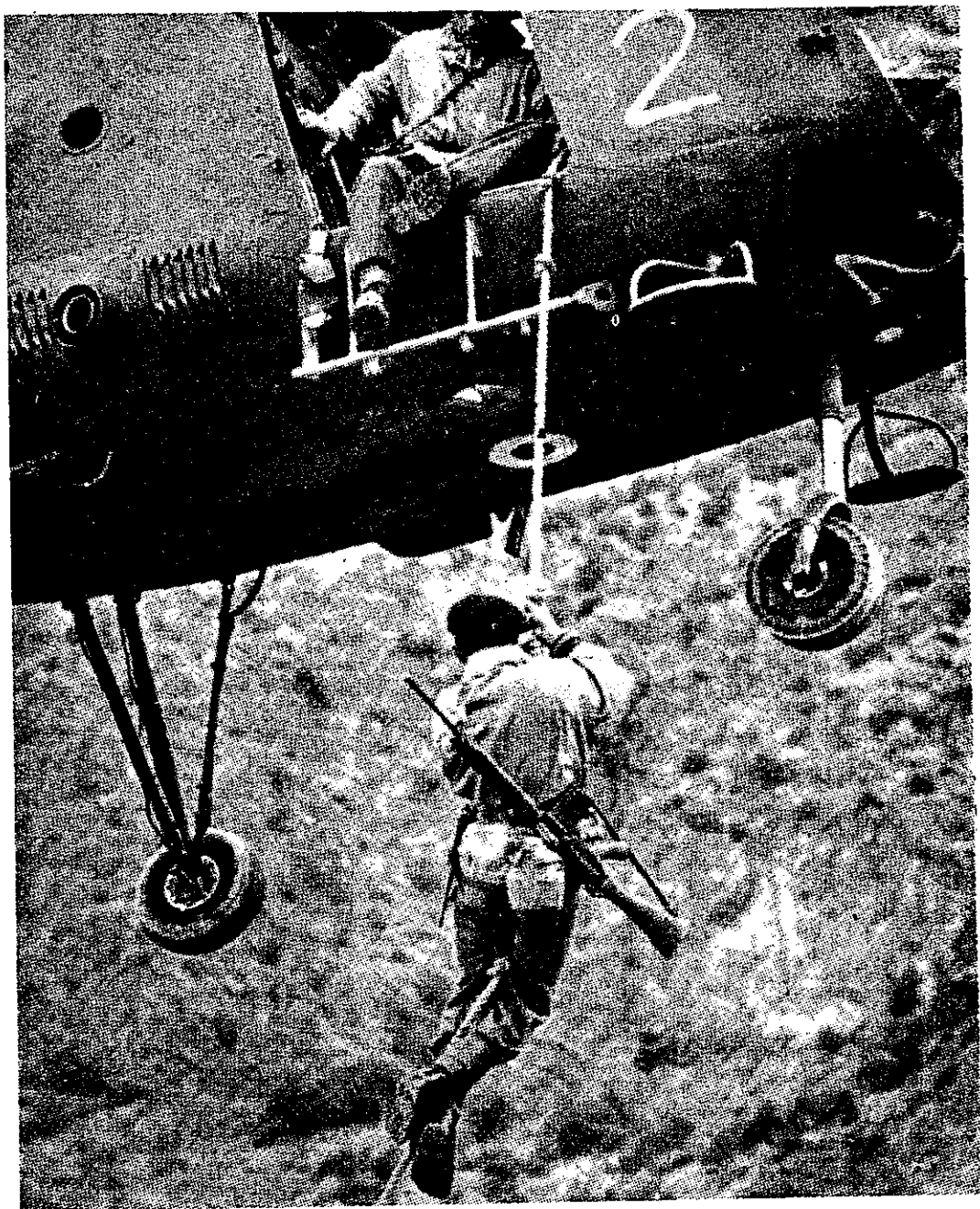
מגבלות: מנוע חלש; צללית גדולה; פגיע לאש קרקע;

מצריך אימון-טייסים מיוחד.

קרן הליקופטרים עולה בכל מקום

המגמה לשימוש מתרחב-
והולך בהליקופטרים בסוגים
שונים של פעולות מלחמה, אך
בראש וראשונה באלה הקשור-
ים במבצעים נגד-גרילה, ניי-
כרת כיום בכל חלקי העולם
(מכל מקום, רוסיה — שאינה
מרבה לפרסם על יחידות ההלי-
קופטרים שלה — הוציאה בי-
מהדורה רוסית כבר לפני שנה
ומעלה את ספרו של לין-מונטרוס
האמריקאי „חיל הפרשי השמי-
מי“ (!). והנה, גם בקפריסין, הס-
מוכה למדי אלינו, פועלים אנשי
רגלים בריטיים בנחיתה בעזרת
חבלים מהליקופטרים מרחפים.
בפעולה זו — התקפת פתע על
חבורת גרילה המסתתרת בי-
הרים יעריים (שטח המזכיר
למדי אזורים בפנים הגליל) —
הנחיתו נשאה הליקופטרים „סיק-
מור“ כ-20 חיילים חמושים.

על ההגנה

לצבי שלום רב

בודאי זכורה לך פגישתנו החטופה בעת ביקורי בימי מבצע "קדש". אותה פגישה על המשלט מכוסה הזיתים, המשתרע לרגלי הגבעות המתנשאות משני עברי הכביש המתפתל במעלה, ונעלם בואכה שכם. הרגע הדוחק והמשימה המחייבת מנעו ממני להשיח בפניך את כל אשר הצטבר בלבי במשך אותו ביקור לאורך משלטי הקו, ונאלצתי להסתפק בהערות מספר והוראות ברורות לשינוי במערך שנערכת בו. במכתבי זה רוצה אני להחזיר לך את החוב הישן ההוא. נחרדתי להתקל בעובדות שהעידו על בורות הקצינים בנושא ההגנה — קצינים כמוך, שאת חלקם אני מכיר עוד ממלחמת הקוממיות, ואני מוכן להעיד שהם קצינים טובים. הליקוי הראשון, שעבר כחוט השני בכל המשלטים בהם ביקרתי, הוא ההתעלמות המוחלטת מהגורם "הקטן" ששמו אויב, הניצב בפועל בטוח מאות מטרים ולעתים אף פחות מזה.

לדוגמא: המק"ב הוצב באגף בעמדה שנחפרה בעמל רב, מחוץ לכרם הזיתים. השיקול היה שמשם הוא שולט יפה על המדרון העולה מן הוואדי שבכיוון האויב — שיקול יפה אולי על שולחן חול בקורס, אולם מה לגבי העובדה שמעבר לוואדי על הגבעה החולשת על מוצבנו בטוח 500 מטר, נמצא מוצב של הלגיון, וצופים שלו עוקבים על הצבת הנשק שלנו? הרי במכת האש הראשונה יחוסל צות המק"ב. העור בדה שבחבורות ההדרכה כתוב שיש להציב את המק"ב באגף, מחייבת יישום נכון; בתנאים הנ"ל אין כל הצדקה שלא להשתמש במסתור שמספקים עצי הזית. זאת ועוד, האם המק"ב הוא הכלי שצריך לכסות באש מדרון בטוח 150 — 100 מטר, או שתפקידו לנטרל את העמדות שמהן יפעל הרתק להתקפת האויב, ואת המעברים הרחוקים בהם ינסה לעבור הכוח התוקף? אכן, לאחר החשכה אפשרי ורצוי להציבו לתפקידי משימות אש סכנה.

התחמושת, המים וכל יתר האפסניה של הפלוגה רוכזו על המדרון שהאויב חולש עליו מן האגף;

כששאלתי לסיבת הדבר, נאמר לי כי משם דרך הגישה היחידה לקומנדקר — סיבה ותירוץ הטובים באימונים, אולם תירוץ זה לא ימנע בעד האויב לכסות באש את כל העתודה האפסנאית, ובדרך זו למנוע את השימוש בה דוקא ברגעים שתהיה חיונית ביותר.

אי הידיעה היסודית בולטת בצורה בה פוזרו החיילים כמעט בצורה סכימטית-גיאומטרית, בהיקף הגבעה: שוחותיהם קישטו את ראשה של הגבעה כזר עגול.

אף אופן מתיחת הגדרות והקונצרטיות הוכיח על חוסר בקיאות. לא היה כל קשר והקבלה בין קוי האש והגדרות, ומרחקם מהעמדות לא עלה על 10—20 מטר. אין בכונתי להוסיף ולמנות דוגמאות מסוג זה, מאחר וכולן זהות בשורשן.

ליקוי מסוג אחר, שגם הוא חזר ונתגלה במרבית המוצבים, היה: חוסר הידיעה כיצד לארגן את סדר היום של הלוחמים, ואת חלוקת עומס המשימות ביניהם.

אתה זוכר בודאי את התמונה שנתגלתה לעינינו שעה שירדנו בשיפולי המוצב לפנות בוקר, עם אור ראשון; כיצד נחרדנו שנינו כשנוכחנו לדעת שמסביב לעמדת המקלע והמק"ב כולם נותרים, ואיש אינו ער. אודה ולא אבוש: נקרעתי בין חרון אף נוראי, שתקפני על חוסר האחריות של החברה, לבין הרגשת הרחמים על הבחורים שבהבעת פניהם ובצורת תנוחת אברי גופם השרועים על הסלעים ניכרו העייפות ואפיסת הכוחות. כך, בחורים אלה היו לאחר 48 שעות של טלטולים, חפירה ודריכות, בלי רגע של מנוחה; וזו התוצאה. רק במקרה לא נגמר הדבר בטבח של הפלוגה ונפילת המשלט.

נושא זה כמעט ואינו מוצא את ביטוי באימונים, היות וכל תרגילי ההגנה בדרג הפלוגתי והגדודי אינם נמשכים יותר ממספר שעות — לכל היותר 24 שעות. אין דבר המסלף את נושא ההגנה מאשר הפיכתה למאמץ חד פעמי קצר.

מצורת קרב זו; עלינו לזכור שכל מאמץ התקפי מחייב מאמצי הבטחה והגנה, וכל הצלחת מאמץ התקפי מחייבת הבטחת ההישג, שלא ישמט ויאבד בהיסח הדעת.

ניתן איפוא לסכם ולאמר, שכל מאמץ התקפי מתוכנן, נחלץ ופורץ מתוך המערך המוגן, והוא מסתיים, שוב, בהערכות מהודשת להגנה.

מסיכום זה מתחייבת המסקנה, כי אין להפריד בין הגנה והתקפה, ויש לראותן כשלבים, השלובים במהלך המערכה עם יתר צורות הקרב.

עם כל שאיפתנו וחזירתנו המתמדת לשמור על רוח תוקפנית של גייסותינו, ודבקותנו בהנחה שההגנה הטובה ביותר היא ההתקפה, טרם פטרנו עצמנו מן ההכרח להעריך להגנה, ולעתים אף לערוך קרבות הגנה. על כל פנים חשוב לדעת שלא בהתעלמות, ואף לא בסלידה מנושא ההגנה, יש איזושהי תרומה בעלת ערך מעשי לביסוס יכולת ההתקפה וההסתערות של צבאנו.

מפקד-מדריך לשעבר
שי

הערנות והדריכות הם התנאי הראשון להפעלה יעילה של תוכנית ההגנה. זאת, ועוד — רק הערנות הרצופה והדריכות המתמדת עונים לבעיה. כדי להשיג רציפות כזאת הכרחי חישוב הכוחות והיכולת, ותכנון חלוקת המשימות. החזקת כל האנשים במתח סופה להקהות את החושים, לייגע, ולהביא ל"נחירה" כללית — דוגמת זאת שהיינו עדים לה — דוקא בשעה הקריטית ביותר, שעת עלות השחר.

מאז אותו ביקור, אני נרדף על ידי ההרגשה המעיקה שנושא ההגנה אינו נהיר דיו, ואנו לוקים בו במידה המצדיקה בדיקת העניין וחשיפת שורשי הליקויים.

ההישגים והנצחונות בסיני לא זו בלבד שלא שחררנו מהרגשה זו, אלא אף העמיקו בי את תחושת הסכנה מזלזולנו בנושא זה. אמנם עיקר פעולותינו בסיני היו התקפיות (ולכן אף עיקר הלקחים לאחר סיני התייחסו לסוג פעולות זה), אולם אין אנו רשאים להתעלם מתפקיד ההגנה, שחלק לא מבוטל מכוחותינו נתכבד בו במשך מערכת סיני, אף כי הלז לא הועמד במבחן הקרב. ראשית, עלינו להכיר בעובדת יסוד: אין אפשרות מעשית להתעלם, להסתייג, או להימנע

תחרות רשימות מ. 14 - תזכורת

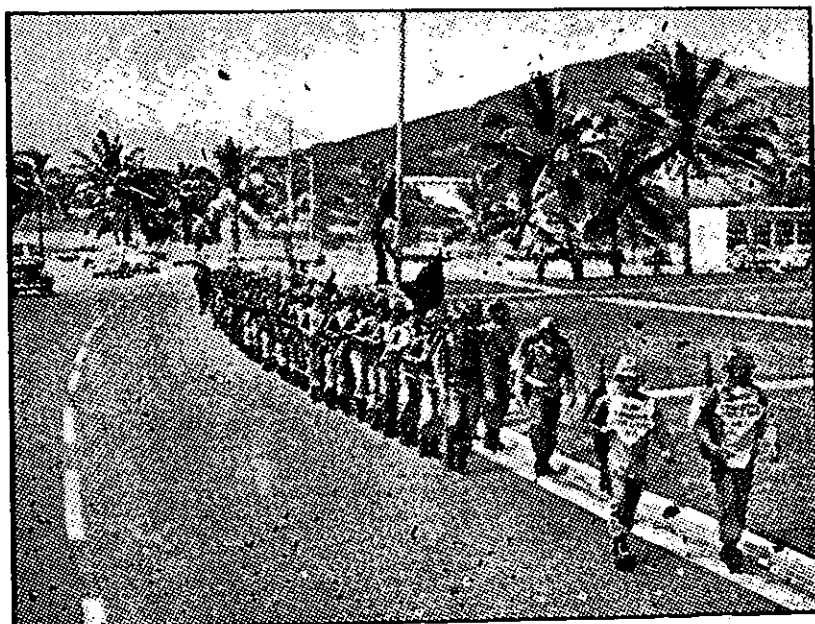
כיצד למנוע תאונות דרכים

תמרורים על חיילים

בצבא ארה"ב הונהגו תמרורים להתראה על גייסות צועדים בכביש. את התמרור-רורים לובשים שני חיילים הצועדים לפני היחידה.

הקורא

רשימות לתחרות מ. 14 מתקבלות עד ל-1.9.57. תנאי התחרות — בחזרת ק"ו, עמ' 55.

במת מערכות

על תמרון

הממוכנת המשתפת פעולה עם האויר, צריך לאפשר פיתוח תמרון-התקפי נגד מרחב מוגן שהקים האויב. במקרה זה אין בסיסי התמרון הנ"ל מתאימים להשגת המטרה. אכן, בשטח זה ניתן ללמוד רבות מנסיון מלחמת העולם השנייה (טרם הושפע אורח-הלחימה מחומר הנפץ הגרעיני). בעיקר מנסיונם של אותם צבאות שפיתחו שיטת לחימה מהירה מזאת של יריביהם.

תמרון ההתקפה ה"פשוט" (שאגב, אינו פשוט), שהכל מדברים עליו הוא "היתד הפורץ", כלומר, ראש אחד חזק פורץ לתוך המרחב בחזית צרה; נוצר מצב כזה שהגייסות המובילים חייבים להרחיב את הפריצה לאגפים בטרם ימשיכו לחדור לעומק.

באורח תמרון זה שלור בה איפוא ההתפרצות, שהיא למעשה כרסום קליפת המגן, בהרחבת הפירצה להכנת "מאחז" — וניצולו על-ידי גייסות נוספים כדי לחדור לעומק, ליעד החיוני, שעל-ידי כיבושו תשותק התנגדות האויב. אלו הם השלבים הנקראים קרב חד-בחד וקרב החדירה.

לאחר הרחבת הפירצה תתחיל חדירה עמוקה יותר לתוך מערך האויב. פעולה כזאת מתאפשרת היות והכוח שפרץ נמצא במצב נוח לפתח התקפות על אגף האויב שבצידי ציר הפריצה, או לכתרו.

נראה את האפשרויות הפתוחות לאויב מול תמרון זה, ונבין משום מה אין הוא כה פשוט כפי שיכולים

אין הכוונה להתמודד מעל "במת מערכות" עם אלה שניסו להציג את הבסיסים השונים של התמרון, אלא להרחיב רעיון שהועלה במקום אחד במחשבות "שריונאי" (*), ולערער על כמה מהנחותיו האחרות. יסודות התמרון שנגעו בהם היו תמרון על בסיס מכשול (דוגמת התמרון של ולינגטון בטורס ודרה) או על בסיס מארב (דוגמת התמרון של חניבעל בקנה). אמנם, העקרונות המונחים ביסוד שני טי-פוס תמרון אלה ישימים לזה שיוצג כאן, אך יש

ובין גייסות מתמודדים קיים מצב שצורות התמרון שצוינו לעיל אינן עונות עליו.

בסיס התמרון של "המ-ארב" ובסיס התמרון של "המכשול" נשענים במיוחד על עליונות האש הסטטית. מהרבה בחינות ברורה עליונות האש הסטטית, או יותר נכון קלה לתפישה. מלחמת החפירות ב-18 — 1914 גילתה עליונות זאת. אולם אלה שקלה להם תפישת עליונות האש הסטטית, לא קלה להם

הבנת עליונות האש כשירת-התמרון, שנוצרה על-ידי הטנק והמטוס ומצאה את ביטוייה במלחמת העולם השנייה. בעיקר מתקשים הם בהבנת מלוא המשמעות הנובעת מעליונות זו; הוה אומר, הניצול הנכון של העוצבות הממוכנות בשיתוף עם חיל האויר. בסיס התמרון שיאפשר ניצול מלא של העוצבה

(*) ראה "מחשבות בעקבות אורחות שריון בזירה מדברית". הוב' ק"ו עמ' 31.

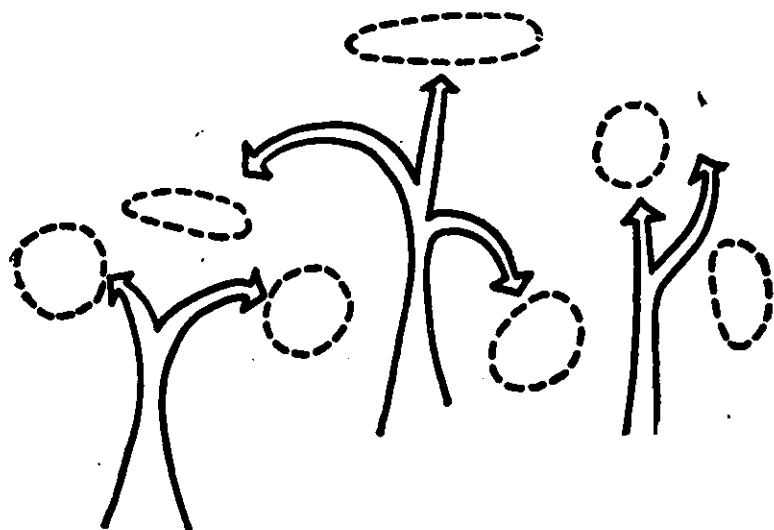

להרחיב רעיון שהועלה ע"י "שריונאי"

ולביצוע. תמרון "היתד והמלכודת" הנו תמרון רב ראשים, הפורצים בכמה מקומות באותו זמן אל אותו מרחב מוגן של האויב. התוצאה תהיה, שגייסות אויב שלא נכנעו או ברחו, יימצאו בינות לראשים שפרצו, כשהם חשופים להתקפות אגפיות ולכיתור; הפריצה רבת הראשים שוברת את האורגניות של המרחב, וכל חלק משנה נאלץ להגן על עצמו, ואינו פנוי לארגון התקפות-נגד. איי אויב אלה יבוערו על-ידי הראשים שפרצו, או על-ידי הגייסות הבאים בעקבותם.

תמרון זה פותח לראשונה על-ידי הגרמנים בסוף שנות ה-30, והוא מתאים במיוחד לגייסות ממוכנים, היות והנו מושתת על עליונות האש כשירת התמרון מול האש הסטטית של העמדות. במיוחד יש יתרון לתמרון כזה בתנאי אויר שקולים, וכאשר הזמן העומד לרשות התוקף אינו בלתי מוגבל — ולפעמים גורם הזמן קובע את סוג התמרון יותר מאשר מכשולים פיזיים.

ברור שלתמרון "היתד והמלכודת" יתרון רב על פני תמרון "היתד", כי בעצם טיבו נמצאים נתונים המספיקים לקיום יוזמה לזמן רב, תוך כדי שיבוש מערך האויב ומניעת הפעלתו כמעריך הגנה אורגנית.

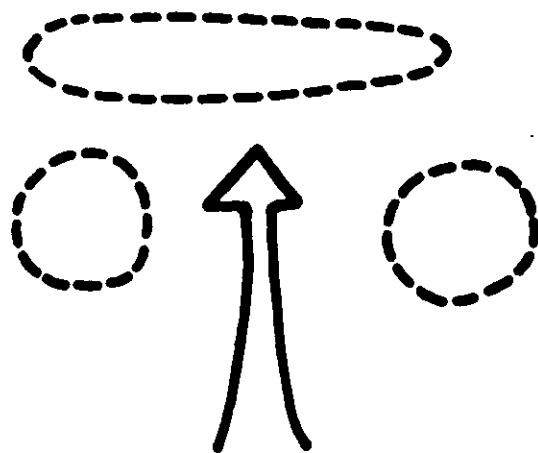
תמרון "היתד והמלכודת"

תנאי אחד חיוני יש לתמרון זה, והוא: ההכרח לבצעו במהירות רבה יותר מזו בה מסוגל האויב לשנות את מערכו. לכן מחייב תמרון זה ריכוז המאמצים והפעלתו המהירה, שתמנע מהאויב כל אפשרות להתאושש.

ולסיכום נחזור אל המניע אשר הוליד תמרון זה — אל מילת האזהרה של גנרל פולר: "..... יהיו האמצעים לניהול מלחמה ממוכנים כאשר יהיו, אסורה עלינו מחשבה מכנית; כוח המנוע נובע מיצילותו, ואילו כוח המחשבה תלוי במידת החופש שלה — החופש מהשתלטות המכונה".

"אלף"

היינו לחשוב. האויב יכול להעריך להגנה בעורפו, על קו ההספקה שלו, ולהכין שם מרחב מוגן חדש. תנופת ההתקפה של הכוח הפורץ, אשר יגיע אל מול מערך זה לאחר ריכוז המאמץ לפריצה הראשונית, תהיה חלשה למדי, וכך ניתן יהיה להנחית עליו התקפת-נגד קטלנית. הוה אומר, האויב יכול להכין בעורפו בסיס תמרון של "מכשול". כן יכול האויב להפוך את הפריצה של התוקף לבסיס של תמרון.

מעריך הגנה עורפי, מגייסות שנש"תבשו או עתודות.

מתחמים באגפים, שתפקידם לתקוף את הרגלים והאספקה הבאים בעקבות השריון.

תמרון "היתד"

"מארב" שיבוצע על-ידי המרחב המוגן; החלשת ההתנגדות מול החוד הפורץ תעורר את התוקף להתקדמות בלתי מאוזנת, ואז ניתן להנחית עליו התקפות אגפיות, ניתן לחתוך את קווי האספקה שלו ובסופו של דבר ניתן לכתרו ולהשמידו.

אולם בזה לא מסתיימות הדרכים הפתוחות לפני האויב: לכל אחת מן הדרכים שתוארו לעיל גונים משלה. למשל — ריכוז מהיר של כוחות בחזית ובאגפי החוד הפורץ כדי להקהותו על-ידי מכות נגדיות, כדי להאיט את תנופת התקפתו, וכד'. ובכן, אין תמרון "היתד" כה פשוט מהאספקט היבשתי — ובודאי שאין הוא פשוט מן האספקט האוירי, כשכל הכוח הפורץ חותר אל יעד אחד כשהוא מתועל בפריצה אחת. יחד עם זאת ברור, שאם תמרון כזה מצליח הוא מביא לתוצאות מכריעות מאוד.

נראה, לכן, שתמרון כזה יצליח רק במקרים מיוחדים — בעיקר אם קיימת עדיפות מוחלטת של התוקף.

רציתי להרחיב כאן את הדיבור על התמרון "היתד והמלכודת" (Kessel & Kiel) אשר בו נגע "שריונאי" במחשבותיו הנ"ל. אמנם, לעומת התוצאות המכריעות של תמרון "היתד", או של תנועת התקפה באגף המרחב המוגן, תהינה אולי בתחילה תוצאות התמרון "היתד והמלכודת" פחות מכריעות, אבל בסופו של דבר הן תבאנה לאותה הכרעה עצמה — מה גם שתמרון "היתד והמלכודת" דורש הרבה פחות זמן להכנות

קרב־תעיה - ומעויות בגבעות

(על ספרו החדש של גנ־בר־יג' ס.א.ל. מרשל)

ועוד: —

„כתוצאה מבחינתו החודרת את מהותו ואורחיו של קרב־הכיתה, למד מרשל רבות על אודות הלחימה על־פני־הקרקע; עובדות־יסוד המשיפיעות על הצלחה או כשלון, חיים או מות, בקרב — עובדות אשר שום איש צבא החושב מחשבה רצינית אינו רשאי להתעלם מהן. אכן, תוקפה של הערכה זו חל לא על „חיילי קו־החזית“ בלבד. הבה ויקראו אנשי־קשר, למשל, בספר זה — ויעשו נא, בפעולת חיבור פשוטה, את חשבון חייה־אדם שאבדו משום שמכשירי האלחוט לא יכלו „לפלוס דרך“ ברגעים בהם היו הלוחמים זקוקים באופן נואש לעזרה או לידיעה (והרי רשת־התקשורת היתה ראשון הנפגעים)“ בכל קרב מאלה המתוארים בספרו של מרשל, פרט לאחד). הבה ויקראו־נא בספר זה קציני המטה שבכל הדרגים — ויוזכר להם באיזו קלות עלולים חיילים להבין הבנה־מוטעית הוראת שאינן ברורות כל צורכן. מי יתן ויערכו את חשבון האבידות שהיו תוצאה ישירה מכך שמישהו לא השלים את עיבודה של תכנית על כל הדרוש בה, או לא מסר למועד ידיעה אשר מישוהו אחר היה זקוק לה דחופות.“

בעוברו לציטוט הקטעים מתיאור־הקרב ע"י מרשל, מציין גיוגלר, כי באותו אביב 1953 (דהיינו, אחר שהדיביזיה ה־7, בה מדובר בספר, כבר פעלה בזירת קוריאה מזה למעלה משנתיים וחצי, אם כי מתוך התחלפות הדרגית של כוח אדם בתוכה), התנהל „בוסתן התפוחים ליד פאן־מו־ג'ון“ משא־ומתן אינ־סופי ומייגע בענין חילופי שבויים וכריתת הסכמים הפוגה; ובמשך זה שנתיים־כמעט, לחמה הארמיה השמינית כדי „לרפד“ את מערכה בפני התקפות, כשצוי הדיפלומטיה מונעים בעדה מלהתקדם או מלסגת, מלנצח או מלהפסיד.“

והרי אותו חלק עיקרי מסקירתו של גיוגלר, המוקדש ל„קרב הטעויות“ הלז — הקרב העומד כנראה גם במרכזו של הספר עצמו: —

במערך־החזית של הארמיה־השמינית, הפרוס לכל רוחבו של חצי־האי הקוריאני, היו החיילים מבלים ימים ולילות חד־גוניים במשימה הארוכה והמשעממת של השגחה על המדרונות והבקעה, המשתרעים בין הקו שלהם לבין ביצורי הצפוניים על הרכסים שמ־

„גבעת קדל־חזיר“, ספרו החדש של גנ. מרשל, הנודע שבמנתח־הקרב האמריקאיים (והידוע למדי לקוראים בארצנו, ביחוד מאז מערכת־סיני), גדוש שפע לקחי־קרב — מרים, אך מחכימים. כזאת היא על כל פנים דעתם של כל סוקרי־הסקירות על ספר זה בעתונות הצבאית־המקצועית לגוניה, המופיעה בארה"ב. מיור ר. א. גיוגלר — שהוא עצמו „בעד דבר“ לא־מבוטל בתחום זה (שהרי הוא עורכו, ומחברו הראשי, של הספר „קרבנות בקוריאה“, שהופיע בעברית בהוצ' „מערכות“) — אף הוא באותה דעה; בסקירתו מדגים הוא את טיבו של הספר החדש על ידי ציטוט קטעי תיאור־קרב חי, מזעזע ומאלף־מאין־כמוהו: תיאור הקרב של פלוגות רגלים, שלחמו רוב הזמן בחשכת הליל, וכל הזמן באפלת אי־ההתמצאות וטעות־הדדית — ראית־אויב־כידיד וראית־ידיד־כאויב — על גבעה עקובה מדם.

אמנם, בניתוחו זה של גיוגלר (וכנראה אף בספרו של מרשל) יש גורם שאיננו מופיע ברוב המלחמות: הספק האם בכלל עומדת עוד המלחמה להמשך, והי אם יש טעם לקרב ולקרבנות. כזה היה המצב באותם ימי שלח־מלחמת־קוריאה — מצב שלפיו לא ניתן ללמוד הרבה ממלחמה זו לגבי מלחמות אחרות, בהן אין מצוי גורם־ספק מיוחד זה. אך מן הראוי לעמוד כאן על כמה הערכות אחרות שבסקירת מיור גיוגלר — הערכות של מחבר לגבי מחבר: —

„מרשל — עתונאי מוכשר, שליט בסגנון־ספרותי רב־הבעה, ועם זאת חייל למוד־קרב המבין ומכבד טיבם של אנשים־לוחמים — משלב את כשרונותיו השונים כדי להגיש תיאור מציאותי מפורט של תקריות הקרב הכעורות והאכזריות. מבין הסופרים שנטלו על עצמם לתאר קרב מהו, מעטים הם אשר להם ידיעה כה אינטימית של המסיבות והמשתתפים בקרב כזו המצויה אצל מרשל לגבי המאורעות שהוא מתארם. בשל כך, ותודות לאורח־התיאור שהוא טיפח — לספר מפיו־הוא את הנסיונות אשר שמע מפי הלוחמים — חש הקורא לעתים קרובות, כאילו הוא עצמו מתבונן, מתוך החפירות, בלחימה. עקב התרכזו בכל איש ואיש — כמעט 300 מהם מוזכרים בספר בשמותיהם — אין המחבר מתרחק לעולם מן החייל, אף למען ראות את הקרב בכללותו.“

חזיר". אם נספור גם את אנשי הארטילריה, הר-פואה וההנדסה הנספחים, נמצא ש-96 איש עמדו לרשות לויטננט תומאס הארולד, מפקד הפלוגה. היה זה ערב נעים, שכמעט ולא הופרע ע"י העובדה כי אנשי המודיעין הזהירו בפני התקפת אויב אשר — בהתאם לדברי שבויים שנתפסו זה עתה — נועדה לאותו לילה. התראות כאלו היו שכיחות למדי, יותר מההתקפות עצמן.

בערב זה, באותו פרק זמן שלו בו הופך אור-היום לחשכה, היו אנשי פלוגתו של הארולד מסיימים את ארוחת הערב שלהם. מעבר-ההוא, האויב, של הע-מק נשמעה מנגינה של אמירת-זמר חלושה "כנעימת נכאים חנוקה, כאילו נישאה מתוך באר". אחד החי-לים חשב כי היא נשמעה כאילו נאספו הסינים במנ-הרות. הלויטננט שאל מה פירושה. "אלה שירי תפי-לה", אמר המתרגם. "איני יכול לשמוע את המלים אולם אני מכיר את המנגינה. הם מתכווננים למות". "יתכן שגם אנו היינו צריכים לשיר", אמר הארולד. אם עמדה להתרחש התקפה, הרי כבר דאג לכך כי אנשיו יהיו דרוכים לקראתה. כי הוא הודיע למפקדי המשנה העיקריים שלו על אזהרת אנשי המודיעין. הוא שאב בטחה מהעובדה שאנשיו לא יהיו קרובות להתקפת-פתע.

מיד משירדה החשכה, חמקו 20 מאנשיו של הא-רולד במורד הגבעה בשביל לתפוס את עמדות-התש-מוע; חמישה איש אחרים יצאו במשימת-פטרול. כך נשארו על הגבעה 71 איש.

בהגיעם זוחלים מתוך החשכה, השמידו הסינים את עמדות-התשמוע תוך הרגעים הראשונים. מתוך 20 האנשים מתו שלושה-עשר. אף אחד לא הצליח לחזור לעמדת הפלוגה, או אף לטלפן ולהזהיר את האחרים. כל אחת מ"תקריות" אלו בשרשרת משמ-רות-החזק היתה מעין מחזה-בתוך-מחזה. כל מחזה כזה התבצע מתחילתו ועד סופו מבלי שגרע או הוסיף דבר — ואף לא הקל במשהו — על מהלך המאורעות שנגעו לעיקר-הפלוגה.

כפי שלמד הארולד לדעת אחרי-כן — שעה שמרשד חקר את אנשיו לשם שחזור מאורעות הקרב — הרי ההתראה מפני הת-קפה צפויה לא הועברה בראוי. מבין שרידי פלוגה ה"הא", נמצא כי רק שלושה קיבלו את האתראה.

מול. חזיתה של הארמיה השמינית היתה מורכבת משרשרת בונקרים שנבנו, שונו ותוקנו במשך תקופה זו של לוחמה נייחת. מעבר לקוי החזית העיקריים היתה לארמיה השמינית "קליפה" חיצונית של מו-צבים בעצמת פלוגה או מחלקה, שנזדקרו עד אל קרבת הקו האויב. מעבר למוצבים נמצאו עמדות התשמוע — ובהן, כרגיל, שני רובאים וטלפון. לא-חר חשכה היו אנשים אלה תופסים את עמדותיהם הגלמודות ומבלים בהם את הלילה בדממה חרישית, כשהם מקוים להבחין בהתקפת אויב בעודה מתקר-בת, ולהספיק להשמיע את אות האתרעה, ולחמוק אח"כ כדי לחזור ולהצטרף ליחידתם — ולקחת חלק בהגנת המוצב. אמצעים אלה התקינה לעצמה האר-מיה-השמינית כדי "לרפד" את מערכה בפני התקפת אויב כי תבוא. היתה זו גירסה מהופכת של "הגנה-לעומק" — את ה"עומק" לא היו מטפחים כלפי-העורף אלא בונים כלפי-האויב.

גגות שקי-החול ורשת החפירות האומרת-רבות, שבין הבונקרים, וסביבם, עשו מערכת-הגנה זו למ-טרה בולטת ומתמדת להתקפות אויר. אולם באביב שנת 1953 לא ציפו חיילים אמריקאיים ברצינות להתקפת-אויר. הם חיכו מהיריב רק לפעולות קרקע מוגבלות — פעולות פטרול וגישוש, הן התקפיות והן הגנתיות. לגבי החיילים כבר הפכה מלחמת קו-ריאה למין מבצע מעומעם, שחריפותו ניטלה ממנו; מבצע, אשר שוב ושוב עמדו להמריצו — או לשת-קו — ואשר לא נועד להימשך אלא עד אותו רגע בו יצליחו האנשים שבבוסתן התפוחים ליד פאן-מון-ג'ון להחליט סוף סוף על תנאי הסכם הפסקת האש. שלושת ימיה של הלחימה אשר פרצה על "גבעת-קדל-חזיר" היו הפסקה קצרה במתכונת-לוחמה שג-רתית זו.

"גבעת-קדל-חזיר" היתה אחת מאותם מוצבי-החזק. "קדל-חזיר" נסמכה ב"אותה גבעה מתועבת, באלדי הזקן, שלאחר חודשי קרב נשארה מצולקת כולה; הר הנראה כערימת-פסולת, שקופחה ע"י הט-בע עוד יותר מאשר נפגעה ע"י אדם". באלדי הזקן נמצא בידים סיניות.

ב-16 באפריל 1953 בערב — ערב אשר בו היה האביב הקוריאני בשיא תפארתו, ומדרונות אותה גבעה מלאו ריחם של שפעת שזיפי הבר וניצני ה"אינדוליאה" — נמצאו שתי מחלקות רובאיות (76 איש מפלוגה "הא" של רגימנט הרגלים ה-31 שבדיביות הרגלים ה-7) מגינות על "גבעת-קדל-

של מרבית האחרים עורערה. כפי שמציין מרשל, נוצח הכוח-הלוחם בטרם יכול היה אפילו לפתוח בפעולה. היתה זו המערכה הראשונה בדרמה של "גבעת קדל-חזיר" — אשר היתה עתידה ליהפך לטר-גדיה של טעויות-גומלין, שבולבלה על-ידי מוש-גים-מוטעים על המתרחש, וסובכה על-ידי טעויות בזיהוי צדדים.

מפקד הרגימנט שלה שתי מחלקות לתגבר את פלוגה "הא"; אולם הכנת התכנית לביצוע פקודה זו והוצאתן לפועל היו כאלה, שרק 16 אנשים נמצאו נעים אל הקרב בעקבותיו של לויטננט מוכשר, המקי-פיד במילוי תפקידו. מחלקה אחת איבדה את דרכה בחשיכה. אחרת — מחלקה מפלוגה "יוד-בית" — חצתה את העמק בצעדה במבנה-שדרה ועלתה במעלה אחת השלוחות המוליכות אל "קדל-חזיר". כמאה מטר מראש הגבעה נפצעו שבעה אנשים מאש מקלע; מפקד המחלקה ייחס אש זו ל"חיל-מצב עצבני — אך שלנו". בסברם כי המשימה שהוטלה עליהם הייתה פשוט לתגבר את חיל-המצב, ציפו אנשים אלה לכך כי על הגבעה יפגשו באמריקאים — ולא בסי-נים. הם עמדו כמה דקות כשראשיהם מופנים מעלה אל ראש הגבעה וצעקו, "הפסק אש! הפסק אש!" — כשסינים בלבד מקשיבים. אחרי נסיון-ההתקדמות נוסף — ואבידות נוספות — צוה הלויטננט אובד-העצות על אנשיו להיסוג. כאשר ערך מחדש את מחלקתו למרגלות הגבעה, גילה כי אי-שם לאורך נתיב-הגישה "איבד שלושה-רבעים מכוחו, מבלי שאף אחד יפצה-פה".

בנסיון שני להשיב את המצב על "קדל-חזיר" על תיקונו, נצטוו שתי פלוגות, "יוד-אלף" ו"יוד-בית", להנחית בעת-זבוענה-אחת התקפת טרם-שחר משני צדדיו המנוגדים של הרכס. מחמת הסיכונים הטבוריים בעצם מהותה, דרשה תכנית זו את תשומת הלב הרבה ביותר לפרטים ולתיאום. ובכל זאת, בצאת שתי הפלוגות בחשיכה בנתיביהן השונים, היה לכל אחת מהן מושג משלה — ושונה — בדבר המשימה של-פניהן. היה זה כאילו יצאו שתי הפלוגות למשימות נפרדות-בתכלית. אחת ממחלקות פלוגה "יוד-בית" חזרה זה עתה מ"קדל-חזיר", כשאנשיה משוכנעים בכך שהסינים שולטים בגבעה; אולם כאשר ניתן לשתי המחלקות האחרות של אותה פלוגה עצמה תדריך מפורט על המשימה, לא נמסרה להן ידיעה רבת-ערך זו. דהיינו, טוען מרשל, עדות על החזקת הסינים בגבעה היתה מצויה, אם אמנם היתה מצויה

דקות. מספר לאחר זאת החליקו חיילים סינים "כרוחות רפאים" לתוך החפירות שבראש הגבעה. עם התפוצצות הרימון הראשון, ניסה הארולד להתקשר עם מחלקותיו — אולם נוכח רק כי כל קווי הקשר שלו נותקו. משהופרד מפיקודיו, לא היה עוד כוח-פועל אלא זה של חייל עם רובהו; ואילו כל אחת ממחלקותיו לחמה בקרב נפרד-ומבודד, ללא הכונה או קו-מנחה, ואף ללא ידיעה ברורה כל שהיא על המתרחש-והולך בכל גופי-המשנה האחרים שעל הגבעה. הארולד יכול היה רק לנחש כי פלוגתו נתונה בהתקפת אויב, ועל סמך סברה זו ירה זיקוק שמש-מעותו המוסכמת היתה קריאה למתן סיוע-ארטילרי. מקץ שלוש שעות, כאשר הארטילריה — הן הא-מריקאית והן היריבה — החלישה את הפגזותה, הב-חין הארולד, שעקב במשמע-אוזן אחר המצב, והיה מנתחו לעצמו ניתוח-טקטי לפי סוגי הצלילים, בהע-דרה של אש נשק-קל על הגבעה, וניעור בו החשש, כי פלוגתו חוסלה. בהשתמשו במכשיר האלחוט של צופה הארטילריה אשר אתו, העביר השערה זו אל מפקדת הגדוד. בתור סברה היתה השערה זו מדויקת במידה מתקבלת על הדעת; מ-76 האנשים* שהיו לו בתחילה, כבר נהרגו 39, נפצעו חמישה, ורוחם

(* דהיינו מאנשי פלוגתו — מבלי להביא בחשבון את המסופחים השונים. — המער.)

המוצב "קדל-חזיר", על הבונקרים והחפירות (המקורות בחלקו)

הערכה ראויה באחד מדרגי הפיקוד למשמעות עוב-
דה זו, הרי לא הועברה עדיין לרובאים מהם ציפו כי
"שיגו מפנה רצוי במהלך הקרב.

לאנשי פלוגה "יוד אלף" נאמר כי הסינים מחזיקים
בגבעה, וכי פלוגה "יוד-בית" משתתפת בהתקפה. אולם
לחיילים אלה חסרה הידיעה כי יתכן שאמריקאים
מעטים מחזיקים אולי עדיין בבונקרים אחדים; לא
היה ידוע על כל הגבלות במתן-אש. לעומת זאת,
הוכנו שתי מחלקות פלוגה "יוד-בית" רק למשימת
תגבור. סמל אחד הסביר: "נאמר לנו להכנס לשם
תנועה אל 'קדל-חזיר'. לא נאמר לנו שאנו עתידים
לערוך שם התקפה". איש לא הזהיר את האנשים
האלה כי עליהם להיזהר ולצפות לפלוגה "יוד-אלף"
העולה באותו זמן בצד הנגדי של הגבעה.

מלבד הצורך להתגבר על אותם קשיים בלתי-
זמנעים המתלולים לכל התקפת לילה, הוכרחו איפוא
אנשים אלה להלחם בתוך החשיכה הנוספת של אי-
ידיעה. לבסוף, לעובדה כי חיילים בודדים לחמו תוך
גילויי אומץ ויזמה, לא נודעה אלא חשיבות מועטת.
לא היה זה מפתיע, בתנאים אלה, כי סמל מפלוגה
"יוד-אלף" ואחד מניצולי חיל המצב המקורי שמפלוגה
"הא", ייפגשו באחת מחפירות-הקלעים כשידו של כל
אחד מהם מורמת, נכונה להטיל בשני רימון-יד.
כן לא היה זה מעשה מפתיע — אם כי רווי-אירוניה
מרה — כי אחרי שהגיעה פלוגה "יוד-אלף" אל קו
הרכס, נעצרה התקפתה לאורך "כרובולת"-הרכס ע"י
שני חיילים רבי יזמה מפלוגה "יוד-בית"; הללו, בכור
גם מקלע אל אותו חלק הרכס שפלוגה "יוד-אלף"
כבשה זה עתה, ירו עד שאזלה תחמושתם. "אנשי
פלוגה "יוד-אלף" ניסו לאותת לאלה מפלוגה "יוד-
בית" שיחדלו מלירות, אולם האש היתה עזה מכדי
שיוכלו להתרומם בפניה. האש דעכה רק לאחר שהוקו
לפלוגה "יוד-בית" דם כה רב עד-כי שותקה. תוך
שלבי התפתחות אלה אבדה פלוגה כל יזמה לפי-
עולה קיבוצית. ההתקפה נמשכה רק משום שחיילים
בודדים, מבעלי ההחלטה התקיפה-יותר, פתחו ב-
קרבות-יחידים נפרדים לחלוטין, וכמעט בלתי מקו-
שרים".

אף ששתי הפלוגות סבלו כ-120 אבידות — בערך
כמחצית עצמתן הכוללת — בהתקפה ובלחימה
שנתמשכה גם בשעות אור-היום, לא הביאו קרבות
אלה לנצחון. הסינים, שקיבלו תגבורת, החזיקו ביו-
תר ממחצית מערכת התעלות והבונקרים, כשהם מו-
סיפים לשחוק במשך היום כוחות אמריקאיים.

בשעה מאוחרת אחר הצהרים הגיע קצין יחסי-
הציבור של הדיביזיה ה-7 אל בונקר מוצב הפיקוד
של "גבעת-קדל-חזיר". הוא הביא אתו שנים מצל-
מיו, מתוך כונה לצלם את הדבר אשר סבור היה
כי היה בגדר פעולה אמריקאית מוצלחת. "שכח את
התמונות", אמר לו מפקד פלוגה "יוד-אלף"; "אני
רוצה שתעביר הודעה למפקדת הגדוד". הוא כתב
תשדורת קצרה — דרישה לעזרה, באם רוצים כי
יחזיק בעמדותיו. קצין יחסי-הציבור מיהר במורד
הגבעה כשהתשדורת אתו.

זהו, בקיצור נמרץ, סיפורו של מרשל על "גבעת-
קדל-חזיר". מתחילתו ועד סופו משקף הוא את תנ-
איו המשתנים של קרב — מתיחות, ערבוביה, פחד,
הומור, יאוש ועייפות אשר לא-יעדרו ממנת-חלקו של
איש חיל-הרגלים. יותר מ-500 איש עלו בגבעה,
מחלקה אחר מחלקה — לתוך הריחיים השוחקות.
אולם בזמן שמפקד פלוגה "יוד-אלף" שלח את בקשתו
לעזרה, לאחר לחימה שנמשכה לסירוגין 16 שעות,
נשארו רק 25 איש להגן על הגבעה. מקצתם של
האנשים השתמטו מקרב, מקצתם היו תשושים מכדי
להמשיך, אחרים הוסגו-אחור לפי פקודה; לפי
המספרים שמוסר מרשל נהרגו יותר מ-70 ונפצעו
לפחות 180 איש.

כדי להחזיק בגבעה נזקק הרגימנט לעזרה. צורך
זה בתגבורת מבחוץ עורר שאלת-יסוד, שהיתה פשו-
טה עד כדי להפתיע — "האם באמת יש ברצונכם
להחזיק בקדל-חזיר?" הרגימנט עורר את השאלה
במפקדת הדיביזיה, משם הועברה לקורפוס, ממנו
ל"ארמיה-השמינית" ולבסוף — אל "פיקוד-המזרח-
הרחוק". המפתיע כאן אינו בכך שהשאלה התעוררה
בכלל. היתה זו שאלה שיכירנה-מקומה — ושאותה
היה צורך ליישב עוד לפני שהתפוצץ רימון יחיד
על הגבעה. העובדה שהשאלה התעוררה תוך כדי
הקרב, וכי היה צורך להעבירה לכל אורכו של
צינור הפיקוד, לא היתה אפשרית אלא במלחמה מסוג
זה. יש-לשער כי שאלה זו הטרידה את מחשבת אנשי
הרגלים שעה שהיו נתונים בלחימה, בהחלישה את
תקיפות-החלטתם לנצח, ואת אמונם במפקדיהם. הל-
קח שעלינו ללמוד הוא, כי החייל זקוק ליותר מאשר
מיטב-הציוד ואימון כהלכה: אם רצוננו כי יזכה
בקרב ללא אבדות מופרזות, אין לשלול ממנו לעולם
את היתרון הבא מידיעה בטוחה, מעבר-לכל-ספק,
כי כל דבר אשר הוא עושה — אמנם הכרחי הנו.

תמורות אוריות במזרח-התיכון

ההתפתחות המדינית אשר חלה במזה"ת והפכה איזור זה למרכז-התענינות — ושטח-מריבה — של המעצמות, הביאה, במישרין או שלא במישרין, להתעצמותן הצבאית של המדינות המזרח-תיכוניות; באופן בולט במיוחד — להתעצמותן האורית. בתהליך זה של גידול הכוח האורי יש הרבה מהמפתיע, כי עד לפני שנה בערך היו חילות-האור שבאיזור זה חילות קטנים, בעלי מטוסים מדגמים שהתיישנו וכוח-אדם המוגבל הן במספרו והן בכושרו המבצעי והטכני. אולם הדחיפה שניתנה בתקופה האחרונה להתפתחות חילות-האור הביאה — בדרך של חידוש הציוד, ריבוי אנשי צוות-האור ושירותי-הקרקע והרחבת מסגרות האימונים-האוריים — לידי התהוות יחידות מבצעיות חדישות במלוא מובן המלה. המזרח-התיכון הפך, איפוא, זירת התמודדות של חילות-אור מתקדמים למדי, המצוידים במטוסים חדישים.

תחילתו של מירון-החימוש

כונות המלחמה של המדינות הערביות ומצביי-המתיחות הבלתי פוסקים בגבולות ישראל, שהגבירו את תכונת-המלחמה הכללית באיזור, הניעו מדינות אלו לחפש דרכים להשגת ציוד-מלחמה חדיש שיע-ניק להן עדיפות צבאית על ישראל. כמקור לציוד בשביל איזור זה — ובראש וראשונה לציוד האורי — שימשה בעבר בריטניה בעיקר. זו סיפקה מטוסי-סילון מהסוגים "מטאור" ו"ומפייר", במידה ששי-קוליה המדיניים הצדיקו זאת. מטוסי "מטאור" סופקו לישראל במספר מועט בלבד, כנראה — "שלא לעורר הד שלילי אצל הערבים". להללו סופקו מטוסי "ומ-פייר" ו"מטאור", במספרים גדולים הרבה יותר; אור-לם, אספקת המטוסים היתה תמיד מותנית בחשבון השגת יתרונות מדיניים. בעקבות המאבק על תעלת סואץ החלה מצרים (מאז 1953) לחפש דרכים להי-עשות לבלתי-תלויה לחלוטין בבריטניה; הדבר הש-תקף קודם כל, ובעיקר, בענייני אספקת נשק-מטוסים ושריון, אותם ביקשה להשיג כדי להקים את מס-גרותיו החדשות של הצבא. בסוף 1954 ביקשה מצ-רים מארה"ב לספק לה כמויות גדולות של נשק. תשובתה של ארה"ב היתה אוהדת, אולם לנוכח סי-רובה של מצרים להזדהות עם מגמות מדיניות-ההגנה האמריקאית, הסכימה ארה"ב לספק את הנשק המבוקש רק תמורת תשלום מלא, בסכום של כ-27 מיליון דולאר. סכום זה היווה כמעט את כל מלאי המטבע הזר שבקופת האוצר המצרי. המ-גע עם ארה"ב בענייני הנשק נפסק, איפוא, ובמקומו הוקם מגע אחר — עם ברית המועצות. לא כאן המקום לדון במניעים אשר הביאו בספטמבר 1955

לחתימת הסכם "עסקת הנשק" המצרית-צ'כית, ובעקבותיה — לערעור מוחלט של מעמד ארצות המערב במזה"ת. אולם כדאי לציין שבשביל לפלס לה דרך לתוך איזור זה, ידעה ברה"מ לנצל ארב-עה גורמים בהופעתה, אשר לגבי מצרים היו חיו-ניים במיוחד;

א. ניתנה תמיכה כמעט בלתי-מוגבלת למאבקם של הערבים נגד ישראל, אשר נגדה באופן בולט את מה שנראה בעיני הערבים כ"תמי-כתו התמידית של המערב בישראל".
ב. הוסכם לתת נשק חדיש, אשר יעניק למצרים עדיפות צבאית על ישראל.
ג. מתוך הכרת רגישות הערבים לגבי תלות במעצמה כלשהי, ניתן הנשק ללא תנאים מדי-ניים.

ד. בהתחשב עם מצבה הפיננסי הירוד של מצ-רים, והמשבר בשוק הכותנה, נמכר הנשק במ-חיר סמלי בלבד ותמורת כותנה, שהמצרים לא ידעו היכן לשוקה.

בסוף 1955 עמדנו בפני עובדה כי ציוד סוביאטי חדיש החל זורם למצרים בכמות מדאיגה, וכי ציוד זה עלול לערער תמורות את מצבנו הבטחוני. חשש זה נראה כמבוסס עוד יותר כאשר, בעקבות מצרים, החלה מאוחר יותר גם סוריה לקבוע סידורים לק-בלתם של משלוחי ציוד צבאי מהגוש הסוביאטי, וכאשר המדינות הערביות שלאורך גבולנו אוגדו בברית צבאית, במנהיגותה של מצרים.

חשש מפני עדיפות אורית של המדינות הערביות לגבי-דידנו היו בעבר שמות של מטוסים כגון "מיג-15", "מיג-17", "איליושין-28" בגדר מושגים

ואנשי צותות-הקרקע לציוד שנרכש, ורמת-הקרב הטובה שהושגה, נתנו מקום להלכי-רוח אופטימיים לגבי כושרנו האוירי. ההסתגלות לציוד צריכה היתה להיות מהירה, כי היה הכרח להעמיד את הכוח האוירי על רמת כוננות מתאימה, למקרה שיופעלו הצבאות הערביים שלא כמצופה. עם זאת נדרש אימון מהיר של צותות האויר והקרקע, כדי למלא את מסגרות טייסות-הקרב שהוקמו במטוסים החדשים. כן נלמדו עתה דרכי תפעולו של חיל-אויר חדיש, אשר המושגים הנקטים לגביו, מבחינת נתוני המ-טוסים, שונים מאד מאלה שהיו נהוגים בחיל בהר-כבו שבעבר.

עדיין נודע למצרים יתרון אוירי באשר למספרם העדיף (וחלקית — איכותם העדיפה) של מטוסי-הקרב, ושל כוח מפציצי-הסילון שברשותה, שנועדו בעיקר להפצצת אוכלוסיה ומטרות חיוניות שבעו-רף. לעומת זאת ניתן היה לנו לסמוך על כושרו הגבוה של כוח-האדם שלנו, ועל תפעול יעיל ומקורי של חיל-האויר הישראלי.

העדיפות המספרית, ולעתים אף האיכותית, של מטוסי-הקרב המצריים לא עמדה להם בקרבות-סיני. למטוסי "מיג" שהתמודדו עם מטוסי "מיס-טר", ולעתים עם מטוסי "אורגאן" (הנופלים מהם הרבה בביצועיהם) נגרמו אבדות לא-מבוטלות. לעו-מת זאת לא הופל אף מטוס-סילון ישראלי ע"י מטוס מצרי בקרבות האויר.

במערכה-באויר שבמסע-סיני, פעלו המטוסים המצריים במשך שני הימים הראשונים. מיד לאחר ההתקפה האנגלו-צרפתית על מצרים פסקה פעו-לתם, מאחר ואותה התקפה התרכזה, בשלבה הרא-שון, בהפצצת שדות התעופה. חיל האויר המצרי כמעט ולא הופעל נגד המטוסים האנגלו-צרפתיים, וחלק ניכר ממנו נפגע על הקרקע. לאחר זאת שותק לחלוטין מבחינה מבצעית.

לאחר סיני

עקב מפלת מצרים הוצא אמנם הכוח האוירי המצרי למשך תקופה מסוימת מכלל פעולה, אולם בכך רק עוכבה התפתחותו. מחד, אותם המטוסים שנותרו איפשרו להקים-מחדש כוח אוירי מצומ-צם; מצד שני, מסתבר שברה"מ מוכנה שוב לספק למצרים מטוסים באותם תנאים, ואולי אף בתנאים נוחים-משבעבר. מובטח היה איפוא למצרים שתוך זמן קצר תוכל להקים מחדש את המסגרות המבצעיות של כוח-האויר שלה. כבר עתה מופעלים שוב מטו-

רחוקים, שהיו קשורים בחילות-האויר של הגוש המזרחי, אשר הנם חילות מתקדמים, המצוידים בצ-יוד יעיל ועדכני. במזה"ת נתקיים מתמיד "פיגור", באשר לשימוש בדגמי-מטוסים שאמנם יהיו היע-לים ביותר בתקופה נתונה; שכן, כאמור, נתון היה מונופול בלעדי-כמעט למכירת מטוסים בידיה של בריטניה — וזו לא היתה מעוניינת למכור את ציו-דה החדיש. אולם, כאשר נתקבלו הידיעות על למע-לה מ-100 מטוסים מיג וכ-50 מטוסים איל-28 (שהי-נם מפציצי-סילון דו-מנועיים, בעלי טוח קיבול-פצצות ומהירות יעילים מאוד) שהגיעו למצרים, הסתבר שמצרים צועדת לקראת השגת עדיפות אוי-רית על ישראל; ומכך נבעו חששות רציניים ביו-תר. חששות אלה גברו כאשר נודע כי סוריה עומדת אף-היא לקבל מטוסים חדישים, וכי נרקם-והולך שיתוף-פעולה אוירי הדוק בין שתי מדינות ערביות אלו. ברור היה, איפוא, שהאוירה-הצבאית שבמזה"ת נכנסה לתקופת מפנה, אשר בין תוצאותיה תהיה החרפת המערכה-האוירית בכל צורותיה.

נקל להבין את משמעותה של עדיפות-אויר למ-דינות ערב, אם תושג על ידן. מטוסים משוכללים יותר, ובמספר העולה על שלנו, ימצאו במצב של יתרון-באויר, ולא עוד יעוכבו במילוי משימות-ההתקפה שלהם. בתוקף עוצמה עדיפה, יוכלו לפגוע במטוסים שלנו — ולהשיג ע"י כך שליטה באויר; ואזי יהיה הצבא בחזית, האוכלוסיה בעורף וכל מנגנון הכלכלה של המדינה, חשופים להתקפות אויריות רבות-עוצמה ויסבלו נזקים כבדים — ומ-מילא יוחלש כוח עמידתנו במלחמה.

עדיין זכורות התגובות שהתעוררו אצלנו, וה-מערכה המדינית שנוהלה, כאשר הגיעו הידיעות על "עיסקות-הנשק" הערביות; כן זכורים כל המאמצים שנעשו על ידינו כדי לקבל נשק יעיל — וכיצד נתקלו מאמצים אלה בסירוב מצד ארצות ה"מערב", וארה"ב ובריטניה בתוך זה; וכיצד, לבסוף, נאותה צרפת למכור לנו ציוד צבאי, ומטוסים בכלל זה.

שיפור מצבה האוירי של ישראל

קבלת מטוסי-קרב סילוניים צרפתיים מסוג "או-רגאן" ו"מיסטר" היטיבה את מצבה האוירי של יש-ראל. מטוסי "אורגאן" לא היו אמנם בגדר דגם חדיש-ביותר של מטוס-קרב, אולם משנתקבלו ע"י ישראל שני סוגי המטוסים, ניתן היה כבר להשען על נשק אוירי נאות, ולאמן צותות שיוכשרו להפעיל כוח-אוירי במתכונת חדישה. הסתגלותם של הטייסים

שעד כה היה מצומצם ביותר. גם בירדן ובלבנון ניתנת דחיפה להקמתן של טייסות-קרב אשר תות-אמנה לפעילות-אוויר מבצעית.

עובדה היא שבעקבות ההתפתחות ההופכת את המזה"ת למרכז מתיחות בינלאומי, נמשך לאיזור זה ציוד צבאי רב ומאיכות גבוהה. דבר זה מקדם את פיתוחם של חילות-אור במתכונת חדישה ומכ-תיב צורות לחימה מתקדמות ומורכבות יותר. ככל שעובר זמן רב-יותר והציוד שבידי מדינות ערב נקלט ומותאם לשימוש במסגרות מבצעיות — כן גובר החשש להחרפתה של המלחמה האווירית — אשר משמעותה חזקה במיוחד, כי הנשק האווירי פותח הרבה, והאפקטיביות שלו גדלה לאין שעור. גידול עוצמתן האווירית של המדינות הערביות מחייב את התחזקותנו, על מנת להבטיח את שליטתנו באויר. כבעבר, טיפוח כושר-לחימה גבוה, הוא בעי-קר שיוכל לערוך לאיזון עדיפותו המספרית של האויב במטוסים.

סי "מיג ו"איל", וניכרים אותות פעילותו של חיל-האוויר. משלוחי מטוסים נוספים המגיעים למצרים מבטיחים את חידוש עוצמת המטוסים במלואה. לנו-כח חוסר-היעילות שהתבלט במלחמה, ינקטו ודאי צעדים להעלאת כושרו המבצעי של הכוח האווירי.

עם כל זאת בולטת התפתחות חילות-האוויר של מדינות ערב האחרות. תמיכה רוסית ניתנת להקמתו של חיל-האוויר הסורי, המקיים טייסות-קרב של מטוסי "מיג", ומתקדם לקראת הפעלתם המבצעית. בזירת המזרח-התיכון הופך הוא עתה להיות יריב מספר-שנים אשר אמצעיו מאפשרים לו לחמה אוי-רית בנוסח-חדש. עיראק, אשר עד כה נשענה בהפע-לת כוחה האווירי על סיועו של הר.א.פ. — אולם השתמשה במטוסי-סילון בריטיים מדגמים שהתייש-נו — מצפה עתה לסיוע צבאי אמריקאי בממדים גדולים, שעלול לכלול מטוסי-קרב מטיפוס חדיש. סעודיה עומדת אף-היא לקבל מטוסי-סילון אמרי-קאיים, אשר יתנו משמעות-של-ממש לכוחה האווירי

..אל תשכור את הראש"

בחוברות "מערכות" תמצא את כל מה שאתה מחפש בענייני צבא.

חתום על "מערכות" ותקבל את החוברת לביתך.

כלי הנשק האבטומטיים

סאת ס'ור תומס ק. הלנסטון

כיתת הרובאים הסוביאטית (ראה ציור מס. 1).
דגמים אחרים של ה"דאגטיארב", אשר סימונם הוא
DTM, DT, DPM ו-M 1946 אינם אלא דגמים משוכ-
ללים או מותאמים לתפקידים מיוחדים, של ה"דאג-
טיארב" DP. כלי נשק זה הוא קל, פשוט להפעלה
ובדרך כלל אפשר לסמוך עליו.

כשה"דאגטיארב" דרוך, נמצא הבריה על דרגת
דריכה, והמכנס פתוח. הבריה והמכנס בנויים כך,
שהנוקר אינו יכול להכות בפיקת הכדור לפני שה-
בריה ננעל. בשיטת פעולה זו — שיטת הבריה הנע
— פועלים כל דגמי ה"דאגטיארב". בגליל הגזים
של הכלי ישנם שלושה נקבים, אשר בעזרתם יכול
המקלען לוסת את הירי האבטומטי.

הדגמים DP ו-DPM ניזונים על-ידי תוף המכיל
47 כדורים. קשה לטעון את תופי המתכת של הדגם
DP והם אף נשחתים בנקל. ל-DP ול-DPM מגבלות
נוספות: החלפת הקנה גוזלת זמן רב מאוד; קצב
האש האפקטיבית נמוך יחסית ואינו מגיע אלא ל-80
כדור בדקה; הקפיץ המחזיר הכרוך סביב המוט
המחזיר, נוטה להתחמם מאוד בגלל קרבתו הרבה
לקנה. ה-DP וה-DPM כאחד, נמצאים עדיין בשימוש
רחב בצבא הסוביאטי ובצבאות מדינות הגוש המז-
רחי — אולם יש להניח שעומדים להחליפם במקלע
קל חדש יותר (**).

אילו ביקשת חייל רוסי לנקוב בשמו של כלי-
הנשק האבטומטי הכיתתי הטוב ביותר בעולם, קרוב
לודאי כי היה עונה — "דאגטיארב, כמובן". חייל
בריטי היה משיב לך תשובה אחרת — "המקלע-
הקל ברן". ואילו חייל-רגלי אמריקאי היה ודאי עונה
לך על אותה שאלה, כי המקלע-הקל "בראונינג" הוא
הטוב ביותר בעולם.

טבעי הוא שכל חייל-רגלי מקוה ומאמין, כי כלי
נשקו עדיף הוא על כל האחרים. אולם הבה ונבחון
את הבעיה בעין בלתי משוחדת ונערוך שתי השוואות:
האחת — בין כלי הנשק האלה, והשניה — בין
הדרכים אשר פיתחה כל אומה כדי לאמן את חייליה
לירות בהם בדייקנות.

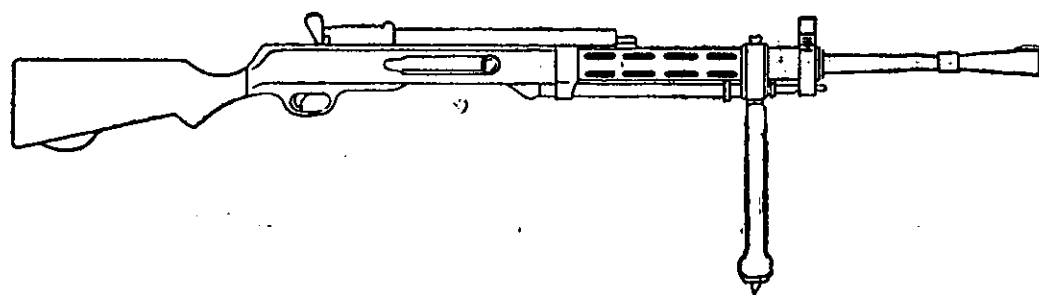
התכונות האופייניות היסודיות של המקלעים-
הקלים "דאגטיארב", "ברן" ו"בראונינג" שוות הן:
כולם כלי נשק מופעלי-גז, מקוררי-אוויר ונתמכי
דורגל, שנועדו לתפעול מן הכתף.

בהתאם לארגונו הנוכחי של רגימנט הרגלים של
ארה"ב, כלולים שני מקלעים-קלים "בראונינג"
בכיתה רובאית; אצל הבריטים מרוכזים שלושה
מקלעי "ברן" בכיתת-הנשק של כל מחלקה רובאית;
ואילו הרוסים מקצים "דאגטיארב" אחד לכל כיתה
רובאית.

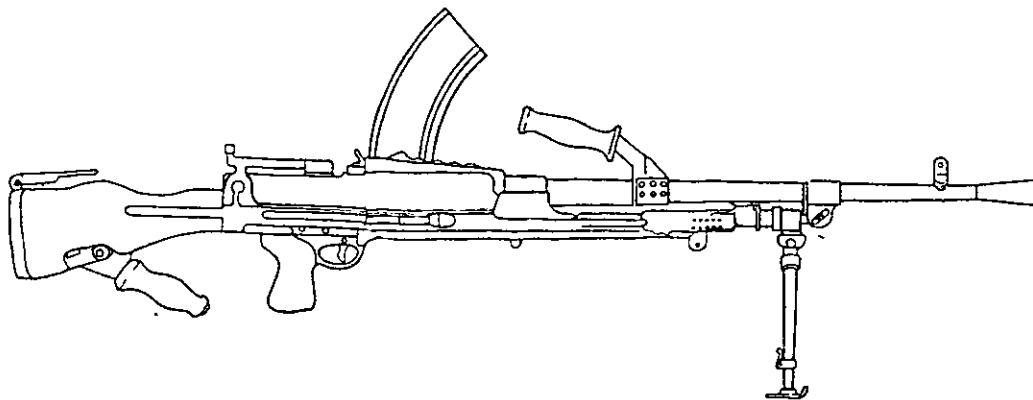
המקלע-הקל הסוביאטי "דאגטיארב"

המקלע הקל בקליבר 7.62 מ"מ* "דאגטיארב"
(DP) הנו המקלע-הקל העיקרי שבשימוש הצבא
הסוביאטי, והוא כלי הנשק האבטומטי הבסיסי של

(*) לא ניתן להשתמש בתחמושת האמריקאית בקוטר של
30. בשביל המקלע הקל "דאגטיארב".
(**) ראה: "פנים חדשות לחילות-הקרקע הסוביאטיים", חוב'
ק"ו, עמ' 63.

ציור מס. 1: "דאגטיארב" M 1937 קליבר 7.62 מ"מ

ציור מס. 2: ברן MKI, קליבר 303. אינטש

ה"ברן" הבריטי

המקלע הקל "ברן" MKI בקליבר 303 (*). יוצר במקורו בברנו שבצ'כוסלובקיה, והוא פותח פיתוח נוסף באנגליה, על ידי מפעלי "אנפילד".

לפי המושגים האמריקאיים ניתן להגדיר כלי-נשק זה כרובה-אבטומטי (**). מאחר שהוא ניזון על-ידי מחסנית ולא ע"י שרשרת (ראה ציור מס. 2). חמשת דגמי היסוד של ה"ברן" שונים זה מזה רק במשקל ובחלקים קטנים. כל דגמי היסוד פועלים, כמו ה"דאגטיארב", בשיטת הבריה הנע: כאשר לור-חצים על ההדק נע הבריה קדימה, בדחקו אגב כך את הכדור התורני אל תוך המכנס; ברגע שהבריה ננעל, מכה הנוקר על פיקת הכדור, ומתהוית יריה. על ידי הסטת מחלף הנמצא בצידו השמאלי של ה"ברן", יכול המקלען להתאים את הכלי לירי אב-טומטי או אבטומטי למחצה. בירי כדורים בודדים, או בירי צרורות בני חמישה כדורים לכל היותר יכול הכלי להגיע לתוצאות מדויקות מאוד.

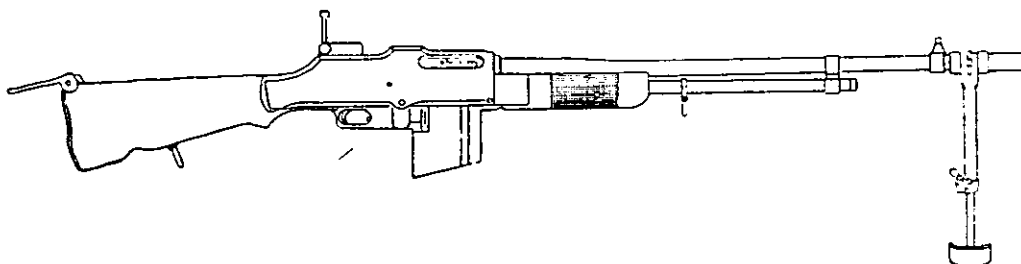
אף שליחצת הדק ה"ברן" קלה יחסית — הריה ארוכה מאוד. מסיבה זו נתקלים האנשים הלומדים לפעול בו בקושי-מה בירי מדויק של אש אבטומטית למחצה. תרמיל-הכדור בעל הכרכוב הבולט החוצה הוא המגבלה הגדולה ביותר של כלי זה, כיון שהוא מסבך את הזנתו.

ה"בראונינג"

הרובה האבטומטי (לפי ההגדרה האמריקאית — המער') "בראונינג", אין דומה לו במתן אש-מחולקת לטוחים קצרים, אולם כמעט ואין לו אפשרות למתן אש-מחולקת-יעילה לטוחים ממוצעים 200 — 600 מטר — ללא הזזת הכלי או ללא שינוי בתנוחתו של המקלען. הדורגל, המורכב בנקודה הקדמית ביותר של הרובה-האבטומטי "בראונינג" (ראה ציור 3), מאפשר השגת דיוק רב מאוד, אולם מאידך-גיסא, פוגם הוא בגמישות מתן-האש של הכלי, ואינו מאפשר למקלען להסיט את הלוע במהירות למטרה חדשה המופיעה באגפו.

ברובה האבטומטי "בראונינג" ניתן לירות כ-300 עד 400 כדורים בדקה, ב-75 עד 100 לחיצות הדק — מבלי לגרום נזק לקנה. בניסוי מסוים שנערך בכלי, ניזוק הקנה אחרי שירה 1000 כדורים, אולם כלי הנשק ירה 700 כדורים נוספים, בקצב של 90 בדקה. יכולתו זו לעמוד בקצב אש מהיר וממושך משמשת פיצוי לעובדה שברובה האבטומטי "בראון-נינג" — שלא כמו ב"ברן" או ב"דאגטיארב" — לא ניתן להחליף קנה בשדה.

(*) ישנם מקלעי "ברן" המותאמים לירי תחמושת 7.92 מ"מ.
(**) אף המקלע-הקל "בראונינג" מכונה בפי האמריקאים "רובה אבטומטי" ולא מקלע-קל — המער'.

תמונה מס. 3: "באר" M 1918 קליבר 30. אינטש

ה ש ו א ת ה ת כ ו נ ו ת

ברן	זאגטיארב	באר
קליבר	303 אינטש	7.62 מ"מ
משקל	9.75 ק"ג	8.75 ק"ג
אורך	1.155 מ'	1.170 מ'
מהירות לוע	774 מ'/ש'	840 מ'/ש'
קצב אש (כדור בדקה)	550	600
טוח יעיל מכסימלי	600 מ'	800 מ'
		550/350
		500 מ'

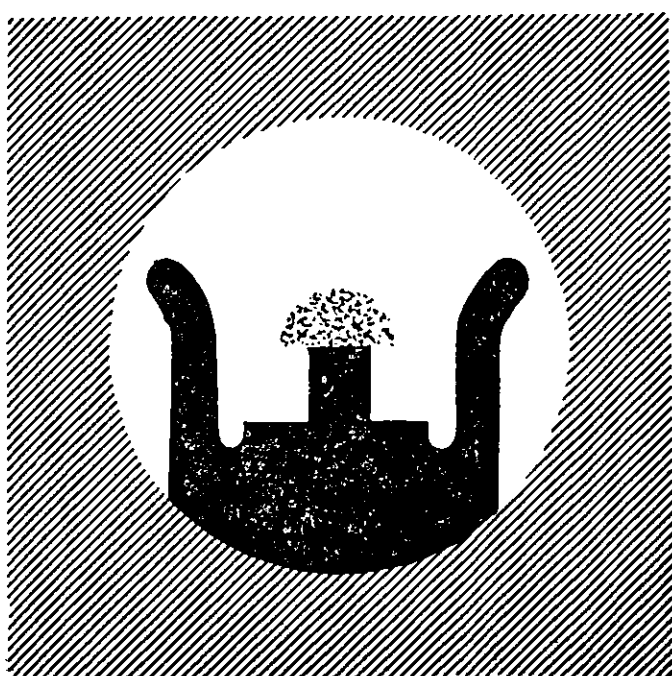
שלא כדורגל ה"דאגטיארב" — ניתנים להכונה ומאפיינים שרים לכל מקלען להתאים כלי-נשק אלה לנוחיותו.

ספרי הדרכה

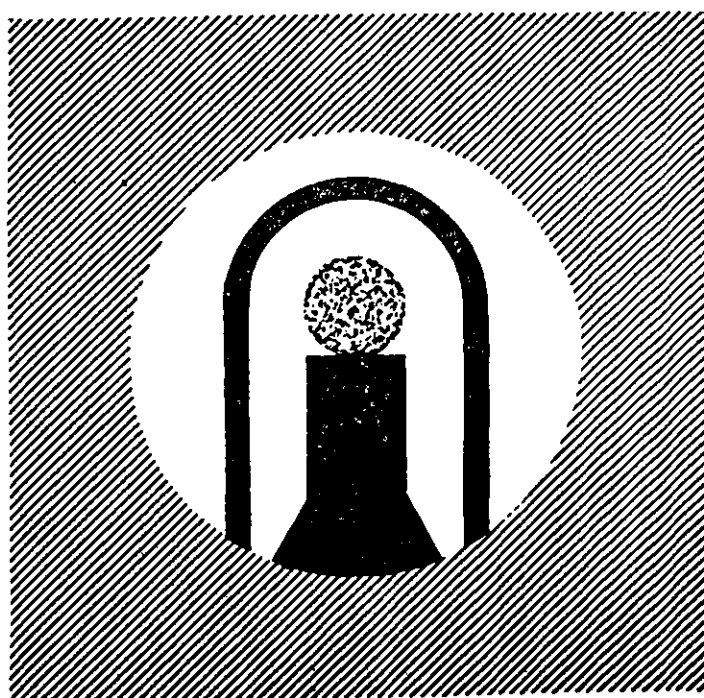
מתודות ההדרכה של רוסיה, בריטניה וארה"ב שונות האחת מן השניה ממש כפי ששונים כלי-הנשק האבטומטיים. מעניין לציין כי ספר-ההדרכה האמריקאי למקלע הקל "בראונינג" (FM23—15), מכון ללמד את מפעילו של הכלי, בעוד שספרי-ההדרכה הסוביאטי והבריטי מכוונים לקצינים ולמשקים המדריכים אחרים בשימוש בכלי-הנשק. ספרי-ההדרכה ל"דאגטיארב" ול"ברן" כוללים סדרת מערכי-שעור ופירוט נושאים. הבריטים מפזרים את האימון הטכני בתפעול הכלי על פני כל האימון-המכין בקליעה. הרוסים — שלא כמו הבריטים או האמריקאים — מבארים בפירוט ניכר את הצד הב-

ה"ברן" הבריטי פותח שנים אחדות אחרי ה"בראונינג", על-כן הוא מכיל כמה שכלולים, ומבנהו פשוט יותר מזה של הרובה האבטומטי "בראונינג". עם-זאת ב"בראונינג" כמה אבזורים החסרים הן ב"ברן" והן ב"דאגטיארב". תמוכת כתף (אשר נכילה אמנם ב"ברן" MKI אולם הוסרה בדגמים מאוחרים יותר) המאפשרת למקלען לייצב את הכלי כאשר הוא יורה; כונת אחורית אשר ניתן לצדדה להסטי-רוח — בעוד שב"ברן" וב"דאגטיארב" מתקנים המקלענים את הסטי-הרוח באמצעות כיוון אל צד המטרה. למקלע הקל "בראונינג" שני קצבי אש אבטומטיים: רגילה — 350 כדורים בדקה, ומואצת — 550 כדורים בדקה.

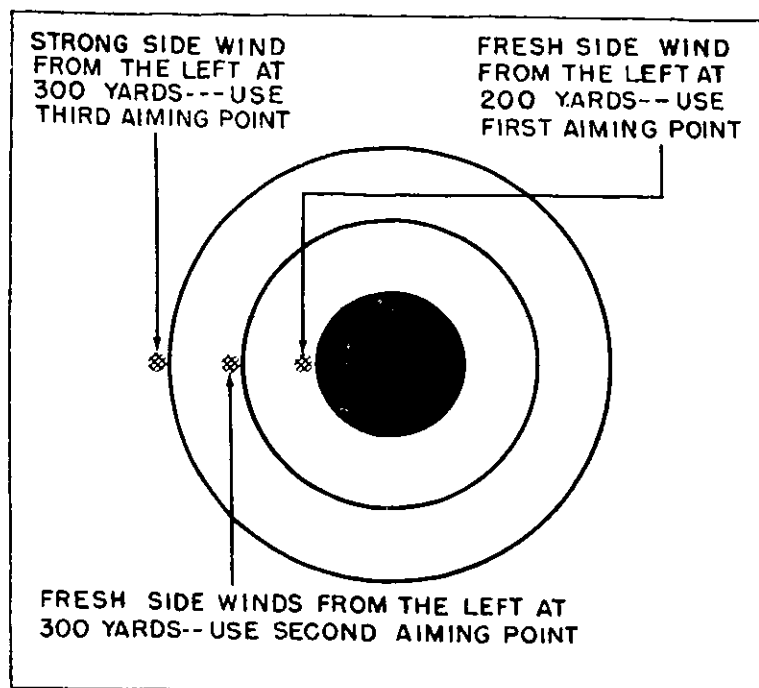
ה"בראונינג" וה"ברן" מצוידים בכונת-חרירית (ציור 4, 5) בעוד שה"דאגטיארב" מצויד בכונת אתנחת פתוחה. דורגלי ה"בראונינג" וה"ברן" —

ציור מס. 5: תמונת המכון ב"ברן"

ציור מס. 4: תמונת המכון ב"באר"

ציור מס. 7

כרזה בריטית ללימוד "הסט בשל רוח"

נקודת המכון הסמוכה לבול — לרוח צד בינונית מטוח 260 מ'
נקודת המכון הסמוכה לתיכון — לרוח צד בינונית מטוח 360 מ'
נקודת המכון הסמוכה לחיצון — לרוח צד חזקה מטוח 300 מ'

שנושבת "רוח צד מתונה" הוא מקטין את ההסט בשיעור נקודת-כיוון אחת. במקרה שנושבת "רוח אלכסונית" מסיט המקלען את הכלי כדי שיעור "נקודת כיוון" אחת פחות מההסט אותו היה קובע במקרה של "רוח צד".

השיטה הרוסית ל"הסט בשל רוח"

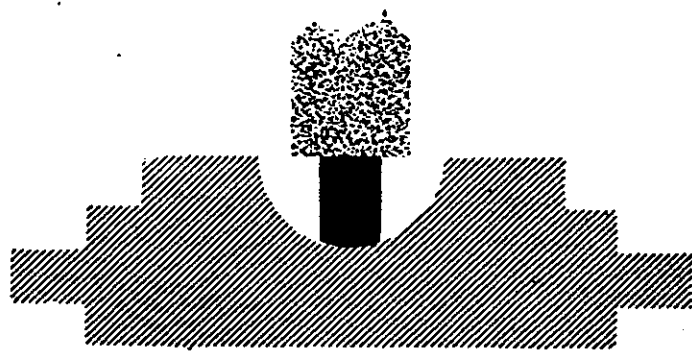
הרוסים מסווגים את עוצמת הרוחות ל"חזקה", "ממוצעת" ו"חלשה", ואת כיוון הרוח — ל"רוח חזית", ימנית או שמאלית ו"רוח עורפית" ימנית או שמאלית.

המדריכים הרוסיים מלמדים את החייל להסיט את "נקודת-הכיוון" שלו נגד כיוון הרוח ו"לתקן" את נקודת ההכוונה שלו — מן הנקודה המרכזית אל שולי המטרה. ה"הסט בשל רוח" משתנה, כמובן, בהתאם לעוצמת הרוח ולטוח אל המטרה. שעה שהוא יורה למטרה הנמצאת בטוח 300 מטר, ונושבת "רוח צד-חזקה", הוא מסיט את הכלי בשיעור רוחב דמות אחת (ראה ציור 8) נגד כיוון הרוח; במקרה של "רוח צד-ממוצעת" הוא מסיט כדי מחצית הדמות; במקרה של "רוח אלכסונית", מקטין החייל הרוסי את ה"הסט בשל רוח", כדי חצי מהשיעור שבו היה מסיט את הכלי אילו נשבה רוח צד באותה עוצמה; כאשר הוא יורה לטוח של 400 מטר — הוא קובע שיעור הסט כפול מזה שבטוח 300 מטר.

ליסטי ואת מבנהו של הכלי. ספרי ההדרכה של שלושת צבאות אלה "מכסים" את נושאי ההרכבה, הפירוק, ההפעלה והטיפול-במעצורים של המקלע הקל. (ראה טבלת ההשוואה של תוכניות-האימון, עמוד 92).

מצבי ירי

מצבי הירי אותם מלמדים בשלושת הצבאות שונים רק במעט. ספרי הדרכה סוביאטיים, בריטיים ואמריקאיים מדגישים את מצבי-השכיבה מאותה סיבה עצמה: המקלען יכול להתמיד במצב זה למרות הדף כלי נשקו, וסדרת הפגיעות במטרה תלויה במידה בה יכול המקלען להתמיד במצבו. הסוביאטיים והבריטיים מלמדים את מצבי-הירי כחלק מהאימון המכין בקליעה. החיילים הרוסיים מקבלים אימון ניכר בעיקוב אחרי מטרות נעות; בצבא ארה"ב אין מלמדים סוג ירי זה עד לשלב האימון האחרון — ירי במטוח מטרות-נעות.

תמונה מס. 6: תמונת המכון ב"דאגטיארב"

השיטה הבריטית "להסט בשל רוח"

הכונת האחורית של הברן אינה ניתנת לצידוד, וכיוון שכך, הבריטים מאמנים ביסודיות את מקלעניהם בטכניקה של צידוד בכיוון — הסטת הכלי, בניגוד לכיוון הרוח. הם מסווגים את עוצמת הרוחות ל"מתונה", "בינונית" ו"חזקה"; ואת כיווני הרוח ל"רוח צד" ול"רוח אלכסונית". המקלען הבריטי נעזר בשלוש נקודות-כיוון, כשהוא מתאמן ב"הסט בשל רוח" (ציור 7): ראשונה — שפתו החיצונית של "אישון המטרה"; שלישית — השפה-החיצונית של קו החיצון של המטרה; שניה — נקודה בחצי הדרך בין "נקודת-הכיוון" הראשונה והשלישית. אם הרוח נורשבת משמאל, הוא מסיט שמאלה, אם נושבת "רוח צד" בינונית, הוא משתמש ב"נקודת-הכיוון" הראשונה בירותו מטוח 200 מטר — וב"נקודת-הכיוון" השניה בירותו מ-300 מטר.

במקרה שנושבת "רוח צד-חזקה", הוא מסיט את הכלי כדי "נקודת-כיוון" אחת נוספת; ובמקרה

טבלת השוואה של תוכניות הדרכה

פעולת המנגנון

פירוק והרכבה של המאוש, ואופן פעולתו; הכונת, וסת הגזים

פירוק והרכבה של מערכת ההדק

פעולת מערכת ההדק; חזרה על פעולת מנגנון הכלי

מעצורים ופעולה דחופה; פירוק שדה; טיפול וניקוי

חזרה על כל החומר שנלמד בששת השעורים הקודמים, ומבחן

הקדמה לאימון ראשוני בקליעה: ייצוב כונות וכיוון

תרגילי הצבת הכלי

תרגיל ייצוב כונות ולחיצת ההדק

תרגיל ירי צרורות

תקוני טוח

השפעת הרוח, כרטיס נקודות (למטוח) המטוח ואמצעי זהירות

מבחן.

מקלע-קל רוסי „דאגטיארב” Dp קליבר 7.62

מבנה ופעולת הקנה, גלילי-הגזים וסת הגזים, המערכה הנעה,

כונת קדמית, כונת אחורית, המקרן

מבנה התחמושת ומילוי מחסנית

פירוק והרכבה

פעולת חלקי הכלי ואביזריו

הכנת הכלי לירי

בחירת עמדות ירי והצבת הכלי; תנוחת מקלען מס' 1

ומקלען מס' 2

טעינה פריקה וטעינה מחדש של המקלע-הקל, ייצוב כונות

תרגילי כיוון

אימון בירי למטרות נעות.

מקלע קל בריטי „ברן” קליבר 303 — MKI

פירוק והרכבה: מערכת הבוכנה

מילוי מחסניות, טעינה, פריקה וייצוב כונות

פירוק והרכבה: מערכת הקנה והקת

כיוון ואחיזה

פירוק והרכבה: הגוף והדורגל

יריה

ניקוי יום-יומי

בדיקת-הכלי. ניקוי לפני ואחרי יריה

אימון ירי — „בודדת”

פעולת הכלי (המנגנון)

פעולה דחופה

אימון ירי — צרורות

פירוק נוסף

מעצורים

טיפול אלמנטרי במעצורים

תנועה עם מקלע-קל

הצבת הכלי — שימוש במחסנות שונים

יריה מאחורי מחסה

הצבת הכלי על חצובה והסרתו

כיוון ויריה מעל חצובה

קיום קבועים

רובה אבטומטי אמריקאי „בראונינג”

קליבר M1918 A2 300

תיאור הכלי, תכונות, פירוק והרכבה של המנגנון

המקילה עליהם את אבחנת הצורך בתיקונים בירי. ספרי ההדרכה הרוסיים אינם מזכירים את השימוש במטוחים פתוחים לקליעה. הרוסים ירו במטוחים כאלה בתחרות-קליעה בין לאומית, אולם אין אנו יודעים אם טירוניהם מתאמנים בשדות-מטוח דומים לאלה שלנו.

ייצוב-כונות וכיוון למטרה

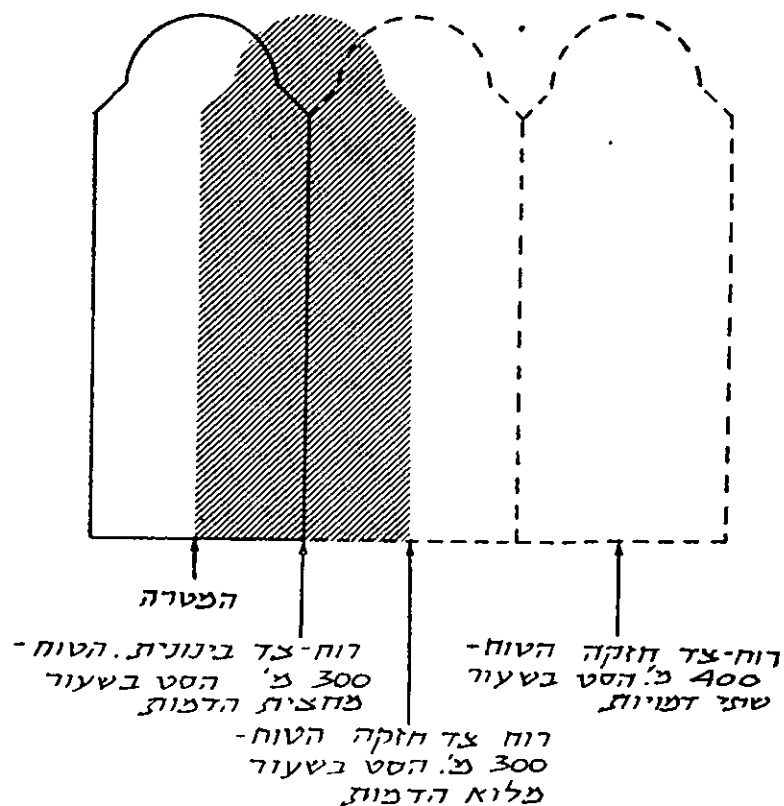
ייצוב-כונות וכיוון למטרה הנם צעד התחלי בשלב המכין של האימון לקליעה בצבא ארה"ב. הסורי ביאטים מלמדים נושאים אלה בשלב מאוחר של פרק האימון, בעוד שהבריטים כוללים ייצוב-כונות וכיוון למטרה, וכן מצבי ירי, בשעור הרביעי — "כיוון ואחיזה". בדרך זו מצרפים הם שני "שלבי-לימוד" אמריקאים לשעור אחד.

המקלענים הבריטיים לומדים כי עליהם לצפות אל המטרה בעת הכיוון — בדיוק ההפך מן הנאמר בפרקי הלימוד האמריקאיים, המדגישים כי יש להתחיל את הכיוון כשמבט העין מרוכז על להב הכונת הקדמית.

הרוסים מדגישים את ייצוב-כונות אך אינם מזכירים את ענין תצפית-העין לפני הירי.

ה"ברן", ה"דאגטיארב" וה"באר" עמדו במבחן הקרב; אף המקלענים הרוסיים, הבריטיים והאמריקאיים הוכיחו, במלחמת העולם השנייה, את יסודיות האימון שקיבלו. אולם אין נשק ללא-פגם, אף המקלענים — לא כולם היו מאומנים אימון מושלם.

אנו חייבים לשאוף בהתמדה לשפר את כלי נשקנו ואת דרכי האימון שלנו, בלי שים לב לכך שהם נראים לנו מתאימים ונאותים בזמן נתון.

ציור מס. 8: השיטה הרוסית ל"הסט בשל רוח"

מטוחים

ארגונם של המטוחים — במידה שהוא ידוע — הרי אף הוא שונה בכל אחת משלוש האומות. שדות המטוחים האמריקאיים עשויים לירי מטוחים בני 100 עד 500 מטר, והשטח שמעבר לקו המטרות הינו מישורי לחלוטין. הבריטים קובעים במטוח עמדות ירי מטוחים דומים, אולם כיון שברוב המקרים אין לצבא הבריטי שטחי אימונים נרחבים כמו אלה העומדים לרשות צבא ארצות הברית, בונים הבריטים, בדרך כלל, דייק עפר גבוה מעבר לקו המטרות, כחומת-מפגע שמטרתה "לספוג" ולעצור את הקליעים. סידור זה משרת מטרה בעלת ערך בזאת שהוא נותן ליורים תצפית-אש של פגיעותיהם.

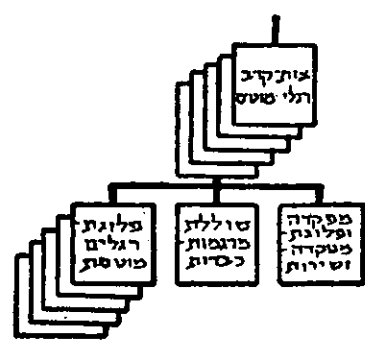
בעתונות הצבאית

ארגון ומבנה

עוצמת הפלוגה

בכמה מאותם קרבות-פלוגה הראויים ביותר לציון, נמצאו ב"קו" פחות מ-80 לוחמים. אולם יש אף כמה דוגמאות בולטות לאותו קנס קשה הצפוי לפי-קוד הגבוה. כאשר פלוגת רגלים שמתחת למצבה תקינה, אשר הוצבה בקו, הופכת לפתע לנקודת המוקד בעת הסתערות-רבתי מפתעת על ידי האויב. הפלוגה, אשר אך במאמץ רב מבצעת את העמל הגופני הדרוש בשביל סידורי-אבטחה ראשוניים בעמדתה במקום, מותרת על הפיטרול, מתפרסת על פני כבדת קרקע הגדולה מכדי שתשאר מאוחדת לכשתהיה נתונה בלחץ קשה, והיא מזניחה את הצרכים החיוניים של השלמת חיבור-קשר הדוק עם רמות-פיקוד גבוהות יותר. כך נפתחת לרוחה הדלת בפני חדירה העלולה להבקיע עד אל הפלוגה מהעורף, בלי שידע זאת איש. פלוגה בעוצמה של 80 איש או פחות מזה יכולה עדיין ללחום. אולם פרט למצבים בהם ערוכות הפלוגות בשורה כתף-אל-כתף ממש, אין היא יכולה להתכונן לקראת תפקיד לחימה, ועם זאת לבצע אותה מלאכה הדרושה כדי לקיים את אחדותה עם כל הגורמים והיחידות האחרים. לקח זה חוזר-ונשנה פעמים רבות שעה שחוקרים את פעולותיהן של יחידות קטנות בקוריאה. אולם משימות-הלחימה אין בהן תשובה סופית לשאלה הרחבה יותר — מה צריך להיות גודלה של פלוגה רובאית בשביל שתהיה לה תכליתיות אופטימלית. פלוגת-הקרב בעוצמה של 125 איש, נראה כי היא יכולה לעמוד בכל משימת-לחימה תקינה. לפי אותו הגיון עצמו, אם נוספים עוד 75—50 איש, ניתן עדיין לנהוג בה, ואילו עוצמתה הלוחמת גדלה במקביל לתוספת האנשים. מפקד הפלוגה בקרב אינו מודאג במיוחד בשל גודל היחידה כל עוד נראה כי המשימה המיועדת לה היא בתחום יכולתה. אם התקשורת שלו מספקת, יכול הוא לקיים שליטה נאותה. הוא פועל במסגרת המושגים של שלוש מחלקות רובאים, מחלקת נשק מסייע, מוצב-פיקוד מנהלתי, וכלי-נשק מסייעים שונים המושאלים לו על ידי מפקדה גבוהה יותר.

הדרך הטובה ביותר ל-
דון בשאלת גודל הכיתה,
ועל כן גם בשאלת גודלו
של "צות האש", היא לע-
שות זאת במסגרת עיון
במבנה-הכולל של הפלו-
גה.

סיכום הדעות של רוב הקצינים המשמשים ברגי-מנטים, בגדודים ובפלוגות, אשר נשאלו על כך בקוריאה, היה כי העוצמה האידיאלית לפלוגת-רגלים בשדה היא כ-180 איש, וכי גודל זה מספק את האיזון האופטימלי, שעה שלוקחים בחשבון את כל הגורמים — כגון פיתוח עוצמת אש, העזר המנהלתי המסייע לקיום האש והצורך בשליטה כוללת. היו שצידדו בעוצמה של 160 איש, ואילו אחרים אמרו כי על מספר אנשי הפלוגה להיות כ-200. לא היו אומדנים שעלו על מספר זה. הרוב לא סבר כי פלוגה בת עוצמה של 200 איש היא מסורבלת מבחינת מנהל ותמרון. אולם יחסם לפלוגה בגודל כזה הובע תכופות במלים אלה: "אם נקבע סטנדרט של 200 תהיה, קרוב לודאי, רמת העוצמה הממוצעת שלנו, בתנאי-השדה, במקרה הטוב ביותר כ-180, שזהו בעצם הגודל הנאות".

(בהתאם לנתוני קוריאה, הרי זוהי ראייה אופטי-מיסטית. העוצמה הממוצעת של הפלוגות אשר אותן בדקנו היתה כ-125 איש).

דעת הכלל באשר לערכה הלוחם של הפלוגה שמתחת-לתקן, ניתן לסכמה בערך במלים הבאות: "100—125 — ברמה זו עדיין כשירה הפלוגה לפעולה, ויכולה לבצע משימות רגילות". "85—100 — עוצמה חלשה מדי. הפלוגה מתחילה לגלות חולשה והופכת לתלויה בעזרה שלמעלה-מן-הרגיל מבחוץ". אכן, הנתונים לא לגמרי תומכים בדעות אלו של המפקדים. ברבים מן הקרבות אשר חקרנו, היתה עוצמת הפלוגות פחותה מ-125 איש בתחילת הפעולה, והן ספגו אבידות הגבוהות מן הממוצע. עם זאת היתה תגובתן מתואמת היטב, מתמידה ותוקפנית.

לרכוזם בקבוצות מקצועיות, ומשם — להשאילם למפקד הפלוגה לשימוש. אזי יהיה עליו להקנות מספר קטן יותר של סוגי כושר ומומחיות-מקצועית לאנשים שתחת פיקודו. לבעית "החילות המשותף-לבים", או "כלי הנשק המשולבים", ברמתו של חיל-הרגלים, אפשר למצוא את המענה במסגרת תמרונים או תרגילים, ובאותן תקופות יוכלו המפקדים עצמם ללמוד את בחינותיה וגילוייה המשתנים.

הערות הערכה וניתוח על סוגית "מבצעי-רגלים והשימוש בכלי הנשק בזירת קוראיה: חורף 1950-1951".

ה"הערות" נערכו על ידי ג'י-ברייג' ס. ל. א. מרשל, והוגשו באמצעות "לשכת חקר-ביצועים" של מכללת ג'והן הופקינס בבאלטימור.

אולם בשעת אימון, יש צורך מפורש שמפקד הפלוגה יצור איזה מגע אישי עם אנשיו. השאלה היא אם הפלוגה הנוכחית לפי תקנה, אינה גדולה במקצת מכדי שתאפשר טיפוח נאות של הליכוד הנפשי ורוח היחידה. הפלוגה, כפי שהיא בנויה בלוח-התקן, כוללת במסגרתה פעילויות שונות ורבות, המגדילות במידה עצומה את הקשיים בהם נתקל מפקד הפלוגה בתחום האימון — כגון 5 כלי-רכב, מרגמות, מק"בים וקנים ללא-רתע. אחת הגיות האפשריות אל ענין הפחתת גודל הפלוגה במשך מחזור-האימונים יכולה להתבטא בכך כי מקצת מ"ספיחים" אלה יסולקו ויועברו אל "מדרגות" גבוהות יותר בסולם הפיקוד, מקום בו אפשר יהיה

פיקוד והנהגת גייסות

סוד המנהיגות

ב"ששת המאמרים" שלו על אמנות המלחמה: "בטא את התקשרותך הנפשית לחייליך, שבח את התנהגותם, הראה התעניינות ודאגה לגורל משפחתם על מנת שזו לא תסבול מהעדרם, והענק להם את האמצעים לחיות בכבוד לכשיעזבו את הצבא, על ידי כך שתפקיד בידיהם משרות ועמדות אורחיות".

הרי אלה הם צלילים אשר, כפי שיראה כל אחד, הינם "בני זמננו" במידה מפתיעה, וכזה הינו גם צלצולם של המשפטים שלהלן, קטע שנלקח מתוך הספר "מסה על עקרונות טיפוח הרוח הצבאית" — מאת קול-לויט' דה-צימרמן, מרגימנט ה"גוארדיה השביצרית" שבשירות מלך צרפת, ספר שעניינו רב ביותר, אשר הופיע בפריז ב-1749: "התמכרו לאותה אמנות גדולה אשר עניינה הוא: כיצד לזכות בכך שאנשיכם יאהבוכם, וכן לאמנות אשר עניינה הוא להשיג מהם כי יצייתו לכם. נהגו בחייליכם מתוך גישה אנושית. שמשו דוגמה לכפופים לכם. קחו חלק בעבודתם, והיו כפופים לאותה חומרת-המשמעת שאתם תובעים מהם. במסע-מלחמה אכלו אותו מזון פשוט שאוכלים אנשיכם, בחנית-שדה או בחפירה. היו תקיפים ונהגו בצדק. זהו הסוד והאמצעי הטוב ביותר כדי לזכות בכך שיאהבוכם, יכבדוכם ויצייתו לכם".

אהבו את אנשיכם —
אך מבלי לומר להם זאת

דה סנט-אכזופרי

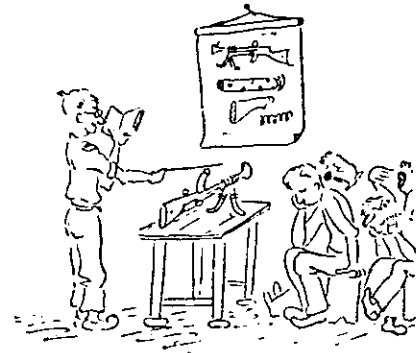
מבחינה חברתית חשוב הדבר שהחייל יעזוב את השירות הצבאי מבלי שיהיה רגש של מרירות בלבו. ברוב המקרים אין רגש זה נולד עקב חומרות המשמעת: בדרך כלל, שונא האדם מצבים

של כפיפות הרבה פחות משהוא סובר עצמו. כן אין רגש זה נולד עקב המאמצים אשר הוא נתבע להם: מאמצים אלה — ואין צורך אלא להקשיב לחיילים ותיקים על מנת להשתכנע בכך — מאותו רגע שתמו וחלפו, אינם עוד אלא מקור של זכרונות וגאווה. לא; כאשר יש מרירות בלבו של החייל, היא נובעת ברוב המקרים מהאופן בו יתכן ונפגעה אישיותו ביום זה או אחר על ידי אחד ממפקדיו. להמנע מפגעים כאלה, לדעת כיצד לנהוג באדם — דבר זה מחייב להכיר היטב אותו אדם. כשלונותיו של קצין נוכח אנשיו נובעים על פי רוב משום שהם "אטומים" בפני מגע אתו. "כל מי שמזניח את גורם האדם", כותב מרשל מונטגומרי, "ייכשל בתפקידיו הפיקודיים". והוא מוסיף: "לחייל של היום רמה שונה מזו של החיילים בזמנים עברו, והוא תובע כי יתייחסו אליו תוך תשומת לב והבנה רבות יותר". אכן, צורך זה בהתעניינות המפקדים בהכרת חיי פיקודיהם וקשייהם האישיים — לא בימינו אלה נולד. או-טסה, סיני שחי במאה השלישית לפני הספירה כתב

על טיב בתי הספר הצבאיים

כבכל צבא גם בצבא האמריקאי נחלקות הדעות בהערכת דרכי ההוראה — ומה שאינו חשוב פחות, בענין דרכי הבחינה — הנהוגים בביה"ס הצבאיים אשר כל קצין וקצין נזקק להם מספר פעמים לא קטן, ביחס, בדרכו הצבאית. מקצת דעות ברוח ביקורתית וברוח מחייבת נתפרסמו בזמן האחרון מעל דפי העתונות הצבאית האמריקאית. הננו מביאים כאן את דברי הקפיטן המקטרג (והמציע גם הצעות חיוביות!) ואת אלה של הלויטננט המחייב והמלמד זכות. הדברים שונים כמובן בכל מדינה ובכל צבא, ועם זאת עלולים להמצא בהם גרעינים המשותפים לארצות שונות.

מה אינו כשורה בבתי-הספר הצבאיים שלנו?

מאת קפיטן י. דובסג'

מה יש לעשות כדי לתקן מצב זה? ראשית, יש לדרוש מהתלמידים לחשוב, ויש לתת להם זמן כדי לעשות זאת. הקטינו את מספר שעות הלימודים לשש שעות ביום, ועשו את התוכנית לגמישה. אם "תכסו" את הנושא בפחות זמן מן הרשום בתוכנית — עברו נא לדבר מה אחר, או שחררו את הכיתה. לפני כל שיעור בטקטיקה יש לתת לתלמידים אחר-צהריים פנוי כדי להכין אמדן מודיעין ואמדן מבצעים בהשתמשם באותם עקרונות אשר המחלקה לעבודת-המטה של ביה"ס מורה אותם. יש לאסוף אומדנים אלה לפני השיעור, לתת להם ציוני-הערכה ולהחזירם לתלמידים. הבה ונזרוק מתוכנית הלימודים כל סיכומי-תלמידים וסיכומי קורסים. תרגילי-סיכום אלה אינם אלא חזרה על הדברים המצויים בצורה הרבה יותר מעמיקה ורחבה בספרי-ההדרכה והתקנונים, ובספרים הנמצאים בספריה. תן לכל תלמיד מחברת ועפרון, והניח לו לרשום הערות. סלק את "דוגמאות מצבים" שהפכו שגרה. על חברי-המדריכים להיות מסוגל להדגים עקרונות בהתגליותיהם בצורת שונות, כשהם משתמשים לכך בלוח ובגיר. הבה נרחק מהבחינות המכוננות "אובייקטיביות", שלעתים קרובות נבחן בהן התלמיד רק בכושרו לזכור משפט על-פה ולחזור עליו כתוכי. לשם הדגמה, מובאות כאן שתי שאלות שגלקחו משאלון-בחינה ב"דרכי הדרכה ואימון", שהוצג בבית-ספר צבאי גדול:

1. בנתנו שיעור, על המדריך לזכור כי עליו: (א) לסכם רק בסוף השיעור.

מה אינו כשורה בבתי-הספר של הצבא? הצצה בתוכנית-לימודים אופיינית תיתן לנו חלק מן התשובה. מחזיקים את התלמידים שמונה שעות ביום ב"חדר-הכיתה". נוסף לכך, מניחים לגבי כל תלמיד כי יבלה שלוש שעות ביום בהתכוננו להרצאות של היום הבא, ושלוש שעות נוספות בחזרו על העבודה שהקורס עשה ביום אתמול. זהו מספר שעות העובר את נקודת הרויה. אי אפשר לשהות שמונה שעות ביום בלי-נוע בכיתה, ולהוסיף להיות מסוגל לחשוב וללמוד בעירנות. בתי-הספר אינם מטפחים מחשבה. בעוד שמצויים בהם מספר מדריכים בלתי-רגילים שיש ביכולתם להביא תלמידים אחדים מתוך הכיתה לידי כך שישתתפו בשיחה, הרי רוב המדריכים נדח-קו לתוך מסלול-שגרה משום ששומה עליהם לחזור מלה במלה, מדי שבועות מספר, על בעיה שפרטיה כלולים בתיק-המדריך.

הבחינות קלות מדי, ומשמגלה זאת התלמיד, הרי שבהכרח הולך-ונמוג הענין שהוא מגלה בקורס. אין הבחינות תובעות מהתלמיד ידיעה אמיתית של עקרונות ושל יישומם, אלא רק את הכושר לחזור כתופי על כמה מלים וביטויים המשמשים מעין ראשי-תיבות סמליים ל"עקרון". מעטים המרצים — בצבא ומחוצה לו — שהינם בעלי הכושר ל"העביר" רעיונות ומו-שגים לאדם אחר. רובם הגדול אומרים לתלמידים מהם הדברים שהם רוצים כי יזכרו בעל-פה, ובבחינה מבקשים הם כי אותם משפטים שהשמיעו יוחזרו עתה אליהם. מועט המקום הנשאר למחשבה ע"י התלמיד.

אדם מאפשרויות נוספות להשתתפות בקורסים אחרים, אך די יהיה לו למפקד להעיק מבט בטופס ההשתלמויות של אותו קצין בשביל לדעת אם הוא מומחה בנושא אשר למדו.

סגל המדריכים בבתי-הספר הראשיים של הצבא צריך שיהיה קבוע. הוא יורכב ממרצים מעולים ומהוגי-דעות צבאיים בולטים. היש מקום טוב יותר מאוניברסיטה צבאית כדי לסיים בו קריירה של איש צבא? אפשר יהיה להחזיק בה למשך שנים אחדות קצינים צעירים יותר, בעלי כשרונות בולטים, כדי שיסייעו לסגל הקבוע, ילמדו את הדוק-טרינה על בוריה, וירכשו מעט נסיון — ואף יזכו לביקורת מומחים — בעודם מלמדים קצינים המשי-משים בפלוגות.

חברי-מדריכים מעין זה, יש בו כדי לאפשר התקדמות ניכרת לקראת הידוק המשמעת והגברת העניין בלימודים. התלמידים ירחשו כבוד למורה בוגר יותר, היודע את "כל התשובות" (או כמעט את כולן) ושכפיו תמיד מלת-שבח מעודדת או מלת אזהרה חריפה. כושר המנהיגות עודנו בעיה גדולה בצבא. שינויים אלה בבתי-הספר שלנו יאפשרו למפקדים להפיק תועלת רבה יותר מקצינים שביקרו בבתי-ספר צבאיים. אסור שהקו הנקוט בהשכלת הקצינים שלנו יהיה "דמוקרטי" במובן זה, שהכל "יעברו" בהצלחה את הבחינות. עליו להיות דמוקרטי במובן אחר, שלכל תהיה הזדמנות ללמוד. לא לכל הקצינים יש כושר שווה ללמוד. הבה נחדל ממגמה המעודדת את תכונת הבינוניות.

להגנת בתי הספר הצבאיים

מאת לויטננט ברנארד א. פולר

בלימוד. אם נבדוק את הדרישות המוצגות ע"י רוב המכללות, נמצא כי הסטודנט הממוצע מבלה כל לילה לפחות שעותיים בלימוד, ובמקרים רבים, שלוש עד ארבע שעות. אכן, אם מוסדות הלימוד הגבוהים, בהן דרכי ההוראה משוכללות הן, נוהגים לפי "מת-כונת" זו — מדוע לא יעשו כן בתי-הספר הצבאיים? את החניכים בבית-הספר לקשר מעודדים להביע את דעותיהם ורעיונותיהם על הנושא המוצג בכיתה. המדריכים עוברים קורס אינטנסיבי במתודיקה של-הוראה לפני שהם מתחילים ללמד. בקורס-מדריכים זה מוקדש זמן רב לאותם אורחי-הפעולה המכוונים להביא את התלמיד לידי כך שישמיע את הערותיו ורעיונותיו. רובן של השעות בכיתה (לעומת שעות-

(ב) להשתמש תכופות בכל מהלך השיעור בסי-כומים קצרים.

(ג) לסכם רק שאלות המוצגות-לבחינה.

(ד) לסכם לעתים קרובות וכן גם בסוף השיעור.

2. בפנותנו אל גורם ה"צורך האישי", של התלמיד,

הנועד ליצור עניין בנושא שאנו מלמדים, אנו:

(א) פונים אל חוש האחריות של התלמידים.

(ב) מתקרבים אל הנושא מן הידוע אל הבלתי-ידוע.

(ג) מציינים יחסים אישיים הקיימים בין המדריך והתלמיד.

(ד) מצביעים על התועלת שבלימוד החומר אשר אותו מלמדים.

השאלות היו מעוררות הרבה יותר מחשבה מצד

התלמידים לו היו הופכים אותן לצורת החיבור:

(1) נתח בקיצור טכניקות שונות של "סיכום" על מנת להדגיש בהן את הנקודות החשובות למורה ולמדריך.

(2) נתח דרכים ליצור עניין בקהל חיילים כשהנך עוסק בהוראה.

יש "לארגן" את התשובות לשאלות אלה ויש לחשוב עליהן עד-גמירה. מתקבל על הדעת כי תלמיד יצטרך להקדיש רבע מזמנו לתכנון תש-בתו וארגונה.

יש לתת לבחינות ציונים באופן כזה, שרק כ-40 אחוז מן הכיתה יעברו. אלה יקבלו תעודות הסמכה. בעוד ששאר אנשי הכיתה יקבלו תעודות השתתפות-בקורס. כתוצאה מאי-הצלחה בבחינות לא יורחק

סבור אני כי קפיטן דובסג', בסקירתו על מערכת בתי-הספר הצבאיים, הרבה להכליל הכללות. כאחד מאנשי הסגל של אגף-הקצינים בבית-הספר לקשר, וכמי ששירת תקופות זמן הן כתלמיד והן כמורה בבית-ספר זה, חולק אני על חלק מטענותיו הבי-קורתיות.

הדעות שאביע שאובות לחלוטין מהתבוננות אי-שית, והן דעותי אני.

המגמה הכללית באגף-הקצינים של בית-הספר-לקשר, היא להועיד "עבודת-בית", או משימות לימוד-עצמי, באופן שתהיינה מבוססות על הממוצע: רבע שעה עבודת-בית לכל שעת-הוראה בכיתה. דבר זה ידרוש מקצין לבלות כל לילה שעותיים בערך

המעבדה) נושאות אופי של שיחה יותר מאשר אופי של הרצאה גרידא. דבר זה יוצר אורה המקלה על השתתפות מצד הכיתה.

מעודדים את המדריכים להקדיש זמן ניכר למחקר בנושא ההתמחות שלהם, ולהכנת רעיונות ודרכי-לימוד חדשים, על מנת להמנע מהגשה משעממת של החומר מלה במלה — דבר הרגיל בהוראה החוזרת-על-עצמה יום אחר יום. כן משתמשים בדרך אחרת כדי להמנע מהגשה משעממת של חומר: הוכנה תוכנית של אימון מדריכי-חליפין, שלפיה מכין עצמו מדריך אחד לאפשרות החלפת חברו ע"י שהוא מסגל לעצמו את הנושא או שדה-ההתמחות של הלז. והוא אף מלמד נושא זה משמגיע הוא אל רמת-יכולת מספקת בו (אכן, מצדדי ההתמחות יטיחו בחום הטחות נגד שיטה שכזו). דרך זו מונעת אותו מלשקוע בתוך נתיבי-שגרה כבושים מדי.

"דוגמאות מצבים" של שגרה, כפי שמשתמש בהם בית-הספר לקשר, הם מצבים אשר המדריכים התנסו בהם בשדה. "מצבים" אלה, לפני שהוכנסו לשימוש, נבחנו באשר למידת תוקפם-הקיים, בהתחשב במגמות-התפתחויות ומבצעים שבעתיד. סוג זה של תרגיל מעשי — הוא המפתח בחניך את המחשבה היוצרת, ואת היכולת להציג את דעותיו ורעיונותיו הצגה רבת-דמיון. בעוד שאילו המדריך בלבד היה זה ה"מפתח" הלאה את הבעיה שב"מצב", כי אז היה הדבר משאיר את החניך תחת הרושם כי "פתרון של בית-הספר" הוא הדרך היחידה שאפשר לנהוג בה, והלא ידוע לנו כי לא בכל המצבים הממשיים שבשדה כך הוא המצב.

בדומה לרוב מאמרי-פולמוס, יש בדברי קפיטן דובסג' כמה נקודות שאי-אפשר לחלוק עליהן. כך הדבר גם לגבי רעיונותיו באשר לדרכי הבחינה. בלי ספק, בחינה בנוסח חיבור מאפשרת מבחן נכון יותר לידיעתו של התלמיד בנושא מסוים, ומעוררת את כושרו לתכנן ולארגן את מחשבותיו. אף-על-פי-כן, דעתי היא שאחוז התלמידים שיעברו יהיה גדול יותר מ-40%, ואני מבסס הערכתי זו על הרמה והרקע של רוב הקצינים הנכנסים לבית-הספר לקשר כיום. אשר להצעה שיהיה סגל מורים קבוע בכל בית-ספר, הרי זו עובדה, שהנסיון הוכיחה, כי צבא זקוק לקציניו המנוסים אשר נבחנו בקרב, והמסוגלים לפקד בתכליתיות על מספר אנשים רב ולתמרנבם. היכן, אם לא בקרב קצינינו הבכירים, מוצאים אנו אנשים כאלה? הרעיון על סגל קבוע הוא נכון, אולם אינני סבור שהוא מעשי.

מחירי נשק

בראשה של סקירה המתפרסמת באחד הגליונות האחרונים של "ארמי" האמריקאי — והמנסה לנתח את השפעותיו הכלכליות והמדיניות של טיפוח "העוצמה האוירית-האטומית-האסטרטגית", ולהוכיח כי כיום "מפריזות בכך ארצות-הברית ב-500% — מובאת טבלה מאלפת-ביותר, אשר לה מקדים בעל הסקירה את אמרת הכסף: —

"לא יוקר החיים הרב הוא שצריך להדאיג את משלם המסים האמריקאי כי אם יוקר-ההריגה הרב! או, אם ננסח זאת מציאותית-יותר — היוקר הרב של המאמץ להשאר-בחיים!"

להלן הרשימה — שלא נקבעה אלא לפי בחירה-מקרית, לדברי בעל הסקירה — של מחיר מספר כלי-נשק ואמצעי לחימה, כפי שמחירים אלה נראים כיום ולעתיד הקרוב.

חימוש הצבא	
טנק "פאטון" דגם M 48	133.280.—
תותח "אטומי" בעל קוטר 280 מ"מ	437.027.—
תחמיש למקלע-כבד בקוטר 1/2 אינץ' (5)	0.325
קנה ללא-רתע בן 106 מ"מ (החדש)	4.057.—
רובה "גארננד" האבטומטי-למחצה (הנהוג עתה בצבא ארה"ב)	94.300
קליע מונחה נגד-מטוסי "ניקא"	30.000.—
חימוש צי המלחמה	
נושאת מטוסים מסוג-הענק "פורסטר" (*)	200.000.000.—
צוללת מונעת בכוח-אטומי (סוג "נבטילוס" *)	32.700.000.—
מפציץ-ציי מסוג "סקייוריוור"	1.874.000.—
מטוס-קרב ציי מסוג "קרוסיידר"	769.000.—
קליע מונחה נגד-מטוסי מסוג "טאלוס"	200.000.—
קליע-מונחה מסוג "רגולוס I"	210.000.—
אנית משחית	16.000.000.—
אנית קליעים (כנראה — סיירת-כבדה, מסוג "בוסטון" *)	100.000.000.—
חימוש חיל האויר	
מפציץ B 52	8.000.000.—
מפציץ B 47	1.900.000.—
מפציץ B 66	1.900.000.—
מטוס קרב זעיר F 104	690.000.—
מטוס-סירות סילוני F 102	1.000.000.—
מטוס קרב F 86 ("סייבר")	190.000.—

(*) מבלי לכלול את כלי הזין שבאניה או את המנועים מופעלי-הכוח-הגרעיני.

* אדם ולוחם קטעים מן הספר

סיפור חייו של יצחק בן מנחם (גוליבר) נפל
בפקדו על יחידתו בפשיטת הכנרת ב-12.12.55

— כשנתקבלתי לקורס-מ"פים, שמעתי לראשונה את השם: גוליבר. באולם-הקבלה המרווח הירבו להזכיר שם זה, לדבר בשבחו, להללו, לפארו ולרוממו: "המקלען מלטרון", "מפקד נועז", "מדריך-בחסד", "אחד הפייטרים של צה"ל" — אישרו חניכים שהכירוהו. סיפורי אלף-לילה ולילה נרקמו סביבו, ואני — השתוקקתי כבר להכירו. שובצתי כחניך בצות מספר אחד — הצות של גוליבר — ובשעה 1400 נתקיימה פגישת-ההיכרות בינינו. גבר גבה-קומה, רחב-כתפיים, שזוף-פנים ויפה-תואר פתח את הפגישה בהאי-לישנא: "שמי יצחק בן-מנחם, אבל קוראים לי גוליבר". בהופעתו הגברית ובדבריו הכנים עשה עלינו מיד רושם בליימחה. אל קורס-המ"פים הגעתי מחיל-הים, ובהיותי רחוק מחיל-הרגלים ותלוש מבעיותיו ומאורח-לחימתו, נתקשיתי בקליטת-החומר וביקשתי לשחררני מן הקורס, וזאת מספר ימים לאחר שהחל. פניתי אל מדריך-הצות, גוליבר, והעמדתי על חומרת-מצבי. הפצרתי בו להמליץ על שחרורי ולחסוך לי עוגמת-נפש יתירה. גוליבר דיבר על לבי, הוכיחני על פני, עמד על כך שעלי לסיים את הקורס עד תומו. "כל התחלה קשה", אמר, "ואני מתחייב לעמוד לשירותך בכל שעה שתרצה".

ערב-ערב היה מסב עמי בחדר-מגורי, מסייעני בהכנת-השעורים, מבהיר לי את הטעון הבהרה. אף שנחשב למדריך ותיק, שהחומר הנלמד כבר "יצא לו מן האף" — היה גוליבר דש בחומר שוב ושוב, פעם ועוד פעם, ובלבד להקנותו לי בשלמותו. היינו רכונים על ספרות-הדרכה, מעלעלים בחוברות ובתקצירים, קוראים בעיון דף אחר דף, עמוד אחר עמוד. לא פעם היה מצוה עלי לקרוא מחדש פרק פלוני אלמוני, מהתחל ועד כלה, והיה תוקע לי שאלות "אגפיות" — לעמוד על מידת קליטתי את החומר. אני כשלעצמי, כבר בחלתי בחומר הרב, ולאחר יום-אימונים מפרך — עז היה רצוני לחטוף תנומה. אך גוליבר לא הירפה ממני כמלוא הנמיה. ערב ערב — לעתים עד שעת-הצות — חייב הייתי לקבל אצלו "שיעורים-פרטיים", ומאום לא עזר לי: היה רץ אחרי, נוטלני בידי ומוליכני אל החדר. תמה הייתי, מה ראה להקדיש לי את מיטב שעותיו הפנויות, שכן להיכרות שבינינו לא מלאה אפילו שבוע-ימים. והוא לא עשה זאת "למען יגידו..." הוא לא ביקש כתרים לעצמו. הוא היה משוכנע כי זוהי חובתו כמדריך: כי שומה עליו להקנות לחניכיו את כל החומר בהתאם לתוכנית, ולהקנותו טוב ככל האפשר! הוא האמין כי מחובתו של המדריך לתת לחניכים את המכסימום האפשרי — אם לא למעלה מזה. לא נמצא חניך בצות, שגוליבר לא יקבע לו "שיעורים-פרטיים": מאף אחד לא הירפה, ולכל אחד הקדיש מזמנו הפנוי וממרצו — ללמדו פרק בלחימה. והיה יודע בדיוק-נמרץ, מי ומי בקיאים בחומר, מי ומי אינם בקיאים בו.

דומני, כי לא היה מדריך שישווה לו. התלהבותו בעת מתן-השעור ומתודיקה כה נכונה של הדרכה: מין טכניקה שכזאת, כוח-שיכנוע ושטף-דיבור שאובים מתוך נסיון-אישי, מסירות ישקידה ואהבת החניכים — כל אלה ציינו את גוליבר והכתירוהו כמדריך-אידיאלי בהא-הידיעה! היה מהפנט אותנו ומביאנו לידי הקשבה דרוכה: אי-אפשר היה שלא להקשיב

* אדם ולוחם, סיפור חייו של יצחק בן-מנחם (גוליבר). הביא לדפוס מרדכי יעקובוביץ, הוצאת "ניב" ת"א.

כשיעוריו. הוא שלט בחומר שליטה גמורה, הכירו וידעו בעל-פה. אף ה"אריות" שבצות, כולם מפקדים ותיקים ומנוסים, שחו בצמא את דבריו.

זכורני, מקרה עם חניך שנתמנה לפקד על תרגיל "פלוגה בהתקפה — יום". הלה נכשל כשלון-חרוץ והתרגיל לא השיג את מטרתו. חניכים ומדריכים כאחת, ניצבו פעור-יפה, נדהמים נוכח הכשלון הבלתי-צפוי. גוליבר התייצב מיד לימין החניך הנבוך, בתתו לו את מלוא-הגיבוי: גכנס בריב עם המדריכים שהעזו להטיל ספק בכושרו של החניך-המפקד: תבע במפגיע לאפשר לחניך לבצע שנית אותה ההתקפה עצמה; סירב להשלים עם הדעה שרוחה כי החניך-המפקד מתקשה בשליטה ובפיקוד.

החניך, שהבחין כי גוליבר תומך בו וניצב לימינו — שינס את מתניו וביצע בהצלחה את ההתקפה השניה.

בהיותי איש חיל-הים, היה גוליבר מציג לי שאלה רק כאשר היה משוכנע כי יש תשובה בפני. והיתה לו עין-חדה להבחין אימתי אני יודע ואימתי לא. פעם בפעם היה שואלני שלא בנוכחות אחרים, ובלבד שלא להלבין את פני ברבים.

במסגרת סידרת "עלה-ורד" נתקיימה באחד הערבים מסיבת-הצות, אליה הוזמנו בנות-חן ירושלמיות. י' עמד להופיע עם נערתו-ארוסתו, אך בשעה מאוחרת בא ואמר שהנערה סירבה לו. ולא תבוא. גוליבר, התרומם מעל מושבו וביקש את כתובתה. "אלך להביאה מן הבית", הכריז. אף שכלל לא הכירה, נסע אליה הביתה לדבר על לבה שתאות להופיע במסיבה.

מטבעו היה עקשן. יכול היה לסרב להחזיר אל השיעור חניך שסרח; כשהעניש — היה דואג לכך שהעונש יבוצע במלואו. לעתים היה תובע להגיש לו את השיעורים מחדש, ומהחלטתו זו לא היה נסוג ויהי-מה. מכל אחד מאתנו ידע לתבוע כהנה וכהנה — ככל שידע לתבוע מעצמו. כאשר נערכו מבחני-הגמר, היה הוא מתשוטט בחוץ, מהלך אנה ואנה, נרגש ונפעם כמונו ממש: ראשון חפז להיודע על תוצאות המבחנים, משל הוא עצמו היה העומד למבחן, והיה נחפו לבשר לנו את התוצאות, לברכנו ולעודדנו.

האמת ניתנה להיאמר, כי גוליבר לא היפלה מעולם בין חניך לחניך, לא נקם ולא נטר, ובלבו לא רחש טינה אל מישוהו. בכל תקופת שהותנו בקורס, לא הבחנו ביחס בלתי-הוגן או במשוא-פנים מצידו. אף אם לא חיבב מישוהו, הדבר לא היה ניכר בו כלל וכלל, כי גוליבר ידע לשלוט ביצריו וברגשותיו — ולרסנם. ועוד דבר אחד איפיון אותו: לויאליות. לעתים, אירע, שמדריך-מחליף שלט בחומר במידה בלתי-מספקת, או שנהג עם מי מאתנו שלא כהלכה. אם היינו מספרים על-כך לגוליבר — היינו מעלים את חמתו עד להשחית. בשתי-ידינו היה דוחה אותנו, מסרב לשמוע דבר-רוחצי-דבר על מדריך אחר. "איני רוצה לשמוע על-כך. הרכילות הללו אינן מעניינות אותי!"

הצות כולו היה בדעה אחת — והיו בו "קאליברים!" — כי שמו של גוליבר עוד עתיד ללכת לפניו. עם שהיה ילדותי לפעמים, היה מנהיג מלידה, בעל-כושר פאנטאסטי, נחון בתפיסה-טקטית מזהירה. היה מפליאנו בהשכלתו החובקת-כל, בחתירתו לעומקם של הדברים, בבקאות שגילה בענייני-דיומא, בשאלות יום-יום, בבעיות-השעה. לכל דבר היתה לו תשובה מוכנה מראש; לכל דבר היתה לו דעה מקורית משלו. מן הנמנע היה להביאו במבוכה. פעור-פה היית ניצב למולו, תוקע מבטך בעלם הפיקח והשנון, באותו נער-כמעט, באותה דמות בלתי-שכיחה, — באותה אינציקלופדיה מהלכת על שתיים. חניך

*

— בצות של גוליבר היו שני חניכים, אנשי-מילואים, שהתקשו בקליטת החומר הרב, בו הולעטו. כמעט בכל צות היו אחד או שנים כאלה — שעמדו להישלח מן הקורס, על-מנת לשוב אליו במועד מאוחר יותר לאחר שיוכשרו יותר. גוליבר התנגד לכך שמישהו מחניכיו יישלח הביתה לפני תום הקורס. הוא טען, כי בסופו של דבר, ידביקו החניכים הנחשלים את חבריהם, ויגיעו לאותה רמת-ידיעות. היו בינינו ויכוחים נוקבים, חילופי-דעות מעמיקים, שיחות משולהבות. כמפקד הקורס נעתרתי להפצרותיו המרובות, והסכמתי לאפשר לו, לגוליבר, להוכיח את צדקת-טענותיו. הוא ראה את עצמו עומד במבחן, והשקיע הרבה מאמצים — לאחר שעות-העבודה בעיקר — כדי לאמת את הנחותיו. ואמנם, מאמציו הוכתרו בהצלחה. ואולי בשל-כך זיכוהו המדריכים בתואר: "המדריך-החברתי" של הצות.

פעם נתכנסו בבסיס מבכירי הקצונה של צה"ל ומטובי מוחותיו, כדי לדון בסוגיה מסוימת. גוליבר, אחד ה"צעירים" המעטים שהורשו ליטול חלק בכנס זה, ביקש אף הוא את רשות-הדיבור. בפאתוס המיוחד לו, ניתח את הסוגיה, הצביע על פתרונות אפשריים, לא היסס "לקטול" את קודמיו, אף שהיו גבוהים ממנו בכמה דרגות. ברדתו מעל הבמה, הישיר מבטו אל תוך קהל הנוכחים, תקע "אלכסונית" כשניצוץ שובבי ניצת בעיניו — זה הניצוץ

המרמוז על הבטחון-העצמי הבלתי-מצוי של גוליבר. ניכר היה, כי גוליבר שולט בנושא לפני-
ילפנים, כאילו חש אותו על בשרו. אחד מאלופי צה"ל שבאולם שאלני: "מיתו הבחור הצעיר,
הזה, הבקי כל-כך בסוגיה הנדונה?"

ועוד אזכור, כיצד היה מופיע תדיר עם תרמיל-גב מלא פירות, שהיה מביאם ממשק-
הוריו או קוטפם בבוסתנים הנטושים, הפזורים לאורכה ולרוחבה של המדינה, ותמיד מחלק
מפירותיו לאחרים — לחניכים ולמדריכים כאחד.

כאשר משטר שביתת-הנשק המעורער החל מתערער עוד יותר — וכוונות מוגברת
לקרא הבאות אפפה את צה"ל — קצה נפשו של גוליבר לשרת בבסיס-הדרכה "שקט", יחסית.
בכל תוקף עמד על-כך, שתינתן לו האפשרות להצטרף ליחידה קרבית ממש. מפקד הבסיס,
שמיאן לותר על מדריך מוכשר כל-כך — עשה הכל להניאו מכך. "ההדרכה אינה נופלת
בחשיבותה מן השירות ביחידה קרבית. זוהי מלאכה אפורה ומפרכת, אך היא מכשירה קאדר
של מפקדים קרביים — והמשימה היא בת-שנים!"

גוליבר לא השתכנע, ביקש העברה לחיל-הצנחנים. להוט היה אחר משהו יותר "ממשי",
יותר "תכליתי".

גוליבר היה משוכנע, כי במוקדם או במאוחר, יבוא עלינו "הסיבוב-השני" — ואין זו
אלא שאלה של זמן. הוא הסיק מכך את המסקנות, וביקש מאחרים לעשות כמותו. מפקד

*

ל. ידידי,

ימים אלה שאני מבלה בבית, מוקדשים ללימודים לקראת הבחינות. הזמן כה קצר,
ואני נמנע מלדחוק את הקץ — — —

לשמחתי הרבה הריני מסיים ביום-חמישי הבא ה-3.11 את בחינותי — ואז ירוח לי.
לאחר שאני משרת שוב קרוב לשנה בצה"ל — ובמיוחד נוכח הדי הימים הללו —
נראים לי לימודי תמוהים ביותר: הגישה אליהם זרה ומעורפלת, ואני "אנוס", כביכול, לקלטם.
לאור האירועים האחרונים, איני מרגיש את עצמי בטוב משום שאינני נמנה עם
המשתתפים בפעולות-התגמול. באם המצב הנוכחי יימשך, לא אוכל שלא לעזוב את מקומי
הנוכחי (בצורה זו או אחרת) — על מנת להצטרף ליחידה לוחמת.

ברי לי, כי הסך-הכל הרצוי למדינה הינו שקט מוחלט! אולם המצב אינו פשוט כל-כך.
אני נאלץ להאמין למומחים, המעריכים בשנה-שנתיים את תקופת קליטת הנשק-הצ'כי
על-ידי המצרים לצורך תפעולו היעיל במסגרות נרחבות. באם יישמר השקט המתוח — והרבה
דברים עלולים להתרחש בתקופת-שקט זו — האם תיפתר הבעיה?

השאלה הקיימת ועומדת היא, לא אי-הכללתן של מדינות-ערב כאויב פוטנציאלי — אלא
הקהיית שיניהם וניטרולם לשש-שבע שנים נוספות, למען אפשר למדינה להתעצם בינתיים,
ולהתבסס.

איני סבור כי ה"שקט" — ולו אף ממושך — ימנע התנגשות בחלוף שנתיים-שלוש.
כוונת מצרים וגרורותיה היא — לאגור כמות כזו של עוצמה, שיוכלו בוודאות להכריענו. אין
זו שאלה של רצון בלבד, כי אם הנחת-יסוד לקיום משטרם.

אפשר ודחייה לשנתיים-שלוש, תביא — מסיבות שונות ומורכבות — לדחייה ממושכת
יותר של מועד ההתנגשות, או אף למניעת-התנגשות בכלל. הלואי! אך יתכן, כי כל שנה
נוספת תתן בידי ברית מצרים-סוריה את השהות הדרושה ל"עיכול" הנשק הרב — ע"מ
לכונו כלפינו בשעה נוחה להם. או-אז מצבנו פחות חביב.

אינני מאמין שמעצמות-המערב תנקוטנה בצעדים מוחשיים באם נותקף, חלילה: באם
נוכרע במהירות בשלבי המלחמה הראשונים, כי אז בודאי שיניחו לתוקפים; ובאם נתגונן
ונעבור להתקפה, כי אז יש לצפות ל"הפוגות", לועדות-הקירה, לסאנקציות וכו'.

באם נגזר על צה"ל להכות באויביו, כי אז הרצוי ביותר הוא — מיד! ורצוי להכות
בצבא המצרי. שהוא החזק והמסוכן ביותר משאר צבאות-ערב. כמובן, באמתלה טובה... וללא
כל כוונה להחזיק בשטחים הכבושים לצמיתות. ממערכה זו חייב הצבא-המצרי לצאת בריסוק-
אברים, כי רק אז תושג המטרה. אינני רואה אפשרות להחזיר לנו את עזה מבלי שנאלץ לקבל

על עצמנו את עול הפליטים החיים שם. אפשר וזו הדרך היחידה להבטיח לדרום הארץ את השלום והבטחון.

כתבתי לך אך חלק מהדברים המנקרים במוחי בימים אלה. אין ספק, המוסדות הנוגעים בדבר, שוקלים היטב את המצב. מה שנותר עוד לעשות הוא — להחליט! הביצוע הלא מופקד בידינו...

את חופשתי אסיים ב-20.11. ההורים כבר מצפים לביצוע כמה וכמה עבודות חביבות, הנדחות מפעם לפעם מחוסר ידיים עובדות. אף אני מצידי כבר משתוקק לעבוד במשק. הטיפול בעצים ובהרכבות חביב עלי במיוחד...

שלום ולהתראות
גוליבר.

31.10.55

*

דברי הרמטכ"ל על הקבר הפתוח:

עם ישראל וצבאו מביאים למנוחות את יצחק בן-מנחם — חייל גיבור. לא היה יעד אשר נראה לו קשה, ולא היתה משימה אשר תראה לו כבדה משאת.

יצחק בן-מנחם בחר בגבורה את דרך חייו — להיות מסוכך בגופו על האחרים. יצחק בן-מנחם לחם בגבורה — ובגבורה נפל, כשהוא פורץ בראש יחידתו. את תפקידו לא מילא בשם האחרים ולא מטעם האחרים. הוא לא היה שליח, לא נקרא לעשות זאת על ידי כפרו ולא הומרץ לכך על ידי תנועה ציבורית. לא היו חציצות בינו ובין עמו, בינו ובין המעשה אשר עליו לעשות.

את הקריאה הנוקשה, קריאת הדמים, שמע ישירות מעמו. היא עלתה מן התנ"ך, מן ההיסטוריה היהודית, מן ההווה הזועק ומן העתיד התובע. הוא שמע את הקול, עזב את ספסל-הלימודים והלך להיות לוחם לעמו.

הוא לא ראה את ישראל כ"משהו" אשר על שכנותיה להכיר בו ולחיות עמו "איכשהו". עבורי ישראל לא היתה "משהו", עבורו ישראל היתה אכרים, דייגים ורועים העושים את עבודתם, יוצרים וחיים. בשבילו היתה ישראל — "מדינת ישראל". ולה גבולות וזכויות אשר יש להבטיחם. אך הוא ידע כי לשם כך חייב גם הוא לא לחיות "איכשהו". הוא ראה את המתרחש סביבו, עזב את האוניברסיטה והלך להיות זקיף לבטחונה של ישראל.

היום מביא צה"ל על כפיים את גופו נקוב הכדורים של יצחק בן-מנחם. הוא ינוח כאן בכפר ואת חרבו נישא אתנו.

ידיעת החומר הצבאי אינה רק התוספת הגורמת לאדם להיהפך לבעל תכונות המתאימות לקצין מוכשר. ידיעת החומר הצבאי מפתחת ומיעלת את התכונות הנ"ל. ידיעת החומר גוררת בטחון עצמי, הנה מקור ליוזמה ולתושיה, הנה גורם הקובע את יחסם והערבתם של שאר ממלאי התפקידים לקצין — ומכאן מביאה היא לאפקט המלא בשדה הקרב.

יצחק בן-מנחם (גוליבר)

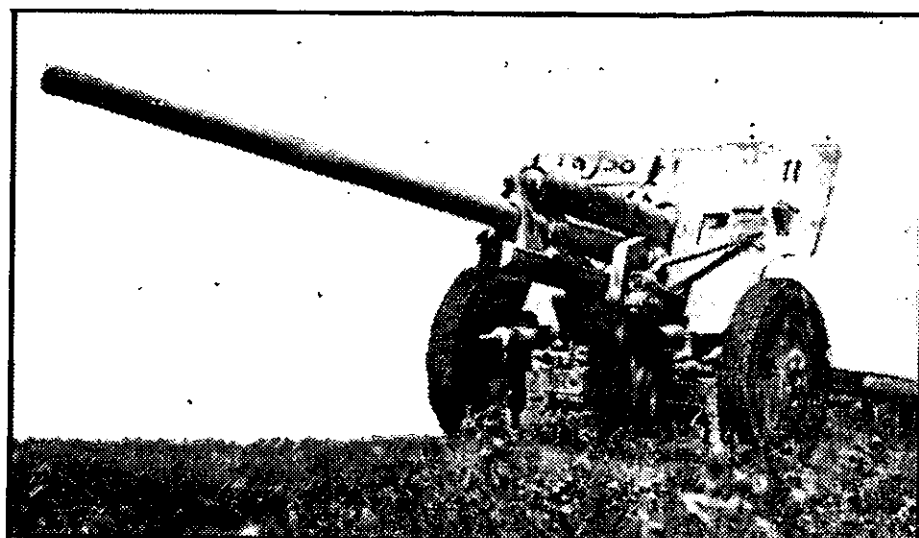
נ ש ק ה א ו י ב

(תצלומי כלי-נשק שנלקחו שלל בסיני, ותכונותיהם)

תותחים נ"ט

תותח נ"ט 57 מ"מ, תוצרת סוביאטית

קליבר	— 57 מ"מ
משקל	— 1125 ק"ג
מהירות לוע	— 1020 מ/שניה
נושקל הקליע	— 3,1 ק"ג
קצב ירי	— 25 פגזים לדקה
חירות	— 500 מטר — 95 מ"מ
	— 1000 מטר — 70 מ"מ

ארצ'ר — תותח מתנייע, תוצרת בריטית

מידות: משקל — 16 טון; אורך (עם התותח) — 6.79 מ'; רוחב — 2.67 מ'; גובה — 2.26 מ'.

חימוש: תותח בן 17 ליט. (76.2 מ"מ); מהירות הלוע ח"ש — 900 מ/ש; ח"ש מנעל — 1204 מ/ש; תחמושת — 39 פגז.

ניידות: מהירות מכסימלית — 25 קמ"ש; טווח פעולה (על כביש) — 224 ק"מ; מעבר תעלה — 2.37 מ'; מכשול אנכי — 0.67 מ'; חציה במים 90 ס"מ; כושר טיפוס — 30°.

צ'ת: 4 אנשים.

מנוע: דיזל.

שריון: חזית 60 מ"מ; אגפים 50 מ"מ.

ס.א. 100 — תותח מתנייע, תוצרת סוביאטית

מידות: משקל — 30 טון; אורך (עם התותח) — 8.10 מ'; אורך הגוף — 6.00 מ'; רוחב — 3 מ'; גובה — 2.30 מ'.

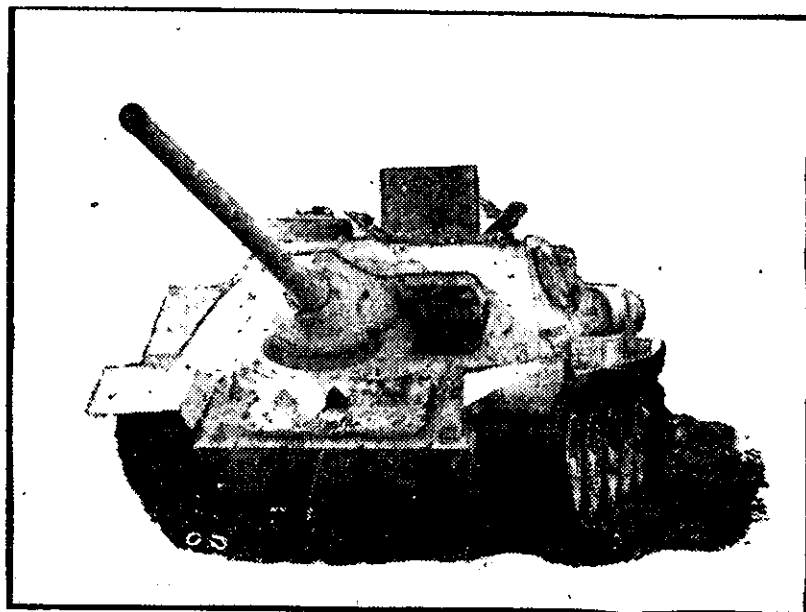
חימוש: תותח בן 100 מ"מ; מהירות לוע 925 מ/ש; חנ"מ — 897 מ/ש; טווח — חנ"מ 16,000 (מסען מלא); ח"ש 2,000 מ'; תחמושת — ח"ש חנ"מ, 34 פגזים.

ניידות: מהירות מכסימלית — 55 קמ"ש; טווח פעולה (על כביש) 300 ק"מ; מעבר תעלה — 2.50 מ'; מכשול אנכי — 0.7 מ'; חציה במים — 1.3 מ'; כושר טיפוס — 25°.

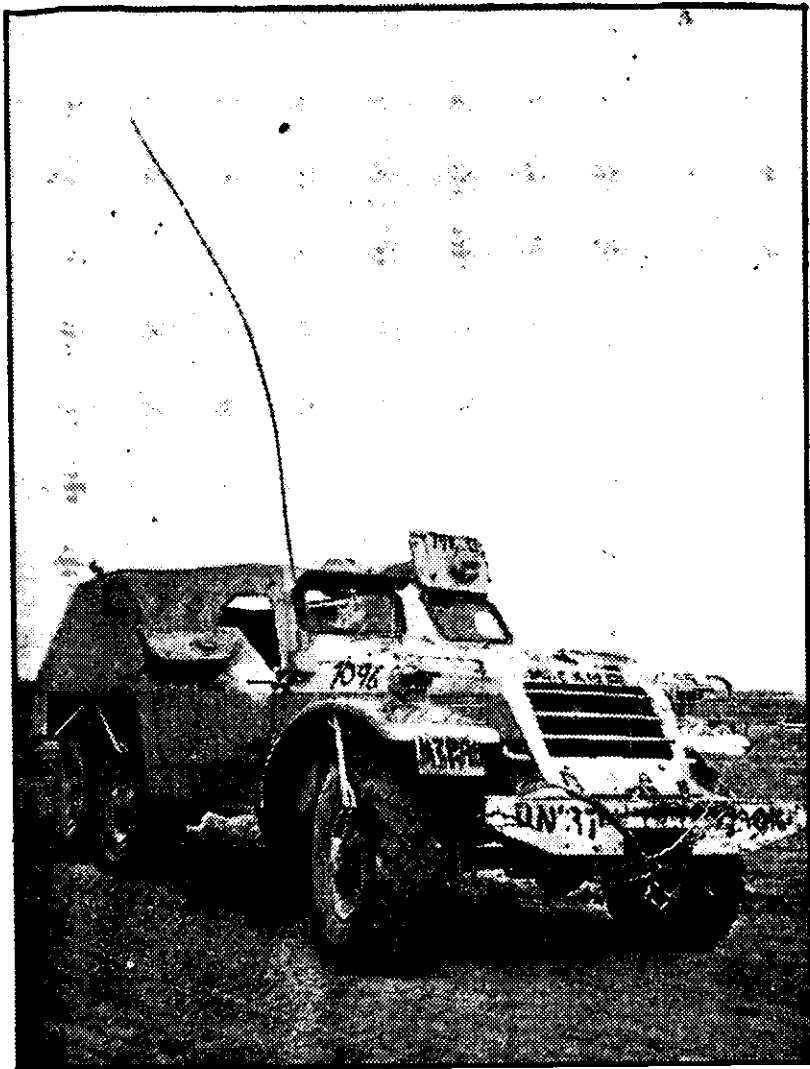
צ'ת: 4 אנשים.

מנוע: דיזל, 500 כ"ס (קירור מים).

שריון: תא הלחימה: חזית — 78 מ"מ; אגפים — 46 מ"מ; ירכתיים — 46 מ"מ; תורה — 20 מ"מ; מקבע התותח (מעטפת חיצונית נעה) — 100 מ"מ; מקבע התותח (פנים קבוע) — 80 מ"מ; ת.בה: חזית — 78 מ"מ; אגפים — 46 מ"מ; ירכתיים — 46 מ"מ; תורה — 20 מ"מ; רצפה — 25 מ"מ.

רכב שריון

נגמ"ש B.T.R.-152 — תוצרת סוביאטית

מידות: משקל — 10 טון; אורך — 6.30 מ'; רוחב — 2.20 מ';
מלפנים — 2.10 מ'; רוחב מאחור — 2.20 מ';
גובה — 2.90 מ'.

הימוש: מק"ב "גוריונוב", 7.62 מ"מ.
ניידות: מהירות מכסימלית על כביש — 70 קמ"ש; מהירות
מכסימלית בשטח — 40 קמ"ש.

צות: 3 אנשים.
שריון: עד 10 מ"מ.

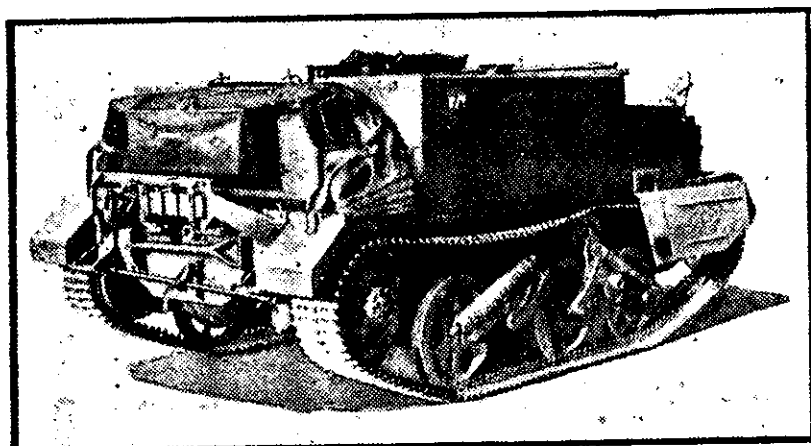
נושאת ברן — תוצרת בריטית

מידות: משקל — 3.5 טון; גובה — 1.57 מ'; אורך —
3.94 מ'; רוחב — 2.11 מ'.

הימוש: מקלע קל, או — מקלע בינוני; לעתים משתמשים
בו לנשיאת צות מרגמה "3".

ניידות: מהירות מכסימלית (על כביש) — 70 קמ"ש;
טוח פעולה — 180 ק"מ; מעבר תעלה —
1.35 מ'.

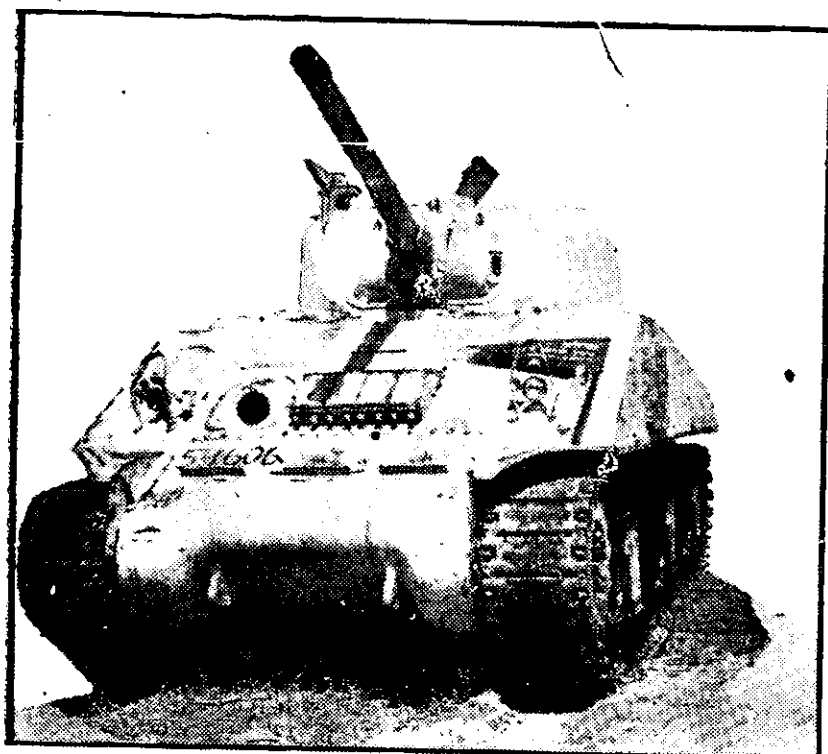
צות: 3 אנשים.
מנוע: 85 כ"ס.
שריון: 9/11 מ"מ.

להביור WASP — תוצרת בריטית

כל התכונות, פרט להימוש, זהות עם אלה של נושאת
הברן.
הימוש: להביור.

שרמן — טנק בינוני, תוצרת ארה"ב

מידות: משקל — 30 טון; אורך — 5.90 מ'; רוחב — 2.70 מ'; גובה — 2.82 מ'.
 חימוש: תותח בן 75 מ"מ; מהירות לוע (פגזי ח"ש) — 625 מ/ש; טוח יעיל — 1500 מ'; תחמושת — 96 פגזים.
 — מקלע נ"מ — .50.
 — מקלע מקביל — .30.
 — מקלע תובה — .30.
 — מרגמת עשן "2; 12 פצצות.
 ניידות: מהירות מכסימלית — 40 קמ"ש; טוח פעולה — 270 ק"מ; מעבר תעלה — 2.26 מ'; מכשול אנכי — 0.76 מ'; חציה במים — 1.00 מ'; כושר טיפוס — 30°.
 צות: 5 אנשים.
 מנוע: בנזין 400 כ"ס; או 2 מנועי דיזל 210 כ"ס כל-אחד.
 שריון: תובה: חזית — 51 מ"מ; אגפים — 38 מ"מ; ירכתים — 38 מ"מ; תקרה — 19 מ"מ.
 צריח: חזית — 76 מ"מ; אגפים — 51 מ"מ; ירכתים — 51 מ"מ; תקרה — 25 מ"מ.

שרמן עם צריח א.מ.אקס 13 — פיתוח מצרי

כל התכונות — פרט לצריח ולחימוש העיקרי — זהות עם אלה של טנק שרמן.
 חימוש: תותח — 75 מ"מ; מהירות לוע — ח"ש 1000 מ/ש; ח"ש מנעל — 1300 מ/ש; טוח יעיל — 3000 מ'; תחמושת — 90 פגזים.
 שריון: צריח: חזית 35/40 מ"מ; אגפים — 20/25 מ"מ; ירכתים — 20 מ"מ; תקרה — 20 מ"מ.

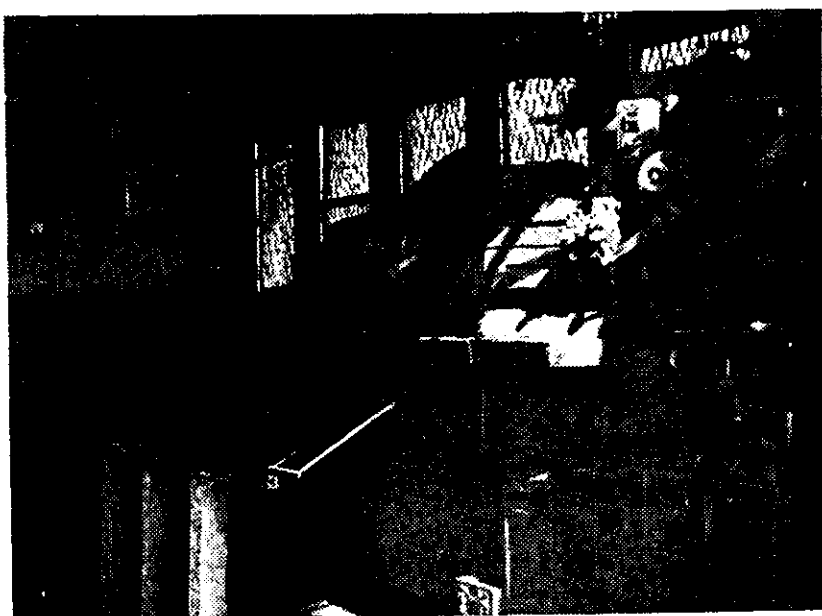

34/85 ז — טנק בינוני, תוצרת סובייטית

מידות: משקל — 32 טון; אורך (עם התותח) — 8.10 מ'; אורך הגוף — 6.00 מ'; רוחב 3 מ'; גובה — 2.40 מ'.
 חימוש: תותח 85 מ"מ; מהירות לוע ח"ש — 792 מ/ש; קליע ראש-חץ — 1030 מ/ש; טוח יעיל ח"ש — 2000 מ'; ראש-חץ — 1000 מ'; תחמושת — 55 פגזים.
 ניידות: מהירות מכסימלית — 55 קמ"ש; טוח פעולה (על כביש) — 300 ק"מ; מעבר תעלה — 2.5 מ'; מכשול אנכי — 0.7 מ'; חציה במים — 1.3 מ'; כושר טיפוס — 35°.
 צות: 5 אנשים.
 מנוע: דיזל, 500 כ"ס (קירור מים).
 שריון: צריח: 90/100 מ"מ; אגפים — 75 מ"מ; ירכתים — 75 מ"מ; תקרה — 20 מ"מ; תובה: חזית — 45 מ"מ; אגפים — 45 מ"מ; ירכתים — 45 מ"מ; תקרה — 20 מ"מ; רצפה — 20 מ"מ.

בית מלאכה נייד

חלק מסדנה ניידת, המסוגלת לבצע תיקונים עד דרג ג'.

קשר קוי

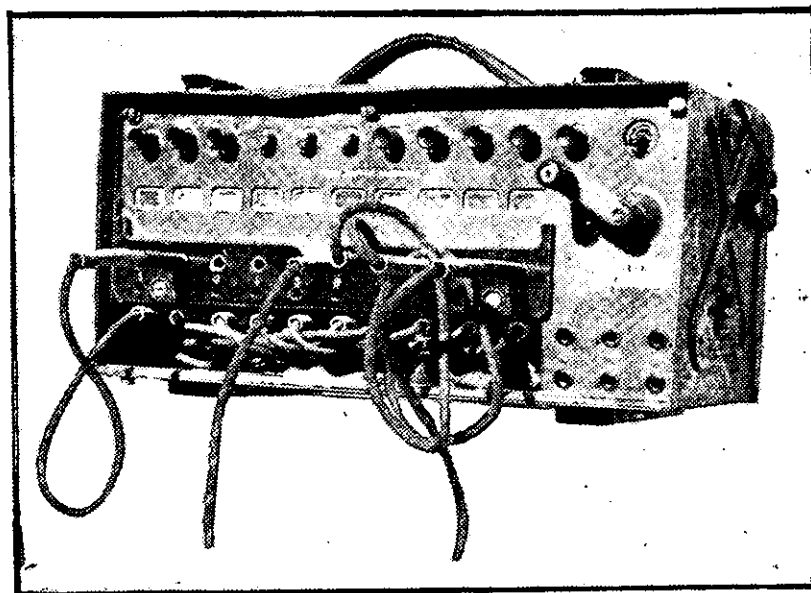
טלפון שדה צ'כי TP-26

טלפון מגנטי.

מידות: אורך 26 ס"מ; רוחב 9 ס"מ; גובה —

16.3 ס"מ; משקל — 3.3 ק"ג.

הזנת זרם: מתח ישר 1.5 וולט למיקרופון.

מרכזית שדה צ'כית TU-11

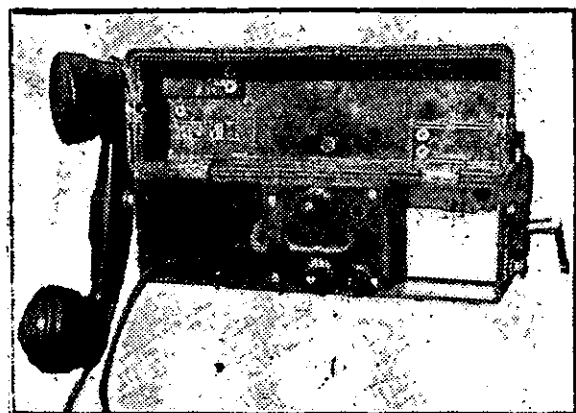
מרכזית מגנטי. מס' הקוים: 10.

מידות: אורך 33 ס"מ; רוחב — 18 ס"מ; גובה — 17 ס"מ;

משקל — 8.8 ק"ג.

הזנת זרם: מתח ישר 1.5 וולט;

דיומה למרכזיה האמריקנית טיפוס 71 ו-72.

טלפון שדה שודי LM-1

טלפון מגנטי.

מידות: אורך — 28.1 ס"מ; רוחב — 8.5 ס"מ; גובה — 18 ס"מ; משקל —

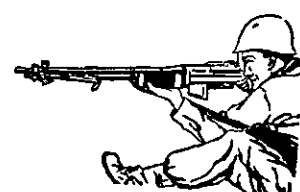
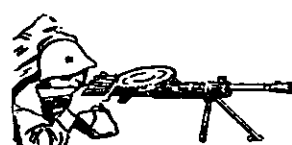
4.1 ק"ג.

הזנת זרם: מתח ישר 1.5 וולט למיקרופון.

מי ומה בחוברת

סוף מעמ' 7

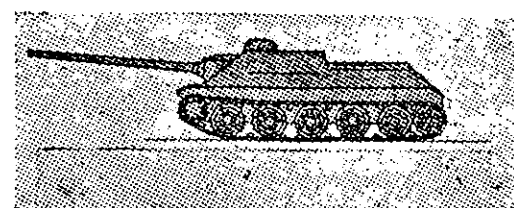
ערכו של כלי נשק נתון איננו ערך "מוחלט" לכל הזמנים ובכל המקומות. הארקבוז של המאה ה-16, זה אשר בפניו לא עמדו מחנות גדולים של לוחמים אצטקיים עזים שבמכסיקו היה נראה ודאי ככלי עלוב לעומת רובה בינוני, נאמר, של אמצע המאה הי"ט — ואפילו זה שנשען בכדור אחד בלבד, בטרם היות מחסנית. ואילו הלז — עצמו — מה יכלו להיות סכוייו לעומת כלי מטען ואבטומת-למחצה של ימינו אלה, כעבור מאה שנים בלבד? אף כלי הנשק המקבילים בזמן — יש ויש צורך לראותם לאור השוואתם לכלי הנשק בני סוגם-אויזמנם שבארצות אחרות. על כן יעשה בחוברות "מערכות" הנסיון להעביר בפני הקוראים לא רק כלי-כלי וסגולותיו (כנהוג במדור "כלי-קרב", אשר ערכו ודאי שרב הנו) אלא קבוצות-קבוצות תוך מתן אפשרות להשוואה בין כלי הזין המקבילים של צבאות שונים. הפעם פותח המדור "צבא צבא ונשקו" בהצגת המקלעים הקלים למדינותיהם (עמ' 88).

על ספרות הזכרונות והתזונה הצומחת ועולה על קברות חללי מלחמת הקוממיות והקרבנות שקדמו לה ושבאו בעקבותיה (ועתה — גם קברי חללי מסע סיני) נוסף לפני זמן לא רב ספר אשר ערך מיוחד נודע לו אף בתוך שלוחת-ספרות זו, העשירה כל כך בתוכנה האנושי המחנך. "גוליבר" — הוא רב סרן יצחק בן-מנחם כפי שהיה רשום ברשימות אגשי צה"ל — נפל בפקדו על יחידתו בשעת כבוש המוצבים הסוריים העיקריים מצפון לים כנרת, בדצמבר 1955. פרשת מעשיו ומותו, כפרשת חבריו לרשימת חללי צה"ל, פרשת כבוד הנה, שיש בה כדי לשמש דוגמא ומופת. אולם הקטעים מן הספר הטוב שהופיע עתה לזכרו, הניתנים בחוברת הנוכחית (עמ' 99), משנה-ערך להם, כאמור: שכן קטעים אלה המתארים את פעלו כמדריך בקורס למפקדים, יש בהם אולי יותר מבכל ספר הדרכה למדריכים משום התוית קווי אופי והתנהגות, חובות ותפקידים למדריך, באשר-הוא, במערכת-אימונו של צבאנו. מבחינה זו יש בעדויותיהם של החניך אשר "גוליבר" הדריכו בקורס מפקדי פלוגות, של מפקד הקורס, אשר תחת רשותו שימש, משום תמונה נאמנה, שלא רבית כמותה בספרותנו, מה ומי חייב להיות מדריך ומחנך בצה"ל. ייטיבו לעשות אלה אשר ירבו ללמוד — וגם ללמד — מדפים אלה.

מלחמת סיני קצרה היתה ("מלחמת ששה ימים")

"מלחמת מאה שעות"!, אך "זנב" ארוך לה, הן בתוצאותיה, הן בכבודת-השלל שלה, והן בתקופת הזמן הנדרשת לשם הצגת שלל זה (ולו בתמונות וביאורים בלבד) בפני קהל-המתעניינים שלנו. בחוברת זו מופיע חלק ב' של "גלריית שלל האויב" ממסע סיני, שהלקה הראשון ניתן בחוברת ק"ה. הפעם מעבירה לפנינו ה"גלריה" את רכב האויב ומכשירי הקשר הקוי שלו.

לצה"ר

"סופרגז" בע"מ

תמיד לשרותך!

החברה המרכזית למסחר

והשקעות בע"מ

לצה"ל

ב ר כ ה נ א מ נ ה

מפעלי „חן” בע"מ

המחלקה ליצור חמרי נפץ

לצה"ל

שא ברכת

חברת „קרנל“ בע"מ

עלה והצלח!

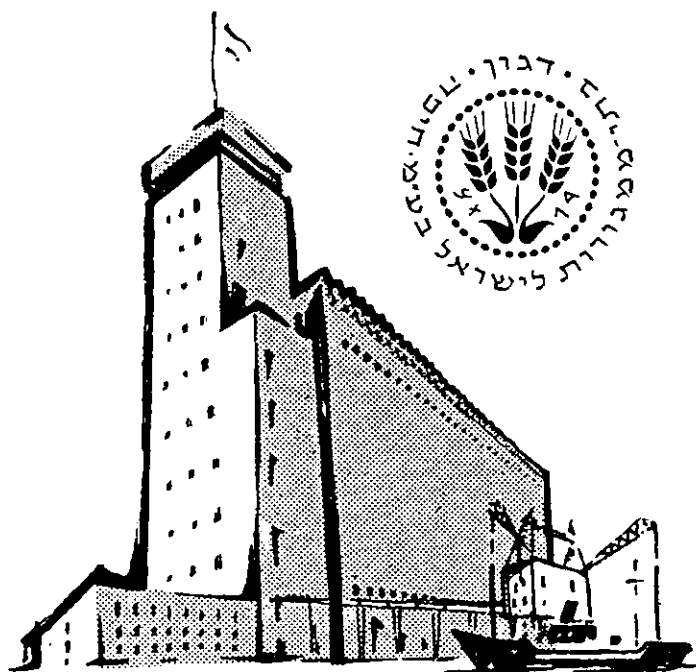
לצבא הגנה לישראל

ברכה נאמנה

סולל בונה

בע"מ

מס' תל אביב 100/1000

הנשק

במערכה על העצמאות הכלכלית

הוא חסכון דגון חוסך

למדינה מיליונים במטבע חוץ

במשך 21 חדשי פעולתו פרק מסר והטעין "דגון" 1,520,660 טונות. השיטה החדשה ויעול העבודה שהונהגו ע"י "דגון" חסכו למדינתנו כשני מיליון דולר בשנה אחת בלבד.

דגון בתימגורות לישראל בע"מ

DAGON BATEY-MAMGUROTH LE-ISRAEL LTD

לצה"ל

עלה והצליח!

„הסנה“ בע"מ

„אסקר“ בע"מ
מפרץ עכו

„עמיון“ — „המשביר המרכזי“

צינקוגרפיה רינדזונסקי

„הד-ארצי“

החברה הישראלית לתקליטים בע"מ

המשרד: תל-אביב, רחוב הרצל 61, חדר 50

יצרנים של תקליטים

ארוכי נגן

קלסיים

מוסיקה קלה

שירי צבא

שירי הלהקות

ושירי עם ישראלים

לבידי ישראל בע"מ

תל-אביב, שדרות רוטשילד 39 טלפון 62100

בתי החרושת:

קלת, אפיקים

תעל, תעשית עץ לבוד

קבוצת משמרות בע"מ

עץ לבוד בע"מ, פתח-תקוה

לצה"ל - שא ברכה

ברשקב בע"מ

חברה למפעלי בנין

תל-אביב, אבן-גבירול 158. טל. 21666

מנ-ברמן

בימ"ס לעצים

חיפה

תל-אביב

"מאיר"

חברה להשקעות בע"מ

ת"א, שד"ר 6. טל. 67488.89.80. ת.ד. 1188

לצה"ל

שא ברכה נאמנה

„חרות“ בע"מ

מפעלי אינסטילציה סניטריים

לצה"ל

חזק ואמץ !

בוק משכנתאות לשכון בע"מ

„הרקולס“ בע"מ

„טנא“ בע"מ

„חלץ“ (חברה לשווק צמיגים) בע"מ

„גרוב“ בע"מ רמת-גן

לצבא הגנה לישראל

שלוחה ברכתנו הנאמנה

„סולכור“

חברה לשיווק וקניות בע"מ

המפיצה של תוצרת מפעלי

סולל-בונה ו"כור"

היה חזק!

לצה"ל

עלה והצלה !

משה קרסו ובניו
בע"מ

לצה"ל

חזק ואמץ !

הלואה וחסכון יפו-תל-אביב

לצה"ל

שא ברכת

בוק קפת-עם בע"מ

עלה והצלח!

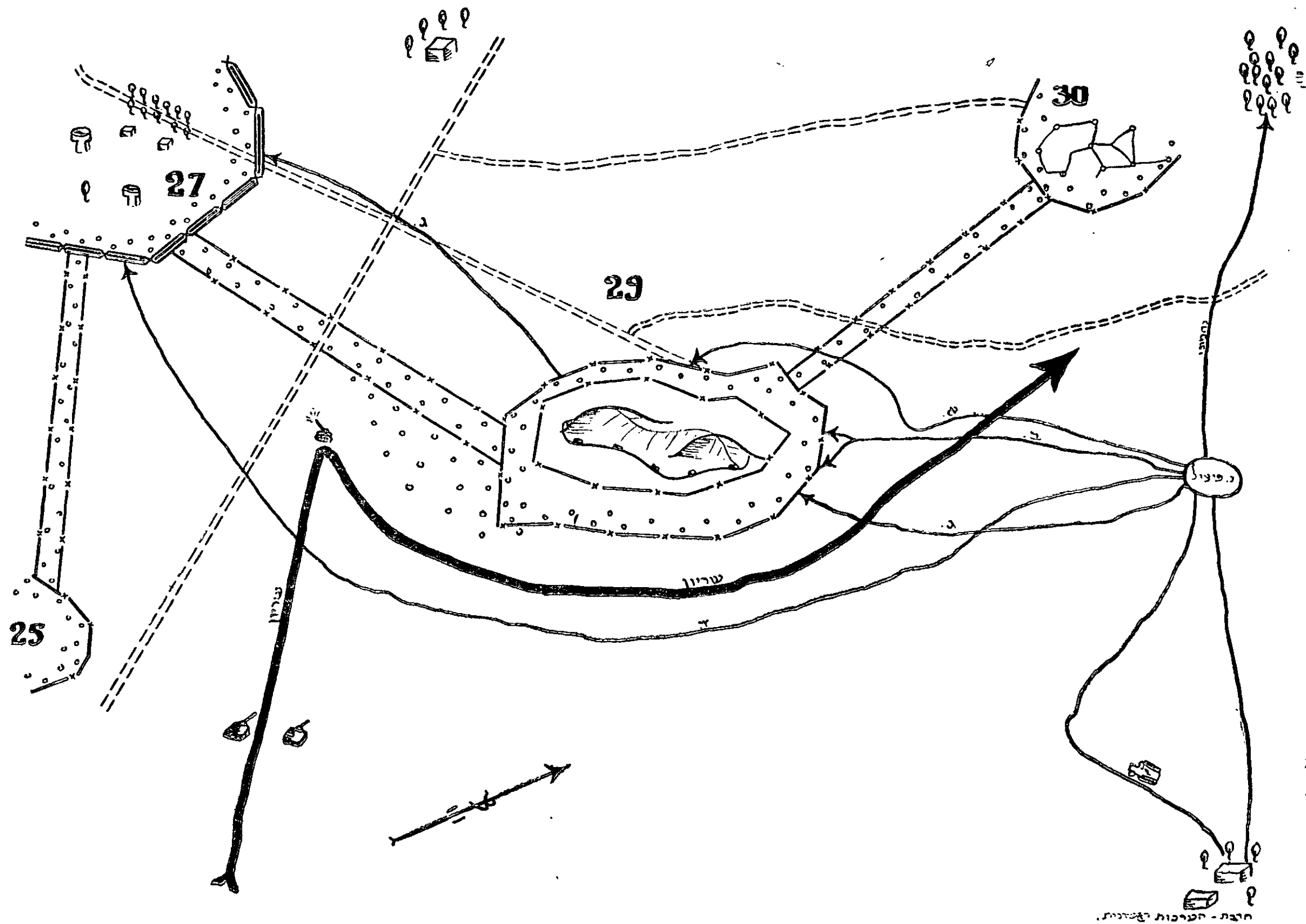
לצה"ל

שא ברכת

בוק הפועלים בע"מ

עלה והצלח!

מירשם קרב - מבצע "קדש"

לפרשת כיבוש רפיח (עמ' 32 - 9)

71-507
96578/2
71-507
71-507
71-507

אגד"א (א.ש.ד.)